

การสร้างธุรกิจอย่างยั่งยืนของ ร้านอาหาร ซี แอนด์ ซี สาขาราชบุรี
ในฐานะผู้ประกอบการทางสังคม

โดย

นางสาววณิชยา พัฒนกำแหง

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการประกอบการ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2554

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

การสร้างธุรกิจอย่างยั่งยืนของ ร้านอาหาร ซี แอนด์ ซี สาขาชลบุรี
ในฐานะผู้ประกอบการทางสังคม

โดย

นางสาวฉนิษฐา พัฒนกำแหง

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการประกอบการ
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
ปีการศึกษา 2554
ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

**THE CREATING SUSTAINABLE BUSSINESS OF CABBAGES AND CONDOMS
RESTAURANT AT RATCHABURI AS A SOCIAL ENTREPRENEUR**

By

Wanidchya Phatthanagamhang

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree

MASTER OF BUSINESS ADMINISTRATION

Program of Entrepreneurship

Graduate School

SILPAKORN UNIVERSITY

2011

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร อนุมัติให้วิทยานิพนธ์เรื่อง “การสร้างธุรกิจอย่าง
ยั่งยืนของ ร้านอาหาร ซี แอนด์ ซี สาขาราชบุรี ในฐานะผู้ประกอบการทางสังคม” เสนอโดย
นางสาววณิชชา พัฒนกำแหง เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาบริหารธุรกิจ
มหาบัณฑิต สาขาวิชาการประกอบการ

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปานใจ ชารทัศนวงศ์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่.....เดือน..... พ.ศ.....

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พิทักษ์ ศิริวงศ์

คณะกรรมการตรวจสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ

(อาจารย์ ดร.ชนินทร์รัฐ รัตนพงศ์กัญญา)

...../...../.....

..... กรรมการ

(อาจารย์ ดร.สุทธนิภา ศรีไสย์)

...../...../.....

..... กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิทักษ์ ศิริวงศ์)

...../...../.....

53602353 : สาขาวิชาการประกอบการ

คำสำคัญ : ผู้ประกอบการทางสังคม / ร้านอาหาร ซี แอนด์ ซี สาขาราชบุรี

วิทยานิพนธ์ : การสร้างธุรกิจอย่างยั่งยืนของ ร้านอาหาร ซี แอนด์ ซี สาขา
ราชบุรี ในฐานะผู้ประกอบการทางสังคม. อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ : ผศ.ดร.พิทักษ์ ศิริ
วงศ์. 115 หน้า.

การวิจัยเรื่องนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาความหมายการเป็นผู้ประกอบการทางสังคม
รูปแบบการพัฒนาชุมชนและสังคม และการสร้างธุรกิจอย่างยั่งยืนของ ร้านอาหาร ซี แอนด์ ซี สาขา
ราชบุรี เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยวิธีปรากฏการณ์วิทยา (Phenomenology Study) เป็นการศึกษา
ปรากฏการณ์และประสบการณ์ของผู้บริหาร เจ้าหน้าที่ และชุมชนในพื้นที่ 4 อำเภอ เพื่อหา
ลักษณะร่วมของประสบการณ์ การเป็นผู้ประกอบการทางสังคม รูปแบบการพัฒนาชุมชนและ
สังคม และการสร้างความยั่งยืนของธุรกิจ เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก วิธีการ
สังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม และการศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร โดยผู้ให้ข้อมูลหลัก
ได้แก่ ผู้แทนจากองค์กร จำนวน 4 ราย และผู้แทนจากชุมชน จำนวน 8 ราย

ผลการวิจัยพบว่า ร้านอาหาร ซี แอนด์ ซี สาขาราชบุรี เป็นธุรกิจสนับสนุนของ สมาคม
พัฒนาประชาชนและชุมชน ด้วยแนวคิด “ความยั่งยืนขององค์กรไม่แสวงหากำไร” ของ ดร.มีชัย
วิระไวทยะ ผู้ก่อตั้งสมาคมฯ ด้วยการสร้างธุรกิจของตัวเอง เพื่อนำรายได้ไปสนับสนุนสมาคมฯ
และให้ความหมายของผู้ประกอบการทางสังคม คือ การดำเนินธุรกิจเพื่อให้เกิดรายได้เพียงพอเพียง
มุ่งเน้นการพัฒนาคนในชุมชน และนำกำไรที่ได้ส่วนหนึ่งคืนสู่สังคมผ่านการสนับสนุนกิจกรรม
ของสมาคมฯ เป้าหมายหลักเพื่อ กระจายรายได้สู่ชนบท สร้างอาชีพแก่คนในพื้นที่ พัฒนาชุมชน
ด้วยการเรียนรู้จนเกิดการพึ่งพาตนเอง เจ้าของ ผู้บริหาร เจ้าหน้าที่ ชุมชน ลูกค้า ภาครัฐและ
ภาคเอกชน มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนและสังคมให้ดีขึ้น ทั้งนี้ องค์กรประกอบของการสร้างธุรกิจ
อย่างยั่งยืนเกิดจาก ความโดดเด่นของผู้นำองค์กร บุคลากรที่มีคุณภาพ ความเข้มแข็งของเครือข่าย
สมาคมฯ ความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชน และนวัตกรรมทางธุรกิจของร้านอาหาร ซี แอนด์ ซี สาขา
ราชบุรี

สาขาวิชาการประกอบการ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร ปีการศึกษา 2554

ลายมือชื่อนักศึกษา

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

53602353 : MAJOR : ENTREPRENEURSHIP

KEY WORDS : SOCIAL ENTREPRENEUR / CABBAGES AND CONDOMS RESTAURANT

WANIDCHYA PHATTHANAGAMHANG : THE CREATING SUSTAINABLE BUSINESS OF CABBAGES AND CONDOMS RESTAURANT AT RATCHABURI AS A SOCIAL ENTREPRENEUR. THESIS ADVISOR : ASST.PROF.PHITAK SIRIWONG, Ph.D. 115 pp.

This research aimed to study the definition of social entrepreneur, the community and social development patterns and the creating sustainable business of Cabbages and Condoms restaurant at Ratchaburi. This qualitative research implemented by phenomenology method to study phenomenal and experience of executives, staffs and communities in 4 districts. The study originated the shared experience of social entrepreneurship and creating sustainable business. Accumulating data via In-depth interview, Non-participant observation, Participant observation and discerning through documents were applied to this research. Twelve key informants in this study were 4 organizational representatives and 8 community representatives.

The research results indicated that Cabbages and Condoms restaurant at Ratchaburi was the subsidiary enterprise of The Population and Community Development Association or PDA. Underlying "NGO Sustainability" concept of the founder of PDA, Dr.Mechai Viravaidya by creating their own subsidiary and return the profits to PDA for promoting more activities. And the definitions of social entrepreneur were the sufficiency incomes for business where its quantity of profits will return to society through PDA's projects and activities strongly improving people in their community. The key objectives were the distributing income to rural, creating locally careers and developing communities by learning for self-sustaining. The owner, executives, staffs, communities, customers, public and private sectors were truthful participated in community and social issues development. Meanwhile, the elements of creating sustainable business has attained from the powerful leaders, good quality of human resources, strengthened of PDA's networks, notable relationship with communities, and business innovations of Cabbages and Condoms at Ratchaburi.

Program of Entrepreneurship Graduate School, Silpakorn University Academic Year 2011

Student's Signature

Thesis Advisor's signature

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงได้ดี ด้วยความอนุเคราะห์จาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พิทักษ์ ศิริวงศ์ อาจารย์ ดร.สุทธนิภา ศรีไสย์ และ อาจารย์ ดร.ธนินทร์รัฐ รัตนพงศ์ภิญโญ กรุณาให้ คำปรึกษา คำแนะนำและแนวทางการจัดทำวิทยานิพนธ์ ตลอดจนการปรับปรุงแก้ไขให้งานวิจัยครั้งนี้ สำเร็จสมบูรณ์ จึงขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ทุกท่านด้วยความเคารพอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอกราบขอบพระคุณ คุณธวัชชัย ไตรทองอยู่ คุณณัฐพล เทศนานัย และเจ้าหน้าที่ ร้านอาหาร ซี แอนด์ ซี สาขาราชบุรีทุกท่าน บริษัท พูน้อยพัฒนา จำกัด และ ศูนย์พัฒนาชนบท ผสมผสานราชบุรี รวมถึงชุมชนและผู้เกี่ยวข้องที่ให้ความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลเป็นอย่างดี

ขอกราบขอบพระคุณครอบครัว ผู้สนับสนุนหลักในการศึกษาครั้งนี้ ตลอดจนเพื่อนๆ พี่ๆ น้องๆ ทุกท่าน ที่สนับสนุนและให้กำลังใจตลอดมา ทำให้การศึกษานี้ประสบผลสำเร็จด้วยดี

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญภาพ.....	ญ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	6
ขอบเขตของการวิจัย.....	6
ประโยชน์ที่ได้รับ.....	7
2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง.....	9
ประวัติ ร้านอาหาร ซี แอนด์ ซี (Cabbages and Condoms) สาขาราชบุรี.....	9
สมาคมพัฒนาประชากรและชุมชน (The Population and Community Development Association: PDA).....	9
ความเป็นมาของร้านอาหาร ซี แอนด์ ซี (Cabbages and Condoms)	12
ประวัติ ร้านอาหาร ซี แอนด์ ซี สาขาราชบุรี.....	13
แนวคิดผู้ประกอบการทางสังคม.....	15
กิจการเพื่อสังคม (Social Enterprise).....	16
การประกอบการทางสังคม (Social Entrepreneurship).....	18
ผู้ประกอบการทางสังคม (Social Entrepreneur)	19
แนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency Economy)	23
ความเป็นมาและความสำคัญของแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง.....	24
ความหมายของเศรษฐกิจพอเพียง.....	25
คุณลักษณะของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง.....	26
แนวคิดการพัฒนาชุมชนและสังคมอย่างยั่งยืน.....	27
ความหมายของการพัฒนา.....	28
การพัฒนาชุมชน (Community Development)	30
การพัฒนาสังคม (Social Development)	34

บทที่	หน้า
	การพัฒนาอย่างยั่งยืน (Sustainable Development) 36
	ตัวชี้วัดการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศไทย 39
	แนวคิดเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคมของธุรกิจ 42
	ความหมายของความรับผิดชอบต่อสังคมของธุรกิจ 42
	การจำแนกระดับความรับผิดชอบต่อสังคมต่อธุรกิจ 42
	แนวทางการปฏิบัติความรับผิดชอบต่อสังคมของธุรกิจ 43
	ทิศทางความรับผิดชอบต่อสังคมของธุรกิจในปี 2555 45
	ความแตกต่างระหว่างความรับผิดชอบต่อสังคมและธุรกิจเพื่อสังคม 46
	แนวคิดเกี่ยวกับกลยุทธ์การดำเนินธุรกิจ 48
	กลยุทธ์สามเส้า (Strategic Triangle) 48
	กลยุทธ์การสร้างความแตกต่าง (Differentiation Strategy) 51
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 53
3	วิธีดำเนินการวิจัย 56
	ประชากร 56
	เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 57
	การเก็บรวบรวมข้อมูล 59
	การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล 60
	การวิเคราะห์ข้อมูล 61
	ขั้นตอนที่ 1 การลงรหัสข้อมูล 62
	ขั้นตอนที่ 2 การพิมพ์ทศมภ์ 62
	ขั้นตอนที่ 3 การวิเคราะห์ข้อมูล 62
	การนำเสนอข้อมูล 64
4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล 65
	การให้ความหมายการเป็นผู้ประกอบการทางสังคมของ
	ร้านอาหาร ซี แอนด์ ซี สาขาราชบุรี 65
	การเป็นธุรกิจสนับสนุนขององค์กรไม่แสวงหากำไร 65
	การดำเนินธุรกิจเพื่อให้เกิดรายได้เพียงพอเพียงและ
	มุ่งเน้นการพัฒนาคนในชุมชน 66
	การนำกำไรส่วนหนึ่งกลับคืนสู่สังคม 67

บทที่	หน้า
รูปแบบการพัฒนาชุมชนและสังคมของ ร้านอาหาร ซี แอนด์ ซี สาขาราชบุรี	68
ธนาคารพัฒนาหมู่บ้าน.....	69
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเกษตรปลอดสารพิษ.....	71
ห้องสมุดของเล่น	72
องค์ประกอบการสร้างธุรกิจอย่างยั่งยืนของ ร้านอาหาร ซี แอนด์ ซี	
สาขาราชบุรี	74
ความโดดเด่นของผู้นำองค์กร	75
บุคลากรมีคุณภาพ.....	77
ความเข้มแข็งของเครือข่ายสมาคมฯ	82
ความสัมพันธ์อันดีกับชุมชน.....	85
นวัตกรรมทางธุรกิจ	90
5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	92
สรุปผลการวิจัย.....	92
อภิปรายผลการวิจัย.....	96
ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย	100
ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ.....	100
ข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษาต่อไป.....	101
บรรณานุกรม.....	103
ภาคผนวก.....	109
ภาคผนวก ก คำถามในการวิจัย	110
ภาคผนวก ข รายละเอียดผู้ให้ข้อมูลหลัก	113
ประวัติผู้วิจัย.....	115

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	รูปแบบการดำเนินธุรกิจของร้านอาหาร ซี แอนด์ ซี สาขาราชบุรี.....	14
2	กลยุทธ์สามเสา.....	49
3	กลยุทธ์และธุรกิจเพื่อสังคม	50
4	ที่ทำการธนาคารพัฒนาหมู่บ้านแพงพวย 1	70
5	การพัฒนากลุ่มเกษตรกรปลอดสารพิษตำบลแพงพวย.....	72
6	สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 7 ร่วมกับสมาคมฯ นำผู้กตาดและของเล่น ไปมอบให้กับ ห้องสมุดของเล่น ณ โรงเรียนวัดคงคาราม อำเภอ โพธาราม เมื่อวันที่ 6 ธันวาคม 2553	73

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัญหาทางสังคมเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่สำคัญที่ทำให้เกิดผู้ประกอบการทางสังคม อัตราการว่างงาน ความไม่เท่าเทียมกันทางสังคม ความยากจน อาชญากรรม และความเสื่อมโทรมสิ่งแวดล้อม ปัญหาที่เกิดขึ้นต่างๆ เหล่านี้ ส่งผลให้ภาครัฐไม่สามารถดำเนินการแก้ไขได้ทั้งหมด แนวคิดความรับผิดชอบต่อสังคม (Corporate social responsibility) หรือ CSR กลายเป็นหนึ่งในเครื่องมือของกิจกรรมทางการตลาด เพื่อสร้างภาพลักษณ์กับการทำธุรกิจที่เอื้อประโยชน์ต่อสังคม ดังที่หลายๆ องค์กรชอบปฏิบัติในรูปแบบของการทำ CSR เพื่อนำกำไรและรายได้ที่ได้รับตอบแทนกลับคืนสู่สังคม แต่เป้าหมายที่แท้จริงยังคงเพื่อผลกำไรและผลประโยชน์ที่ดีขึ้น ในขณะที่ผู้ประกอบการทางสังคม มีการดำเนินธุรกิจเพื่อให้เกิดกำไรและรายได้เหมือนองค์กรทั่วไป แต่เป้าหมายที่แท้จริงคือ เพื่อแก้ไขปัญหาสังคม หรือพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนให้ดีขึ้น (พสุ เศษรินทร์ 2552)

ผู้ประกอบการทางสังคม (Social entrepreneur) คือ บุคคลที่ตระหนัก ประเมินคุณค่า และใช้ประโยชน์จากโอกาสทางธุรกิจ ซึ่งผลลัพธ์ที่ได้สามารถก่อให้เกิดการสร้างคุณค่าทางสังคม (Certo and Miller 2008) ลักษณะที่โดดเด่นของผู้ประกอบการทางสังคม คือความสามารถในการผสมผสานรูปแบบของธุรกิจให้เข้ากับข้อกำหนดความต้องการของสังคม ทำให้เกิดความกลมกลืนด้านการเงินและการกระตุ้นให้เกิดผลตอบแทนต่อสังคม (Doherty et al. 2009) โดยธุรกิจยุคใหม่ในปัจจุบันเริ่มได้รับอิทธิพลของการดำเนินกิจการเพื่อสังคม โดยกำไรที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานมีเพื่อให้ธุรกิจอยู่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อพัฒนาสังคมให้เกิดคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น และเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในสังคมและเกิดการพัฒนาชุมชนและสังคมอย่างยั่งยืน

แนวคิดของการประกอบการทางสังคมได้มีเกิดขึ้นมาเป็นระยะเวลายาวนานแล้ว แต่เพิ่งเริ่มมีปรากฏการณ์ของผู้ประกอบการทางสังคม ผ่านทางการค้นคว้าวิจัย ตำราวิชาการ บทความ และสื่อสิ่งพิมพ์ต่างๆ อีกทั้ง มหาวิทยาลัยและโรงเรียนด้านการบริหารธุรกิจชั้นนำของโลก ได้สอดแทรกความรู้ด้านผู้ประกอบการทางสังคมไว้เป็นหนึ่งในหลักสูตรของการศึกษา เช่น มหาวิทยาลัยสแตนฟอร์ด สหรัฐอเมริกา (Stanford University) และ มหาวิทยาลัยออกซฟอร์ด สหราชอาณาจักร (Oxford University) เป็นต้น พร้อมทั้งมีการส่งนักศึกษาไปฝึกงานในพื้นที่ต่างๆ

เพื่อสัมผัสการทำงานเพื่อช่วยเหลือผู้อื่นในรูปแบบของอาสาสมัคร หรือการทำวิจัยในพื้นที่ต่างๆ เพื่อให้ได้รับทราบความสำคัญของผู้ประกอบการทางสังคมที่เริ่มมีบทบาทมากขึ้นด้วย

บริบทของการเป็นผู้ประกอบการ ได้ระบุเป็นนัยถึงองค์ประกอบทางสังคมซึ่งกำหนดให้ดูแลพัฒนา ความยากจน คนชายขอบ และการกีดกันทางสังคม ดังนั้นลักษณะของการเป็นผู้ประกอบการสามารถอ้างอิงถึง การริเริ่มการดำเนินธุรกิจโดยตรงต่อสังคม ผ่านการเป็นผู้ประกอบการทางสังคม ในรูปแบบของการแก้ปัญหาแบบใหม่หรือนวัตกรรม เพื่อประชากรสิ่งแวดล้อม หรือส่วนต่างๆ ที่มีความข้องเกี่ยวกับ โดยผลลัพธ์ของการเป็นผู้ประกอบการสามารถมองเห็นและวัดค่าการเปลี่ยนแปลงของสังคมได้ ทั้งในระดับขนาดเล็กหรือท้องถิ่น และระดับขนาดใหญ่หรือมหภาค (Ioan and Salomea A. 2011)

ผู้ประกอบการทางสังคมมีลักษณะเหมือนกับผู้ประกอบการทางธุรกิจ โดยจะต่างกันในพื้นที่ฐานและแนวทางบางอย่าง โดยทั้งผู้ประกอบการทางสังคมและผู้ประกอบการทางธุรกิจจะสอดคล้องจิตวิญญาณไปกับวินัย นวัตกรรม และการตัดสินใจเพื่อให้บรรลุเป้าหมายทางสังคม โดยทั้งคู่กล้าที่จะเพิ่มขีดจำกัดเพื่อให้ทำภารกิจให้สำเร็จ (Dees 1998) แต่สิ่งที่ผู้ประกอบการทางสังคมไม่เหมือนกับผู้ประกอบการทางธุรกิจคือ มีความเสี่ยงที่จะใช้เงินและความพยายาม และระดมกำลังทรัพยากร เพื่อการลงทุนในสังคมชุมชน โดยไม่หวังเงินหรือผลประโยชน์ตอบแทน (Couto 1997) ความแตกต่างที่สำคัญระหว่างการประกอบการ ผู้ประกอบการทางสังคม และองค์กรที่ไม่แสวงหากำไร โดยแบ่งตามหลักสำคัญดังนี้

ความแตกต่างระหว่างการประกอบการ (Entrepreneurship) และการประกอบการทางสังคม (Social entrepreneurship) ผู้ประกอบการทางสังคมมีกลยุทธ์การหารายได้ที่อยู่ในขอบเขตของพันธกิจที่ต้องการแก้ปัญหาสังคมโดยตรง ด้วยการว่าจ้างผู้พิการ คนด้อยโอกาส หรือผลิตภัณฑ์และบริการที่เกิดจากการดำเนินธุรกิจจะมีส่วนในการแก้ไขปัญหาสังคม ในขณะที่ผู้ประกอบการโดยทั่วไปมีความรับผิดชอบต่อสังคมด้วยการบริจาค การใช้วัสดุที่ไม่เป็นพิษในกระบวนการผลิต การให้ความเคารพและดูแลลูกจ้าง แต่สิ่งเหล่านี้ เป็นแค่การแก้ปัญหาสังคมทางอ้อม ด้านการเงินผู้ประกอบการหวังกำไรเป็นเป้าหมายสูงสุดในการดำเนินธุรกิจ โดยที่ผู้ประกอบการทางสังคมยังคงเห็นกำไรเป็นเป้าหมาย แต่กำไรที่ได้ต้องนำกลับมาลงทุนในธุรกิจเพื่อประโยชน์ทางสังคม (Boschee and McClurg 2003)

ความแตกต่างระหว่างความยั่งยืน (Sustainability) และการพึ่งตนเองอย่างพอเพียง (Self – sufficiency) ความยั่งยืนขององค์กรไม่แสวงหากำไร สามารถบรรลุเป้าหมายทางสังคมได้ด้วยบนพื้นฐานของการบริจาค การสนับสนุนจากรัฐบาลและการหารายได้ โดยปัจจัยทั้งหมดนี้อยู่บนความเสี่ยง หากไม่สามารถสร้างรายได้ด้วยตนเอง ดังนั้น ผู้ประกอบการทางสังคมมุ่งมั่นอยู่บนรากฐาน

ความยั่งยืนและพึ่งตนเองอย่างพอเพียง การยื่นให้ได้รับฐานของรายได้ที่หามา เป็นเป้าหมายสำคัญของผู้ประกอบการทางสังคม โดยจะต่างกับองค์กรไม่แสวงหากำไร ต้องพึ่งพารายได้และความเอื้ออาทรจากผู้อื่น (Boschee and McClurg 2003)

ความแตกต่างระหว่างกลยุทธ์การหารายได้ (Earned income strategies) และการลงทุนธุรกิจเพื่อประโยชน์ทางสังคม (Social purpose business ventures) พื้นฐานสำคัญขององค์กรไม่แสวงหากำไรคือ กลยุทธ์การหารายได้ ซึ่งถือว่าไม่ได้เป็นการเริ่มลงทุนทางธุรกิจไม่มีการคาดหวังในการสร้างกำไรหรือเพื่อความคุ้มทุน ต่างกับผู้ประกอบการทางสังคม มีการลงทุนทางธุรกิจเพื่อประโยชน์ทางสังคม (Boschee and McClurg 2003)

การดำเนินธุรกิจเพื่อให้เกิดคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นกับคนส่วนมาก ต้องสร้างประโยชน์ให้กับสาธารณะ มีการผลักดันให้เกิดโอกาสใหม่ๆ ทางสังคมอยู่เสมอ สามารถสร้างสรรค์และปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์และการเปลี่ยนแปลง สามารถใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนและสังคมให้เกิดประโยชน์สูงสุด ต้องแสดงให้เห็นถึงความรับผิดชอบต่อสังคมอย่างเข้มแข็ง และสามารถดำเนินการไปได้อย่างต่อเนื่องเพื่อให้ชุมชนและสังคมเกิดการพัฒนาศักยภาพ และสามารถจัดการกับปัญหาที่มีอยู่ได้ด้วยตัวเองอย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ โดยธุรกิจที่สร้างขึ้น อาจเป็นธุรกิจที่สร้างรายได้ให้มีกำไรหรือไม่ก็ได้ แต่ต้องเป็นธุรกิจที่สามารถเลี้ยงตัวเองได้ และอยู่บนพื้นฐานของการพึ่งพาตนเอง และควบคู่ไปกับพัฒนาคุณภาพสังคมให้ดียิ่งขึ้น

ผู้ประกอบการทางสังคมที่ประสบความสำเร็จทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสภาพชุมชนและสังคม โดยฟื้นฟูหรือเพิ่มต้นทุนทางสังคม ผ่านการลงทุนในผลผลิตทางสังคม เพื่อเพิ่มพูนความตระหนักในการมีผลประโยชน์ร่วมกัน และสร้างความเป็นเอกลักษณ์ผ่านทางกิจกรรมของผู้ประกอบการทางสังคม สิ่งเหล่านี้ ผู้ประกอบการทางสังคมเป็นผู้เสริมสร้างแก่ชุมชนและสังคม ดังนั้น ชุมชนและสังคมสามารถคาดหวังให้เกิดการพัฒนาไปสู่ในระดับที่ดีขึ้นได้ การเป็นผู้ประกอบการที่สามารถพัฒนาชุมชนและสังคมให้เจริญควบคู่ไปกับการดำเนินธุรกิจนั้น ต้องอาศัยความรู้ ความเข้าใจ ความสามารถ แนวทางในการปฏิบัติงาน และองค์ประกอบสำคัญที่สามารถสร้างธุรกิจให้เกิดความยั่งยืน เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำเนินธุรกิจของผู้ประกอบการเป็นผู้ประกอบการทางสังคม จึงเป็นทางเลือกหนึ่งของผู้ประกอบการยุคใหม่ เหมาะสำหรับผู้ที่มีสนใจการดำเนินธุรกิจพร้อมไปกับการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน และร้านอาหาร ซี แอนด์ ซี ของสมาคมพัฒนาประชากรและสังคม เป็นตัวอย่างของการเป็นผู้ประกอบการสังคม ที่ประสบความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจเพื่อสังคมมาอย่างยาวนาน

สมาคมพัฒนาประชากรและชุมชน (The Population and Community Development Association) องค์กรเอกชนสาธารณประโยชน์ ก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2517 โดย ดร.มิชัย วีระไวทยะ เป็น

ผู้ก่อตั้งและดำรงตำแหน่งนายกสมาคมในปัจจุบัน สมาคมฯ ได้ทำหน้าที่เผยแพร่และให้ความรู้เรื่องสุขภาพและการวางแผนครอบครัว วรรณกรรมใช้ถุงยางอนามัยเพื่อป้องกันโรคเอดส์ ดำเนินงานเพื่อพัฒนาสังคมและชุมชน และมุ่งมั่นดำเนินงานพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนและผู้ด้อยโอกาสให้พ้นจากความยากจนอย่างยั่งยืน โดยทิศทางการดำเนินงานของสมาคมฯ สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน ทั้งในเขตชนบทและเขตเมืองให้ดียิ่งขึ้น โดยมีหลักการดำเนินงานที่สำคัญคือ ให้ประชาชนในชุมชนต่างๆ เข้ามามีส่วนร่วมตอบสนองความต้องการของชุมชนที่ตนเองอยู่อาศัย กิจกรรมที่สมาคมฯ ได้เริ่มต้นดำเนินงาน คือ งานบริการวางแผนครอบครัว และต่อมาได้ขยายตามกิจกรรมที่จะมุ่งพัฒนา เช่น บริการงานสาธารณสุขพื้นฐาน การพัฒนาและส่งเสริมรายได้ในท้องถิ่น การพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร การส่งเสริมอาชีพ การกระจายอุตสาหกรรมสู่ชนบท เป็นต้น โดยมีรายได้เงินบริจาคจากภาคธุรกิจ ธนาคาร มูลนิธิ สถานทูต และรัฐบาลต่างประเทศ และจากเงินสนับสนุนจากธุรกิจร้านค้าที่พัก ร้านอาหาร และธุรกิจปลีกย่อยอื่นๆ โดยนำเงินที่ได้จากการให้บริการของร้านอาหารหรือจากกลุ่มธุรกิจของสมาคมฯ นำไปใช้สนับสนุนกิจกรรมพัฒนาชนบทและการศึกษาของสมาคมฯ โดยธุรกิจที่มีชื่อเสียงของสมาคมฯ ได้แก่ ร้านอาหาร ซี แอนด์ ซี (Cabbages and Condoms) และรีสอร์ตเบิร์ด แอนด์ บี (Birds and Bees Resort) เป็นต้น

ร้านอาหาร ซี แอนด์ ซี เป็นหนึ่งในรูปแบบธุรกิจสนับสนุนของสมาคมฯ มีทั้งหมด 15 สาขาในประเทศไทย และอีก 2 สาขาในต่างประเทศ เมื่อปี พ.ศ. 2553 ร้านอาหารซี แอนด์ ซี ได้ถูกคัดเลือกให้เป็น หนึ่งในกิจการเพื่อสังคมน้ำดี 50 องค์กร จากการคัดเลือกของหน่วยงานชั้นนำในประเทศไทย (คณะวิจัยโครงการกิจการเพื่อสังคมน้ำดี 2553) และความมีชื่อเสียงของร้านอาหาร ซี แอนด์ ซี ยังเป็นที่สนใจแก่นักวิจัยชาวต่างชาติ บทความวิจัยของร้านอาหาร ซี แอนด์ ซี ได้ถูกตีพิมพ์ในวารสารของมหาวิทยาลัยอ็อกซฟอร์ด (Ebrahim 2009) ได้เป็นกรณีศึกษาเรื่องธุรกิจร้านอาหารในประเทศไทยที่ประสบความสำเร็จในระดับโลกของศูนย์วอลล์เลซ องค์กรไม่แสวงหากำไรในสหรัฐอเมริกา (Wallace Center at Winrock International 2009) และถูกยกเป็นตัวอย่างของเครือข่ายร้านอาหารในฐานะผู้ประกอบการทางสังคมของสถาบันเวสต์วอร์ดส์ องค์กรวิจัยอิสระด้านสิ่งแวดล้อมในสหรัฐอเมริกา (The Worldwatch Institute 2010) อีกทั้งยังเป็นหนึ่งหัวข้อของหนังสือเรียนในต่างประเทศที่ชื่อ The Age of Responsibility: CSR 2.0 and the New DNA of Business (Visser 2011)

ร้านอาหาร ซี แอนด์ ซี สาขาราชบุรี เป็นรูปแบบของการประกอบการในฐานะผู้ประกอบการทางสังคม จัดตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ.2547 ถือกำเนิดจาก “ศูนย์พัฒนาชนบทแบบผสมผสานราชบุรี” ซึ่งเป็นหนึ่งในหน่วยงานของสมาคมพัฒนาประชากรและชุมชน เพื่อเป็น

ศูนย์กลางการดำเนินงาน โครงการโรงไฟฟ้าราชบุรี ด้วยการสนับสนุนงบประมาณจากกลุ่มในเครือของบริษัท ผลิตไฟฟ้าราชบุรี โฮลดิ้ง จำกัด (มหาชน) รูปแบบการดำเนินธุรกิจของร้านอาหาร ซี แอนด์ ซี มีวัตถุประสงค์จัดตั้งขึ้น เพื่อเป็นหน่วยงานสนับสนุนให้กับสมาคมพัฒนาประชากรและชุมชน และเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนใน 84 หมู่บ้าน 9 ตำบล 4 อำเภอ ประกอบด้วย อำเภอเมือง อำเภอโพธาราม อำเภอดำเนินสะดวก และอำเภอบางแพ ของจังหวัดราชบุรี

ร้านอาหาร ซี แอนด์ ซี สาขาราชบุรี ดำเนินกิจการโดย บริษัท พุน้อยพัฒนา จำกัด ผู้ก่อตั้งบริษัทคือ คุณธวัชชัย ไตรทองอยู่ ผู้ซึ่งดำรงตำแหน่งประธานกรรมการบริษัท และยังคงดำรงตำแหน่งเลขาธิการสมาคมพัฒนาประชากรและชุมชนในปัจจุบัน ร้านอาหาร ซี แอนด์ ซี สาขาราชบุรี ประกอบด้วยกิจการร้านอาหาร ที่พัก และห้องประชุม และเป็นหน่วยงานสนับสนุนงานของสมาคมฯ เพื่อการส่งเสริมอาชีพ กระจายอุตสาหกรรมชุมชนบ เพื่อสร้างรายได้ให้แก่ประชาชนใน 4 อำเภอของจังหวัดราชบุรี โดยเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน หน่วยงานราชการ และหน่วยงานเอกชนในท้องถิ่น พร้อมทั้งยังเปิดให้เป็นแหล่งศึกษาดูงานจากหน่วยงานต่างๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ นอกเหนือจากเป็นสถานที่ให้บริการกับประชาชนในด้านแลกเปลี่ยนความรู้ผ่านทางการอบรมสัมมนาแล้ว ยังเป็นศูนย์กลางการให้บริการข้อมูลข่าวสาร เพื่อเพิ่มโอกาสและช่องทางการตลาดให้กับผู้ประกอบการ และเพื่อให้กลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชนในพื้นที่ได้มีช่องทางการกระจายสินค้าเพิ่มมากขึ้นด้วย

โครงการเพื่อพัฒนาสังคมของร้านอาหาร ซี แอนด์ ซี สาขาราชบุรีนั้นได้เกิดขึ้นก่อนการก่อตั้งร้านอาหาร โดยอยู่ภายใต้การสนับสนุนของบริษัทต่างๆ เช่น โครงการ ปตท. พัฒนาหมู่บ้านตามแนวท่อส่งก๊าซสหภาพพม่า และโครงการจากหน่วยงานภาครัฐอื่นๆ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต เศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ โดยโครงการเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อยกระดับชุมชนถือเป็นการดำเนินกิจกรรมหลักเพื่อสร้างรายได้ให้แก่ประชาชน ขจัดความยากจน มีการส่งเสริมความรู้ เพื่อชุมชนได้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง และเพื่อความยั่งยืนของประชาชนให้ดีขึ้น และก้าวพร้อมไปกับการดำเนินธุรกิจร้านอาหาร ซี แอนด์ ซี สาขาราชบุรี อย่างยั่งยืน เพื่อนำกำไรที่ได้ส่วนหนึ่ง สามารถนำกลับไปพัฒนาสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมได้อย่างต่อเนื่องเช่นเดียวกัน

จากความสำเร็จที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยสนใจการศึกษาเกี่ยวกับ การสร้างธุรกิจอย่างยั่งยืนของ ร้านอาหาร ซี แอนด์ ซี สาขาราชบุรี ในฐานะผู้ประกอบการทางสังคม หน่วยธุรกิจสนับสนุนของสมาคมพัฒนาประชากรและชุมชน เพื่อดำเนินธุรกิจในฐานะผู้ประกอบการทางสังคม ที่สามารถสร้างสรรค์นวัตกรรมและต่อยอดต้นทุนทางสังคม โดยบทความที่ดีพิมพ์ในต่างประเทศ กรณีศึกษาที่ถูกรับรองอยู่ในหลักสูตรสถาบันการศึกษาชั้นนำระดับโลก และการถูกยกให้เป็นตัวอย่างผู้ประกอบการทางสังคมที่มีชื่อเสียง เป็นที่ประจักษ์ได้ว่า รูปแบบการดำเนินธุรกิจ

ของ ร้านอาหาร ซี แอนด์ ซี (Cabbages and Condoms) สามารถสร้างแนวทางการเป็นผู้ประกอบการทางสังคมที่ดี มีรูปแบบการพัฒนาชุมชนและสังคมที่ประสบผลสำเร็จ ด้วยองค์ประกอบสำคัญและสามารถสร้างธุรกิจได้อย่างยั่งยืน

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงศึกษา โดยการนำเสนอแนวคิดที่เป็นพื้นฐานของการเป็นผู้ประกอบการทางสังคม แนวคิดหลักเศรษฐกิจพอเพียง แนวคิดการพัฒนาชุมชนและสังคมอย่างยั่งยืน แนวคิดเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคมของธุรกิจ และกลยุทธ์การดำเนินธุรกิจที่ร้านอาหาร ซี แอนด์ ซี สาขาราชบุรี ได้ประยุกต์ใช้ในการดำเนินธุรกิจ เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษา และเพื่อเป็นแนวทางแก่ผู้ประกอบการและผู้สนใจ ผู้ที่ต้องการเป็นส่วนหนึ่งในการช่วยเหลือชุมชน และแก้ไขปัญหาสังคมในรูปแบบของผู้ประกอบการทางสังคม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการให้ความหมาย ผู้ประกอบการทางสังคม ของร้านอาหาร ซี แอนด์ ซี สาขาราชบุรี
2. เพื่อศึกษารูปแบบการพัฒนาชุมชนและสังคมของร้านอาหาร ซี แอนด์ ซี สาขาราชบุรี
3. เพื่อศึกษาองค์ประกอบการสร้างธุรกิจอย่างยั่งยืน ของร้านอาหาร ซี แอนด์ ซี สาขาราชบุรี

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาเกี่ยวกับ การสร้างธุรกิจอย่างยั่งยืนของ ร้านอาหาร ซี แอนด์ ซี สาขาราชบุรี ในฐานะผู้ประกอบการทางสังคม ได้ทำการศึกษาการให้ความหมาย รูปแบบการพัฒนาชุมชนและสังคม และองค์ประกอบการสร้างธุรกิจอย่างยั่งยืนของผู้ประกอบการทางสังคม เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้การวิจัยปรากฏการณ์วิทยา (Phenomenology Study) เพื่อเข้าถึงความหมายของผู้ประกอบการสังคม จากการศึกษาปรากฏการณ์ในชีวิตบุคคลได้ประสบมา ประสบการณ์การปฏิบัติงานประจำวันและประสบการณ์ชีวิต เป็นแนวทางการวิจัย โดยแบ่งขอบเขตการวิจัยออกเป็น 3 ด้าน ดังต่อไปนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

เพื่อศึกษาการให้ความหมาย ผู้ประกอบการทางสังคม ของร้านอาหาร ซี แอนด์ ซี สาขาราชบุรี โดยศึกษารูปแบบกิจกรรมพัฒนาชุมชนและสังคม และองค์ประกอบที่สร้างธุรกิจอย่างยั่งยืน โดยศึกษาเฉพาะบุคคล คือ ผู้บริหาร เจ้าหน้าที่ ชุมชนและรวมไปถึงประชาชนในพื้นที่ เพื่อให้ได้ความหมายของการเป็นผู้ประกอบการทางสังคม และรับทราบรูปแบบของการพัฒนา

ชุมชนและสังคม และองค์ประกอบที่ทำให้ธุรกิจเกิดความยั่งยืน โดยยึดหลักแนวคิด ดังนี้ แนวคิดผู้ประกอบการทางสังคม แนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง แนวคิดการพัฒนาชุมชนและสังคมอย่างยั่งยืน แนวคิดเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคมของธุรกิจ กลยุทธ์การดำเนินธุรกิจ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2. ขอบเขตด้านประชากรและผู้ให้ข้อมูลหลัก

ประชากรที่จะทำการศึกษาในครั้งนี้ คือ ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ของร้านอาหาร ซี แอนด์ ซี สาขาราชบุรี ชุมชน และประชากรในชุมชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ 4 อำเภอดังต่อไปนี้ อำเภอเมือง อำเภอโพธาราม อำเภอดำเนินสะดวก และอำเภอบางแพ

ผู้ให้ข้อมูลหลักในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ผู้ให้ข้อมูลหลักจากองค์กร คือ ผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาชนบทผสมผสานราชบุรีและผู้จัดการทั่วไป ผู้จัดการร้านอาหาร เจ้าหน้าที่การเงิน เจ้าหน้าที่ธุรการ ของร้านอาหาร ซี แอนด์ ซี สาขาราชบุรี ผู้ให้ข้อมูลหลักจากชุมชน คือ กำนัน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล เกษตรกรชำนาญการ พนักงาน เจ้าของธุรกิจ และชาวบ้านทั่วไป ของประชากรในพื้นที่ 4 อำเภอ พื้นที่รับผิดชอบของร้านอาหาร ซี แอนด์ ซี สาขาราชบุรี

3. ขอบเขตด้านเวลา

ผู้วิจัยดำเนินการศึกษา ตั้งแต่เดือน กันยายน พ.ศ. 2554 ถึงเดือน มีนาคม พ.ศ. 2555 รวมระยะเวลา 7 เดือน

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. ได้ทราบถึงความหมายการเป็น “ผู้ประกอบการทางสังคม” ของร้านอาหาร ซี แอนด์ ซี สาขาราชบุรี ในการดำเนินธุรกิจ เพื่อการพัฒนาชุมชนและสังคม โดยผลการศึกษาที่ได้ สามารถนำไปเป็นตัวอย่างและเป็นแนวทางในการดำเนินธุรกิจของผู้ประกอบการรายอื่นๆ ได้ต่อไป เพื่อช่วยสร้างรูปแบบ แนวทางวัตถุประสงค์ และเป้าหมายในการประกอบธุรกิจได้

2. ได้ทราบถึงรูปแบบกิจกรรมการพัฒนาชุมชนและสังคม ของร้านอาหาร ซี แอนด์ ซี สาขาราชบุรี ในการดำเนินงานเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชน โดยผลการศึกษาที่ได้ สามารถนำไปประยุกต์ใช้แก่ผู้ประกอบการรายอื่นๆ หรือผู้ที่สนใจงานด้านการพัฒนาชุมชนและสังคม

3. ได้ทราบถึงการสร้างธุรกิจอย่างยั่งยืน ของร้านอาหาร ซี แอนด์ ซี สาขาราชบุรี ว่าเพราะเหตุใด การดำเนินธุรกิจให้เกิดความยั่งยืน จึงจำเป็นต้องมีองค์ประกอบต่างๆ เพื่อเสริมสร้างความแข็งแกร่งของธุรกิจ และนำไปสู่ความยั่งยืนในการประกอบธุรกิจของผู้ประกอบการทางสังคมได้

4. ผลการวิจัยที่ได้ สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบการเป็นผู้ประกอบการ และเป็นแนวทางการสร้างธุรกิจอย่างยั่งยืนของผู้ประกอบการรายอื่นๆ ในอนาคต และยังสามารถเป็นแนวทางให้การวางโครงสร้างทางธุรกิจของผู้ประกอบการ เพื่อให้เกิดการพัฒนา ปรับเปลี่ยนรูปแบบการดำเนินธุรกิจให้เข้ากับยุคสมัย

5. เป็นพื้นฐานในการศึกษา สำหรับผู้สนใจ เรื่องผู้ประกอบการทางสังคม รูปแบบการพัฒนาชุมชนและสังคม และการสร้างธุรกิจอย่างยั่งยืนต่อไป

บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่อง กระบวนการสร้างธุรกิจอย่างยั่งยืนของ ร้านอาหาร ซี แอนด์ ซี สาขา ราชบุรี ในฐานะผู้ประกอบการทางสังคม ผู้ศึกษาวิจัยมีวัตถุประสงค์ในการศึกษาการเป็นผู้ประกอบการทางสังคม กระบวนการสร้างธุรกิจอย่างยั่งยืน และศึกษากลยุทธ์การดำเนินธุรกิจของผู้ประกอบการทางสังคม ได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยกำหนดประเด็นการนำเสนอ ดังต่อไปนี้

1. ประวัติ ร้านอาหาร ซี แอนด์ ซี (Cabbages and Condoms) สาขาราชบุรี
2. แนวคิดผู้ประกอบการทางสังคม
3. แนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
4. แนวคิดการพัฒนาชุมชนและสังคมอย่างยั่งยืน
5. แนวคิดเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคม
6. แนวคิดเกี่ยวกับกลยุทธ์การดำเนินธุรกิจ
7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. ประวัติ ร้านอาหาร ซี แอนด์ ซี (Cabbages and Condoms) สาขาราชบุรี

1.1 สมาคมพัฒนาประชากรและชุมชน (The Population and Community

Development Association: PDA)

สมาคมพัฒนาประชากรและชุมชน หรือ PDA องค์กรเอกชนสาธารณประโยชน์ ก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2517 โดย ดร.มิชัย วีระไวทยะ เป็นผู้ก่อตั้งและดำรงตำแหน่งนายกสมาคมในปัจจุบัน PDA ทำหน้าที่เผยแพร่และให้ความรู้เรื่องสุขภาพและการวางแผนครอบครัว รับผิดชอบการใช้ถุงยางอนามัยเพื่อป้องกันโรคเอดส์ ดำเนินงานเพื่อพัฒนาสังคมและชุมชน และมุ่งมั่นดำเนินงานพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชน ผู้ด้อยโอกาสให้พ้นจากความยากจนอย่างยั่งยืน โดยทิศทางการดำเนินงานของสมาคมฯ สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน ทั้งในเขตชนบทและเขตเมืองให้ดียิ่งขึ้น โดยมีหลักการดำเนินงานที่สำคัญคือ ให้ประชาชนในชุมชนต่างๆ เข้ามามีส่วนร่วมตอบสนองความต้องการของชุมชนที่ตนเองอยู่อาศัย กิจกรรมที่สมาคมฯ ได้เริ่มต้นดำเนินงาน คือ งานบริการวางแผนครอบครัว

และต่อมาได้ขยายตามกิจกรรมที่จะมุ่งพัฒนา เช่น บริการงานสาธารณสุขพื้นฐาน การพัฒนาและส่งเสริมรายได้ในท้องถิ่น การพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร การส่งเสริมอาชีพ การกระจายอุตสาหกรรมสู่ชนบท เป็นต้น โดยมีรายได้เงินบริจาคจากภาคธุรกิจ ธนาคาร มูลนิธิ สถานทูต และรัฐบาลต่างประเทศ และจากเงินสนับสนุนจากการดำเนินธุรกิจที่פק ร้านค้า ร้านอาหาร เช่น ร้านอาหาร ซี แอนด์ ซี (Cabbages and Condoms Restaurant) เบิร์ด แอนด์ บี รีสอร์ท (Bird and Bee Resort) และบริษัทธุรกิจเพื่อพัฒนาการศึกษาและชนบทจำกัด โดยนำเงินที่ได้จากกลุ่มธุรกิจของสมาคมฯ ไปใช้สนับสนุนกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนในชนบท และเพื่อการศึกษาวิจัยของสมาคมฯ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2550 จนถึงปัจจุบัน ทางสมาคมฯ มีการสรรหาบุคคลหรือองค์กรผู้ทำความดีเพื่อสังคมด้านการพัฒนาสังคมชนบท เพื่อรับการเชิดชูเกียรติและรับรางวัลผู้ทำความดีเพื่อสังคม ภายใต้ชื่อ “รางวัลมิชชั่น วีระไวทยะ โดยการสนับสนุนของมูลนิธิตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย” เพื่อเป็นการส่งเสริมให้บุคคลหรือองค์กร ที่ดำเนินกิจกรรมเพื่อสังคมให้สามารถดำเนินงานได้อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน (สมาคมพัฒนาประชากรและชุมชน 2553)

สมาคมพัฒนาประชากรและชุมชนเริ่มต้นการดำเนินกิจกรรมเพื่อสังคมและเป็นที่รู้จักแพร่หลายมากที่สุดคือ โครงการงานบริการวางแผนครอบครัวชุมชน โดยมีคำขวัญประจำโครงการที่ว่า “มีลูกมากจะยากจน” สมาคมฯ ได้รับทุนสนับสนุนจาก International Planned Parenthood Federation (IPPF) ร่วมมือกับอาสาสมัครชาวบ้านในการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการวางแผนครอบครัว และได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานราชการ ดร.มิชชั่น สามารถทำให้ประชาชนพูดคุยถึงเรื่องการคุมกำเนิดและการใช้ถุงยางอนามัยได้อย่างปกติ ซึ่งสมัยก่อนถือเป็นเรื่องที่ไม่นิยมนำมาพูดกัน จึงทำให้คนส่วนมากเรียกถุงยางอนามัยว่า “ถุงยางมิชชั่น” เมื่ออัตราการเกิดลดลงได้ตามเป้าหมายของการดำเนินโครงการ ทางสมาคมฯ ได้ขยายขอบเขตกิจกรรมในการช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาสด้วยการพัฒนาอาชีพ และเมื่อโรคเอดส์ได้แพร่ระบาดมาถึงประเทศไทย ทางสมาคมฯ ได้มีการรณรงค์การมีเพศสัมพันธ์อย่างปลอดภัยด้วยการใช้ถุงยางอนามัย เพื่อลดและป้องกันการแพร่เชื้อเอดส์ได้อย่างเป็นผลสำเร็จ (สมาคมพัฒนาประชากรและชุมชน 2553)

โครงการล่าสุดของทางสมาคมคือ บริษัทธุรกิจเพื่อพัฒนาการศึกษาและชนบทจำกัด (Business for Rural Education and Development Company Limited) หรือ BREAD เป็นธุรกิจเพื่อสังคม มีวัตถุประสงค์เพื่อหารายได้จากการดำเนินธุรกิจไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของ ชุมชนในชนบทให้ดีขึ้น ยึดหลักการดำเนินธุรกิจอย่างโปร่งใส มีคุณธรรม จริยธรรม มีจุดยืนที่ชัดเจนในการช่วยเหลือสังคม เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพในการทำงานให้เทียบเท่าองค์กรธุรกิจเอกชนชั้นนำ จัดจำหน่ายสินค้าและบริการ สร้างคุณค่าเชิงธุรกิจแก่องค์กรธุรกิจและผู้บริโภค โดยคัดสรรสินค้าและบริการที่มีคุณภาพเป็นหลัก ให้ความสำคัญกับพันธมิตรทางธุรกิจที่มีสำนึกรับผิดชอบต่อสังคม

ร่วมกัน ตลอดจนผู้ประกอบการในชุมชน รวมถึงงานฝึกอบรมสัมมนาเพื่อพัฒนาองค์กร และ ประสานกิจกรรมเพื่อการพัฒนาสังคมร่วมกัน จึงทำให้เกิด “ข้าวโรงเรียน” ผลิตภัณฑ์ข้าวหอมมะลิ 100% ในลักษณะข้าวถุงเพื่อการบริโภค ผลิตภัณฑ์นี้ผลิตโดยความร่วมมือของนักเรียน ครู ผู้ปกครองและชุมชนใกล้เคียงของโรงเรียนลำปลายมาศพัฒนา โรงเรียนที่จัดตั้งขึ้นโดยสมาคมฯ ในปี พ.ศ. 2546 โดยมีมูลนิธิเจมส์คลาร์คแห่งประเทศอังกฤษเป็นผู้สนับสนุนงบประมาณในการ ก่อสร้างและการดำเนินการ โรงเรียนนี้พัฒนาเป็นการศึกษาแบบให้เปล่าเพื่อสร้างเยาวชนรุ่นใหม่ใน ชนบท เพื่อให้ได้รับโอกาสเข้าถึงการศึกษาที่ดี โดยมีวิสัยทัศน์คือ ผู้เรียนเรียนรู้อย่างมีความสุข เต็ม ศักยภาพ เป็นคนดีและคนเก่ง พร้อมด้วยคุณธรรม ภูมิปัญญา โดยชูคำขวัญว่า “ข้าวทุกคำ เพื่อสร้าง เด็กดีและขจัดความยากจน” ออกจำหน่ายเมื่อ พฤศจิกายน พ.ศ. 2553 ปัจจุบันวางจำหน่ายที่ท็อป ชูเปอร์มาร์เก็ต เซ็นทรัล ฟู้ด ฮอลล์ ร้านใบจาก และร้านเลมอนกรีน โดยมี BREAD เป็นผู้จัดการจำหน่าย (สมาคมพัฒนาประชากรและชุมชน 2553)

ด้วยความมุ่งมั่นเพื่อการพัฒนาสังคม และคุณภาพประชากรของสมาคมพัฒนา ประชากรและชุมชนกว่า 38 ปีที่ผ่านมา สมาคมฯ ได้รับรางวัลจากทางด้านสังคม สาธารณสุข ทั้งใน และต่างประเทศมากมาย เช่น ปี พ.ศ. 2553 รางวัลสมเด็จพระเจ้าฟ้ามหิดล สาขาการสาธารณสุข ปี พ.ศ. 2551 รางวัล สโคลสำหรับผู้ประกอบการทางสังคม (Skoll Award for Social Entrepreneurship) ปี พ.ศ. 2549 ดร.มิชัยได้รับเลือกให้เป็น 1 ใน 60 ฮีโร่ของเอเชีย โดยนิตยสารไทม์ เป็นต้น

วิวรรณ ธาราหิรัญโชติ (2553) ได้สรุปหลักการดำเนินงานของสมาคมเพื่อนำไปสู่ให้ เกิดความสำเร็จได้อย่างยั่งยืนได้ดังนี้

1. ทำให้คนเกิดน้อยลง ด้วยการวางแผนครอบครัว
2. ทำให้คนตายน้อยลงด้วยสุขภาพที่ดีขึ้น และการใช้ถุงยางอนามัยเพื่อป้องกันโรค เอดส์
3. ทำให้คนจนน้อยลงด้วย ด้วยการพัฒนาชุมชนด้วยหลักเศรษฐกิจพอเพียง
4. ทำให้คนโง่หรือคนโง่น้อยลงด้วยการให้ทุนการศึกษา จัดตั้งโรงเรียนต้นแบบที่มีคุณภาพ
5. ทำให้คนงบน้อยลง โดยพยายามสร้างจิตสาธารณะ ร่วมแบ่งปันช่วยเหลือ และ ร่วมเป็นอาสาสมัคร

สมาคมฯ เป็นองค์กรสาธารณะที่มุ่งหวังการพัฒนาเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของ สังคม เพื่อยกระดับสภาพความเป็นอยู่ของประชาชน ซึ่งสอดคล้องกับหลักปรัชญาของการเป็น ผู้ประกอบการทางสังคม

1.2 ความเป็นมาของร้านอาหาร ซี แอนด์ ซี (Cabbages and Condoms)

ร้านอาหาร Cabbages and Condoms หรือ ซี แอนด์ ซี เป็นหนึ่งในรูปแบบของการดำเนินธุรกิจของสมาคมพัฒนาประชากรและชุมชน (The Population and Community Development Association: PDA) ซึ่งจัดตั้งขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์เป็นหน่วยงานสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมเพื่อพัฒนาสังคมของสมาคมฯ สนับสนุนงานด้านการวางแผนครอบครัว และรณรงค์การป้องกันการติดเชื้อจากโรคเอดส์ ร้านอาหาร ซี แอนด์ ซี มีลักษณะเป็นร้านอาหารขนาดกลาง มีเครือข่ายการดำเนินธุรกิจกระจายอยู่ทั่วทั้งประเทศไทย ในแต่ละสาขาจะให้บริการอาหารไทย ด้วยวัตถุดิบ ส่วนประกอบของอาหารที่ปราศจากสารเคมีปนเปื้อน โดยแหล่งที่มาของวัตถุดิบ ส่วนหนึ่งมาจากไร่ ฟาร์ม และสวนเกษตร ของสมาคมฯ และอีกส่วนหนึ่งจัดซื้อมาจากชาวสวน ชาวไร่ในท้องถิ่นนั้น เพื่อให้ได้วัตถุดิบที่สดใหม่อยู่เสมอ และร้านอาหาร ซี แอนด์ ซี หลายๆ สาขามีการจัดจำหน่ายสินค้าพื้นเมือง สินค้าหัตถกรรมจากชุมชนรอบโดยรอบ ด้วยหลักการซื้อขายที่เป็นธรรมแก่ประชากรในพื้นที่ (สมาคมพัฒนาประชากรและชุมชน 2553)

รูปแบบการดำเนินการของ Cabbages and Condom หรือ ร้านอาหาร ซี แอนด์ ซี ถูกสร้างขึ้นจากแนวคิดของ ดร.มิชชัย วีระไวทยะ ผู้ก่อตั้งสมาคมฯ ที่เรียกว่า “ความยั่งยืนขององค์กรไม่แสวงหากำไร” (NGO Sustainability) คือ การหาเงินบริจาคด้วยตัวเอง หรือการสร้างธุรกิจย่อยๆ เพื่อนำกำไรไปสนับสนุนกิจกรรมของสมาคมฯ ที่มาของชื่อ Cabbages and Condoms หรือ กะหล่ำปลีและถุงยางอนามัย ได้มาจากความสำเร็จของสมาคมฯ ด้วยโครงการวางแผนครอบครัวในชุมชนชุมชน ซึ่งเปรียบเทียบให้เห็นว่า ถุงยางอนามัยมีอยู่ทั่วไป เหมือนการเห็นกะหล่ำปลีวางขายอยู่ตามท้องตลาด ถือได้ว่าโครงการนี้ ได้เปลี่ยนแปลงทัศนคติและพฤติกรรมของคนไทยเกี่ยวกับถุงยางอนามัย ร้านอาหาร ซี แอนด์ ซี สาขาแรกตั้งอยู่ที่ ถนนสุขุมวิท 12 กรุงเทพมหานคร โดยในปี พ.ศ. 2548 สาขาสุขุมวิทสามารถบริจาคเงินให้กับสมาคมฯ ได้เกือบล้านบาทเพียงสาขาเดียว และในปี พ.ศ. 2550 สามารถบริจาคได้ถึง 1.7 ล้านบาท ปัจจุบันร้านอาหาร ซี แอนด์ ซี มี 7 สาขาทั่วประเทศ ไทย ได้แก่ กรุงเทพมหานคร ชลบุรี นครราชสีมา เชียงใหม่ เชียงราย บุรีรัมย์ และราชบุรี และอีก 2 สาขาในต่างประเทศ ได้แก่ กรุงลอนดอน ประเทศอังกฤษ และกรุงโตเกียว ประเทศญี่ปุ่น โดยทุกสาขาทั้งในและต่างประเทศ มีวัตถุประสงค์เพื่อร่วมกันสนับสนุนกิจกรรมเพื่อพัฒนาสังคมของสมาคมฯ (สมาคมพัฒนาประชากรและชุมชน 2553)

จุดเด่นของร้านอาหาร ซี แอนด์ ซี อยู่ที่รสชาติอาหารที่อร่อย ราคาเหมาะสม และบรรยากาศดี โดยมีคำขวัญของร้านว่า “อาหารของทางร้านรับประกันไม่ทำให้เกิดการตั้งครรภ์” ชื่อรายการอาหารมีความโดดเด่น ทำให้เกิดการจดจำ เช่น ยำถุงยาง อาหารจานหลักซึ่งมีอยู่ทุกสาขาของร้านอาหาร ซี แอนด์ ซี โดยลูกค้าทุกท่านจะได้รับของที่ระลึกจากทางร้านหลังจากรับประทานอาหาร

อาหารคือ กล้วยหอมต้ม ซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของทางร้าน ที่ช่วยการเผยแพร่เรื่องการคุมกำเนิด การวางแผนครอบครัว และการป้องกันการติดเชื้อโรคเอดส์ และลูกค้าสามารถยังเป็นส่วนหนึ่งในการช่วยเหลือสังคม เพราะกำไรส่วนหนึ่งของทางร้าน จะถูกบริจาคให้กับสมาคมฯ เพื่อสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมเพื่อสังคมต่อไป (สมาคมพัฒนาประชากรและชุมชน 2553)

1.3 ประวัติ ร้านอาหาร ซี แอนด์ ซี สาขาราชบุรี

ร้านอาหาร ซี แอนด์ ซี สาขาราชบุรี จัดตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ.2549 ตั้งอยู่เลขที่ 75 หมู่ 7 ตำบลบ้านลึก อำเภอบางแพ จังหวัดราชบุรี การดำเนินธุรกิจของร้านอาหาร ซี แอนด์ ซี ถูกพัฒนามาจาก “ศูนย์พัฒนาชนบทแบบผสมผสานราชบุรี” ซึ่งเป็นหนึ่งในหน่วยงานของสมาคมฯ มีวัตถุประสงค์จัดตั้งขึ้นเพื่อ เป็นหน่วยงานสนับสนุนให้กับสมาคมฯ เป็นศูนย์กลางการดำเนินงานโครงการโรงไฟฟ้าราชบุรี และเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนใน 84 หมู่บ้าน 9 ตำบล 4 อำเภอ ประกอบด้วย อำเภอเมือง อำเภอโพธาราม อำเภอดำเนินสะดวก และอำเภอบางแพ ของจังหวัดราชบุรี เพื่อการส่งเสริมอาชีพ กระจายอุตสาหกรรมสู่ชนบท และเพื่อสร้างรายได้ให้แก่ประชาชนใน 4 อำเภอของจังหวัดราชบุรี (สมาคมพัฒนาประชากรและชุมชน 2553)

ร้านอาหาร ซี แอนด์ ซี สาขาราชบุรี ดำเนินกิจการโดย บริษัท พูน้อยพัฒนา จำกัด ด้วยทุนจดทะเบียน 20 ล้านบาท ผู้ก่อตั้งคือ คุณวิชชัย ไตรทองอยู่ ผู้ดำรงตำแหน่งประธานกรรมการบริษัท และยังคงดำรงตำแหน่ง เลขานุการสมาคมพัฒนาประชากรและชุมชนในปัจจุบัน ร้านอาหาร ซี แอนด์ ซี สาขาราชบุรี ดำเนินธุรกิจในรูปแบบบริษัทจำกัด ประกอบด้วยกิจการร้านอาหาร ที่พัก และห้องประชุม ปัจจุบันมีพนักงานประจำ 45 คน และพนักงานสัญญาจ้างอีก 40 คน มีโครงสร้างบริษัทเหมือนกับบริษัทจำกัดทั่วไป ซึ่งประกอบไปด้วย เจ้าหน้าที่บริหารระดับสูง เจ้าหน้าที่บริหาร และพนักงานทั่วไป โดยมีรูปแบบการให้บริการดังต่อไปนี้

1. ร้านอาหาร รองรับลูกค้าได้มากสูงสุดถึง 200 ท่าน เปิดให้บริการทุกวัน ตั้งแต่เวลา 08.00-20.00 น. โดยให้บริการตามส่วนซื้อพื้นที่ดังต่อไปนี้ ห้องนางรอง ห้องลำปลายมาศ ห้องเชียงราย และห้องราชบุรี อีกทั้งยังมีให้บริการกาแฟสด “คอยซิ่ง” และภายในบริเวณร้าน ยังเปิดเป็นสถานที่จัดจำหน่ายสินค้าพื้นเมือง ผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพสำเร็จรูป และของที่ระลึกจาก Cabbages and Condoms อีกด้วย

นอกจากบริการด้านอาหาร กาแฟสด และผลิตภัณฑ์ต่างๆ แล้ว ยังมีบริการรับจัดเลี้ยงอาหารบุฟเฟต์ ซึ่งจำนวนที่สามารถรองรับได้ขั้นต่ำอยู่ที่ 100 ท่าน มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

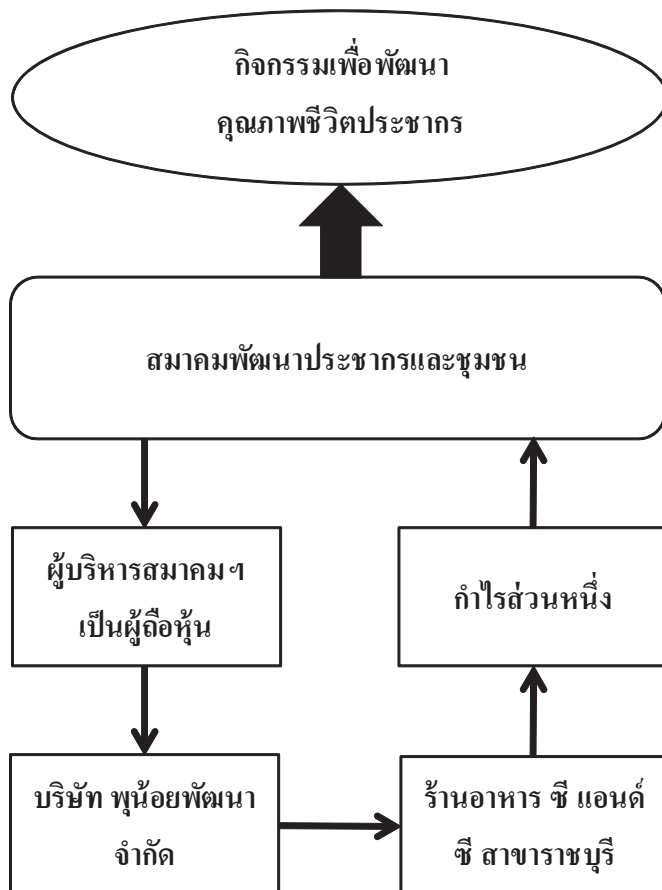
อาหารเช้า	ราคา	120 บาท/คน/มื้อ
อาหารกลางวัน	ราคา	150 บาท/คน/มื้อ
อาหารเย็น	ราคา	180 บาท/คน/มื้อ

2. ที่พัก เปิดห้องพักให้บริการทั้งหมด 42 ห้อง มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ห้องพัก VIP	ราคา	1,690 บาท/คืน	จำนวน	1 ห้อง
ห้องพักเตียงเดี่ยว/คู่	ราคา	790 บาท/คืน	จำนวน	41 ห้อง
เตียงเสริม	ราคา	300 บาท/คืน		

และให้บริการอินเทอร์เน็ตไร้สายฟรี ไม่จำกัดเวลา
3. ห้องประชุมสัมมนา มีให้บริการทั้งหมด 3 ห้อง มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ห้องประชุมโพธาราม	ราคา	2,500 บาท/คืน	รองรับคนได้	90 ท่าน
ห้องประชุมท่าราบ	ราคา	2,500 บาท/คืน	รองรับคนได้	90 ท่าน
ห้องประชุมแพงพวย	ราคา	1,500 บาท/คืน	รองรับคนได้	30 ท่าน

ภาพที่ 1 รูปแบบการดำเนินธุรกิจของร้านอาหาร ซี แอนด์ ซี สาขาชลบุรี

ภายในร้านอาหารยังมีการจัดสาธิตแปลงเกษตรปลอดสารพิษ และบ่อเลี้ยงปลา เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ของคนในชุมชนพื้นที่โดยรอบ และผลิตผลส่วนหนึ่ง ถูกจัดส่งเข้าเป็นวัตถุดิบให้กับร้านอาหารเองด้วย จึงมั่นใจได้ว่า อาหารของทางร้าน ซี แอนด์ ซี มีความสะอาด ปราศจากสารพิษ และรสชาติเป็นเลิศ ทั้งนี้ ร้านอาหาร ซี แอนด์ ซี สาขาราชบุรี ได้รับรางวัลสุดยอดห้องน้ำระดับประเทศปี พ.ศ. 2552 จากกรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข โดยร้านอาหาร ซี แอนด์ ซี สาขาราชบุรี ได้ตระหนักถึงการพัฒนา บำรุงรักษาห้องน้ำให้มีความสะอาด เพียงพอ ปลอดภัย ได้มาตรฐาน เพื่อเป็นตัวอย่าง ร่วมณรงค์ประชาสัมพันธ์ และเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ให้แก่ประชากรในพื้นที่ให้เห็นความสำคัญของห้องน้ำ เพื่อเสริมสร้างสุขอนามัยที่ดีแก่ชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์หนึ่งของสมาคมพัฒนาประชากรและชุมชน (สำนักงานประชาสัมพันธ์ จังหวัดราชบุรี 2552)

ร้านอาหาร ซี แอนด์ ซี สาขาราชบุรี มีเป้าหมายพัฒนาสังคมโดยเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน หน่วยงานราชการ และหน่วยงานเอกชนในท้องถิ่น พร้อมทั้งยังเปิดร้านอาหาร ซี แอนด์ ซี สาขาราชบุรี ให้เป็นแหล่งศึกษาดูงานจากหน่วยงานต่างๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ นอกเหนือจากเป็นสถานที่ให้บริการกับประชาชนในด้านแลกเปลี่ยนความรู้ผ่านช่องทาง การอบรมสัมมนาแล้ว ยังเป็นศูนย์กลางการให้บริการข้อมูลข่าวสาร เพื่อเพิ่ม โอกาสและช่องทางการตลาดให้กับผู้ประกอบการ และกลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชนในพื้นที่ได้มีช่องทางการกระจายสินค้าเพิ่มมากขึ้น โครงการเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อยกระดับชุมชน ถือเป็น การดำเนินกิจกรรมหลัก เพื่อสร้างรายได้ให้แก่ประชาชน ขจัดความยากจน มีการส่งเสริมความรู้ เพื่อชุมชนได้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง และเพื่อความเป็นอยู่ของประชาชนให้ดีขึ้น

2. แนวคิดผู้ประกอบการทางสังคม

แนวคิดผู้ประกอบการทางสังคมได้ถูกประยุกต์จากความคิดที่แทรกอยู่ในผู้ประกอบการ และถูกร่างมาจากแนวคิดเศรษฐศาสตร์ทางธุรกิจ เพื่อพยายามจะแก้ไขปัญหาสังคม ดังนั้นผู้ประกอบการทางสังคม จึงเป็นจำพวกหนึ่งในลักษณะของผู้ประกอบการ (Dees 1998) คือ บุคคลที่เป็นผู้ประกอบการในรูปแบบการดำเนินธุรกิจเพื่อสังคม ผู้ประกอบการทางสังคมจะใช้โครงสร้างขององค์กรทำงานร่วมกับชุมชนอย่างยั่งยืน เป็นได้ทั้งเจ้าของแนวคิดนวัตกรรมใหม่ๆ ที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคม และนำการเป็นผู้ประกอบการ เป็นแรงผลักดันเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ถ้าหากผู้ประกอบการทางสังคมได้ร่วมมือกันกับธุรกิจที่ดำเนินการเพื่อความรับผิดชอบต่อสังคม ผลลัพธ์ที่ได้จะเท่ากับ บุคคลที่ใช้ธุรกิจเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมนั่นเอง

2.1 กิจการเพื่อสังคม (Social Enterprise)

โกศล ดีศีลธรรม (2554) นิยามว่ากิจการเพื่อสังคม เป็นการพัฒนาต่อยอดจากแนวความคิดการรับผิดชอบต่อสังคม เน้นความร่วมมือ เอื้อเฟื้อ และไม่เบียดเบียนกัน เพื่อแก้ไขปัญหาสังคม สิ่งแวดล้อม พร้อมกับการสร้างรายได้ที่ยั่งยืน ในขณะที่หลายประเทศเกิดภาวะวิกฤติทางเศรษฐกิจโลก ทำให้บางบริษัทต้องปิดตัวลง แต่กิจการเพื่อสังคมสามารถเจริญเติบโตและมั่นคงกว่า เพราะการดำเนินธุรกิจของกิจการเพื่อสังคมไม่ได้คำนึงถึงผลประโยชน์ของบริษัทเพียงอย่างเดียว จึงทำให้กิจการเพื่อสังคมเกิดความยั่งยืนอย่างแท้จริง

กฤษฎา เรืองอารีรัชต์ (2553) กล่าวไว้ว่า กิจการเพื่อสังคมมีแนวคิดหลักสำคัญคือการเป็นองค์กรที่มุ่งสร้างประโยชน์เพื่อสังคม คล้ายคลึงกับเป้าหมายขององค์กรพัฒนาเอกชน แต่มีระบบการจัดการที่มีประสิทธิภาพอย่างภาคธุรกิจ สามารถสร้างรายได้เพื่อให้กิจการสามารถดำรงอยู่ได้อย่างยั่งยืน เป็นกลไกแบบใหม่ของสังคมที่มีส่วนช่วยในการพัฒนาประเทศให้ดีขึ้น อาจเรียกได้ว่า กิจการเพื่อสังคมคือ “ธุรกิจสายพันธุ์ใหม่” ที่กำลังเข้ามาเปลี่ยนแปลงวิธีการพัฒนาสังคมแบบเดิม และมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาสังคม

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการส่งเสริมกิจการเพื่อสังคมแห่งชาติ พ.ศ. 2554 มีผลบังคับวันที่ 15 พฤษภาคม 2554 นิยามว่า

กิจการเพื่อสังคม หมายความว่า การที่ภาคเอกชนซึ่งเป็นบุคคล กลุ่มบุคคล หรือชุมชน ได้ประกอบกิจการหรือดำเนินการ โดยมีเป้าหมายอย่างชัดเจนตั้งแต่เริ่มต้นเพื่อแก้ไขปัญหาและพัฒนาชุมชน สังคมหรือสิ่งแวดล้อมเป็นหลัก และมีรายรับจากการขาย การผลิตสินค้า หรือการให้บริการซึ่งมิได้ มุ่งสร้างกำไรสูงสุดต่อผู้ถือหุ้นหรือเจ้าของกิจการหรือการดำเนินการ รวมทั้งมีลักษณะพิเศษ ดังต่อไปนี้ (สำนักนายกรัฐมนตรี 2554)

1. มีกระบวนการผลิต การดำเนินกิจการ หรือการดำเนินการในส่วน of ผลิตภัณฑ์หรือบริการซึ่งมิได้ก่อให้เกิดผลเสียในระยะยาวต่อสุขภาพ สังคม และสิ่งแวดล้อม
2. มีการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้
3. มีศักยภาพที่จะมีความยั่งยืนทางการเงินได้ด้วยตนเอง
4. ผลกำไรส่วนใหญ่จากการประกอบกิจการหรือการดำเนินการถูกนำไปขยายผลเพื่อการบรรลุเป้าหมายในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาชุมชน สังคม หรือสิ่งแวดล้อม หรือคืนผลประโยชน์ ให้แก่สังคม
5. สามารถมีรูปแบบองค์กรที่หลากหลาย
6. มีการกำกับดูแลกิจการที่ดี

คณะวิจัยโครงการกิจการเพื่อสังคมน้ำดี (2553) ได้กำหนดนิยามของกิจการเพื่อสังคมไว้ดังนี้ กิจการเพื่อสังคม คือ กิจการที่มีเป้าหมายชัดเจนในการแก้ไขปัญหา และพัฒนาชุมชน สังคม และ/หรือสิ่งแวดล้อมเป็นหลัก กิจการนั้นๆ จะต้องมีรายได้หลักจากการขายสินค้า หรือการบริการ ที่สอดคล้องกับเป้าหมาย ขอบเขตกิจการเพื่อสังคมจะต้องให้ความสำคัญกับประโยชน์ต่อ

1. สังคมและสิ่งแวดล้อม (Social and environmental benefit)
2. ความกว้างขนาดของประโยชน์ (Impact)
3. ความยั่งยืนของกิจการ (Sustainability)
4. ความเป็นต้นแบบ (Pioneer)

และได้จัดหมวดหมู่กิจกรรมเพื่อสังคมออกเป็นประเภทของกิจการเพื่อสังคม 4 ประเภท ตามรูปแบบการก่อตั้งกิจการ ได้แก่

1. กิจการเพื่อสังคมที่จัดตั้งโดยภาคเอกชน (Private)

เป็นกลุ่มธุรกิจที่จัดตั้งขึ้นโดยภาคเอกชน บางส่วนเป็นการต่อยอดมาจาก การแสดงความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กร ซึ่งถูกพัฒนาให้เป็นธุรกิจเพื่อสังคมที่มีความต่อเนื่อง อย่างยั่งยืน และรวมไปถึงผู้ประกอบการรายใหม่บางกลุ่ม อาจจะเป็นคนรุ่นใหม่ที่น่าสนใจจัดตั้งธุรกิจ เพื่อสร้างผลกำไรแล้ว ยังมีส่วนช่วยในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาสังคม สิ่งแวดล้อมไปพร้อมกัน

2. กิจการเพื่อสังคมที่จัดตั้งโดยองค์กรสาธารณประโยชน์หรือองค์กรพัฒนาสังคม (Non-Government Organization)

องค์กรสาธารณประโยชน์ที่จัดตั้งจัดตั้งหน่วยธุรกิจที่สร้างรายได้ ให้เป็นแหล่ง เงินทุนในการดำเนินงาน เพื่อลดการพึ่งพาเงินทุนจากการบริจาค ดังนั้นการจัดตั้งหน่วยธุรกิจที่เป็น เอกเทศ หรือการพัฒนาสายงานธุรกิจใหม่ในองค์กร จึงเป็นตัวเลือกให้องค์กรสาธารณประโยชน์ บริหารจัดการภายในเพื่อให้เติบโตอย่างยั่งยืน โดยสามารถเริ่มกิจการเพื่อสังคมได้ด้วยเงินทุนที่มา จากเงินบริจาค นำมาพัฒนาเป็นกิจกรรมที่สร้างรายได้ให้กับองค์กร

3. หมวดวิสาหกิจชุมชน (Community-Based)

องค์กร หน่วยงาน สหกรณ์ ในระดับชุมชน ที่ถูกพัฒนาจากการส่งเสริมนโยบาย ของรัฐบาล กิจการเพื่อสังคมในระดับชุมชนที่ยั่งยืน สามารถแก้ไขปัญหาสังคมได้ดี เนื่องจากมีการ จัดตั้ง บริหารและดำเนินกิจการ โดยคนในชุมชน ซึ่งสามารถประยุกต์ใช้หลักการทำธุรกิจให้ สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน อีกทั้งยังเกิดการสร้างงาน และสร้างรายได้ในชุมชน ถือว่ามี บทบาทต่อการพัฒนาชุมชนอย่างแท้จริง

4. หมวดธุรกิจไตรกำไรสุทธิ (Triple-Bottom Line Business)

กิจการธุรกิจหมวดนี้ไม่อาจถือได้ว่าเป็นกิจการเพื่อสังคมเต็มตัว เนื่องจากเป็นการดำเนินธุรกิจในตลาดกลุ่มลูกค้าที่มีกำลังซื้อสูง มีแนวโน้มการเติบโตสูง ดังนั้นจึงถือได้ว่าเป็นกิจการที่มีแนวโน้มที่สามารถสร้างผลตอบแทนด้านสังคม สิ่งแวดล้อม และการเงินในระดับสูง โดยดำเนินธุรกิจควบคู่กันไปกับการพัฒนาสังคม และ/หรือสิ่งแวดล้อม (คณะวิจัยโครงการกิจการเพื่อสังคมน้ำดี 2553)

2.2 การประกอบการทางสังคม (Social Entrepreneurship)

คำนิยามของการประกอบการทางสังคมส่วนมากต้องเริ่มต้นด้วยคำว่า “การประกอบการ” และคำว่า “สังคม” เป็นตัวเปลี่ยนความหมายของการประกอบการ หากการประกอบการไม่มีความหมายชัดเจนแล้ว คำว่าสังคมก็ไม่สามารถปรับเปลี่ยนนิยามได้อย่างสมบูรณ์เช่นกัน (Martin and Osberg 2007)

ความหมายการประกอบการทางสังคม ที่มีผู้นิยามให้การอ้างอิงมากที่สุดเป็นของ Dees (1998) นิยามว่า การประกอบการทางสังคม คือ กระบวนการปฏิรูปสถาบันเพื่อให้เกิดความก้าวหน้าในการแก้ไขปัญหาสังคม เช่น ความยากจน ความเจ็บป่วย สิ่งแวดล้อมถูกทำลาย เป็นต้น เพื่อให้เกิดคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นกับคนส่วนมาก ประกอบไปด้วย 5 ปัจจัยหลัก ที่ประกอบเป็นความหมายของผู้ประกอบการทางสังคม คือ

1. น้อมรับพันธกิจเพื่อสร้างและทำให้คุณค่าสังคมยั่งยืน
2. ตระหนักรับรู้และผลักดันโอกาสใหม่ๆ อย่างไม่ย่อท้อ เพื่อสนับสนุนพันธกิจ
3. เข้าร่วมกระบวนการคิดค้นสิ่งใหม่ๆ การปรับตัว และการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง
4. ทำงานอย่างกล้าหาญ โดยไม่คำนึงข้อจำกัดของทรัพยากรที่มีอยู่
5. เปิดเผยความรับผิดชอบต่อสาธารณชน ถึงผลงานที่ได้ถูกสร้างขึ้น

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2553) ได้กล่าวถึงไว้ว่า การประกอบการเพื่อสังคม เป็นการดำเนินกิจการที่ถูกเริ่มโดยบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่มีเป้าหมายเพื่อสังคมโดยตรง ไม่ได้มุ่งหวังสร้างกำไรหรือผลตอบแทนสูงสุดแก่ธุรกิจ แต่มีบทบาทในการช่วยเหลือ แก้ไขปัญหาเศรษฐกิจและสังคมในประเด็นที่ตนเองสนใจเป็นหลัก และปรารถนาที่จะเห็นสังคมถูกพัฒนาไปในทางที่ดีขึ้นผ่านทางกิจการของตนเอง ที่ดำเนินการด้วยความเป็นมืออาชีพ โดยกิจการนั้นๆ อาจจะสร้างรายได้หรือไม่สร้างรายได้ก็ได้ จะมีกำไรหรือไม่กำไรก็ได้ แต่ต้องเป็นกิจการที่สามารถเลี้ยงตัวเองและสามารถสร้างรายได้เพียงพอที่จะสนับสนุนการดำเนินของกิจการต่อไป หากมีกำไรก็เป็นเพียงในระดับที่พอเพียง หรือใช้ธุรกิจของตนเองเป็นเครื่องมือหาแหล่งเงินทุน เพื่อสนับสนุนความมุ่งมั่นที่จะแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจสังคมในประเด็นที่ตนเองสนใจต่อไป

ปรากฏการณ์ของการประกอบการทางสังคม ได้ท้าทายสมมติฐานที่เกี่ยวกับพฤติกรรมมนุษย์และสถานะทางเศรษฐกิจในปัจจุบัน อีกทั้งยังท้าทายความเชื่อที่เกี่ยวกับหน้าที่ของการเป็นผู้ประกอบการในสังคม การประกอบการทางสังคม เป็นวิธีการทางเศรษฐศาสตร์โดยสมบูรณ์ ซึ่งตั้งอยู่บนการสร้างสรรคมูลค่าและดำเนินการ โดยตระระและกฎของผู้ประกอบการเอง และยิ่งไปกว่านั้น วิธีการของการประกอบการทางสังคมยังสามารถแก้ไขปัญหาบางอย่างที่เกิดขึ้นในสังคมยุคใหม่ได้ด้วย (Santos 2009)

2.3 ผู้ประกอบการทางสังคม (Social entrepreneur)

ผู้ประกอบการทางสังคม คือ ผู้ที่ริเริ่มนวัตกรรมขั้นสูงในการแก้ไขปัญหาสังคม โดยการใช้ไหวพริบทางธุรกิจ เพื่อแก้ไขข้อจำกัดของภาครัฐและเอกชน ซึ่งจะเกี่ยวข้องกับการประยุกต์แบบแผนทางธุรกิจที่มีประสิทธิภาพ เพื่อให้ความสำคัญกับความยั่งยืนและสามารถจัดปัญหาทางสังคมได้ โดยมีความพยายามเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคม หรือสามารถสร้างสรรค์ต้นทุนทางสังคมได้ (Scofield 2012)

สากล จริยวิธานนท์ (2553) กล่าวว่า ผู้ประกอบการทางสังคม คือ บุคคลผู้มีวิธีการในการแก้ปัญหาสังคมแบบใหม่ได้อย่างรวดเร็ว บุคคลจำพวกนี้มีความมุ่งมั่น ยืนหยัดในการแก้ไขปัญหา และนำเสนอแนวคิดใหม่เพื่อการเปลี่ยนแปลงสังคมในวงกว้าง โดยที่การแก้ไขปัญหาเหล่านั้นไม่ควรเป็นหน้าที่ของภาครัฐหรือภาคธุรกิจฝ่ายเดียว ผู้ประกอบการทางสังคมจะเปลี่ยนแปลงสังคม ด้วยการมองหาโอกาสที่คนอื่นไม่สามารถมองเห็น และพัฒนาระบบ พร้อมกับคิดค้นหาแนวทางใหม่ ๆ ในการแก้ไขปัญหา เพื่อเปลี่ยนแปลงสังคมให้ดีขึ้น

โกศล ดีศีลธรรม (2554) ได้กล่าวไว้ว่า ผู้ประกอบการทางสังคม คือ บุคคลผู้ที่มีความมุ่งมั่นในการแก้ไขปัญหาสังคมด้วยแนวคิดความคิดใหม่ด้วยการเปลี่ยนแปลงสังคม โดยไม่ปล่อยให้เป็นที่ของภาครัฐหรือภาคธุรกิจเพียงอย่างเดียว แต่มุ่งมั่นร่วมแก้ไขปัญหาและจูงใจคนในสังคมให้ยอมรับความเปลี่ยนแปลง แสวงหาการสนับสนุนจากสังคมในวงกว้างเพื่อส่งเสริมให้คนในชุมชนยอมรับและนำแนวคิดไปปฏิบัติตาม ผู้ประกอบการทางสังคมอาจจะดำเนินธุรกิจหรือไม่ก็ได้ หากดำเนินธุรกิจก็เป็นไปในรูปธุรกิจเพื่อเป็นแหล่งเงินทุนสนับสนุน เพื่อการแก้ไขปัญหาสังคม และเพื่อให้โครงการดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพและต่อเนื่อง

หลักท้าทายสำคัญของการสนับสนุนการเป็นผู้ประกอบการทางสังคมให้เติบโตในรูปของธุรกิจด้วยวิสัยทัศน์ระยะยาว โดยปราศจากการต่อรองหรือการต่อต้านจากสังคม การสนับสนุนและนโยบายจากรัฐบาลควรมีบทบาทมากขึ้น ดังแนวทางเพื่อการพัฒนา นโยบายสนับสนุนที่สำคัญดังต่อไปนี้ (Hynes 2009)

1. จำเป็นต้องที่มีการสนับสนุนธุรกิจขนาดย่อม (SME) ทั้งด้านการเงินและด้านอื่นๆ เพื่อให้เหมาะสมกับการดำเนินธุรกิจเพื่อสังคม ควรจัดให้มีการอบรมให้ความรู้กับองค์กรหรือสถาบันการลงทุนที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดความตระหนักรู้การพัฒนาสังคมและความจำเป็นของการเป็นผู้ประกอบการทางสังคม ควรจัดให้มีเครื่องมือช่วยเหลือด้านแหล่งข้อมูล คำแนะนำ ผู้เชี่ยวชาญ และรูปแบบที่สามารถช่วยแก้ไขปัญหาด้านการบริหาร ด้านบุคลากร และความขัดแย้งทางธุรกิจที่อาจเกิดขึ้นระหว่างที่ธุรกิจกำลังเติบโตได้

2. ปรับปรุงการเข้าถึงสถาบันการเงิน สถาบันการลงทุนทั้งของภาครัฐและเอกชน ต้องปรับเปลี่ยนนโยบายที่แตกต่างเพื่อให้ผู้ประกอบการสามารถเข้ารับการพิจารณาขอรับเงินลงทุนได้ ทั้งนี้เพราะงานวิจัยด้านการตลาด และอัตราการว่างงานทำให้มั่นใจได้ว่า ผู้ประกอบการทางสังคมจะช่วยให้เกิดขยายตัวทางเศรษฐกิจ

3. การสร้างระบบเครือข่ายระหว่างผู้ประกอบการทั่วไปและผู้ประกอบการทางสังคม ซึ่งเครือข่ายนี้จะทำให้ผู้ประกอบการทั้งคู่เกิดการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน โดยผู้ประกอบการทางสังคมสามารถกระตุ้นให้ผู้ประกอบการทั่วไป เกิดการประยุกต์ใช้แนวคิดด้านสังคมเพื่อนำกำไรคืนสู่สังคม เพื่อเป็นแรงจูงใจให้แก่ผู้ประกอบการ และในขณะเดียวกัน ผู้ประกอบการโดยทั่วไปอาจจะสามารถช่วยให้ผู้ประกอบการทางสังคมเกิดไหวพริบทางธุรกิจ ในการดำเนินกิจการเพื่อสังคม (Hynes 2009)

ตัวอย่างของผู้ประกอบการทางสังคมที่มีชื่อเสียงเด่นชัดในต่างประเทศตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันได้แก่ (โกศล คีสิลธรรม 2554)

ฟลอเรนซ์ นิติงเกิล (Florence Nitingale) ชาวอังกฤษ ผู้ก่อตั้งโรงเรียนสำหรับพยาบาลแห่งแรกและการพยาบาลสมัยใหม่ และยังต่อสู้ให้โรงพยาบาลได้รับการพัฒนาเพื่อให้มีคุณภาพที่ดีขึ้น

มากาเร็ต แซงเก (Magaret Sange) ชาวอเมริกัน ผู้ก่อตั้ง The Parenthood Federation of America ทำหน้าที่เผยแพร่การวางแผนครอบครัวไปทั่วโลก

มุฮัมหมัด ยูนูส (Muhammed Yunus) นายธนาคารและนักเศรษฐศาสตร์ชาวบังกลาเทศ ผู้ก่อตั้ง “ธนาคารกรามีน” (Grameen Bank) หรือธนาคารเพื่อคนจนแห่งแรกของโลก เจ้าของแนวคิดการให้กู้เงินโดยไม่ต้องมีหลักทรัพย์ค้ำประกัน เพื่อให้ประชาชนผู้ยากจนในชนบทมีโอกาสกู้ยืมเงินเพื่อใช้ในการประกอบอาชีพด้วยดอกเบี้ยต่ำ ทำให้มีสภาพความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

เจฟฟ์ สโคล (Jeff Skoll) ชาวแคนาดา ผู้ก่อตั้งมูลนิธิสโคล (Skoll Foundation) หนึ่งในผู้ก่อตั้ง “อีเบย์” (eBay) ธุรกิจการประมูลของออนไลน์ชื่อดัง ซึ่งผันตัวเองมาลงทุนในธุรกิจเพื่อสังคม โดยก่อตั้งมูลนิธิเพื่อสังคม และมีส่วนร่วมในการผลิตและสนับสนุนภาพยนตร์ที่มีเนื้อหา

สาระเพื่อสังคมและสิ่งแวดล้อม อีกทั้งมูลนิธิมีความโดดเด่นในการเชื่อมโยงเครือข่ายผู้ประกอบการทางสังคมเพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหาสังคมและสิ่งแวดล้อม ทั้งในระดับภูมิภาค และในระดับโลก (โกศล ดิถีธรรม 2554)

สตาร์บัคส์คอฟฟี่ (Starbucks Coffee) ร้านกาแฟสัญชาติอเมริกันชื่อดัง ที่พลิกโฉมการบริหารงานโดยมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม โดยปรับเปลี่ยนการเรียกผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของธุรกิจให้เป็น “หุ้นส่วน” (Partner) เพื่อให้มีส่วนร่วมรับรู้และร่วมรับผิดชอบสังคมและสิ่งแวดล้อมไปพร้อมกัน เช่น การเสาะหาแหล่งกาแฟอย่างมีจริยธรรม ทำการวิจัยร่วมกับผู้จัดส่งวัตถุดิบเพื่อสรรหาวัตถุดิบที่รักษาสิ่งแวดล้อม การสนับสนุนชุมชนรอบๆ ในแต่ละสาขา การแบ่งกำไรจากการขายน้ำดื่มยี่ห้ออิชอสเพื่อนำไปจัดหาเครื่องดื่มสะอาดให้แก่เด็ก และจัดการดูแลบริหารกิจการด้วยมุมมองด้านมนุษยธรรม ทำให้สิ่งที่ยอดเยี่ยมมากกว่า กาแฟของสตาร์บัคส์ คือ ความผูกพันทางใจ ซึ่งเป็นคุณค่าอันแท้จริงของผู้ประกอบการทางสังคม (โฮวาร์ด ซูลท์ส และ โจแอน กอร์ดอน 2554)

และตัวอย่างของผู้ประกอบการทางสังคมในประเทศไทยที่มีชื่อเสียงโดดเด่นของการเป็นผู้ประกอบการสังคมได้แก่ (คณะวิจัยโครงการกิจการเพื่อสังคมน้ำดี 2553)

มูลนิธิแม่ฟ้าหลวง มีจุดกำเนิดมาจากโครงการพัฒนาดอยตุงอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เพื่อทำให้ดอยตุงกลายเป็นพื้นที่ปลูกพืชเศรษฐกิจ พัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว แทนที่การทำลายป่าและปลูกฝิ่น โดยมีเป้าหมายเสริมสร้างรายได้ให้กับชาวไทยภูเขาในท้องที่ ยกระดับคุณภาพชีวิต และพึ่งพาตนเองได้ โดยมีการแบ่งงานธุรกิจออกเป็น 4 กลุ่มดังนี้ ธุรกิจอาหาร ธุรกิจหัตถกรรม ธุรกิจท่องเที่ยว และธุรกิจเกษตร ทำให้เกิดการสร้างงานในพื้นที่ ส่งเสริมให้ชาวเขาได้มีทักษะ ความคิด และความสามารถทางธุรกิจ เพื่อสร้างรายได้และวิถีชีวิตใหม่อย่างยั่งยืน รายได้ที่เกิดจากการขายงานฝีมือ ถูกนำไปพัฒนาคุณภาพชีวิต รวมถึงสร้างโรงเรียนและศูนย์พัฒนาอาชีพในชุมชน (คณะวิจัยโครงการกิจการเพื่อสังคมน้ำดี 2553)

โรงพยาบาลเจ้าพระยาอภัยภูเบศร เล็งเห็นโอกาสในการเผยแพร่สมุนไพรไทย เกิดการพัฒนาสมุนไพรไทยเป็นผลิตภัณฑ์ยาและผลิตภัณฑ์แปรรูปต่างๆ เพื่อจำหน่าย สร้างทางเลือกในการรักษาโรคให้แก่ประชาชน โดยให้บริการผู้ป่วยด้วยการผสมผสานระหว่างระบบการแพทย์แผนปัจจุบันและการแพทย์แผนไทย ช่วยลดการนำเข้ายาจากต่างประเทศ ทำให้ประชาชนสามารถซื้อยาได้ถูกลง จุดประกายให้สังคมเห็นคุณค่าภูมิปัญญาท้องถิ่น สร้างความเข้มแข็งให้ชุมชน โดยทำให้สมุนไพรกลายเป็นพืชเศรษฐกิจของชุมชน และเกิดการรวมตัวกันเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต อีกทั้งจัดตั้งพิพิธภัณฑ์การแพทย์แผนไทย เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ให้กับคนทั่วไป (คณะวิจัยโครงการกิจการเพื่อสังคมน้ำดี 2553)

นิตยสารรักลูก นิตยสารครอบครัวอันดับหนึ่งในตลาด มีวิสัยทัศน์ที่จะเป็นผู้นำในการสร้างการเรียนรู้ทุกด้านแก่ครอบครัวไทย โดยเล็งเห็นว่า “การเรียนรู้” เป็นหัวใจหลักของการพัฒนาคนสามารถต่อไปเพื่อการพัฒนาครอบครัว องค์กร ชุมชน และสังคมได้ นอกจากนี้นิตยสารรักลูกแล้ว ยังมีการผลิตคู่มือ รายการโทรทัศน์ รายการวิทยุ สื่อออนไลน์ทางอินเทอร์เน็ต เป็นกิจกรรมเพื่อการเรียนรู้ระหว่างพ่อแม่และลูก รวมทั้งจัดตั้งพิพิธภัณฑเด็ก กรุงเทพมหานคร และเป็นที่ปรึกษางานให้กับหน่วยงานต่างๆ ในด้านการสร้างสรรค์กระบวนการเรียนรู้ การใช้วัดกรรมองค์ความรู้ต่างๆ ในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ องค์กร ชุมชน และสังคม ด้วยการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (คณะวิจัยโครงการกิจการเพื่อสังคมน้ำดี 2553)

สหกรณ์เลมอนฟาร์ม จัดตั้งขึ้นโดยความร่วมมือระหว่าง บริษัท มงคลชัยพัฒนา จำกัด และ บริษัท บางจากปิโตรเลียม (มหาชน) จำกัด เพื่อเป็นกลไกในการเชื่อมต่อระหว่างเกษตรกรผู้ผลิตในชนบท และผู้บริโภคในเขตเมือง ทำหน้าที่เป็นตลาดรับซื้อผลิตภัณฑ์ปลอดสารพิษ สินค้าออร์แกนิก และสินค้าแปรรูปเกษตรกรรมจากชุมชนท้องถิ่นต่างๆ มาจัดจำหน่ายให้ผู้บริโภคได้รับประทานและซื้อสินค้าเหล่านี้ได้ง่ายขึ้น พร้อมทั้งช่วยเหลือเกษตรกรให้มีรายได้เพิ่มขึ้น มีการสนับสนุนให้เกษตรกรรายย่อยหันมาทำเกษตรอินทรีย์เพื่อยกระดับเกษตรกรและเพิ่มสินค้าในตลาด ส่งเสริมองค์ความรู้ และฝึกอบรมด้านการบริโภคสินค้าเพื่อสุขภาพแก่ผู้ที่สนใจ (คณะวิจัยโครงการกิจการเพื่อสังคมน้ำดี 2553)

โรงแรมบ้านทองทราย เป็นโรงแรมดับ 5 ดาว ที่ใส่ใจสภาพแวดล้อมเป็นอันดับหนึ่ง เริ่มเปิดให้บริการตั้งแต่ปี พ.ศ. 2532 คุณแลธรรมาชาติและต้อนรับแขกเหมือนคนในครอบครัว มีปณิธานที่จะไม่ขยายธุรกิจ แต่จะพัฒนาสิ่งที่มีอยู่ให้ดีขึ้น ภายในบริเวณโรงแรมมีการรักษาป่าไม้เดิมของพื้นที่เกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานีเอาไว้ ซึ่งเป็นเสน่ห์ดึงดูดนักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี ให้บริการที่พัก 83 ห้องภายในมีการจำหน่ายของที่ระลึกที่ทำจากวัสดุในท้องถิ่น มีการให้ความรู้เรื่องการอนุรักษ์ธรรมชาติให้แก่แขกที่เข้าพัก โรงแรมให้ความสำคัญใส่ใจด้านระบบนิเวศดั้งเดิม รักษาสิ่งแวดล้อมโดยให้มนุษย์มาข้องเกี่ยวกับกิจกรรมต่างๆ ให้น้อยที่สุด เลือกว่าวัสดุที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมมาตกแต่ง รมรงค์การคัดแยกขยะ ปลูกผักปลอดสารพิษภายในโรงแรม เพื่อเป็นการลดต้นทุน เกิดการจ้างงานในพื้นที่พร้อมปลูกฝังเรื่องการอนุรักษ์ธรรมชาติอย่างยั่งยืนเป็นหลัก ปลูกฝังให้พนักงานมีความรักและผูกพันกับท้องถิ่น ใส่ใจในการอนุรักษ์ธรรมชาติในท้องถิ่นเพื่อให้ดำรงอยู่สืบไป (คณะวิจัยโครงการกิจการเพื่อสังคมน้ำดี 2553)

ในช่วงสภาวะเศรษฐกิจถดถอย ประเทศไทยเพิ่งอยู่ในช่วงฟื้นตัวจากมหาอุทกภัยเมื่อปี พ.ศ. 2554 เป็นผลให้แรงงานหลายแสนคนถูกเลิกจ้าง เป็นการดีหากประเทศไทยสามารถสร้างสรรค์ผู้ประกอบการสังคมได้เป็นจำนวนมาก นอกเหนือจากปัญหาด้านเศรษฐกิจแล้ว ปัญหา

ทางสังคมด้านต่างๆ จะได้รับการแก้ไข และสังคมไทยจะเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีมากขึ้น อัตราการว่างงาน ปัญหาอาชกรรมเหล่านี้จะสามารถลดลงได้ (พศุ เศรษฐินทร์ 2552)

การกำเนิดของกิจการเพื่อสังคมเป็นความหวังใหม่ เพราะเริ่มต้นที่ “ผู้ประกอบการทางสังคม” จะเริ่มต้นสร้างกิจการ โดยการแสวงหาภารกิจ หรือ โอกาสเพื่อสังคมเป็นแรงผลักดันในการดำเนินธุรกิจ ซึ่งแตกต่างจากผู้ประกอบการทั่วไปที่เริ่มต้นด้วยโอกาสในการทำกำไรเป็นสำคัญ นั่นคือที่มาของการประกอบการเพื่อแสวงหาความมั่งคั่งอย่างสูงสุด กิจการเพื่อสังคมนั้นมีการดำเนินงานแบบธุรกิจที่ไม่ได้อาศัยเงินสนับสนุนแบบให้เปล่า แต่คำนึงถึงประสิทธิภาพในการใช้ทรัพยากรต่างๆ อย่างยั่งยืน รวมทั้งด้านการเงินด้วย ดังนั้น สินค้าหรือบริการที่กิจการเพื่อสังคมผลิต ขาย และให้บริการนั้น ก็เป็นสินค้า บริการที่แข่งขันได้กับธุรกิจธรรมดาทั่วไป เพราะลูกค้าหรือประชาชนจะซื้อหรือใช้สินค้านั้นก็เพราะมีคุณภาพและราคาที่เหมาะสมและเป็นธรรม ลูกค้าทั่วไปจะขึ้นสินค้าจากกิจการเพื่อสังคม ไม่ได้ใช้เหตุผลอารมณ์แบบเดียวกับการซื้อของเพื่อการสงเคราะห์ (ชัยยุทธ์ ชำนาญเลิศกิจ 2554)

จากการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับผู้ประกอบการสังคม ซึ่งทำให้ได้รับทราบความรู้ ความหมาย และความเข้าใจของการเป็นผู้ประกอบการทางสังคมอย่างแท้จริง ผู้วิจัยตระหนักถึงการเป็นผู้ประกอบการทางสังคมด้วยการเข้าถึงนิยามความหมายในด้านธุรกิจเพื่อสังคม การประกอบการเพื่อสังคม และผู้ประกอบการทางสังคม ทั้งนี้ผู้วิจัยสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ทำการวิจัย ถึงความหมาย รูปแบบ วิธีการ และแนวทางการเป็นผู้ประกอบการทางสังคมของร้านอาหาร ซี แอนด์ ซี สาขาราชบุรี ผู้วิจัยใช้แนวคิดนี้เพื่อกำหนดกรอบแนวคิด และใช้เป็นแนวทางในการศึกษา รวมทั้งกำหนดแนวคำถามต่อผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ของร้าน เพื่อให้ผู้วิจัยสามารถเก็บรวบรวมข้อมูลไปในแนวทางที่ถูกต้องและได้ทราบถึงการเป็นผู้ประกอบการทางสังคมอย่างแท้จริง

3. แนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency Economy)

เศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระราชทานพระราชดำริชี้แนะแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับตั้งแต่ ครอบครัว ชุมชน จนถึงระดับรัฐ เพื่อการพัฒนาคน พัฒนาชุมชน พัฒนาองค์กร พัฒนาเศรษฐกิจ และการบริหารประเทศ ให้ก้าวทันยุคสมัยที่มีการปรับเปลี่ยนตามกระแสโลกและจากภัยธรรมชาติ โดยใช้วิธีการดำเนินทางสายกลาง ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ การมีเหตุผล ทั้งนี้ต้องอาศัยความรู้และความระมัดระวังในการวางแผนต่างๆ ขึ้นตอน มีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีหากเกิดผลกระทบจากเปลี่ยนแปลง ขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของในชาติ ให้มีจิตสำนึกในคุณธรรม

ความซื่อสัตย์และสุจริต ดำเนินชีวิตด้วยความรอบรู้ อดทน เพียรพยายาม มีสติปัญญา และความรอบคอบอย่างสมดุล เพื่อที่จะพร้อมรับเมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงในทุกๆ ด้าน เป็นแนวทางการแก้ไข เพื่อให้รอดพ้น และสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืนภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์และความเปลี่ยนแปลงต่างๆ

3.1 ความเป็นมาและความสำคัญของแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง

เศรษฐกิจพอเพียงมีจุดเริ่มต้นเมื่อประมาณปี พ.ศ. 2540 เวลานั้นเกิดวิกฤตเศรษฐกิจต้มยำกุ้ง ประชาชนเดือดร้อนกันมากมาย พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวตรัสถึงเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงทำให้มีผู้คนสนใจมากมาย แต่แท้ที่จริงแล้ว พระองค์ท่านได้ตรัสเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงมาก่อนหน้านั้นแล้ว 20 - 30 ปี ทรงเตือนเกี่ยวกับการพัฒนาประเทศอย่างไม่สมดุล แต่ช่วงนั้นยังไม่มีวิกฤต และเมื่อวิกฤตแฮมเบอร์เกอร์ เนื่องจากเราได้มีประสบการณ์เรื่องวิกฤตต้มยำกุ้ง และได้มีการปฏิบัติตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงตั้งแต่ปี พ.ศ. 2540 เป็นต้นมา ทำให้ ประเทศไทยสามารถตั้งรับ และได้รับผลกระทบที่น้อยมาก และเมื่อประเทศไทยต้องเผชิญกับ วิกฤตโลกร้อน (Global Warming) หรือ วิกฤตทางด้านพลังงาน ปัญหาพลังงานเริ่มส่งผลกระทบต่อประเทศไทย เพราะไทยเป็นประเทศที่ต้องนำเข้าพลังงาน ดังนั้น เมื่อพลังงานมีราคาแพงขึ้นก็ย่อมส่งผลกระทบต่อปัญหาในระดับประเทศเป็นอย่างมาก ทำให้ผู้คนตระหนักถึง พร้อมรับมือ และพร้อมที่จะสู้ เพราะฉะนั้นปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นที่สนใจของคนทั่วไปเป็นอย่างมาก (จิรายุ อิศรางกูร ณ อยุธยา 2552)

นโยบายเพื่อการพัฒนาประเทศชาติ ล้วนเป็นผลให้เกิดการพัฒนาในด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคม และวัฒนธรรม และในขณะเดียวกัน ย่อมก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงกับสังคม เช่นเดียวกัน ความเจริญทางวัตถุและสาธารณูปโภคต่างๆ มักกระจุกตัวอยู่ตามเมืองใหญ่ และการกระจายความเจริญสู่ชนบทนั้นมีน้อย แต่ความเจริญนี้เอง ได้สร้างความอ่อนแอให้กับสังคมในชนบทหลายด้าน เช่น ความเสื่อมโทรมตามแหล่งธรรมชาติ ระบบความสัมพันธ์แบบเครือญาติ ภูมิปัญญาท้องถิ่นสำหรับไว้แก้ปัญหาถูกปรับเปลี่ยน ถูกเพิกเฉย และสูญสิ้นไป ดังนั้น สิ่งสำคัญ คือ “ความพอเพียงในการดำรงชีวิต” ซึ่งเป็นเงื่อนไขพื้นฐานที่ทำให้คนไทยสามารถพึ่งตนเอง สามารถควบคุม จัดการ และตอบสนองต่อความต้องการของตนเอง รวมทั้งสามารถแก้ไขปัญหาต่างๆ ด้วยตนเองได้ สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นศักยภาพพื้นฐานที่สังคมไทยมีอยู่ แต่ต้องถูกกระทบกระเทือนไป (มูลนิธิชัยพัฒนา 2550)

เศรษฐกิจพอเพียงไม่ใช่เศรษฐกิจของคนจน หรือกลับไปมีชีวิตที่ล้าหลังไม่ทันสมัย อยู่กับป่ากับเขา อยู่กับดินกับน้ำซึ่งไม่เจริญไม่เติบโตตามที่มีบุคคลจำนวนหนึ่งเข้าใจ หากศึกษาเนื้อหาของโครงการพัฒนาในพระราชดำริและพระราชกรณียกิจแล้ว จะพบว่าเศรษฐกิจพอเพียงที่

พระเจ้าอยู่หัวภูมิพลทรงปราถนา คือ มีระบบเศรษฐกิจของชาติที่สร้างความอุดมสมบูรณ์แก่ประชาชนในชาติ หาทางผลิตทุกอย่างให้พอเพียงสำหรับการกินการอยู่ การใช้ประโยชน์พื้นที่ใดมีปัญหาไม่สามารถผลิตอะไรได้ก็หาทางแก้ปัญหาให้ผลิตให้ได้ ทรงปราถนาให้ประชาชนใช้ปัญญาในการสร้างความอุดมสมบูรณ์ เศรษฐกิจพอเพียงมุ่งหวังที่จะปลดปล่อยประชาชนให้เป็นอิสระโดยการสร้างความสามารถพึ่งพาตนเอง ซึ่งจะปิดช่องว่างที่นักการเมืองใช้ประโยชน์ในการสร้างระบบอุปถัมภ์ การเมืองผูกขาด เศรษฐกิจผูกขาด และวงจรขายหน้าระหว่างความยากจนกับความเลื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สมพจน์ วรรณนุช 2551)

3.2 ความหมายของเศรษฐกิจพอเพียง

มูลนิธิชัยพัฒนา (2550) ได้ให้ความหมายของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งต้องประกอบด้วยคุณสมบัติ ดังนี้

1. ความพอประมาณ หมายถึง ความพอดี ที่ไม่น้อยเกินไปและไม่มากเกินไป โดยต้องไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น

2. ความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจในระดับความพอเพียงนั้นๆ จะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผล โดยพิจารณาจากถึงเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้นๆ อย่างรอบคอบ

3. ภูมิคุ้มกัน หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงในด้านต่างๆ ที่จะเกิดขึ้น โดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่างๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นได้

โดยมี เงื่อนไขของการตัดสินใจและดำเนินกิจกรรมต่างๆ ให้อยู่ในระดับพอเพียงดัง 2 ประการ ต่อไปนี้ (มูลนิธิชัยพัฒนา 2550)

1. เงื่อนไขความรู้ ประกอบด้วย การรอบรู้เกี่ยวกับวิชาการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องรอบด้าน และความรอบคอบที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกัน เพื่อประกอบในการวางแผน และเพิ่มความระมัดระวังในการปฏิบัติได้มากขึ้น

2. เงื่อนไขคุณธรรม ประกอบด้วย มีความตระหนักในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความอดทน มีความเพียร และสามารถใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิตได้

เศรษฐกิจพอเพียงไม่ได้หมายความว่า การกระเบียดกระเสียนจนเกินไป อาจแต่สามารถพุ่มเฟือยได้เป็นบางครั้งตามอัธยาศัยของแต่ละคน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงเข้าใจถึงสภาพสังคมไทย ทรงคำนึงถึงวิถีชีวิต สภาพสังคมของประชาชนไปด้วย เมื่อได้พระราชทานแนวพระราชดำริ เพื่อไม่ให้เกิดความแตกแยกทางความคิด ที่อาจนำไปสู่ความขัดแย้งในการปฏิบัติได้ โดยสามารถสรุปแนวพระราชดำริในการดำเนินชีวิตแบบพอเพียงได้ ดังต่อไปนี้ (มูลนิธิชัยพัฒนา 2550)

1. ยึดความประหยัด ตัดทอนค่าใช้จ่ายทุกด้าน ลดความฟุ่มเฟือย
2. ประกอบอาชีพด้วยความถูกต้องและซื่อสัตย์สุจริต
3. เลิกแข่งชิงผลประโยชน์ทางธุรกิจ หรือ เลิกต่อสู้ทางการค้าอย่างรุนแรง
4. ใฝ่หาความรู้เพื่อให้มีรายได้เพิ่มพูน หลุดพ้นจากทุกข์ยากและอยู่อย่างพอเพียง
5. ปฏิบัติดี ละเลิกสิ่งชั่ว และประพฤติตนตามหลักศาสนา

3.3 คุณลักษณะของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาที่ชี้แนะแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนในทางที่ควรจะเป็น ถูกพัฒนามาจากพื้นฐานวิถีชีวิตดั้งเดิมของสังคมไทย เน้นให้มองโลกเชิงระบบที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ สามารถนำมาประยุกต์ใช้ให้เข้ากับสถานการณ์ต่างๆ ได้ตลอดเวลา โดยมุ่งเน้นการรอดพ้นจากภัยและวิกฤต เพื่อความมั่นคงและความยั่งยืนของการพัฒนา และสามารถจำแนกเศรษฐกิจพอเพียงเป็นใน 3 ระดับ ดังนี้ (นัฐวธ แก้วสมบัติ 2552)

1. เศรษฐกิจพอเพียงแบบพื้นฐาน ที่เน้นความพอเพียงในระดับบุคคลและครอบครัว
2. เศรษฐกิจพอเพียงแบบก้าวหน้า ที่เน้นความพอเพียงในระดับกลุ่มหรือองค์กร
3. เศรษฐกิจพอเพียงแบบก้าวหน้า ที่เน้นความพอเพียงในระดับเครือข่าย

กล่าวคือ การพัฒนาต้องเริ่มต้นจากหลักของการพึ่งพาตนเอง โดยเปลี่ยนจากการพึ่งพาตนเองไม่ได้หรือต้องคอยอาศัยผู้อื่นอยู่ตลอดเวลา เป็นการพัฒนาตนเองให้มีความเข้มแข็งเป็นอิสระจากผู้อื่น แล้วจึงค่อยๆ พัฒนาขึ้นมาเป็นการรวมกลุ่มช่วยเหลือกัน จนนำไปสู่การพึ่งพากัน เกื้อกูล ร่วมมือกัน และประสานกับโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี

จิรายุ อิศรางกูร ณ อยุธยา (2552) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไว้ 6 ประการดังต่อไปนี้

1. การไม่เป็นคนสุดโต่ง คือ การยึดหลักพอประมาณ ภายใต้อิทธิพลพอสมควร การพอประมาณนี้ขึ้นอยู่กับแต่ละสถานะของบุคคล องค์กร หรือสถานะของประเทศ พอประมาณ ภายใต้อิทธิพล และสถานะความเป็นจริง

2. การมีภูมิคุ้มกัน โดยการบริหารความเสี่ยงอย่างเหมาะสม คือ เมื่อเกิดปัญหาแล้วควรมีภูมิคุ้มกันที่สามารถแก้ไขปัญหาก็ได้ ถึงแม้ไม่สามารถแก้ไขได้ทันทั่วทั้งที่ แต่สามารถตั้งรับกับปัญหาที่เกิดขึ้นได้

3. การใช้ความรู้ และเหตุผล แทนที่จะใช้อารมณ์ความรู้สึก คือ การมีสติรับรู้ เรียนรู้ที่จะพัฒนาตนเองด้วยเหตุและผล เพื่อให้ทันต่อสถานการณ์โลกที่มีการปรับเปลี่ยนอยู่ตลอดเวลา มีความกระตือรือร้นในการเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ อยู่เสมอ

4. การเน้นคุณธรรมและศีลธรรม ฝักจิตสำนึกให้มีการดำเนินการหรือปฏิบัติตัว ภายใต้อุดมคุณธรรมและศีลธรรมอันดีงามอยู่เสมอ

5. การเน้นการสร้างฐานรากที่แข็งแกร่งและมั่นคง การมีฐานรากที่มั่นคงมีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ หากฐานรากไม่มีความมั่นคงแล้ว การก่อสร้างเศรษฐกิจและสังคมอาจประสบความล้มเหลวได้

6. ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นเพียงปรัชญาไม่ใช่สูตรสำเร็จ ดังนั้นปรัชญานี้เป็นเครื่องมือ จำเป็นต้องมีการประยุกต์ใช้เพื่อให้เหมาะสมกับแต่ละบุคคล ชุมชน สังคม และองค์กร (จिरายุ อิศรางกูร ณ อยุธยา 2552)

ดังนั้น แนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เปรียบเสมือนแนวคิดที่นำไปประยุกต์ใช้เพื่อการสร้างฐานรากที่มั่นคง ดังจะเห็นได้ว่า การพัฒนาคนและพึ่งพาตนเองได้อย่างพอเพียง เป็นสิ่งสำคัญที่นำไปสู่การพัฒนาในด้านต่างๆ และสามารถสร้างความสำเร็จได้อย่างยั่งยืน หากปราศจากฐานรากที่มั่นคงแล้ว การต่อ ยอดการพัฒนาหรือสร้างสรรค์นวัตกรรมใหม่ๆ ก็เป็นเหมือนโครงสร้างที่ไม่แข็งแรง ที่ไม่สามารถพัฒนาเพื่อให้เกิดความต่อเนื่อง จนนำไปสู่ความยั่งยืนได้ ประโยชน์ที่ได้จากการศึกษาแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงนี้ ผู้วิจัยจะนำไปกำหนดกรอบแนวคำถาม ด้านการดำเนินงานของร้านอาหาร ซี แอนด์ ซี สาขาราชบุรี และการกำหนดกิจกรรมเพื่อพัฒนาชุมชน ตั้งคำถามกับผู้บริหารด้านนโยบายและการส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานที่สอดคล้องกับแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยผู้วิจัยพัฒนาแนวคำถามในประเด็นที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ผู้วิจัยสามารถดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้ อย่างถูกต้องตามหลักการ เพื่อนำข้อมูลที่ได้อภิเคราะห์จนนำไปสู่การทราบถึงกระบวนการที่ทำให้ร้านอาหาร ซี แอนด์ ซี สาขาราชบุรีเกิดความยั่งยืนตามหลักแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงได้อย่างไร

4. แนวคิดการพัฒนาชุมชนและสังคมอย่างยั่งยืน

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 ปี พ.ศ. 2555 – 2559 ได้ระบุถึงปัญหาการเปลี่ยนแปลงด้านสังคมไว้หลายอย่าง เช่น ความเหลื่อมล้ำทางรายได้ของประชากรและโอกาสการเข้าถึงทรัพยากรเป็น ซึ่งปัญหาในการพัฒนาประเทศ เกิดการกระจายรายได้ที่ไม่เท่าเทียมกัน โดยผลประโยชน์ส่วนใหญ่เกิดในกลุ่มที่มีโอกาสและรายได้สูง สังคมไทยเผชิญวิกฤตความเสื่อมถอยด้านคุณธรรมและจริยธรรม ซึ่งสะท้อนให้เห็นได้จากการใช้ความรุนแรงในการแก้ไขปัญหาที่มากขึ้น ทั้งปัญหาครอบครัว ปัญหาระหว่างชุมชน และความคิดเห็นแตกแยกทางการเมือง และมีการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมหลายด้าน ซึ่งเกิดอย่างรวดเร็วผ่านกระแสโลกาภิวัตน์และ

โลกไซเบอร์ ทำให้คนไทยมุ่งแสวงหาความสุขส่วนตัวและสร้างตัวตนผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ (สำนักนายกรัฐมนตรี 2554)

ดังนั้น การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมเกี่ยวข้องกับสภาพสังคมของประเทศ แต่ด้วยวัฒนธรรมไทยที่ดั้งเดิมจะสามารถยึดเหนี่ยวคนไทยให้เป็นหนึ่งเดียวกัน ซึ่งจะสามารถลดอิทธิพลของความทันสมัย และความขัดแย้งในสังคมไทย ดังนั้น การพัฒนาชุมชนและสังคมจะยั่งยืนได้ ต้องเริ่มจากการพัฒนาบุคคลหรือคน อันเป็นพื้นฐานสำคัญของการพัฒนา ต่อจากนั้นการพัฒนาชุมชนและสังคมจะประสบความสำเร็จและเกิดความยั่งยืนได้ดี หากประชาชนมีจิตสำนึกในการพัฒนาเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสังคมไปในทางที่ดีขึ้น

4.1 ความหมายของการพัฒนา

พจนานุกรมไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน ปี พ.ศ. 2542 ได้ให้ความหมายของ “การ” คือ งาน สิ่งหรือเรื่องที่ทำ หน้าที่ และ “พัฒนา” คือ ทำให้เจริญ จึงอธิบายความหมายได้กว้างๆ ว่า สิ่งหรือเรื่องที่ทำให้เจริญ

กระทรวงศึกษาธิการ (2554) ได้ให้ความหมายของการพัฒนา (Development) ไว้ว่า “การทำให้ดีขึ้น ให้เจริญขึ้น เป็นการเพิ่มคุณค่าของสิ่งต่าง ๆ การพัฒนาอาจพัฒนาจากสิ่งที่มีอยู่เดิม หรือสร้างสรรค์สิ่งใหม่ขึ้นมาก็ได้”

การพัฒนา หมายถึง ความก้าวหน้าหรือการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น เพื่อให้ได้เป็นไปตามเกณฑ์หรือเป้าหมายของการพัฒนาตามที่ได้กำหนดคุณค่าไว้ (เกื้อวงศ์ บุญสิน 2540, อ้างถึงใน สุมิตร สุวรรณ 2554) และได้สรุปความหมาย คำว่า การพัฒนา ตามทฤษฎีความทันสมัย (Modernization Theory) ไว้ดังนี้

1. การพัฒนา คือ สภาวะเศรษฐกิจของประเทศหนึ่ง ๆ ที่สามารถทำให้ผลผลิตมวลรวมประชาชาติสูงถึงร้อยละ 5 – 7 ต่อปี และสามารถรักษาระดับนี้ไว้ได้ และประชาชนมีความอยู่ดีกินดี
2. การพัฒนา คือ การสร้างความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ด้วยการเร่งผลผลิตมวลรวมประชาชาติให้เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นกระบวนการที่ส่งผลให้รายได้เฉลี่ยต่อบุคคลของประเทศสูงขึ้น และประชาชนจะมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นด้วย
3. การพัฒนา คือ การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างการผลิตและการว่าจ้างงานที่ได้วางแผนไว้แล้ว โดยลดสัดส่วนของภาคเกษตรกรรม เพื่อเพิ่มสัดส่วนของภาคอุตสาหกรรมและบริการ

4. การพัฒนา คือ การสร้างสถานะที่อำนวยความสะดวกต่อการพัฒนาบุคลิกภาพส่วนบุคคล ซึ่งการพัฒนาจะประสบความสำเร็จได้ด้วยการขจัดความยากจน ความไม่เท่าเทียมกัน และการว่างงาน ในขณะที่เศรษฐกิจของประเทศกำลังเติบโต

5. การพัฒนา คือ กระบวนการหลายมิติ ซึ่งประกอบไปด้วยการเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ เป็นการเปลี่ยนแปลงต่อสังคมทั้งระบบ และมุ่งสู่การสนองความต้องการขั้นพื้นฐานของสังคมภายในทั้งระบบ ให้ไปสู่สภาพชีวิตที่ดีกว่าทั้งในด้านวัตถุและความรู้สึคนึกคิด

6. การพัฒนา คือ การสร้างความทันสมัย คือการที่คนในสังคมมีเหตุมีผล มีทัศนคติ และความคิดที่ไม่มั่งงาย มีวินัยทางสังคม มีการคิด และวางแผนการพัฒนา มีความเท่าเทียมกันทางเศรษฐกิจและสังคม มีการเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิต การเพิ่มมาตรฐานการ (เกือวงส์ บุญสิน 2540, อ้างถึงใน สุมิตร สุวรรณ 2554)

แนวคิดในการพัฒนานี้ สัญญา สัญญาวิวัฒน์ (สัญญา สัญญาวิวัฒน์ 2549, อ้างถึงใน สุมิตร สุวรรณ 2554) กล่าวไว้ว่า สามารถครอบคลุมไปถึงแนวคิดการพัฒนาสังคม และแนวคิดการพัฒนาสังคมของตะวันตกด้วย เช่น ทฤษฎีสถิติสภาพการพัฒนาและการแพร่กระจาย (Development Potential Diffusion Theory) อีกทั้งยังชี้ให้เห็นว่า ศักยภาพของการพัฒนาจะเกิดขึ้นได้โดยมีปัจจัย 6 เหตุ ดังนี้

1. ทรัพยากรธรรมชาติ หมายถึง สิ่งที่มีอยู่ตามธรรมชาติทั่วไป ไม่ใช่สิ่งที่มนุษย์ได้สร้างขึ้น สิ่งที่สามารถทำให้เกิดเป็นทรัพย์สินเงินทอง สามารถจะนำไปใช้จ่ายเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตให้สูงขึ้นได้ หากมีทรัพยากรธรรมชาติที่มีค่าเป็นจำนวนมาก ก็ยิ่งทำให้ระดับการพัฒนาสูงขึ้นตามไปด้วย

2. ทรัพยากรมนุษย์ หมายถึง กลุ่มคนในวัยแรงงาน คนมีกำลังแรงกำลังที่สามารถใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อคุณภาพชีวิต ได้หากยังมีคนในวัยแรงงานมากเท่าใด จะยิ่งทำให้ระดับการพัฒนาสูงมากขึ้น

3. องค์การสังคม หมายถึง กลุ่มคนประเภทต่าง ๆ เช่น กลุ่มอาชีพ สหกรณ์ กลุ่มคนที่จะทำให้เกิดพลังในการทำงานได้ใหญ่ขึ้นและมากขึ้น สามารถทำให้เกิดการพัฒนาได้

4. ภาวะผู้นำ หมายถึง จำนวนคนที่เป็ผู้นำ เช่น ผู้นำทางการเมือง ผู้นำทางการศึกษา ผู้นำกลุ่มชาวเกษตรกร เป็นต้น ซึ่งหากได้ผู้นำที่มีคุณภาพก็จะสามารถรวบรวมคนเพื่อพัฒนาสิ่งต่างๆ ได้มากขึ้น

5. การติดต่อสื่อสาร หมายถึง การติดต่อระหว่างชุมชน เมือง หรือระหว่างประเทศ ซึ่งทำให้เกิดการถ่ายทอด เรียนรู้ แลกเปลี่ยนความรู้ความชำนาญ จากสังคมที่เจริญมาแล้ว เพื่อต่อยอดการเรียนรู้ในสังคม

6. การฝึกอบรม หมายถึง การได้รับการฝึกอบรม และการเรียนของประชาชน โดยเฉพาะวิชาอาชีพที่เป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีวิต เพราะความรู้สร้างความชำนาญด้านต่าง ๆ ทำให้เกิดการพัฒนาลูกขึ้น (สัญญา สัญญาวิวัฒน์ 2549, อ้างถึงใน สุมิตร สุวรรณ 2554)

การพัฒนาที่ดีจะนำไปสู่การพัฒนาตนเอง ชุมชน และสังคมที่ก่อให้เกิดประโยชน์ในระดับประเทศ โดยแนวคิดการพัฒนาส่วนมากตั้งอยู่บนพื้นฐานของการพัฒนาคนเป็นสิ่งสำคัญ เพราะคนหรือบุคคล เปรียบเหมือนแรงพลังที่จะขับเคลื่อนการพัฒนาให้ไปสู่ระดับกลุ่ม ชุมชน และสังคมได้ต่อไป ทั้งนี้การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น จะส่งผลกระทบต่อภาพรวมของกระบวนการพัฒนานั้นๆ ด้วยเช่นกัน แนวคิดการพัฒนาจึงมีการถูกประยุกต์ใช้อย่างมากมาย ทำให้เกิดแนวคิด และทฤษฎีใหม่ๆ เพิ่มขึ้นด้วย ซึ่งส่งผลดีให้กับประชาชนเพื่อให้เกิดการเรียนรู้สิ่งใหม่ เพื่อให้ก้าวทันสังคมและยุคสมัยที่เกิดการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา

4.2 การพัฒนาชุมชน (Community Development)

การพัฒนาชุมชน เป็นการนำ คำว่า “การพัฒนา” กับคำว่า “ชุมชน” มารวมไว้ด้วยกัน จะได้ความหมายใหม่เป็นการพัฒนาชุมชน ซึ่งก็คือ การเปลี่ยนแปลงชุมชนให้ดีขึ้น หรือให้เจริญขึ้น ในทุก ๆ ด้าน (กระทรวงศึกษาธิการ 2554)

ชุมชน (Community) หมายถึง กลุ่มคนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่เดียวกัน มีชีวิตประจำวันที่คล้ายคลึงกัน มีความเอื้ออาทรต่อกัน จนเกิดเป็นการรวมตัวของบุคคล กลุ่มหรือองค์กรชุมชน หรือประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่หนึ่ง ๆ ซึ่งมีปฏิสัมพันธ์กัน ตั้งแต่ระดับพื้นฐาน คือ หมู่บ้าน ขึ้นไป (กระทรวงศึกษาธิการ 2554)

การพัฒนาชุมชนจึงเปรียบเสมือนการรวมตัวกันของคนในพื้นที่ มีเป้าหมายเพื่อต้องการเปลี่ยนแปลงชุมชนไปในทางที่ดีขึ้นนั่นเอง

1. ความหมายของการพัฒนาชุมชน

การพัฒนาชุมชน คือ การกระทำที่มุ่งปรับปรุง ส่งเสริม ให้กลุ่มคนที่อยู่รวมกันมีการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ดีขึ้นในทุกๆด้าน ทั้งด้านที่อยู่อาศัย อาหาร สุขภาพร่างกาย อาชีพที่มั่นคง ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน โดยอาศัยความร่วมมือจากประชาชนภายในชุมชน และหน่วยงานองค์กรต่างๆทั้งจากภายใน และภายนอกชุมชน (กระทรวงศึกษาธิการ 2554)

วิรัช วิรัชนิภาวรรณ (2554) กล่าวว่า การพัฒนาชุมชนที่มีความหมายเป็นได้ทั้ง ขบวนการ โครงการ วิธีการ และกระบวนการ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับมุมมองของแต่ละบุคคล สามารถอธิบายได้ดังต่อไปนี้

1.1 การพัฒนาชุมชนในฐานะที่เป็นขบวนการ (Movement)

การพัฒนาชุมชนแบบนี้ให้ความสำคัญกับจิตใจ โดยเฉพาะอุดมการณ์และจิตวิญญาณเพื่อส่วนรวม อาจเรียกได้อีกอย่างว่า คือ การรณรงค์ (Campaign) หรือ การรวมตัวกันเรียกร้อง (Rally) ของประชาชนหรือชุมชน ดำเนินการเพื่อให้เกิดการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงสภาพความเป็นอยู่ของประชาชนหรือชุมชน ผู้เข้าร่วมขบวนการจะเชื่อมั่นว่าการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงดังกล่าวเป็นสิ่งที่สมควรดำเนินการอย่างยิ่ง โดยผู้เข้าร่วมขบวนการจะได้รับการกระตุ้น เร่งเร้า หรือปลุกฝังด้านจิตใจเพื่อเกิดความรู้สึกนึกคิดในลักษณะที่ต้องการ

1.2 การพัฒนาชุมชนในฐานะที่เป็นโครงการ (Program)

การพัฒนาชุมชนลักษณะนี้ถือได้ว่า รัฐเป็นผู้จัดเตรียมและให้บริการ สาธารณูปโภคในด้านต่าง ๆ ภายใต้รูปแบบของโครงการพัฒนา โดยมีเป้าหมายเพื่อกระตุ้นให้ชุมชนเกิดความต้องการที่จะรับบริการสาธารณะในด้านต่างๆ เหล่านั้น นำไปตอบสนองความต้องการของชุมชน

1.3 การพัฒนาชุมชนในฐานะที่เป็นวิธีการ (Method)

การพัฒนาชุมชนวิธีนี้ มุ่งให้ความสำคัญกับ “วิธีการปฏิบัติงานพัฒนา” เป็นหลัก เน้นการทำกิจกรรมที่สนับสนุนให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานพัฒนาทุกขั้นตอน

1.4 การพัฒนาชุมชนในฐานะที่เป็นกระบวนการ (Process)

เป็นการพัฒนาที่ให้ความสำคัญกับ “กิจกรรมพัฒนาที่ประกอบด้วยหลายขั้นตอนที่สอดคล้องกันอย่างเป็นระบบ” อีกทั้งยังต้องเป็นกระบวนการต่อเนื่อง ที่สามารถนำไปสู่การเริ่มต้นดำเนินงานหรือปฏิบัติงานผ่านทางกิจกรรมพัฒนาอื่นต่อ ๆ ไปได้อีก ให้ความสำคัญกับขั้นตอนการปฏิบัติงาน ที่คำนึงถึงการเปลี่ยนแปลงทางด้านจิตใจมากกว่าผลสำเร็จของงาน โดยมีขั้นตอนที่สอดคล้องกันอย่างเป็นระบบดังต่อไปนี้ (วิรัช วิรัชนิภาวรรณ 2554)

1. การศึกษาและสำรวจสภาพของชุมชน
2. การศึกษาขีดความสามารถของชุมชน
3. การจัดลำดับความสำคัญ
4. การวางแผนการพัฒนา
5. การลงมือปฏิบัติงานตามแผน
6. การประเมินผล

การดำเนินงานหรือการปฏิบัติงานผ่านทางกิจกรรมพัฒนาที่ประกอบด้วยหลายขั้นตอนที่สอดคล้องกันอย่างเป็นระบบนี้ ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนนั้นๆ ไม่ใช่เฉพาะผู้ปฏิบัติงานพัฒนาฝ่ายเดียวเท่านั้น

2. แนวคิดพื้นฐานของการพัฒนาชุมชน

การศึกษาแนวคิดพื้นฐานของการพัฒนาชุมชน เป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้นักวิจัย นักพัฒนา และเจ้าหน้าที่ ได้เข้าไปเรียนรู้และทำงานกับประชาชนได้อย่างถูกต้อง เพื่อให้งานวิจัยหรือกิจกรรมพัฒนาชุมชนมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งแนวคิดพื้นฐาน มีดังต่อไปนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ 2554)

2.1 การมีส่วนร่วมของประชาชน (People participation)

หัวใจของการพัฒนาชุมชน คือ การให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการคิด ตัดสินใจ วางแผน การปฏิบัติการ ร่วมบำรุงรักษา ติดตามและประเมินผล

2.2 การช่วยเหลือตนเอง (Aide self-help)

หลักการสำคัญของแนวทางการพัฒนาประการหนึ่ง คือ ต้องพัฒนาให้ประชาชนพึ่งตนเองได้มากขึ้น โดยขอบเขตที่เกินขีดความสามารถของประชาชน จะมีรัฐคอยให้การช่วยเหลือสนับสนุน ตามโอกาส และตามหลักเกณฑ์ที่เหมาะสม

2.3 ความคิดริเริ่มของประชาชน (Initiative)

การทำงานร่วมกับประชาชนต้องยึดหลักสำคัญที่ว่า ความคิดริเริ่มต้องมาจากประชาชน ควรหาโอกาสกระตุ้น ให้ความรู้ ให้การศึกษา ประชาชนต้องกล้าคิด กล้าแสดงออกและแสดงความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์สูงสุดต่อชุมชน

2.4 ความต้องการของชุมชน (Felt-needs)

การพัฒนาชุมชนต้องให้ประชาชนในชุมชน คิดและตัดสินใจบนพื้นฐานความต้องการของชุมชนเอง เพื่อให้ประชาชนเกิดความคิดที่จะช่วยกันดูแลรักษาผลประโยชน์ต่อไป

2.5 การศึกษาภาคชีวิต (Life-long education)

งานพัฒนาชุมชน ถือเป็นกระบวนการให้การศึกษาภาคชีวิต แก่ประชาชนและชุมชน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคน และการให้การศึกษาต้องเป็นไปอย่างต่อเนื่อง ตลอดการดำเนินชีวิตของประชาชนที่อยู่ในชุมชน (กระทรวงศึกษาธิการ 2554)

3. ความสำคัญของการพัฒนาชุมชน

เป้าหมายของการพัฒนาชุมชน คือ ประชาชนในชุมชนต้องร่วมกันรับรู้ พัฒนา และปรับปรุงแก้ไขให้เกิดความเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น เพื่อความเจริญรุ่งเรืองของชุมชนนั้นๆ เอง การ

อยู่ร่วมกันเป็นชุมชน ย่อมมีความซับซ้อนและมีปัญหาเกิดขึ้นได้มากมาย ดังนั้น จึงจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือกันจากหลายๆ ฝ่าย โดยเฉพาะประชาชนผู้เป็นเจ้าของชุมชน การพัฒนาชุมชนจึงมีความสำคัญ สามารถจำแนกได้ 3 ด้าน ดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ 2554)

3.1 บุคคล

ประชาชนผู้มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนนั้นๆ ด้วยตัวเอง ย่อมเกิดการเรียนรู้ การพัฒนาส่วนบุคคล เป็นผลให้เกิดการประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น การเรียนรู้จากหลายๆ ฝ่าย ก่อให้เกิดการต่อยอดทางความคิด เกิดจิตสำนึกรักและหวงแหน ส่งเสริมให้ประชาชนมีจิตวิญญาณ รู้จักคิด ทำ พัฒนาเพื่อส่วนรวมและเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ประสบการณ์ การเรียนรู้ ของบุคคลนั้นๆ สามารถนำไปพัฒนาศักยภาพด้านอื่นๆ ได้ต่อไป

3.2 ชุมชน

การดำเนินงานพัฒนาสังคมด้านต่างๆ ย่อมเป็นผลก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงชุมชนไปในทางที่ดีขึ้น เมื่อชุมชนเกิดการเปลี่ยนแปลง ประชาชนในชุมชนเกิดการเรียนรู้ ชุมชนนั้นๆ ย่อมเกิดความเข้มแข็งทางชุมชน ทำให้ปัญหาของชุมชนลดน้อยลงและหมดไป ทำให้ชุมชนน่าอยู่ มีความรักความสามัคคี เอื้ออาทรช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกัน การได้มีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมพัฒนาสังคมด้านต่างๆ ส่งเสริมและกระตุ้น ให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาพัฒนาตนเองและชุมชน

3.3 ภาครัฐและเอกชน

การพัฒนาชุมชนถือเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาสังคม เศรษฐกิจและประเทศชาติ อีกทั้งเป็นการส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามระบอบประชาธิปไตย เมื่อบุคคลและชุมชนได้รับการพัฒนาแล้ว ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ทำให้ภาครัฐสามารถจัดการปัญหาต่างๆ ได้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ดังนั้นภาครัฐจะสามารถขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์ต่างๆ ให้บรรลุได้ตามเป้าหมาย ทำให้ประเทศเกิดความเจริญก้าวหน้าในทางที่ดีขึ้น สำหรับภาคเอกชน การพัฒนาชุมชนทำให้เกิดความเข้าใจอันดีระหว่างชุมชนและภาคเอกชน การเข้าใจความต้องการของชุมชนและมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน ทำให้ภาคเอกชนสามารถปรับเปลี่ยนการดำเนินงานให้สอดคล้องกับสภาพชุมชน เพื่อลดความขัดแย้งได้ดีขึ้น ภาคเอกชนยังมีส่วนช่วยชุมชนได้เช่น ลดอัตราการว่างงาน ลดการย้ายถิ่นฐานไปสู่ตัวเมือง ทำให้สถาบันครอบครัวเข้มแข็งขึ้น เป็นต้น (กระทรวงศึกษาธิการ 2554)

การพัฒนาชุมชนมุ่งหวังให้ประชาชนร่วมมือกันพัฒนาชุมชนโดยมีเป้าหมาย คือ ต้องการให้ประชาชนมีความเป็นอยู่ที่ดี มีชุมชนที่น่าอยู่ กระบวนการมีส่วนร่วมนับเป็นหัวใจสำคัญ

ของการพัฒนาชุมชน การเปิดโอกาสให้ประชาชนร่วมคิด วิเคราะห์ ตัดสินใจ โดยผ่านกระบวนการ ให้การศึกษาแก่ประชาชน ก่อให้เกิดการปลูกฝังจิตสำนึกในความเป็นเจ้าของชุมชน การพัฒนาชุมชนเป็นกระบวนการที่จะพยายามเปลี่ยนแปลงความคิด ทักษะและพฤติกรรมของประชาชนในชุมชนให้ดีขึ้นกว่าเดิม พร้อมทั้งสร้างความรู้สึกรักและผูกพันต่อชุมชนตนเองด้วยในเวลาเดียวกัน

4.2 การพัฒนาสังคม (Social Development)

เพื่อความมั่นคงทางด้านสังคม ส่งผลให้การพัฒนาสังคมเป็นที่สำคัญและจำเป็น ขอบเขตการพัฒนาสังคมเกิดขึ้นตามปัญหาสังคมที่เกิดขึ้น เมื่อได้รับการพัฒนาด้านหนึ่งแล้ว อาจส่ง ปรับปรุงและไปพัฒนาในด้านอื่นอีกต่อไป หรือไม่อาจจะพัฒนาในหลายๆ ด้านไปพร้อมกันก็ได้ ทั้งนี้สังคมเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เกิดความเจริญก้าวหน้าของประเทศ จึงไม่อาจปฏิเสธได้ว่า การพัฒนาสังคมก็เปรียบเสมือนการพัฒนาพื้นฐานของการพัฒนาประเทศได้เช่นกัน

1. ความหมายของการพัฒนาสังคม

ธนาคารโลก (World Bank 2005, อ้างถึงใน ปฐม เพิ่มพานิช 2554) นิยามว่า การพัฒนาสังคม หมายถึง การปฏิรูปเปลี่ยนแปลงองค์กรเพื่อเสริมสร้างแก่ประชาชน เริ่มจากการสังเกต ปัญหาความไม่เสมอภาคในสังคม ศึกษาพันธกิจการดำเนินงานและความรับผิดชอบขององค์กร เพื่อ การปฏิรูปองค์กร ซึ่งจะมีผลต่อการพัฒนาการที่นำไปสู่การพัฒนาชุมชนเป้าหมายของการพัฒนาสังคม โดยเริ่มต้นจากกลุ่มประชาชนเป้าหมายที่เป็นกลุ่มคนยากจนและคนชายขอบ จากนั้นต้องดำเนินการพัฒนาแบบบวกและต่อเนื่องอย่างยั่งยืน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการเป็นสังคมที่มีความเสมอภาค สมบูรณ์ และยุติธรรมมากขึ้น

การพัฒนาสังคม หมายถึง กระบวนการสร้างเสริมความเข้มแข็ง สร้างพลังให้กับ กลุ่มและชุมชน จนกลายเป็นสถาบันใหม่ขึ้นมา ที่จะทำหน้าที่ผลักดันมาตรการ แผนงาน โครงการ เพื่อป้องกัน แก้ไขปัญหาของชุมชนเอง โดยยึดหลักการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และพึ่งตนเอง งาน ที่ทำจะไม่เป็นแบบแยกส่วน จะผสมกลมกลืนไปกับวิถีชีวิต สอดคล้องไปกับทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็น ทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครอง สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม การเรียนรู้ สุขภาพและอื่นๆ (สุรเดช ฉายะเกษตริณ 2553)

สังคม คุณคนกรสกุล (สังคม คุณคนกรสกุล 2544, อ้างถึงใน ปฐม เพิ่มพานิช 2554) กล่าวว่า การพัฒนาสังคม หมายถึง กระบวนการเปลี่ยนแปลงคุณภาพชีวิตของประชาชนใน มิติต่างๆ ให้ดีขึ้น ซึ่งการพัฒนาสังคมมีองค์ประกอบ ดังต่อไปนี้

1.1 เป้าหมายของการพัฒนาสังคม

1. ประชาชนตระหนักถึงศักยภาพของตนเอง
2. ประชาชนมีศักดิ์ศรีของตนเอง

3. ประชาชนสามารถบรรลุความฝันได้

4. ประชาชนมีความพึงพอใจในชีวิตของตนเอง

1.2 การพัฒนาสังคมต้องแก้ไข้ปัญหา ดังนี้

1. ความยากจนของประชาชน

2. การด้อยการศึกษาของประชาชน

3. ปัญหาสุขภาพของประชาชน

1.3 การพัฒนาสังคมต้องคำนึงถึงวิธีการ ดังนี้

1. ต้องใช้วิธีการนุ่มนวล มากกว่าวิธีการรุนแรง

2. ต้องมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาด้วยตนเอง

3. เน้นการพึ่งตนเองได้ทุกมิติในระยะยาว

2. แนวคิดในการพัฒนาสังคม

การแก้ปัญหาสังคมจึงต้องทำอย่างรอบคอบ เพราะการพัฒนาสังคมมีขอบเขตกว้างขวาง และปัญหาของสังคมมีมากอีกทั้งยังมีความซับซ้อน ต้องอาศัยความร่วมมือกันของบุคคลจากหลายฝ่าย โดยเฉพาะประชาชนในสังคมนั้น ๆ จะต้องเข้ามาร่วมรับรู้ พร้อมทั้งจะให้ข้อมูลที่ถูกต้องและเข้ามามีส่วนร่วม การพัฒนาสังคมจึงเป็นทั้งกระบวนการ วิธีการ กรรมวิธีเปลี่ยนแปลงและแผนการดำเนินงาน ซึ่งมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ 2554)

2.1 กระบวนการ (Process)

การพัฒนาสังคมต้องกระทำต่อเนื่องกันและอย่างมีระบบ เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงจากลักษณะหนึ่งไปสู่อีกลักษณะหนึ่ง และจะต้องเป็นลักษณะที่ดีกว่าเดิม

2.2 วิธีการ (Method)

การกำหนดวิธีการในการดำเนินงาน วิธีการนี้ต้องเป็นที่ยอมรับว่าแก่สังคมว่าจะสามารถนำการเปลี่ยนแปลงมาสู่สังคมได้อย่างถาวร และมีประโยชน์ต่อสังคม โดยเฉพาะเน้นความร่วมมือของประชาชนในสังคมนั้น กับเจ้าหน้าที่รัฐที่จะต้องทำงานร่วมกัน

2.3 กรรมวิธีเปลี่ยนแปลง (Movement)

การพัฒนาสังคมจะต้องก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น โดยเฉพาะเน้นการเปลี่ยนแปลงของทัศนคติส่วนบุคคล เพื่อให้เกิดสำนึกในการมีส่วนร่วมรับผิดชอบต่อผลประโยชน์ของส่วนรวม และเห็นด้วยกับความเจริญก้าวหน้าอันจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทางวัตถุ

2.4 แผนการดำเนินงาน (Planning)

การพัฒนาสังคมจะต้องทำอย่างมีแผน มีขั้นตอน สามารถตรวจสอบ และ ประเมินผลได้ แผนงานพัฒนาสังคมนี้จะต้องมีทุกระดับ นับตั้งแต่ระดับชาติ คือ แผนการพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ลงมาจนถึงระดับผู้ปฏิบัติ แผนงานจึงมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง ในการพัฒนาสังคม (กระทรวงศึกษาธิการ 2554)

3. ความสำคัญของการพัฒนาสังคม

ความสงบสุขของประชาชนในสังคมนั้นจะเกิดขึ้นได้ ถ้าเมื่อบุคคลในสังคมมีความเข้าใจกัน แต่ส่วนมากเมื่อบุคคลมาอยู่รวมกันเป็นสังคม ปัญหาต่าง ๆ ก็ย่อมจะเกิดตามมาเสมอ ยิ่งสังคมมีขนาดใหญ่มาก ปัญหาที่จะยิ่งมากและซับซ้อนมากเช่นกัน ปัญหาหนึ่งอาจนำไปสู่อีกหลาย ๆ ปัญหาเชื่อมโยงกันไป ถ้าไม่ได้รับการแก้ไขอย่างทันท่วงที ก็จะทวีเพิ่มความรุนแรง เพิ่มความซับซ้อน และขยายวงกว้างออกไปเรื่อย ๆ ดังนั้น ความสำคัญของการพัฒนาสังคม คือ ทำให้ปัญหาของสังคมลดน้อยและหมดไป เป็นภูมิคุ้มกันที่สามารถป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาในลักษณะเดียวกันขึ้นมาอีก หรือเมื่อเกิดขึ้นมาใหม่ก็สามารถแก้ไขได้ด้วยประสบการณ์ ทำให้ประชาชนในสังคมมีความสามัคคีและอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ทำให้เกิดความเจริญก้าวหน้า และเกิดความเป็นปึกแผ่นมั่นคงของสังคม (กระทรวงศึกษาธิการ 2554)

4.3 การพัฒนาอย่างยั่งยืน (Sustainable Development)

การพัฒนาอย่างยั่งยืน หมายถึง การพัฒนาที่มีลักษณะผสมผสาน คือ มีกิจกรรม พัฒนารวมทั้งมีการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในลักษณะที่เป็นส่วนรวม และเมื่อใดที่กิจกรรมพัฒนานั้นส่งผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติหรือคุณภาพสิ่งแวดล้อม ก็จะต้องเสริมสร้างคุณภาพสิ่งแวดล้อมในที่อื่นเพื่อชดเชยให้คุณภาพสิ่งแวดล้อมในภาพรวมคงอยู่ได้ ยังหมายรวมไปถึงการผสมผสานแนวคิดทางเศรษฐศาสตร์ นิเวศวิทยา และสังคมวิทยา เข้ากับการปฏิบัติงานพัฒนาโดยควรเป็นไปในทิศทางเดียวกัน หรือมุ่งตรงไปสู่จุดหมายเดียวกัน อันจะทำให้มนุษย์กับสิ่งแวดล้อมอยู่ควบคู่กันไปโดยสันติสุขสงบและยั่งยืน การพัฒนาที่ยั่งยืนมีความสำคัญมากขึ้น เมื่อสหประชาชาติได้จัดให้มีการประชุมว่าด้วยสิ่งแวดล้อมและการพัฒนา (UN Conference on Environment and Development) หรือ UNCED หรือการประชุม Earth Summit ที่กรุงริโอ เดอ จาเนโร ประเทศบราซิล เมื่อปี พ.ศ. 2535 ซึ่งผลการประชุมนี้ ผู้แทนของ 178 ประเทศรวมทั้งไทย ได้ร่วมลงนามรับรอง แผนปฏิบัติการ 21 (Agenda 21) ซึ่งถือเป็นแผนแม่บทของโลกที่ประเทศสมาชิกต้องตระหนักถึงปัญหาสิ่งแวดล้อม และเห็นความสำคัญที่จะร่วมกันพิทักษ์สิ่งแวดล้อม เพื่อสร้างการพัฒนาที่ยั่งยืนให้เกิดขึ้นในโลก จากแผนปฏิบัติการ 21 ข้างต้น ประเทศไทยได้รับแนวคิด การพัฒนาที่ยั่งยืนเข้ามา (วิรัช วิรัชนิภาวรรณ 2554)

การพัฒนาที่ยั่งยืน จะต้องเป็นการพัฒนาที่ก่อให้เกิดความสมดุลหรือมีปฏิสัมพันธ์ที่เกื้อกูลกันในระหว่างมิติอันเป็นองค์ประกอบที่จะทำให้ชีวิตมนุษย์อยู่ดี มีสุข ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง วัฒนธรรม จิตใจ รวมทั้งทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งต่อคนรุ่นปัจจุบัน และคนในรุ่นอนาคต (สันติ บางอ้อ 2546)

1. องค์ประกอบการพัฒนาที่ยั่งยืน

การพัฒนาที่ยั่งยืนจะสำเร็จได้ หากองค์ประกอบพื้นฐานที่เป็นปัจจัยในการพัฒนาที่มีความสัมพันธ์กันในระดับที่ดีใน ทุกองค์ประกอบต่างเป็นรากฐานอันมั่นคงที่สามารถเอื้อต่อการพัฒนาได้ ความยั่งยืนย่อมเกิดตามมาหลังจากทุกฝ่ายช่วยเหลือเกื้อกูลกันเพื่อให้ชุมชนและสังคมเกิดการพัฒนา พระธรรมปิฎก (พระธรรมปิฎก 2542, อ้างถึงใน สุมิตร สุวรรณ 2554) กล่าวว่า การพัฒนาแบบยั่งยืนซึ่งประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ คือ

1.1 มนุษย์

มนุษย์เป็นศูนย์กลาง มนุษย์มีธรรมชาติ เป็นผู้มีเจตจำนงหรือมีความต้องการ จะต้องพัฒนามนุษย์ให้มีความต้องการประเภทฉันทะ (ความต้องการที่พอดี) การพัฒนามนุษย์ต้องพัฒนาให้ครบ 4 ด้าน คือ พัฒนากาย พัฒนาพฤติกรรม พัฒนาจิต และพัฒนาปัญญา มนุษย์ในฐานะทรัพยากรมนุษย์ เป็น ปัจจัยที่สำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม มนุษย์เป็นองค์ประกอบที่ควรให้ความสำคัญมากที่สุด โดยมุ่งเน้นให้การศึกษาและสนับสนุนความช่วยเหลือตามสมควรในด้านอื่นๆ เพื่อช่วยให้มนุษย์มีการเจริญเติบโตอย่างสมบูรณ์แบบ มนุษย์ที่ได้รับการพัฒนาจะเป็นปัจจัยที่ดี จะช่วยให้มีการพัฒนาที่ยั่งยืน มนุษย์ผู้มีความรู้ความสามารถ ความเชี่ยวชาญ พร้อมทั้งจะเป็นกองกำลังที่สำคัญในระบบการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม นำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนในด้านอื่นๆ ได้ต่อไป

1.2 สังคม

ส่งเสริมการทำดีเอื้อต่อการทำประโยชน์กันและกัน มีความมั่นคง มีสันติภาพ ไม่ทำลายธรรมชาติ การอยู่อย่างสงบของคนในสังคม ไม่มีการเอาเปรียบระหว่างคนในสังคม สิ่งเหล่านี้เป็นสภาพแวดล้อมที่เป็นปัจจัยเกื้อหนุนให้มนุษย์สามารถพัฒนาตนเองได้มากขึ้น เมื่อมนุษย์มีคุณภาพ เศรษฐกิจสังคมก็จะพัฒนาไปได้ ดังนั้น จึงจำเป็นต้องมีมาตรการเพื่อปกป้องคนที่อยู่ในสถานะต่างกัน เกิดเป็นระบบความยุติธรรม เพื่อเป็นหลักประกันความสัมพันธ์ที่จะช่วยให้มนุษย์อยู่ร่วมกันด้วยดีและคุ้มครองสังคมให้อยู่ในสันติสุขและความชอบธรรม เมื่อสังคมสามารถรักษาความสงบสุขได้แล้ว การพัฒนาเพื่อให้เกิดความยั่งยืน ก็จะสามารถดำรงอยู่ได้ต่อไป (พระธรรมปิฎก 2542, อ้างถึงใน สุมิตร สุวรรณ 2554)

1.3 ธรรมชาติ

ทรัพยากรที่มีค่าทางเศรษฐกิจเปรียบเสมือนต้นทุนที่มนุษย์สามารถสร้างสรรค์ให้เกิดสิ่งต่างๆ หรือนวัตกรรมใหม่ขึ้นได้ ธรรมชาติจึงเป็นองค์ประกอบพื้นฐานสำคัญต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ หากปราศจากธรรมชาติแล้ว มนุษย์ก็ไม่สามารถดำรงอยู่ได้อย่างเป็นสุข มนุษย์เป็นส่วนหนึ่งของธรรมชาติ มนุษย์จึงไม่ควรคิดเอาชนะธรรมชาติ ทำลายธรรมชาติ ควรมีชีวิตที่สอดคล้องกับธรรมชาติ กลมกลืนธรรมชาติ พัฒนาและอนุรักษ์ธรรมชาติ (พระธรรมปิฎก 2542, อ้างถึงใน สุมิตร สุวรรณ 2554)

1.4 เทคโนโลยี

การคิดค้นเทคโนโลยีใหม่ๆ นั้นเป็นได้ทั้งคุณและโทษ หากแต่มนุษย์นำไปใช้ไม่ถูกวิธี และไม่เกื้อกูลไปกับธรรมชาติ เทคโนโลยีที่พัฒนาขึ้นมาขึ้นนั้น ก็จะไร้ประโยชน์แต่กับสร้างปัญหาให้แก่ เศรษฐกิจ สังคม และประเทศชาติได้อย่างมากมาย การใช้เทคโนโลยีเพื่อให้มีประสิทธิภาพ และเกิดประโยชน์แก่การพัฒนาได้สูงสุด ถึงจะเรียกได้ว่า เป็นองค์ประกอบที่ก่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนอย่างแท้จริง (พระธรรมปิฎก 2542, อ้างถึงใน สุมิตร สุวรรณ 2554)

2. ลักษณะการพัฒนายั่งยืน

รูปแบบและเป้าหมายของการพัฒนาแบบยั่งยืนมักเป็นการพัฒนาแบบเดิมๆ ซึ่งเป้าหมายที่ดี ควรจะเป็นลักษณะของการพัฒนาแบบยั่งยืนที่ต้องมีความสัมพันธ์ระหว่าง 3 ระบบ คือ ระบบนิเวศ ระบบเศรษฐกิจ และระบบสังคม ลักษณะของการพัฒนาแบบยั่งยืนอัน ได้แก่ (กระทรวงศึกษาธิการ 2554)

2.1 เป้าหมายการพัฒนาระบบนิเวศ

เช่น การอนุรักษ์ความหลากหลายและความซับซ้อนทางชีวภาพ การฟื้นฟูสภาพธรรมชาติ และการผลิตทางนิเวศ เป็นต้น

2.2 เป้าหมายการพัฒนาเศรษฐกิจ

เช่น การลดความยากจน ตอบสนองความต้องการขั้นพื้นฐานได้ และการเพิ่มขึ้นของสินค้าและบริการ เป็นต้น

2.3 เป้าหมายของการพัฒนาสังคม

เช่น ความมั่นคงของสถาบัน ความเป็นธรรมในสังคม การมีส่วนร่วมในชุมชน และอนุรักษ์ความหลากหลายทางวัฒนธรรม เป็นต้น

สุมิตร สุวรรณ (2554) กล่าวโดยสรุปว่า การพัฒนาแบบยั่งยืน เป็นแนวคิดที่มีลักษณะเป็นเป้าหมายมากกว่าเป็นวิธีการในการพัฒนา กล่าวคือ จะทำอะไรก็ได้แต่ต้องไม่เดือดร้อนต่อคนรุ่นหลัง โดยเฉพาะในเรื่องทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การพัฒนาไม่มีสูตรสำเร็จ

การปรับหรือการประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของประเทศเป็นเรื่องที่สำคัญกว่า เมื่อมนุษย์กลายเป็นผู้ให้ ผู้เกื้อหนุน ผู้จรรโลงโลกให้เกิดความสงบสุขแล้ว โดยการสร้างคุณภาพให้เกิดขึ้นระหว่างมนุษย์ สิ่งแวดล้อม สังคม และเทคโนโลยี ซึ่งทุกที่จะอยู่อย่างเกื้อกูลกันและกัน มนุษย์จะรักษาและไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ ในขณะที่เดียวกันสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติก็จะให้ประโยชน์ในการดำรงชีพของมนุษย์ ในที่สุดสังคมก็จะเป็นสังคมแห่งความสุขเป็นหนทางที่จะนำสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน

4.4 ตัวชี้วัดการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศไทย

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2546) ได้พัฒนากลอบแนวคิดในการจัดทำตัวชี้วัดการพัฒนาที่ยั่งยืนของไทย ได้ข้อสรุปว่าตัวชี้วัดต้องมุ่งวัดการพัฒนาทั้ง 3 มิติ ได้แก่ เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม อย่างมีคุณภาพผสมผสานเข้ากับกลไกของความยั่งยืน คือคำนึงถึงผลการพัฒนาที่เกิดขึ้นทั้งในปัจจุบันและอนาคต โดยได้ยึด “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” เป็นปรัชญานำทางให้เอื้อต่อการเปลี่ยนแปลงระบบการบริหารจัดการประเทศเพื่อนำไปสู่ความยั่งยืน ตัวชี้วัดแต่ละมิติของการพัฒนา มีประเด็นดังต่อไปนี้

1. มิติเศรษฐกิจ

การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทยให้เจริญเติบโตอย่างต่อเนื่องและมีคุณภาพ คือการเติบโตที่ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อมและยั่งยืนได้ในระยะยาว และมีการกระจายความมั่งคั่งอย่างทั่วถึง อำนวยประโยชน์ต่อคนส่วนใหญ่เป็นหลัก โดยการพัฒนาต้องมีลักษณะดังต่อไปนี้ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ 2546)

1.1 การพัฒนาอย่างมีคุณภาพ

สามารถอยู่บนพื้นฐานของการอนุรักษ์ ฟื้นฟูและรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

1.2 การพัฒนาอย่างมีเสถียรภาพ

ระบบเศรษฐกิจต้องสามารถพึ่งตนเองได้ มีภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจที่พร้อมรับกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้อย่างยั่งยืน

1.3 การกระจายความมั่งคั่ง

การสร้างโอกาสการเข้าถึงกิจกรรมทางเศรษฐกิจ และโครงสร้างพื้นฐานของรัฐอย่างทั่วถึง ที่จะนำไปสู่การลดช่องว่างของรายได้ และกระจายความมั่งคั่งอย่างทั่วถึง

2. มิติสังคม

การพัฒนาที่มุ่งให้คนและสังคมไทยมีคุณภาพ สามารถปรับตัวสู่เท่าทันการเปลี่ยนแปลง มีจิตสำนึก พฤติกรรม และวิถีชีวิตที่ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม มีความมั่นคงในการ

ดำรงชีวิต มีการนำทุนทางสังคมและทุนทางทรัพยากรธรรมชาติมาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ มีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจ โดยอยู่ภายใต้ระบบการบริหารจัดการที่ดี ที่มุ่งให้คนและสังคมไทยเข้มแข็ง อยู่ดีมีสุข และพัฒนาได้อย่างยั่งยืน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ 2546)

2.1 การพัฒนาศักยภาพและการปรับตัวบนสังคมฐานความรู้

การพัฒนาคนในสังคมในทุกระดับ ให้มีศักยภาพและโอกาสในการพัฒนาความรู้ ความคิด ทักษะอาชีพ การบริหารจัดการได้ด้วยตนเอง อยู่ในสังคมฐานความรู้ และเกื้อหนุนต่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

2.2 การพัฒนาคุณภาพชีวิตและความมั่นคงในการดำรงชีวิต

การพัฒนาให้คนในสังคมไทยมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น มีความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน มีสุขภาพอนามัยแข็งแรง สามารถเข้าถึงระบบการคุ้มครองทางสังคมได้อย่างเท่าเทียมกัน

2.3 การพัฒนาให้ชุมชนมีความเข้มแข็งและมีภูมิคุ้มกันด้านวัฒนธรรม

สังคมไทยต้องมีค่านิยมและแบบแผนการดำเนินชีวิตที่มีธรรมาภิบาล มีการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า ไม่ส่งผลกระทบต่อพัฒนาเศรษฐกิจและฐานทรัพยากรของชาติในระยะยาว อาศัยภูมิปัญญาท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้อย่างกลมกลืน มีการดำรงวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี และศิลปวัฒนธรรมอันเป็นเอกลักษณ์ของชาติไว้ได้อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

2.4 การสร้างความเสมอภาคและการมีส่วนร่วม

ประชากรไทยต้องได้รับความเท่าเทียมกันทั้งทางเพศ การศึกษา อาชีพ การงาน สวัสดิการ และสิทธิเสรีภาพภายใต้ขอบเขตแห่งกฎหมาย หลักมนุษยธรรม และมีโอกาสร่วมในกิจกรรมของสังคมโดยรวม เช่น การเมือง การปกครอง โดยมีสิทธิในการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร การร่วมในกระบวนการตัดสินใจก่อนนโยบายสาธารณะใดๆ ที่อาจส่งผลกระทบต่อสังคม โดยยึดหลักการบริหารจัดการที่ดี (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ 2546)

3. มิติสิ่งแวดล้อม

การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้เกิดความสมดุลระหว่างการใช้ประโยชน์ทางเศรษฐกิจ และความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติ เพื่อสนองความต้องการของคนรุ่นปัจจุบัน และสงวนรักษาไว้ให้คนรุ่นอนาคต รวมทั้งการกระจายโอกาสและการมีส่วนร่วมในเรื่องการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ 2546)

3.1 การสงวนรักษา

การใช้ การป้องกัน และการจัดการทรัพยากรธรรมชาติทั้งทางด้านกายภาพ และชีวภาพ ต้องเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ มีการนำกระบวนการอนุรักษ์และพัฒนาผสมผสาน เข้าด้วยกันเพื่อจัดการทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่อย่างจำกัด ให้เกิดประโยชน์ในด้านต่างๆ มากที่สุด โดยคำนึงถึงความต้องการของคนทั้งในปัจจุบันและมุ่งสงวนรักษาทุนธรรมชาติไว้ใช้ประโยชน์ สำหรับคนรุ่นอนาคต

3.2 การมีคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่ดี

การพัฒนาประเทศต้องธำรงไว้ซึ่งคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่ดีเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดี ของคนไทย มีการดำเนินการแก้ไขปัญหามลพิษต่างๆ ทั้งทางน้ำดิน และอากาศ ตลอดจนดำเนินการ เพื่อป้องกันการเกิดมลพิษผ่านทางการผลิตและการบริโภคของประชาชน

3.3 การมีส่วนร่วมและการกระจายการใช้ทรัพยากร

ประชาชนทุกคนจากทุกภาคส่วน ได้รับจัดสรรทรัพยากรธรรมชาติและ ผลประโยชน์จากการพัฒนาอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม มีส่วนร่วมในการตัดสินใจเพื่อกำหนด นโยบาย แผนงาน และการดำเนินโครงการด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์สุข และคุณภาพชีวิตที่ดีต่อมวลมนุษยชาติในสังคม (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคม แห่งชาติ 2546)

หลักการพัฒนาชุมชนและสังคมอย่างยั่งยืน จะเห็นได้ว่าแนวทางการพัฒนามุ่งเน้น และให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนเป็นหลักสำคัญ เพราะการพัฒนาคนเปรียบเสมือนเป็นการสร้าง รากฐานที่มั่นคงแห่งการพัฒนา เมื่อคนได้รับการพัฒนาอย่างมีคุณภาพแล้ว ประเทศชาติจะมีพลังคน เพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมได้อย่างต่อเนื่อง จากการศึกษาแนวคิด ดังกล่าว ผู้วิจัยได้นำมาใช้เป็นแนวทางในการศึกษากระบวนการสร้างธุรกิจอย่างยั่งยืนของ ร้านอาหาร ซี แอนด์ ซี สาขาราชบุรี ด้วยการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิเคราะห์ข้อมูลได้อย่างถูกต้อง การหลักการเพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ถึงกระบวนการสร้างธุรกิจ และรูปแบบการพัฒนา ชุมชนและสังคมอย่างยั่งยืน เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาชุมชน สังคม และรูปแบบการดำเนิน ธุรกิจในฐานะผู้ประกอบการสังคมในงานวิจัยต่อไป

5. แนวคิดเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคมของธุรกิจ

ความรับผิดชอบต่อสังคมของธุรกิจ (Corporate Social Responsibility) หรือ CSR เริ่มแพร่หลายในประเทศไทยประมาณปี พ.ศ. 2549 ความรับผิดชอบต่อสังคมของธุรกิจเป็นการสร้างภาพลักษณ์ขององค์กร ทำให้การดำเนินธุรกิจของบริษัทเกิดความคล่องตัว ประชาชนได้รับรู้การทำ ความดีต่อชุมชน สังคม และสิ่งแวดล้อมขององค์กรนั้นๆ แต่แท้ที่จริงแล้ว ความรับผิดชอบต่อสังคมของธุรกิจ คือการลงทุนทางธุรกิจอย่างหนึ่ง ซึ่งคุ้มค่าทางการเงินและการตลาด ทำให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน และเกิดผลตอบรับที่ดีจากประชาชน

5.1 ความหมายของความรับผิดชอบต่อสังคมของธุรกิจ

คณะกรรมการแห่งยุโรป (The European Commission 2011) ได้ให้นิยามใหม่ของ ความรับผิดชอบต่อสังคมของธุรกิจ คือ “ความรับผิดชอบต่อกิจการที่มีผลกระทบต่อสังคม” กล่าวคือ การเคารพกฎหมายและข้อตกลงระหว่างคู่ค้าทางสังคมร่วมกัน ซึ่งเป็นพื้นฐานร่วม รับผิดชอบต่อที่จะสามารถเข้าถึงความรับผิดชอบต่อสังคมของธุรกิจได้ องค์กรต้องมีกระบวนการบูรณา การทางสังคม สิ่งแวดล้อม จริยธรรม สิทธิมนุษยชน และการเอาใจใส่ผู้บริโภคเข้าไว้ด้วยกันเพื่อ การดำเนินธุรกิจ ควรมีกลยุทธ์และการทำงานร่วมกันกับผู้มีส่วนได้เสียอย่างใกล้ชิด

สถาบันธุรกิจเพื่อสังคม (2551) ให้นิยาม ความรับผิดชอบต่อสังคมของธุรกิจ ไว้ว่า การดำเนินธุรกิจที่ควบคู่ไปกับการใส่ใจและดูแลรักษาสังคม และสิ่งแวดล้อมภายใต้หลักจริยธรรม การกำกับดูแลกิจการที่ดี นำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาบูรณาการ เพื่อนำไปสู่การดำเนินธุรกิจที่ ประสบความสำเร็จอย่างยั่งยืน ทั้งนี้ การปฏิบัติตามนิยามความรับผิดชอบต่อสังคมของธุรกิจ ที่ สามารถยกระดับตนเองไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนได้เป็นผลสำเร็จ โดยไม่ผิดศีลธรรมจรรยา ไม่ เบียดเบียนทุกฝ่าย

จิตติมา ปริยเมฉินทร์ (2552) ได้สรุปว่า ความรับผิดชอบต่อสังคมของธุรกิจ หมายถึง พันธกิจ ภาระหน้าที่ซึ่งองค์กรธุรกิจตอบสนองต่อสังคม จะต้องดำเนินงานที่ก่อให้เกิด ประโยชน์ต่อส่วนรวม โดยการทำกิจกรรมเพื่อสาธารณะสังคมในรูปแบบต่างๆ ด้วยความสมัครใจ เป็นการดำเนินกิจกรรมทั้งภายนอกหรือภายในองค์กร อย่างโปร่งใส มีจริยธรรม เพื่อให้เกิด ประโยชน์ต่อสาธารณะสังคม และต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นให้แก่ คนในสังคม

5.2 การจำแนกระดับความรับผิดชอบต่อสังคมต่อธุรกิจ

สถาบันธุรกิจเพื่อสังคม (2551) ได้จำแนกระดับในการปฏิบัติตามหลักความ รับผิดชอบต่อสังคมของธุรกิจ ที่จะนำมาประยุกต์ใช้ควบคู่กับธุรกิจ สามารถแบ่งได้เป็น 4 ระดับ ดังนี้

1. ข้อกำหนดตามกฎหมาย (Legislation) หมายถึง การที่องค์กรธุรกิจมีหน้าที่ต้องปฏิบัติให้เป็นไปตามกฎหมายและกฎเกณฑ์ต่างๆ ต้องปฏิบัติตามกฎหมายโดยเคร่งครัด

2. ประโยชน์ทางเศรษฐกิจ (Economic profit) หมายถึง การที่ธุรกิจคำนึงถึงความสามารถในการอยู่รอดและให้ผลตอบแทนแก่ผู้ถือหุ้น ถ้าไรที่ได้จากการดำเนินธุรกิจนั้น ต้องมิใช่กำไรซึ่งเกิดจากการเบียดเบียนสังคม เช่น การรुकค้าที่ทำกินของคนในพื้นที่ เป็นต้น

3. จรรยาบรรณทางธุรกิจ (Business code of conduct) หมายถึง การที่ธุรกิจสามารถสร้างกำไรแก่ผู้ถือหุ้นได้ในอัตราที่เหมาะสม ได้ใส่ใจเพื่อให้ประโยชน์ตอบแทนแก่สังคมมากขึ้น โดยเฉพาะชุมชนและสังคมที่อยู่รอบข้างใกล้ๆ ที่มีความคาดหวังว่าจะได้รับการดูแลหรือเอาใจใส่จากผู้ประกอบธุรกิจ

4. ความสมัครใจ (Voluntary action) หมายถึง การดำเนินธุรกิจควบคู่กับการปฏิบัติตามแนวทางความรับผิดชอบต่อสังคมของธุรกิจด้วยความสมัครใจ การประกอบธุรกิจอยู่บนพื้นฐานของการมุ่งประโยชน์ของสังคมเป็นสำคัญ (สถาบันธุรกิจเพื่อสังคม 2551)

การปฏิบัติตามแนวทางความรับผิดชอบต่อสังคมของธุรกิจสามารถจำแนกได้ตามระดับที่ธุรกิจสามารถดำเนินการได้ กฎหมาย ผลประโยชน์ จริยธรรม และความสมัครใจ ต่างดำเนินการภายใต้กรอบกำหนดของสังคม แม้องค์กรธุรกิจไม่สามารถดำเนินการตามแนวทางความรับผิดชอบต่อสังคมของธุรกิจ ผลที่ได้รับ ผู้บริโภคหรือประชาชนจะเป็นผู้ตัดสินระดับความรับผิดชอบต่อสังคมของธุรกิจนั้นด้วยภาพลักษณ์ที่ปรากฏต่อสังคมนั้นๆ จึงทำให้ในปัจจุบัน องค์กรธุรกิจส่วนมากล้วนให้ความสนใจ และสอดแทรกกิจกรรมเพื่อสังคม เพื่อเป็นการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กับองค์กร

5.3 แนวทางการปฏิบัติความรับผิดชอบต่อสังคมของธุรกิจ

สถาบันธุรกิจเพื่อสังคม (2551) ยังได้จำแนกหัวข้อในแนวทางการปฏิบัติตามหลักความรับผิดชอบต่อสังคมของธุรกิจ หลักสำคัญของการปฏิบัติตามแนวทาง ควรอยู่บนหลักพอประมาณที่ไม่เบียดเบียนตนเอง และไม่เบียดเบียนสังคม สามารถแบ่งได้เป็น 8 แนวทาง ดังนี้

1. การกำกับดูแลกิจการที่ดี

การจัดให้มีระบบบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ โปร่งใส ตรวจสอบได้ ซึ่งจะช่วยสร้างความมั่นใจต่อผู้ถือหุ้น ผู้ลงทุน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ซึ่งนำไปสู่ความเจริญเติบโต และความมั่นคงทางเศรษฐกิจอย่างยั่งยืนของธุรกิจ

2. การประกอบธุรกิจด้วยความเป็นธรรม

การดำเนินธุรกิจด้วยความเป็นธรรมย่อมก่อให้เกิดความเชื่อมั่นกับผู้เกี่ยวข้อง และจะส่งผลดีต่อกิจการในระยะยาว หลีกเลี่ยงการดำเนินการที่อาจก่อให้เกิดความขัดแย้งทาง

ผลประโยชน์ ส่งเสริมการแข่งขันทางการค้าอย่างเสรี ไม่สนับสนุนการดำเนินการที่มีลักษณะเป็นการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาหรือลิขสิทธิ์

3. การเคารพสิทธิและการปฏิบัติต่อแรงงานอย่างเป็นธรรม

ผู้ประกอบการควรปรับปรุงสภาพแวดล้อมและเงื่อนไขในการทำงาน ให้พนักงานมีคุณภาพชีวิตที่ดี เพื่อให้เกิดการพัฒนาคุณภาพชีวิตการ

4. ความรับผิดชอบต่อผู้บริโภค

ผลิตสินค้า บริการที่ปลอดภัยและไว้วางใจได้ ไม่ควรก่อให้เกิดความเสี่ยงหรืออันตรายต่อผู้บริโภค ผู้ประกอบการควรปรับปรุงมาตรฐานของสินค้า บริการให้มีความเป็นสากล และให้ทุกคนสามารถเข้าถึงได้ รวมทั้งควรพัฒนาสินค้า บริการเพื่อเป็นประโยชน์ในการช่วยแก้ไขปัญหาของสังคมด้วย

5. การร่วมพัฒนาชุมชนและสังคม

ผู้ประกอบการควรจัดกิจกรรมทางสังคม มีส่วนร่วมในการส่งเสริมความเข้มแข็งให้แก่ชุมชนและสังคม เพราะจะเป็นปัจจัยเอื้อต่อการดำเนินงานของ แสดงตัวเป็นพลเมืองที่ดีของชุมชนนั้น พร้อมกับคิดค้นวิธีการที่จะลดและหยุดผลกระทบในทางลบต่อชุมชนและสังคม ร่วมกันรักษาสภาพแวดล้อมในชุมชนและสังคมให้น่าอยู่

6. การดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม

ผู้ประกอบการมีหน้าที่ ในการปรับปรุงคุณภาพชีวิตมนุษย์ด้วยการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อม โดยถือว่าการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมเป็นหน้าที่ร่วมกันของทุกคน ใช้เทคโนโลยี และขั้นตอนการผลิตที่มีมาตรฐานด้านสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมให้ลูกค้าตระหนักถึงข้อพึงระวังด้านสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากการใช้สินค้า บริการของบริษัท ให้ความรู้และฝึกอบรมพนักงานในเรื่องสิ่งแวดล้อม ความปลอดภัย และสาธารณสุข

7. การเผยแพร่วัฒนธรรมจากการดำเนินความรับผิดชอบต่อสังคม

การดำเนินธุรกิจสามารถนำแนวคิดความรับผิดชอบต่อสังคมมาประยุกต์กับการวางแผนกลยุทธ์ทางธุรกิจได้ โดยการพัฒนาความรู้ที่เกิดจากประสบการณ์สามารถทำให้เกิดนวัตกรรมในธุรกิจที่สามารถสร้างประโยชน์สูงสุดทั้ง ต่อธุรกิจและสังคมไปพร้อม ๆ กัน ควรเปิดเผยวัฒนธรรมนั้นเพื่อเป็นประโยชน์ต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม เพื่อกระตุ้นให้ผู้ประกอบการรายอื่นในธุรกิจได้ปฏิบัติตาม

8. การจัดทำรายงานด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม

ผู้ประกอบการให้ความสำคัญกับการเปิดเผยข้อมูลที่สะท้อนให้เห็นการปฏิบัติตามแนวทางความรับผิดชอบต่อสังคม ในด้านการดำเนินงานด้านธุรกิจ การดำเนินงานด้าน

ถึงแวดลอมและความปลอดภัย และการดำเนินงานด้านสังคมอย่างครบถ้วน จัดให้มีช่องทาง การเผยแพร่ข้อมูลที่หลากหลายเพื่อให้ผู้อ่านสามารถเข้าถึงข้อมูลได้โดยสะดวก (สถาบันธุรกิจเพื่อ สังคม 2551)

แนวทางการปฏิบัติตามหลักความรับผิดชอบต่อสังคมของธุรกิจ สามารถประยุกต์ ให้เข้ากับการดำเนินธุรกิจ โดยผ่านทาง การแผนด้านกลยุทธ์ นโยบาย ระเบียบการทำงาน และการ ประชาสัมพันธ์ภายใน ความรู้ด้านความรับผิดชอบต่อสังคมของธุรกิจ นอกจากจะเป็นประโยชน์กับ ผู้ประกอบธุรกิจแล้ว ยังสามารถเป็นประโยชน์ให้กับพนักงาน ชุมชน และสังคมได้ด้วยเช่นกัน ดังนั้น ความรับผิดชอบต่อสังคมของธุรกิจถูกพัฒนาขึ้นมาจากการพัฒนาแนวทางการพัฒนาในด้าน ต่างๆ ถึงแม้แนวความคิดด้านความรับผิดชอบต่อสังคมของธุรกิจในปัจจุบัน จะเป็น ไปเพื่อ การตลาด หรือการสร้างภาพลักษณ์ใดๆ ก็ตาม หากประชาชน ชุมชน และสังคม นำหลักการที่เป็น ประโยชน์ไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้แล้ว ก็เปรียบเสมือนช่วยเหลือสังคมได้อีกทางหนึ่ง

5.4 ทิศทางความรับผิดชอบต่อสังคมของธุรกิจในปี 2555

พิพัฒนา ยอดพฤติกการ (2555) ให้ข้อสรุปถึงทิศทางความรับผิดชอบต่อสังคมของ ธุรกิจและความยั่งยืนในปี 2555 ไว้ว่า กลยุทธ์ความรับผิดชอบต่อสังคมและความยั่งยืนขององค์กร จะเป็นหัวใจสำคัญที่องค์กรภาคธุรกิจเอกชนจะหันกลับมาให้ความสนใจ ทั้งในเรื่องแผนงานหรือ มาตรการความรับผิดชอบต่อสังคม ในช่วงภาวะเผชิญเหตุการณ์และการฟื้นฟู (Response and Recovery) รวมถึง การดำเนินการต่างๆ เพื่อลดความเสี่ยงและการเตรียมความพร้อมรองรับต่อ สถานการณ์ ซึ่งสามารถเป็นไปได้ 6 ทิศทาง เพื่อให้สอดคล้องกับการทบทวนวรรณกรรม ผู้วิจัยขอ เลือกระเด็นที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบต่อสังคมมา 3 ทิศทาง ดังนี้

1. โฆษณาประชาสัมพันธ์ในเชิงความรับผิดชอบต่อสังคม จะปรากฏให้เห็นเพิ่ม มากขึ้น (More Publicity on CSR)

จากเหตุการณ์มหาอุทกภัยเมื่อปลายปี พ.ศ. 2554 ที่ผ่านมา องค์กรธุรกิจหลายแห่ง ได้เข้าร่วมช่วยเหลือและบรรเทาทุกข์แก่ผู้ประสบภัย มีการจัดกิจกรรมเพื่อสังคมในรูปแบบต่างๆ โดยมีความมุ่งหมายที่จะสร้างความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับสังคมกลุ่มเป้าหมาย และเสริมสร้าง ภาพลักษณ์ขององค์กรการเผยแพร่ความรับผิดชอบต่อสังคม การโฆษณากิจกรรมเพื่อสังคมเหล่านี้ จัดเป็นเครื่องมือในการสื่อสารชนิดหนึ่งขององค์กรที่สามารถใช้สร้างความผูกพัน (Engagement) กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและสังคมได้ในวงกว้าง (พิพัฒนา ยอดพฤติกการ 2555)

2. แผนงานความรับผิดชอบต่อสังคมจะถูกปรับ เพื่อเสริมกำลังสำหรับกิจกรรมการ ฟื้นฟู (Reinforcing CSR for Recovery)

สถานการณ์หลังอุทกภัยได้สร้างความเสียหายทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม กลยุทธ์การฟื้นฟูต่างๆ จึงมุ่งเน้นที่จะเร่งดำเนินการซ่อมแซมและสร้างระบบโครงสร้างพื้นฐานให้กลับคืนสู่ภาวะปกติโดยเร่งด่วน รวมทั้ง ธุรกิจต้องเร่งทำการฟื้นฟูทางเศรษฐกิจ การประกอบการ และการจ้างงานให้สามารถดำเนินต่อไปได้ สำหรับกลยุทธ์การฟื้นฟูของภาคธุรกิจในปี 2555 นี้จะมีความสอดคล้องกับรูปแบบที่เป็นสากล โดย การดำเนินงานฟื้นฟูผ่านกระบวนการหลักทางธุรกิจ การให้ความช่วยเหลือแก่สังคมและชุมชนที่ได้รับผลกระทบ และการเข้าร่วมหารือและผลักดันนโยบายสาธารณะต่างๆ ร่วมกับภาคีที่เกี่ยวข้อง (พิพัฒน์ ยอดพฤติการ 2555)

3. การพัฒนากลยุทธ์การตลาดทางสังคม เพื่อตอบโจทย์ทางธุรกิจ (Societal Marketing over CSR)

การตลาดทางสังคม (Societal Marketing) เป็นการพัฒนารูปแบบทางการตลาดที่มุ่งเน้นผู้บริโภคเป็นสำคัญ เป็นการใช้ประเด็นความสำคัญความรับผิดชอบต่อ มาออกแบบกลยุทธ์การตลาดขององค์กร เพื่อประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ ซึ่งก่อให้เกิดประโยชน์โดยตรงต่อองค์กร ควบคู่กับการคำนึงถึงประโยชน์ที่มีต่อกลุ่มลูกค้าเป้าหมายให้ได้รับความพึงพอใจต่อสินค้า การบริการ และคุณภาพชีวิตของผู้บริโภคในระยะยาว (พิพัฒน์ ยอดพฤติการ 2555)

5.5 ความแตกต่างระหว่างความรับผิดชอบต่อสังคมและธุรกิจเพื่อสังคม

มิลตัน ฟรีดแมน (Milton Friedman 1970, อ้างถึงใน ชัยยุทธ ชำนาญเลิศกิจ 2554) นักเศรษฐศาสตร์ที่มีชื่อเสียงระดับโลก เคยกล่าวไว้ในบทความหนึ่งที่ใช้ชื่อว่า “ความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรธุรกิจ คือ การเพิ่มผลกำไรของตนเอง” ว่า ธุรกิจไม่ใช่บุคคล จึงไม่สามารถมีความรับผิดชอบต่อสังคมได้ หากแต่หน้าที่ของความรับผิดชอบต่อสังคมนั้นเป็นของบุคคล ซึ่งก็คือเจ้าของ ผู้บริหาร หรือแม้แต่ผู้ถือหุ้น กล่าวคือ หน้าที่ความรับผิดชอบต่อสังคมของธุรกิจอยู่ที่บุคคลที่มีอำนาจควบคุมดูแลกิจการ ให้ปฏิบัติและกระทำหน้าที่หลักที่สำคัญของธุรกิจ ซึ่งก็คือ การทำกำไร เมื่อธุรกิจสามารถทำกำไรได้ นั้นหมายถึงการเกิดงาน สร้างอาชีพ และประโยชน์สุขต่างๆ ต่อผู้เกี่ยวข้อง จึงนับว่าเป็นการปฏิบัติภารกิจของความรับผิดชอบต่อสังคมของธุรกิจนั่นเอง

พิพัฒน์ ยอดพฤติการ (2553) ได้กล่าวไว้ว่า ธุรกิจเพื่อสังคมนั้น เป็นได้ทั้ง องค์กรที่ไม่แสวงหากำไร (Non-profits) และที่แสวงหากำไร (For-profits) เมื่อการประกอบการเป็นไปเพื่อวัตถุประสงค์ทางสังคม ก็เรียกได้ว่าธุรกิจเพื่อสังคมนั้นไม่ว่าจะแสวงหากำไรหรือไม่แสวงหากำไร ก็ถือว่ามีความรับผิดชอบต่อสังคมของธุรกิจอยู่ในตัวเองอยู่แล้ว

ความรับผิดชอบต่อสังคมของธุรกิจเป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวาง แต่กิจการเพื่อสังคมนั้นเป็นที่รู้จักน้อยมาก อาจเป็นไปได้ว่า ทั้งสองแนวคิดนี้ ถูกปรากฏให้เห็นในแนวคิดของการพัฒนาอย่างยั่งยืน ซึ่งถูกสนับสนุนให้เห็นเรื่องเป้าหมายทางสังคมและความยั่งยืนผ่านกลยุทธ์ทาง

การตลาดเหมือนกัน แต่สิ่งที่แตกต่างกันคือ ธุรกิจเพื่อสังคมมีเป้าหมายโดยตรงเพื่อแก้ไขสังคมและสิ่งแวดล้อม ในขณะที่ความรับผิดชอบต่อสังคมของธุรกิจ คือ การสื่อสารและการสร้างภาพลักษณ์ต่อสังคม (Claudia Woo 2011)

ผู้ประกอบการทางสังคมและความรับผิดชอบต่อสังคมของธุรกิจมีวิธีการแนวคิดที่ไม่เหมือนกัน แต่ก่อให้เกิดโอกาสทางสังคมได้ทั้งสองแนวคิด กล่าวได้ว่า ผู้ประกอบการทางสังคมสามารถยั่งยืนได้ โดยผ่านกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมของบริษัทต่างๆ ในรูปแบบของพันธมิตร ความร่วมมือกัน การก่อตั้งโครงการเพื่อเป้าหมายทางสังคมเหมือนกัน กล่าวคือ ผู้ประกอบการทางสังคมก่อให้เกิดนวัตกรรมเพื่อช่วยเหลือสังคม และนวัตกรรมนี้อาจได้รับความร่วมมือ หรือการสานต่อจากองค์กรธุรกิจที่มีการดำเนินงานด้านความรับผิดชอบต่อสังคม เพื่อการพัฒนาสังคมอันเป็นเป้าหมายที่เหมือนกัน (Mitra and Borza 2010)

ธุรกิจเพื่อสังคมและความรับผิดชอบต่อสังคมของธุรกิจ ต่างก็เคลื่อนไหวเพื่อเสาะหาสิ่งที่คิดว่า ทั้งคู่ต่างต้องการธุรกิจเพื่อได้รับผลประโยชน์ หรือกำไรเพื่อสามารถนำไปช่วยเหลือ แก้ไขปัญหาสังคมและสิ่งแวดล้อม แต่สิ่งที่ต่างกันคือวิธีการเคลื่อนไหวเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ถึงแม้ว่า ธุรกิจเพื่อสังคมจะเป็นตัวเลือกที่แท้จริงต่อความรับผิดชอบต่อสังคมของธุรกิจ ถึงแม้จะมีผลกับสังคมในระยะสั้น แต่วิธีการและแนวคิดตามกฎหมายทางธุรกิจ ธุรกิจเพื่อสังคมมีความน่าสนใจมากกว่า ในขณะที่การดำเนินความรับผิดชอบต่อสังคมของธุรกิจมีการร่างโครงสร้างหน่วยงานความรับผิดชอบต่อสังคมขึ้นใหม่ แต่ธุรกิจเพื่อสังคมไม่จำเป็นต้องมีการปรับเปลี่ยนโครงสร้างใดๆ (Page and Katz 2011)

ผู้วิจัยขอสรุปความหมายของความรับผิดชอบต่อสังคมของธุรกิจได้ว่า องค์กรจะต้องดำเนินกิจกรรมที่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อทั้งผู้ถือหุ้น เจ้าของบริษัท และผู้บริโภค โดยอาจจะมีการดำเนินการผ่านกิจกรรม โฆษณา หรือแม้แต่ผลิตภัณฑ์ของธุรกิจ เพื่อเสริมสร้างภาพลักษณ์อันดีงามให้แก่ประชาชน ได้ร่วมรับรู้การช่วยเหลือ แก้ไขปัญหาสังคมและสิ่งแวดล้อมพร้อมๆ ไปกับองค์กรธุรกิจ ดังช่วงมหาอุทกภัยเมื่อ ปี พ.ศ. 2554 ที่ผ่านมา จะให้ได้ว่า องค์กรใหญ่ๆ หลายองค์กร ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการช่วยเหลืออย่างเห็นได้ชัด แต่เป็นเรื่องที่น่ายินดี เพราะรูปแบบความรับผิดชอบต่อสังคมเปลี่ยนจากการสร้างภาพลักษณ์และทำการตลาดเพียงอย่างเดียว เปลี่ยนมาเป็น เข้ามามีส่วนร่วมกับชุมชนและสังคมเพื่อแก้ไขปัญหาต่างๆ มากขึ้น อาจกล่าวได้ว่า หากผู้ประกอบการทางสังคมคือ การดำเนินธุรกิจเพื่อสังคมอย่างเต็มตัว ความรับผิดชอบต่อสังคมของธุรกิจก็เปรียบเสมือนบริษัทลูกเล็กๆ ขององค์กรใหญ่ เปรียบเสมือนอีกหนึ่งหน่วยงานหรืออีกหนึ่งฝ่ายขององค์กรขนาดกลางจนถึงเล็ก ที่จัดตั้งขึ้นมาใหม่ เพื่อมาดูแลและช่วยเหลือสังคมอีกทางหนึ่ง

จากการศึกษาแนวคิดความรับผิดชอบต่อสังคมของธุรกิจในด้านการให้ความหมาย รูปแบบ แนวทางการปฏิบัติ และความแตกต่างระหว่างธุรกิจเพื่อสังคมและความรับผิดชอบต่อสังคมของธุรกิจ ทำให้ผู้วิจัยมีความรู้ และความเข้าใจพื้นฐาน ซึ่งนำไปสู่การหาความหมายของการเป็นผู้ประกอบการทางสังคมได้อย่างชัดเจนมากขึ้น และนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในการศึกษา วิจัย กล่าวคือ ผู้วิจัยใช้แนวคิดนี้เพื่อกำหนดกรอบ แนวทางการศึกษา และกำหนดแนวคำถาม ต่อ ผู้บริหารและชุมชน เพื่อให้ผู้วิจัยสามารถเก็บรวบรวมข้อมูลได้ถูกต้อง

6. แนวคิดเกี่ยวกับกลยุทธ์การดำเนินธุรกิจ

ในการแข่งขันธุรกิจในปัจจุบัน มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องใช้กลยุทธ์เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินธุรกิจเพื่อให้ประสบความสำเร็จ เกิดรายได้ และกำไร แนวคิดที่สำคัญของการกำหนดกลยุทธ์ คือ ทำอย่างไรเพื่อเป็นการสร้างความเข้มแข็งให้กับธุรกิจในระยะยาว ไม่เว้นแม้แต่ผู้ประกอบการทางสังคมที่มีการดำเนินธุรกิจเหมือนองค์กรทั่วไป เพียงแต่เป้าหมายของธุรกิจไม่ใช่เพื่อกำไร แต่เพื่อการเปลี่ยนแปลงสังคมให้ดีขึ้น ดังนั้นกลยุทธ์การดำเนินธุรกิจย่อมมีความสำคัญกับผู้ประกอบการทางสังคม เพราะถ้าไรจะเกิดขึ้นได้ หากธุรกิจสามารถแข่งขันกับธุรกิจที่มีอยู่ในตลาดอยู่แล้วได้ ดังนั้นผู้วิจัย ได้ทบทวนวรรณกรรมที่เหมาะสมกับการประกอบการทางสังคม เพื่อให้ได้กรอบแนวคิดที่ถูกต้อง และสามารถทำการศึกษาวิจัยจนได้ผลวิจัยที่ไม่คลาดเคลื่อน

6.1 กลยุทธ์สามเส้า (Strategic Triangle)

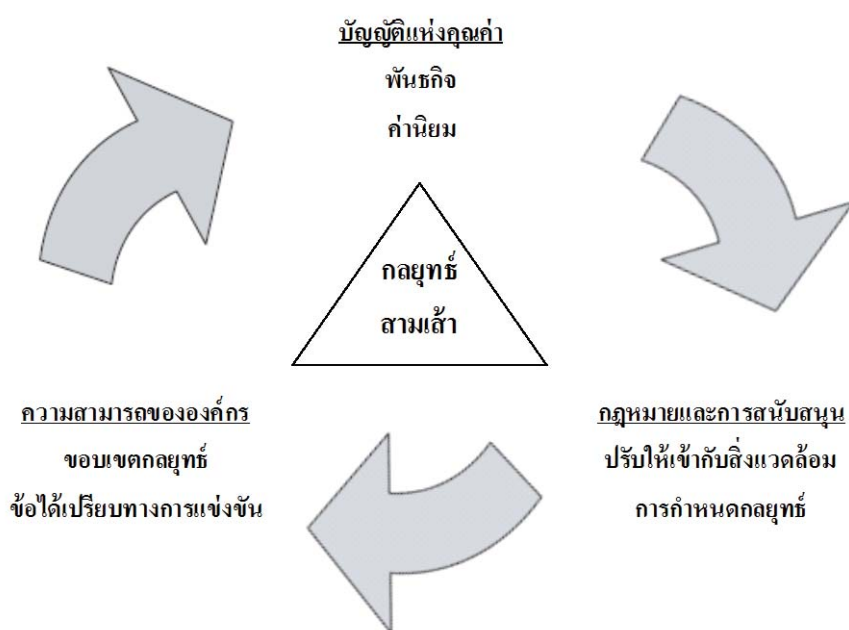
ออสตินและคณะ (Austin et al., 2006) ได้ทำการศึกษาค้นคว้า มุมมองการดำเนินธุรกิจที่เหมาะสมกับธุรกิจเพื่อสังคมจึงเกิดเป็น “กลยุทธ์สามเส้า” ที่แสดงให้เห็นถึง “บัญญัติแห่งคุณค่า” ซึ่งจะนำมาสู่การสร้างสรรคคุณค่าต่อสังคม ผ่านพันธกิจและคุณค่าขององค์กร แนวคิดบัญญัติแห่งคุณค่านี้อาจจะไม่สำเร็จได้ ถ้าปราศจาก “ข้อกฎหมายและการสนับสนุน” อย่างเป็นทางการ เพราะถือเป็นขอบเขตของการดำเนินธุรกิจที่ผู้ประกอบการทางสังคมต้องยึดเป็นแนวทางในการกำหนดกลยุทธ์ นอกจากนี้ กลยุทธ์สามเส้านี้จะไม่ประสบความสำเร็จได้เลย ถ้าปราศจากความสามารถในการดำเนินการ หรือ “ความสามารถขององค์กร” ที่เป็นพื้นฐานสำคัญที่จะทำให้เกิดการพัฒนาและดำเนินธุรกิจได้อย่างยั่งยืน

1. บัญญัติแห่งคุณค่า

กลยุทธ์สามารถสร้างผ่านวัตถุประสงค์ นโยบาย และแผนงานสำหรับการทำธุรกิจหรือกิจกรรมที่ต้องการขององค์กร อย่างน้อยกลยุทธ์ต้องมีพันธกิจและค่านิยม รวมอยู่ในนโยบายและแผนงานของธุรกิจ ความสำคัญความต่อเนื่องระหว่าง พันธกิจ ค่านิยม และกลยุทธ์นั้น

ได้ถูกเน้นย้ำในวรรณกรรมทั้งในด้านบริหารธุรกิจ (Gimbert et al. 1999, อ้างถึงใน Austin 2006) และภาคองค์กรสาธารณะกุศล (Byrson 2004, อ้างถึงใน Austin 2006)

บัญญัติแห่งคุณค่าที่ชัดเจนควรระบุได้ว่าธุรกิจจะทำประโยชน์ให้ใครและอย่างไรกับการสร้างสรรค์สังคม สองสิ่งนี้จะทำให้องค์กรกำหนดกลยุทธ์ได้อย่างกว้างขวาง กลยุทธ์ที่วางนี้สามารถปรับเปลี่ยนได้ตามความสามารถ พันธกิจ และจุดแข็งขององค์กรอย่างเหมาะสม เพื่อเป็นการหลีกเลี่ยงความล้มเหลว หรือการบั่นทอนความพยายามและประสิทธิภาพในการดำเนินงานขององค์กร

ภาพที่ 2 กลยุทธ์สามเสา, ปรับปรุงจาก มัวร์ (2000) จอห์นสันสันและสโคลล์ (2001)

ที่มา : Austine et al., *Effective management of social enterprises* (United State of America : The President and Fellows of Harvard College, 2006), 49.

2. กฎหมายและการสนับสนุน

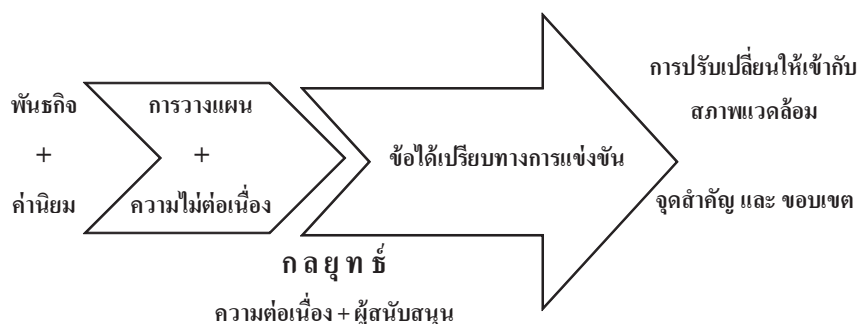
ธุรกิจไม่ได้ให้ความคิดที่สำคัญต่อการให้ความช่วยเหลือ ต่อลูกค้า การบริจาค หรือการเป็นที่ยอมรับนับถือเท่านั้น แต่ต้องคำนึงสาธารณะและตัวบทกฎหมายที่อาจจะเกี่ยวข้องกับกิจกรรมของธุรกิจนั้นๆ ด้วยเช่นกัน บางธุรกิจต้องเกี่ยวข้องกับชุมชน และร่วมงานกับ คู่ค้า ลูกค้า และพนักงาน ดังนั้น สิทธิประโยชน์ในการดำเนินธุรกิจกับคนเหล่านั้น ถือเป็นองค์ประกอบที่สำคัญเช่นกัน กฎหมายแรงงาน กฎหมายสิ่งแวดล้อม และกฎหมายต่างๆ จำเป็นสำหรับองค์กรที่

ต้องให้ความเข้าใจ เพราะในบางกรณี การสร้างสรรค์สังคมจำเป็นต้องมีการปรับเปลี่ยนกลยุทธ์ เพื่อให้เข้ากับความไม่แน่นอนทางการเมืองและเศรษฐกิจเช่นกัน (Austin et al., 2006)

การได้รับความสนับสนุนจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย จากทั้งภายในและภายนอกธุรกิจนั้น จำเป็นสำหรับการกำหนดกลยุทธ์เพื่อดำเนินกิจกรรมทางสังคม การสนับสนุนถือเป็นขอบเขตที่กำหนดกลยุทธ์ เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์กฎหมาย สิทธิประโยชน์ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียถูกควบคุมภายใต้กฎหมายอย่างเป็นธรรมชาติ จึงทำให้กล่าวได้ว่า การสนับสนุนจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับธุรกิจอันได้แก่ ลูกค้า คู่ค้า ชุมชน เจ้าของธุรกิจ และพนักงาน จะเป็นตัวกำหนดกลยุทธ์ที่เป็นไปได้เพื่อสร้างสรรค์สังคม โดยภายใต้ขอบเขตของกฎหมายการดำเนินธุรกิจ ที่จะปกป้องรักษาประโยชน์ของทุกภาคส่วนได้อย่างเป็นธรรมชาติ (Austin et al., 2006)

3. ความสามารถขององค์กร

ความสามารถในการดำเนินธุรกิจ คือ การวางแผนกลยุทธ์ขององค์กร ซึ่งจำเป็นต้องสร้างข้อได้เปรียบทางการแข่งขันทางธุรกิจ เพื่อให้สามารถดำเนินธุรกิจและแข่งขันในตลาดได้ นอกจากนี้ธุรกิจเพื่อสังคม จำเป็นต้องสร้างข้อได้เปรียบทางการแข่งขันทางสังคม เพื่อเลือกใช้ข้อได้เปรียบบางอย่างเพื่อสร้างสรรค์สังคมได้ดีขึ้น เช่น ข้อตกลงระหว่างชุมชน ที่มีการแลกเปลี่ยนความรู้ เกิดการจ้างงาน เกิดการพัฒนาฝีมือในชุมชน จนทำให้องค์กรเกิดความเข้มแข็งทางด้าน ฝีมือแรงงาน ถือว่าได้ การสร้างสรรค์สังคมส่งผลให้ธุรกิจ เกิดข้อได้เปรียบด้านการแข่งขันทางธุรกิจได้เช่นกัน องค์กรเสริมสร้างความสามารถในการดำเนินงาน ซึ่งก็คือ อบรมพนักงานในตำแหน่งผู้บริหารอย่างต่อเนื่อง สร้างข้อตกลงร่วมกันในวัตถุประสงค์ขององค์กร ร่วมรับรู้ในการเปลี่ยนแปลงด้วยความสัมพันธ์อันดี (Austin et al., 2006)

ภาพที่ 3 กลยุทธ์และธุรกิจเพื่อสังคม

ที่มา : Austine et al., Effective management of social enterprises (United State of America : The President and Fellows of Harvard College, 2006), 70.

สำหรับผู้ประกอบการทางสังคม ความสำคัญของความต่อเนื่องและผู้สนับสนุนในหลายๆ มุมมองของกลยุทธ์นั้น มีเพื่อที่จะสร้างความมั่นใจต่อผลสำเร็จระยะยาวของการสร้างสรรค์สังคม จากภาพที่ 3 จะเห็นว่า ค่านิยมและพันธกิจเป็นจุดเริ่มต้นของการสร้างกลยุทธ์ เพื่อที่จะให้ส่งผลกระทบต่อสังคมในจุดสำคัญและขอบเขตที่ได้กำหนดไว้อย่างประสบความสำเร็จ โดยกลยุทธ์นี้จะต้องอยู่ในแผนการณ์ที่ได้วางไว้ แต่อาจปรับเปลี่ยนได้สำหรับกรณีฉุกเฉิน (ความไม่ต่อเนื่อง)

กลยุทธ์นั้นจำเป็นต้องทำให้มั่นใจได้ว่า การสร้างสรรค์ต้องเหมาะสมกับสภาพแวดล้อม กฎหมาย และการสนับสนุน และสามารถสร้างข้อได้เปรียบทางการแข่งขันที่จะนำมาสู่การสร้าง ความเข้มแข็งให้กับความสามารถในการดำเนินการขององค์กร บทบาทของกลยุทธ์จะต้องทำให้มั่นใจได้ว่า ระหว่างผู้สนับสนุนและการสร้างสรรค์สังคมนั้น ต้องอยู่ภายใต้ภาพรวมขององค์กร ทั้งหมด (Austin et al., 2006)

ดังนั้น ความสามารถขององค์กร สามารถกำหนดขอบเขตทางกลยุทธ์ทางธุรกิจ เพื่อสร้างข้อได้เปรียบทางธุรกิจ และก่อให้เกิดการสร้างสรรค์สังคม และในบางกรณี เมื่อสังคมพัฒนาดีขึ้น ยังส่งผลกลับในด้านสร้างความเข้มแข็งให้กับองค์กร จนเกิดเป็นข้อได้เปรียบทางธุรกิจที่สามารถแข่งขันได้กับธุรกิจอื่นๆ ได้ จนเกิดเป็นผลสำเร็จที่ดีและอย่างยั่งยืน อาจกล่าวได้ว่า เมื่อธุรกิจอยู่ได้ ชุมชนและสังคมก็อยู่ได้อย่างมีความสุขเช่นกัน ถือเป็นกลยุทธ์ที่ไม่ใช่แค่ทางธุรกิจเพียงอย่างเดียว แต่นับเป็นกลยุทธ์เพื่อพัฒนาสังคมได้เช่นกัน (Austin et al., 2006)

กลยุทธ์สามเส้านี้ ถือเป็นกำหนัดการบริหารจากภายในองค์กร ที่สร้างความเข้มแข็งให้เกิดได้ทั้งภายในและภายนอกองค์กร ขอบเขตการสร้างกลยุทธ์ ถูกกำหนดเพื่อปรับแนวทางให้เหมาะสมกับแต่ละองค์กร โดยดูที่ความสามารถขององค์กรนั้นๆ เป็นหลัก อาศัยปัจจัยด้านธุรกิจ กฎหมาย ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับองค์กร เป็นตัวกำหนดกรอบที่เป็นไปได้ของกลยุทธ์นั้นๆ โดยมีความสำคัญอยู่ที่ กลยุทธ์ควรมีอยู่ในพันธกิจ วัตถุประสงค์ และคุณค่าของบริษัท เพื่อที่ว่า ชุมชน สังคม และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย จะได้ร่วมรับรู้การดำเนินงาน เพื่อสร้างสรรค์สังคม อันเป็นวัตถุประสงค์หลักของการดำเนินธุรกิจเพื่อสังคม

6.2 กลยุทธ์การสร้างแตกต่าง (Differentiation Strategy)

กลยุทธ์ที่สร้างการได้เปรียบทางการแข่งขัน โดยการผลิตและจำหน่ายสินค้าหรือบริการที่ทำผู้บริโภครับรู้ถึงความสำคัญและความแตกต่างของสินค้าหรือบริการ โดยผลสำเร็จของกลยุทธ์นี้ จะสามารถสร้างจำนวนผู้บริโภคที่กลายมาเป็นผู้ยึดติดในสินค้าหรือบริการ ด้วยเหตุผลที่ว่าความแตกต่างของสินค้าหรือบริการ โดยจะมีลักษณะสำคัญเช่น ธุรกิจสามารถตั้งราคาสินค้าหรือบริการที่สูงได้ ได้รับความภักดีต่อตราสินค้า (Thompson et al., 2010) โดยกลยุทธ์นี้สามารถ

เพิ่มกำไรได้ดี และการสร้างคุณลักษณะความแตกต่างนี้ อาจเกิดจากกิจกรรมของห่วงโซ่คุณค่า (Value Chain) ได้ดังนี้

1. กิจกรรมห่วงโซ่คุณค่า

ทุกกิจกรรมที่สื่อถึงภาพลักษณ์ การจัดซื้อ การจัดหา หรือแม้กระทั่งการเลือกใช้วัตถุดิบที่มีคุณภาพ สามารถสร้างความแตกต่างที่ผู้บริโภคสังเกตเห็น และให้ความสนใจ

2. กิจกรรมงานคั่นคว้าและงานวิจัย

กิจกรรมนี้เป็นการมุ่งเน้นการพัฒนาและปรับปรุงการออกแบบ รูปแบบ และลักษณะสำคัญของสินค้าหรือบริการ โดยให้ความใส่ใจต่อผู้บริโภค สิ่งแวดล้อม การนำกลับมาใช้ใหม่ หรือการสร้างนวัตกรรมให้กับตัวสินค้าหรือบริการนั่นเอง

3. กิจกรรมคั่นคว้าและวิจัยในการผลิต

การลดขั้นตอนการผลิต การใช้ขั้นตอนการผลิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม หรือแม้แต่การผลิตตามสั่ง ส่วนแล้วแต่เป็นการสร้างความแตกต่างให้กับตัวสินค้าหรือการบริการ

4. กิจกรรมการผลิต

การยืดอายุของสินค้า การลดจำนวนที่ผลิตเสีย การป้องกันสินค้าเสียหายก่อนเวลา โดยกิจกรรมเหล่านี้ ส่วนมากเกิดขึ้นในผู้ผลิตรถยนต์สัญชาติญี่ปุ่น ที่สามารถสร้างข้อได้เปรียบทางการผลิตได้ดีกว่า

5. กิจกรรมการขนส่งและการกระจายสินค้า

ใช้จำนวน โกดังเก็บสินค้าที่น้อยลง การจัดส่งที่รวดเร็ว ลดจำนวนการเก็บสินค้าคงคลัง เพิ่มความถูกต้องในการจัดส่ง หรือค่าใช้จ่ายการขนส่งที่ถูกลง ส่วนแล้วแต่สร้างความแตกต่างให้ผู้บริโภคสนใจมากขึ้น

6. กิจกรรมการตลาด การขาย และบริการหลังการขาย

เครดิตการขายที่ยาวขึ้น การซ่อมบำรุงอย่างรวดเร็ว การใช้ข้อมูลสินค้าหรือบริการที่ดีกว่าเดิม หรือแม้แต่การอำนวยความสะดวกให้ลูกค้าได้เร็วขึ้น สิ่งเหล่านี้ ย่อมสร้างความแตกต่างให้กับตัวสินค้าหรือบริการ (Thompson et al., 2010)

กลยุทธ์การสร้างความแตกต่าง มีหลักสำคัญอยู่ที่ การสร้างคุณค่าให้กับลูกค้าด้วยการสร้างสินค้าหรือบริการที่แตกต่างจากคู่แข่ง จะทำให้ผลิตภัณฑ์ของธุรกิจนั้นๆ มีความโดดเด่นและเป็นที่จดจำแก่ผู้บริโภค ด้วยนวัตกรรม การบริการ หรือแม้แต่การเอาใจใส่สิ่งแวดล้อมหรือสังคม สิ่งเหล่านี้ ล้วนเป็นองค์ประกอบที่ทำให้สินค้าหรือบริการนั้น มีความโดดเด่นเหนือคู่แข่งในด้านความแตกต่าง (Thompson et al., 2010)

กลยุทธ์การดำเนินธุรกิจยังมีอีกมากมาย ล้วนแล้วแต่มีความสำคัญต่อการดำเนินธุรกิจในอุตสาหกรรมที่แตกต่างกันไป ผู้วิจัยได้เลือกบททวนวรรณกรรมที่มีความสอดคล้องกับการเป็นผู้ประกอบการทางสังคมมากที่สุด เนื่องด้วย กิจการเพื่อสังคมนั้น ถูกสร้างขึ้นด้วยความปรารถนาในการช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาสังคมของผู้ประกอบการ ไม่ได้ถูกสร้างขึ้นเพื่อการสร้างผลกำไรเป็นหลัก ดังนั้นการศึกษาแนวคิดเรื่องกลยุทธ์การดำเนินธุรกิจ เพื่อเป็นแนวทางในการวิเคราะห์การทำธุรกิจของร้านอาหาร ซี แอนด์ ซี สาขาราชบุรี ถึงด้าน วัฒนธรรม พันธกิจ วัตถุประสงค์ และการวางกลยุทธ์เพื่อการดำเนินกิจกรรมทางสังคม ผู้วิจัยจะสามารถเข้าถึงข้อมูล และใช้แนวคิดเพื่อเป็นหลักในการวิเคราะห์ เพื่อให้รับทราบถึงกระบวนการการสร้างธุรกิจอย่างยั่งยืน ผ่านการวางกลยุทธ์อย่างผู้ประกอบการทางสังคม

7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับผู้ประกอบการทางสังคมและหลักการดำเนินธุรกิจเพื่อสร้างกระบวนการทำธุรกิจอย่างยั่งยืน พบว่ามีการศึกษาเรื่องที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

เจษฎา คำเงิน (2554) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ความเชื่อมโยงขององค์กรที่ไม่แสวงผลกำไรกับการดำเนินธุรกิจที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม กรณีศึกษาธุรกิจเพื่อสังคมห้องอาหาร ซี แอนด์ ซี พบว่า การดำเนินงานด้านการพัฒนาของสมาคมพัฒนาประชากรและชุมชน มีความสอดคล้องกับการดำเนินธุรกิจที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม มีความเชื่อมโยงกันระหว่างระหว่างสมาคมฯ และธุรกิจเพื่อสังคมห้องอาหาร เป็นการมุ่งดำเนินธุรกิจเพื่อสร้างรูปแบบของธุรกิจที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม สร้างให้เกิดรายได้อย่างยั่งยืนในระยะยาว อีกทั้งยังพบว่า ลูกค้าส่วนใหญ่ทราบว่าห้องอาหาร ซี แอนด์ ซี มีการดำเนินธุรกิจความรับผิดชอบต่อสังคม แต่ไม่มีผลต่อการตัดสินใจเข้ารับบริการ เนื่องจากลูกค้าคำนึงถึงการดำเนินธุรกิจของร้านอาหาร มากกว่าการเป็นธุรกิจเพื่อสังคม

ศุชาติ เอกไพฑูรย์ (2554) ได้ทำการศึกษาเรื่อง แนวทางการบริหารจัดการของผู้ประกอบการทางสังคมในบริบทประเทศไทยกรณีศึกษา ธนาคารปู ของกลุ่มฟื้นฟูทรัพยากรปูม้า ชุมชนเขาตะเกียบ ตำบลปากคลอง อำเภอปะทิว จังหวัดชุมพร ผลการวิจัยพบว่า การประยุกต์ใช้แนวคิดผู้ประกอบการทางสังคม ผ่านการอธิบายกรณีศึกษาธนาคารปูนั้น สามารถทำให้เห็นถึงกระบวนการตั้งแต่การตั้งเป้าหมาย ด้วยรูปแบบการดำเนินการที่มีความคิดสร้างสรรค์ อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นนวัตกรรมทางสังคมที่เกิดขึ้นเพื่อแก้ไขปัญหาของสังคม อีกทั้งยังเพิ่มมิติใหม่ของผลลัพธ์ และผลกระทบในการประเมินผลงาน ซึ่งสามารถนำไปสู่การแสดงผล และโน้มน้าวให้เกิดการสนับสนุน หรือแม้กระทั่งการลงทุนทำธุรกิจเพื่อสังคม

พัฒนา นาค อานัญจวนิชย์ (2554) ได้ศึกษาเรื่อง การให้ความหมาย ที่มาของความหมาย และรูปแบบของการรับผิดชอบต่อสังคมของ บริษัท ผลิตไฟฟ้าราชบุรี จำกัด ผลการวิจัยพบว่า ความหมายของการรับผิดชอบต่อสังคมที่คนชุมชนให้ คือ ความมีมนุษยธรรม การตระหนักถึงและการมีจิตสำนึกที่ดี การคืนผลประโยชน์หรือผลกำไร การทำตามข้อบังคับของกฎหมาย การแสดงความรับผิดชอบต่อสังคม และการสร้างภาพลักษณ์ขององค์กร โดยมีรูปแบบการดำเนินกิจกรรม คือ การส่งเสริมการรับรู้ประเด็นปัญหาทางสังคม การบริจาคเพื่อการกุศล การอาสาช่วยเหลือชุมชน และการประกอบธุรกิจอย่างรับผิดชอบต่อสังคม และพบว่า วิสัยทัศน์ขององค์กร ตระหนักถึงความสำคัญของกิจกรรมเพื่อสังคม จึงนำมาสู่รูปแบบ แนวทาง และกลยุทธ์ในการดำเนินกิจกรรมเพื่อสังคมขององค์กร และการองค์กรและชุมชนมีผลประโยชน์ร่วมกันเมื่อนั้น จะเกิดความสำเร็จในการดำเนินกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมที่ได้จัดทำขึ้น

สาถล จริยวิทยานนท์ (2553) ได้ทำการศึกษา ความเข้าใจหลักการและแนวคิดเบื้องต้นเกี่ยวกับการประกอบการทางสังคม เพื่อเป็นแนวทางในการประยุกต์กับการพัฒนาสังคมไทยในอนาคต และเพื่อให้สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาสังคมไทยในปัจจุบัน ผลการศึกษาพบว่า การประกอบการทางสังคมยังเป็นแนวคิดที่ใหม่ และการแก้ไขปัญหาทางสังคม ยังไม่ได้รับการตอบสนองจากภาครัฐและเอกชน ได้ดีเท่ากับปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ ทั้งที่การประกอบการทางสังคมสามารถช่วยให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคม การทบทวนแนวคิดและหลักการเกี่ยวกับการประกอบการทางสังคมส่วนใหญ่เป็นแนวคิดทางตะวันตก ควรมีการแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นในกลุ่มผู้ที่มีความสนใจ เพื่อให้เกิดการนำมาประยุกต์กับการพัฒนาสังคมไทย แนวคิดและหลักการที่เกี่ยวกับการประกอบการทางสังคม เป็นแนวคิดที่ส่งเสริมให้คนในสังคมเรียนรู้พึ่งพาอาศัยกัน ไม่เอารัดเอาเปรียบกัน และอยู่ร่วมกันด้วยความสงบ ซึ่งเป็นหลักสำคัญในการพัฒนาสังคม

นิตนา ฐานิธรนกร (2553) ได้ทำการศึกษา การประกอบการเพื่อสังคม นวัตกรรมทางสังคมของผู้ประกอบการยุคใหม่ ผลการศึกษาพบว่า แนวความคิดการประกอบการเพื่อสังคม เป็นนวัตกรรมที่ผสมผสานทักษะทางธุรกิจของผู้ประกอบการให้เข้ากับเป้าหมายการแก้ไขปัญหาสังคม ซึ่งเป็นการประกอบการที่มุ่งเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมให้เกิดความยั่งยืน แนวความคิดของการประกอบการเพื่อสังคม มีแนวความคิดคล้ายคลึงกับการเป็นผู้ประกอบการทั่วไป แนวความคิดทั้งสองสามารถพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมได้ในเวลาเดียวกัน การประกอบการอาจจะช่วยเหลือสังคมโดยทางอ้อม แต่การประกอบการเพื่อสังคมมีส่วนแก้ไขปัญหาสังคมได้โดยตรง การประกอบการเพื่อสังคม จึงเป็นนวัตกรรมทางสังคมรูปแบบใหม่ที่แก้ไขปัญหาทางสังคมได้อย่างเป็นระบบและอย่างยั่งยืน ดังนั้นผู้ประกอบการยุคใหม่ที่ต้องการประสบผลสำเร็จในการดำเนิน

ธุรกิจ ต้องให้ความสำคัญในการพัฒนาธุรกิจเพื่อให้เกิดความยั่งยืน ที่เกื้อกูลกันทั้งทางทางด้าน เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม

จากการค้นคว้าศึกษา แนวคิด ข้อมูลที่น่าเชื่อถือของร้านอาหาร ซี แอนด์ ซี สาขาราชบุรี ตลอดจนงานวิจัยวิจัยที่เกี่ยวข้อง ทำให้ผู้วิจัยสามารถนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้กับประเด็นการ เป็นผู้ประกอบการทางสังคมที่ต้องการศึกษา กำหนดงานวิจัยได้ว่า ควรจะมีขอบเขตอย่างไร ความรู้ ความเข้าใจที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรม จะช่วยให้ผู้วิจัยมองเห็นภาพรวมของการวิจัย เพื่อ กำหนดกรอบในการศึกษาและใช้เป็นแนวทางในการตั้งคำถาม การเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ และการสังเกตการณ์ จะช่วยให้ผู้วิจัยมั่นใจได้มากขึ้น ว่าข้อมูล ความรู้ที่ได้ทบทวนไปนั้น มีความ แม่นยำมากน้อยเพียงไร ทั้งนี้ เพื่อข้อมูลที่เที่ยงตรงซึ่งนำไปสู่การศึกษวิเคราะห์ข้อมูลได้อย่าง แม่นยำ และน่าเชื่อถือได้มากที่สุด

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การสร้างธุรกิจอย่างยั่งยืนของ ร้านอาหาร ซี แอนด์ ซี สาขาราชบุรี ในฐานะผู้ประกอบการทางสังคม” เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ โดยวิธีปรากฏการณ์วิทยา (Phenomenology Study) เป็นการศึกษาปรากฏการณ์และประสบการณ์ของมนุษย์ ในชีวิตบุคคลที่ได้ประสบมา มุ่งทำความเข้าใจความหมายประสบการณ์ชีวิตของบุคคลได้ประสบมาเป็นหลัก (ชาย โปธิสิตา 2549) ดังนั้นผู้วิจัย จึงต้องเก็บข้อมูล เพื่อศึกษาว่าบุคคลนั้นๆ บอกหรือบรรยายเกี่ยวกับปรากฏการณ์ต่างๆ ที่ได้ประสบและรับรู้ จนสามารถอธิบายและตีความ ผ่านการวิเคราะห์เพื่อหาลักษณะร่วมกันของประสบการณ์ ในการเป็นผู้ประกอบการทางสังคม รูปแบบการแก้ไขปัญหาสังคม และเพื่อศึกษากระบวนการสร้างธุรกิจอย่างยั่งยืน ของร้านอาหาร ซี แอนด์ ซี สาขาราชบุรี โดยดำเนินการศึกษาตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. ประชากร
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล
5. การวิเคราะห์ข้อมูล
6. การนำเสนอข้อมูล

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ประชากรและผู้ให้ข้อมูลหลัก ดังนี้

1. ประชากร (Population) คือ ผู้ที่อาศัยอยู่ในชุมชนเขตพื้นที่รอบๆ ร้านอาหาร ซี แอนด์ ซี สาขาราชบุรี ทุกคนที่อยู่ในพื้นที่ 84 หมู่บ้าน 9 ตำบล 4 อำเภอ ซึ่งประกอบด้วย อำเภอเมือง อำเภอโพธาราม อำเภอดำเนินสะดวก และอำเภอบางแพ ของจังหวัดราชบุรี

2. ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informant) คือ ผู้วิจัยเลือกผู้ให้ข้อมูลหลักตามวิธีการ การเลือกโดยยึดจุดมุ่งหมายของการศึกษาเป็นหลัก (Purposeful Sampling) โดยผู้ให้ข้อมูลหลักต้องมีลักษณะ เป็น ผู้ที่ให้ความรู้ หรือ ให้ข้อมูลได้มากที่สุด (Information-rich cases) กับ การวิจัยในครั้งนี้ และแบ่งผู้ให้ข้อมูลหลักออกเป็น 2 กลุ่มหลัก ดังนี้

2.1 ชุมชน ประกอบด้วย กำนัน 1 คน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล 2 คน ครู 1 คน เกษตรกรชำนาญการ 1 คน พนักงาน 1 คน เจ้าของธุรกิจ 1 คน ชาวบ้านทั่วไป 1 คน ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่เป้าหมาย

2.2 ผู้แทนองค์กร ประกอบด้วยผู้บริหาร และผู้เชี่ยวชาญพิเศษที่มีความเกี่ยวข้องกับการดำเนินงานเพื่อสังคมในชุมชน

ผู้วิจัยเลือก ร้านอาหาร ซี แอนด์ ซี สาขาราชบุรี เพราะมีความโดดเด่นด้านการประกอบการเพื่อสังคมเป็นหลัก อีกทั้งยังเป็นหน่วยงานสนับสนุนสมาคมพัฒนาประชากรและชุมชน ซึ่งเป็นองค์กรแรกๆ ของประเทศที่มีเป้าหมายเพื่อการพัฒนาชุมชนและสังคมเป็นหลัก โดยบุคลากรผู้รับผิดชอบการดำเนินงาน เป็นผู้มีความรู้ความเข้าใจและมีประสบการณ์อันยาวนานในการดำเนินงานเพื่อสังคม อีกทั้งร้านอาหาร ซี แอนด์ ซี สาขาราชบุรี ยินดีให้ความร่วมมือในการเป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก โดยผู้ให้ข้อมูลหลักจากองค์กร ประกอบด้วย

1. ผู้จัดการทั่วไปร้านอาหาร ซี แอนด์ ซี สาขาราชบุรี
2. ผู้จัดการร้านอาหาร ซี แอนด์ ซี สาขาราชบุรี
3. เจ้าหน้าที่การเงิน ร้านอาหาร ซี แอนด์ ซี สาขาราชบุรี
4. เจ้าหน้าที่ธุรการ ร้านอาหาร ซี แอนด์ ซี สาขาราชบุรี

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อนำมาใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยเลือกใช้เครื่องมือที่สำคัญเพื่อช่วยให้การเก็บข้อมูลได้ครบถ้วน ตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ซึ่งประกอบด้วย สมุดบันทึกข้อมูล เครื่องบันทึกเสียง กล้องถ่ายภาพดิจิทัล แนวคำถามการสัมภาษณ์ และตัวผู้วิจัย

สมุดบันทึกข้อมูลในภาคสนาม (Field Notebook) ใช้บันทึกชื่อผู้ให้ข้อมูลหลัก เพศ อายุ และที่อยู่ นำไปใช้ในการอ้างอิง และใช้ประโยชน์การจดบันทึก ด้านรายละเอียดในการสังเกตบรรยากาศและพฤติกรรมของผู้ให้ข้อมูลหลัก เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบในการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์

เครื่องบันทึกเสียง (Audio Recorder) ใช้บันทึกข้อมูลเสียงสัมภาษณ์อย่างละเอียดของผู้ให้ข้อมูล โดยการนำข้อมูลเสียงที่ได้มาถอดเทปให้อยู่ในรูปของข้อความตัวอักษร เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการบันทึกข้อมูลได้ดี สามารถเก็บรายละเอียดได้ทุกคำพูด เป็นประโยชน์ในการเก็บข้อมูล หากกรณีเกิดความผิดพลาดจากการจดบันทึกข้อมูลอย่างเดียว ข้อมูลที่ถูกแปลงเป็นภาษาเขียนแล้ว

ช่วยให้ผู้วิจัยสามารถนำข้อมูลมาวิเคราะห์ นำมาใช้ร่วมกับข้อมูลที่ได้จากสมุดบันทึกเพื่อใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

กล้องถ่ายภาพดิจิทัล (Digital Camera) เป็นเครื่องมือที่มีประโยชน์ในการเก็บข้อมูลด้านบรรยากาศ สภาพแวดล้อม เพื่อนำไปใช้ในการอ้างอิงได้ และนำรูปภาพที่ได้มาวิเคราะห์ข้อมูลบรรยายประกอบร่วมกับการสัมภาษณ์

แนวคำถามสัมภาษณ์ ผู้วิจัยใช้แนวคำถามสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักโดยเป็นแนวคำถามสัมภาษณ์แบบโดยเปิดกว้างไม่จำกัดคำตอบ (ดังภาคผนวก ก) ซึ่งผู้วิจัยกำหนดแนวทางในการตั้งคำถามจากกรอบแนวคิดที่ได้ศึกษามาประกอบ แนวคำถามที่ผู้วิจัยกำหนดขึ้นแบ่งออกเป็น 2 ส่วนตามผู้ให้ข้อมูลหลัก ดังนี้

1. แนวคำถามเรื่อง แนวคิดการเป็นผู้ประกอบการทางสังคม และกระบวนการสร้างธุรกิจอย่างยั่งยืนของ ร้านอาหาร ซี แอนด์ ซี สาขาราชบุรี โดยแนวคำถามถูกพัฒนาจากกรอบแนวคิดที่เกี่ยวข้องและใช้คำถามส่วนนี้กับผู้แทนองค์กร โดยกำหนดกรอบแนวคำถามอย่างกว้างๆ เพื่อถามถึง การเป็นผู้ประกอบการทางสังคมคืออะไร มีนโยบาย พันธกิจและวัตถุประสงค์การดำเนินธุรกิจอย่างไร มีการดำเนินวิธีการแก้ไขปัญหาทางสังคมอย่างไร และมีกระบวนการเพื่อสร้างความยั่งยืนให้กับธุรกิจได้อย่างไร เป็นต้น

2. แนวคำถามเรื่องการพัฒนาชุมชนและสังคม การดำเนินการแก้ไขปัญหาของร้านอาหาร ซี แอนด์ ซี สาขาราชบุรี โดยใช้คำถามนี้กับชุมชนผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินการดังกล่าว โดยใช้คำถามที่เข้าใจง่าย หากผู้ให้ข้อมูลไม่เข้าใจคำถาม หรือตอบไม่ตรงคำถาม ผู้วิจัยจะตั้งคำถามใหม่ที่ทำให้เข้าใจง่ายขึ้น เพื่อให้รับทราบข้อมูล ตลอดจนทัศนคติที่มีต่อร้านอาหาร ซี แอนด์ ซี สาขาราชบุรี ซึ่งแนวคำถามจะมีความครอบคลุมในประเด็นต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

การตรวจสอบแนวคำถามสำหรับการสัมภาษณ์โดยอาจารย์ที่ปรึกษาและกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิเป็นผู้ตรวจสอบ และพิจารณา เพื่อให้มั่นใจว่าแนวคำถามนั้นตรงกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย

ผู้วิจัย ซึ่งถือเป็นเครื่องมือที่มีความสำคัญมากที่สุด ต้องเตรียมตัวในการรวบรวมข้อมูล โดยการศึกษาเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การคัดเลือกคำถามในการสัมภาษณ์ การทดลองสัมภาษณ์ การใช้เครื่องบันทึกเสียง การศึกษาความรู้เรื่องระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพด้วยวิธีปรากฏการณ์วิทยา วิธีการสังเกตและบันทึกภาคสนาม หลังจากนั้น ผู้วิจัยเข้าทำการรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ผู้วิจัยแจ้งถึงจุดประสงค์ของงานวิจัยและประโยชน์ของงานวิจัยในครั้งนี้แก่ผู้ให้ข้อมูลหลักก่อนทำการสัมภาษณ์

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยศึกษาเรื่อง “การสร้างธุรกิจอย่างยั่งยืนของ ร้านอาหาร ซี แอนด์ ซี สาขาราชบุรี ในฐานะผู้ประกอบการทางสังคม” โดยมีขั้นตอนดำเนินการในการเก็บรวบรวมข้อมูล รายละเอียด ดังนี้

1. การเลือกพื้นที่ในการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยได้กำหนดพื้นที่ศึกษาแบบเจาะจง (Purposive Selective) โดยเลือก ร้านอาหาร ซี แอนด์ ซี (Cabbages and Condoms) สาขาราชบุรี และพื้นที่เป้าหมายในการพัฒนาของร้านในพื้นที่ 4 อำเภอดังต่อไปนี้ อำเภอเมือง อำเภอโพธาราม อำเภอดำเนินสะดวก และอำเภอบางแพ ผู้วิจัยได้พิจารณาจากความสามารถของการดำเนินธุรกิจ และความสามารถในการแก้ปัญหาเพื่อสังคมของ ที่มีการดำเนินงานเพื่อสังคมมาเป็นระยะเวลานาน ในฐานะของสมาคมพัฒนาประชาชนและชุมชน จนเกิดการก่อตั้งธุรกิจเพื่อสนับสนุนสมาคมฯ ด้วยประสบการณ์ของบุคลากร และความสามารถในการเข้าถึงชุมชนในพื้นที่ขององค์กร อีกทั้งผู้ให้ข้อมูลหลักสามารถให้ข้อมูลกับผู้วิจัยได้อย่างชัดเจนถูกต้อง มีความเป็นกันเอง พร้อมให้ความช่วยเหลือในการวิจัย และผลการดำเนินงานเพื่อสังคม มีความคล่องตัวซึ่งสามารถเป็นต้นแบบให้กับหลายๆ องค์กร ในการพัฒนาชุมชน

2. การวางแผนระยะเวลาในการเก็บข้อมูล การวางแผนระยะเวลาเก็บข้อมูล โดย ผู้วิจัย กำหนดระยะเวลาในการลงพื้นที่เก็บข้อมูลเป็นระยะเวลา 7 เดือน คือ เดือนกันยายน พ.ศ. 2554 ถึงเดือนมีนาคม พ.ศ. 2555

3. การเก็บข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) คือ ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ ประชากร หรือผู้ให้ข้อมูลหลัก ทั้งนี้ข้อมูลที่ได้ มาจากแนวคำถามที่ได้ศึกษาและรวบรวมจากแนวคิดของผู้ประกอบการเพื่อสังคม แนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง แนวคิดการพัฒนาชุมชนและสังคมอย่างยั่งยืน แนวคิดกลยุทธ์การดำเนินธุรกิจ และแนวคิดความรับผิดชอบต่อสังคม ซึ่งดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยวิธี การสัมภาษณ์เชิงลึก การตะล่อมกล่อมเกล่า (Probe) ซึ่งจะช่วยให้การสัมภาษณ์เป็นไปอย่างราบรื่น เพื่อให้ได้ข้อมูลอย่างละเอียด ได้ใช้วิธีการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม ในการเก็บข้อมูลด้วย

วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เป็นการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ (Informal Interview) เพื่อให้เห็นภาพและเข้าใจปรากฏการณ์ ผู้วิจัยสัมภาษณ์ผู้แทนจากองค์กรด้วยแนวคำถามเกี่ยวกับการเป็นผู้ประกอบการทางสังคม และการสร้างธุรกิจอย่างยั่งยืน ทั้งนี้ผู้วิจัยได้เตรียมแนวคำถามการสัมภาษณ์ ในด้านข้อมูลทั่วไปซึ่งเป็นคำถามแนวกว้าง เพื่อให้ทราบถึงข้อมูลในภาพรวมและผู้ให้ข้อมูลหลักจะได้ทราบคำถามงานวิจัยก่อน เพื่อลดความวิตกกังวลในการให้ข้อมูลการสัมภาษณ์ และเป็นการเปิดโอกาสแก่ผู้ให้ข้อมูลหลักในการเล่าประสบการณ์การทำงาน

โดยอิสระ โดยผู้วิจัยจะถามเพิ่มเติมเมื่อต้องการให้ขยายความหรือตรวจสอบความเข้าใจเท่านั้น นอกจากนี้ผู้วิจัยสัมภาษณ์คนในชุมชนด้วยวิธีการถามคำถามตรง (Direct Question) ซึ่งทำให้ผู้วิจัยสามารถสื่อสารกับผู้ให้ข้อมูลหลักได้ง่าย ผู้วิจัยสร้างความสัมพันธ์เท่าที่จำเป็นในการเก็บข้อมูล และวางตัวเป็นกลาง และสัมภาษณ์ตามแนวคำถามเท่านั้น ในขณะที่สัมภาษณ์ ผู้วิจัยจะจดบันทึกข้อมูลไปพร้อมๆ กันด้วยตัวเอง โดยทำการสรุปเกี่ยวกับเนื้อหาและข้อสังเกตที่ได้ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้อง และตรงตามจุดประสงค์ของการศึกษา

วิธีการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) เป็นการเข้าร่วมกิจกรรมของร้านอาหาร ซี แอนด์ ซี สาขาราชบุรี และมีการเปิดเผยบทบาทของผู้วิจัย โดยจะสังเกตจากเนื้อหา คำพูด ภาษาที่ใช้ ท่าทาง น้ำเสียง การพูดคุย และอาการปฏิกิริยาต่างๆ นอกจากนี้ยังสังเกตประสบการณ์อื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับตัวผู้ให้ข้อมูล การสังเกตดังกล่าว จะทำให้ผู้วิจัยทราบถึง อารมณ์ ความคิด ความรู้สึก ตามประสบการณ์การรับรู้ของผู้ให้ข้อมูล ได้มากขึ้น

วิธีการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Nonparticipant Observation) โดยเฝ้าดูอยู่นอกโดยไม่ไปรบกวนการดำเนินกิจกรรมของผู้ให้ข้อมูลหลัก ทำการสังเกตและบันทึกภาคสนาม ในการสังเกตผู้วิจัยได้ทำการสังเกตการปฏิบัติงานของผู้ให้ข้อมูลหลัก หรือการสุ่มสังเกตบางเวลา ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความสะดวกของผู้ให้ข้อมูลหลัก และสังเกตบริบทสิ่งแวดล้อม การมีปฏิสัมพันธ์ของผู้ให้ข้อมูลหลักกับชุมชน

4. การเก็บข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) คือ ข้อมูลเกี่ยวกับผลการศึกษาในอดีต ซึ่งได้จากการค้นคว้ารวบรวมข้อมูลเอกสาร บทความ หนังสือ รายงานวิชาการ และผลงานวิจัยจากหอสมุดมหาวิทยาลัยศิลปากร หอสมุดแห่งชาติ รวมทั้งค้นหาข้อมูลเพิ่มเติมจากเว็บไซต์ (Website) ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดการประกอบการเพื่อสังคม และแนวคิดการดำเนินธุรกิจอย่างยั่งยืน รวมทั้งข้อมูลทั่วไปของสมาคมพัฒนาประชาชนและสังคม และร้านอาหาร ซี แอนด์ ซี สาขาราชบุรี เพื่อช่วยให้ผู้วิจัยสามารถศึกษา มีความรู้ความเข้าใจเพื่อสามารถนำข้อมูลที่ได้อ่านไปใช้กำหนดกรอบแนวทางในการวิจัย กำหนดกรอบแนวคำถามในการสัมภาษณ์ การสรุปผล และวิเคราะห์ผลการวิจัย

4. การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล

การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องและเพียงพอ ข้อมูลนั้นสามารถตอบปัญหาของการวิจัยได้หรือไม่ และมีความน่าเชื่อถือ ผู้วิจัยให้ความสำคัญกับรายละเอียดระเบียบวิธีการวิจัย การเลือกเครื่องมือ การกำหนดลักษณะประชากร การเลือกพื้นที่

วิธีการสัมภาษณ์ วิธีการตรวจสอบ และตั้งคำถาม การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จาก โดยผู้วิจัยอาศัยวิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบ 3 เสา (Triangulation) ในการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล

วิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบ 3 เสา ประกอบด้วย

1. การตรวจสอบข้อมูลด้านข้อมูล (Data Triangulation) คือ การพิสูจน์ว่าข้อมูลที่ผู้วิจัยได้มานั้น ถูกต้องหรือหรือไม่ วิธีการตรวจสอบ คือ สอบแหล่งที่มาของข้อมูลหลายทาง

1.1 แหล่งเวลา หมายถึง ถ้าข้อมูลต่างเวลากันจะเหมือนกันหรือไม่ ตรวจสอบข้อมูลโดยการสังเกตและสัมภาษณ์เรื่องเดียวกันแต่ต่างเวลากัน

1.2 แหล่งสถานที่ หมายถึง ถ้าข้อมูลต่างสถานที่กัน จะเหมือนกันหรือไม่ ตรวจสอบข้อมูลโดยการสังเกตและสัมภาษณ์เรื่องเดียวกันแต่ต่างสถานที่กัน

1.3 แหล่งบุคคล หมายถึง ถ้าบุคคลให้ข้อมูลเปลี่ยนไป ข้อมูลจะเหมือนเดิมหรือไม่ ซึ่งผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลโดยตรง จากวิธีการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักทั้ง คือผู้บริหารและผู้เชี่ยวชาญจากร้านอาหาร ซี แอนด์ ซี สาขาราชบุรี และชุมชนผู้ที่อยู่ในเขต 4 อำเภอ ในแนวคิดการเป็นผู้ประกอบการทางสังคมของร้านอาหารเอง รวมถึงผู้เกี่ยวข้องในสำนักงานต่างๆ ที่มีความเกี่ยวข้องต่อการดำเนินงานเพื่อสังคม

2. การตรวจสอบด้านวิธีรวบรวมข้อมูล (Methodological Triangulation) การใช้วิธีเก็บรวบรวมข้อมูลต้องศึกษาต่างๆ กัน เพื่อรวบรวมข้อมูลเรื่องเดียวกัน ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์ การสังเกต และการศึกษาเอกสารประกอบด้วย ผู้วิจัยเก็บข้อมูลที่ได้จากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก และนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ การสังเกต และการสอบถามจากผู้รู้จักที่มีความคุ้นเคยกับผู้ให้ข้อมูลหลักมาพิจารณาร่วมกัน เพื่อประเมินผลและพิจารณาถึงน้ำหนักของความน่าเชื่อถือจากข้อมูลที่จะนำไปใช้ว่ามีมากน้อยอย่างไร

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำมโนทัศน์ที่ผ่านการเชื่อมโยงและมีคำอธิบายที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยมาพัฒนา เพื่อตีความหมายตามปรากฏการณ์ (Hermeneutic Phenomenology) เพื่อหาความหมายร่วมจากประสบการณ์ของผู้ให้ข้อมูลหลักว่า การเป็นผู้ประกอบการทางสังคมของ ร้านอาหาร ซี แอนด์ ซี สาขาราชบุรี มีความหมายอย่างไร รูปแบบการพัฒนาชุมชนและสังคมเป็นอย่างไร และมีองค์ประกอบอะไรที่สามารถสร้างธุรกิจได้อย่างยั่งยืน โดยผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มารวบรวม และวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การลงรหัสข้อมูล

ผู้วิจัยลงรหัสข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ทุกคนตามลำดับการสัมภาษณ์ เพื่อป้องกันมิให้ข้อมูลที่ได้มาจากการสัมภาษณ์นั้นปะปนกัน โดยผู้วิจัยกำหนดชื่อโครงการวิจัยเป็นภาษาอังกฤษตามด้วยตัวอักษรที่แสดงถึงว่าเป็นผู้ให้ข้อมูลหลักที่เป็นบุคลากรของร้านอาหาร ซี แอนด์ ซี หรือเป็นผู้ให้ข้อมูลหลักที่อาศัยในชุมชนตามด้วยตัวเลขซึ่งหมายถึงลำดับของผู้ให้ข้อมูลหลักและสุดท้ายตามด้วยชื่อของผู้ให้สัมภาษณ์ ยกตัวอย่างดังนี้ SE interview-CC-01-นายณัฐพล ซึ่งหมายถึงผู้ให้ข้อมูลหลักจากร้านอาหาร หรือ SE interview-SC-01-นางทุเรียน ซึ่งหมายถึงผู้ให้ข้อมูลหลักจากชุมชน

ขั้นตอนที่ 2 การพิมพ์บทสัมภาษณ์

ผู้วิจัยถอดเทปสัมภาษณ์แบบคำต่อคำ (Verbatim) และนำมาพิมพ์เป็นบทสัมภาษณ์ (Transcript) ด้วยโปรแกรมประมวลคำด้วยการพิมพ์รูปแบบตามที่นักวิจัยเชิงคุณภาพส่วนใหญ่ปฏิบัติ ในบทสัมภาษณ์ประกอบด้วยรายละเอียดของผู้ให้ข้อมูลหลัก ประกอบด้วย ชื่อ ที่อยู่ อาชีพ วันเดือนปีที่สัมภาษณ์ และบทสัมภาษณ์จากผู้ให้ข้อมูลหลัก จากนั้นผู้วิจัยนำบทสัมภาษณ์มาตรวจสอบกับข้อมูลดิบที่ได้จากเครื่องบันทึกเสียงด้วยการอ่านควบคู่กันไป ก่อนนำบทสัมภาษณ์ที่ได้มานั้นไปวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยใช้วิธีการนี้ทุกครั้งที่ได้สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักทุกราย

ขั้นตอนที่ 3 การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษานี้ ได้วิเคราะห์ข้อมูลตามหลักปรากฏการณ์วิทยาของ สปีเงลเบิร์ก (Spiegelberg 1970, อ้างถึงใน แฉ่งน้อย ยานวารี 2542) ซึ่งมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. การพรรณนาหรือบรรยายปรากฏการณ์ (Descriptive Phenomenology)

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการถอดเทปบทสัมภาษณ์ และอ่านบทสัมภาษณ์ทวนซ้ำหลายๆ รอบอย่างละเอียด วิเคราะห์เนื้อหา ตีความ สร้างรหัสคำ จัดหมวดหมู่ของปรากฏการณ์ เช่น ข้อมูลจากบทสัมภาษณ์กล่าวว่า “ที่นี่มีการช่วยเหลือชุมชนหลายอย่าง อย่างเมื่อเดือนที่แล้วก็เอาของเล่นมาให้เด็กๆ ที่โรงเรียน” ได้การสร้างรหัสคำเป็น “การช่วยเหลือชุมชน” และอาศัยการพรรณนาปรากฏการณ์นั้น ภายใต้อ่านการศึกษายเป็นอิสระ โดยไม่มีการคาดผลและตั้งข้อสมมติไว้ล่วงหน้า สังเกตความแตกต่างและความเหมือนกันของปรากฏการณ์นั้น

2. สืบค้นแก่นแท้ของปรากฏการณ์ (Phenomenology of Essences)

ผู้วิจัยทำความเข้าใจถึงเนื้อหาให้ลึกซึ้งในปรากฏการณ์โดยการอ่านซ้ำหลายๆ รอบเพื่อหาสาระสำคัญของปรากฏการณ์และความสัมพันธ์ของข้อมูล และสรุปประเด็นสำคัญที่ผู้ให้ข้อมูลหลักทั้งหมดต้องการเสนอ ซึ่งผู้วิจัยจะรวบรวมประเด็นสำคัญที่มีความเชื่อมโยงกับรหัสคำ

และเปรียบเทียบข้อมูลของผู้ให้ข้อมูลหลักแต่ละท่านถึงความเหมือนและความต่างในการให้ความหมายตามประสบการณ์

3. การศึกษาถึงสิ่งที่ปรากฏให้เห็น (Phenomenology of Appearances)

ผู้วิจัยนำแก่นแท้ของปรากฏการณ์ที่ได้ประกอบกับการสังเกต การจดบันทึกภาคสนาม และจากรูปภาพที่ได้เก็บเป็นข้อมูล โดยให้ความสำคัญ หรือสังเกตจากปรากฏการณ์ที่แสดงออกมาให้เห็นในมุมมองต่างๆ

4. การศึกษาถึงองค์ประกอบสำคัญ (Constitutive Phenomenology)

ผู้วิจัยสำรวจองค์ประกอบหรือวิธีการที่ปรากฏการณ์นั้นเกิดขึ้น โดยใช้จิตสำนึกความรู้ตามแนวทางการศึกษาวิจัย เพื่อพิจารณาความสัมพันธ์ขององค์ประกอบสำคัญๆ เช่น องค์ประกอบในการดำเนินธุรกิจของ ร้านอาหาร ซี แอนด์ ซี สาขาราชบุรี และองค์ประกอบที่ทำให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนและร้านอาหาร

5. การทอนปรากฏการณ์ให้เด่นชัด (Reductive Phenomenology)

ผู้วิจัยนำแก่นแท้ องค์ประกอบ ร่วมกับการสังเกตของปรากฏการณ์ต่างๆ ที่ค้นพบ นำมารวบรวมให้ต่อเนื่อง เรียงลำดับความสำคัญถึงสิ่งที่ค้นพบ จากนั้นทำการ “จัดกรอบความคิด” (Bracketing) หมายถึง การแยกปรากฏการณ์ของประสบการณ์ในชีวิตประจำวัน ออกจากบริบทของการใช้ชีวิตตามธรรมชาติ ขณะเดียวกันก็รักษาเนื้อหาให้สมบูรณ์และถูกต้องที่สุดเท่าที่จะทำได้ ซึ่งในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยได้ยึดวัตถุประสงค์ของงานวิจัยเป็นหลัก เพื่อกำหนดขอบเขตข้อมูลในประเด็นที่สอดคล้องกับงานวิจัย จากนั้นนำข้อมูลที่วิเคราะห์แล้วส่งกลับให้ผู้ให้ข้อมูลหลัก เพื่อให้ความเห็นและปรับปรุงให้เหมาะสม และในขั้นตอนนี้หากผู้วิจัยพบว่ามีควมบกพร่องของข้อมูล จะมีการสอบถามข้อมูลเพิ่มเติมจากผู้ให้ข้อมูลหลัก และพร้อมกลับสู่พื้นที่ในการวิจัยเมื่อต้องการข้อมูลจากการสังเกตเพิ่มเติม

6. การให้ความหมายปรากฏการณ์ (Hermeneutic Phenomenology)

ขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอนสุดท้ายที่ผู้วิจัยทำการตีความหมายของข้อมูลที่ค้นพบในบริบทที่ศึกษา เพื่อสร้างความเข้าใจปรากฏการณ์การเป็นผู้ประกอบการทางสังคม จากประสบการณ์ของผู้ให้ข้อมูลหลักทั้งหมด โดยอาศัยแนวคิดที่เหมาะสมในการอธิบายปรากฏการณ์ ซึ่งกรอบแนวคิดนี้ ได้นำมาจากการทบทวนวรรณกรรมและหาแนวคิดเพิ่มเติมที่สอดคล้องกับปรากฏการณ์ครั้งนี้

6. การนำเสนอข้อมูล

การนำเสนอผลการวิจัยเรื่อง “การสร้างธุรกิจอย่างยั่งยืนของ ร้านอาหาร ซี แอนด์ ซี สาขาราชบุรี ในฐานะผู้ประกอบการทางสังคม” ผู้วิจัยได้นำเสนอในเชิงพรรณนา (Descriptive) ซึ่งเป็นข้อมูลที่ได้จากคำบอกเล่าจากการสัมภาษณ์ พฤติกรรมที่ได้สังเกตเห็น และรายละเอียดต่างๆ ที่ได้จับบันทึกไว้ โดยนำเสนอตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่ออธิบาย โน้ตค้นตามปรากฏการณ์ของผู้ให้ข้อมูลหลักให้มีความชัดเจนมากขึ้น ตามแนวทางของการเป็นผู้ประกอบการทางสังคม

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยใช้กรอบแนวคิดที่ได้จากการศึกษาเรื่อง ผู้ประกอบการทางสังคม หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การพัฒนาชุมชนและสังคมอย่างยั่งยืน ความรับผิดชอบต่อสังคมของธุรกิจ และกลยุทธ์การดำเนินธุรกิจ เป็นแนวคิดในการวิเคราะห์ข้อมูล โดยผู้วิจัยแบ่งการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 3 ส่วน คือ

1. การให้ความหมายการเป็นผู้ประกอบการทางสังคมของ ร้านอาหาร ซี แอนด์ ซี สาขาราชบุรี
2. รูปแบบการพัฒนาชุมชนและสังคมของ ร้านอาหาร ซี แอนด์ ซี สาขาราชบุรี
3. องค์ประกอบการสร้างธุรกิจอย่างยั่งยืนของ ร้านอาหาร ซี แอนด์ ซี สาขาราชบุรี

1. การให้ความหมายการเป็นผู้ประกอบการทางสังคมของ ร้านอาหาร ซี แอนด์ ซี สาขาราชบุรี

การให้ความหมายของการเป็นผู้ประกอบการทางสังคม จากการวิเคราะห์ข้อมูลตามวิธีวิธีปรากฏการณ์วิทยา พบว่าข้อมูลของความหมายเกิดจากประสบการณ์ในการดำเนินงานพัฒนาชุมชนและสังคม และการบริหารงานธุรกิจของผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ร้านอาหาร ซี แอนด์ ซี สาขาราชบุรี ทั้งนี้ความหมายที่เกิดขึ้นมีความคล้ายคลึงกับแนวคิดผู้ประกอบการทางสังคม

ความหมายของการเป็นผู้ประกอบการทางสังคมของ ร้านอาหาร ซี แอนด์ ซี สาขาราชบุรี ที่ได้จากการวิเคราะห์มี 3 ความหมาย ได้แก่ 1) การเป็นธุรกิจสนับสนุนขององค์กรไม่แสวงหากำไร 2) การดำเนินธุรกิจอย่างพอเพียงเพื่อการพัฒนาสังคม และ 3) การนำกำไรส่วนหนึ่งกลับคืนสู่สังคม โดยมีรายละเอียดดังนี้

1.1 การเป็นธุรกิจสนับสนุนขององค์กรไม่แสวงหากำไร

ร้านอาหาร ซี แอนด์ ซี สาขาราชบุรี เป็นธุรกิจสนับสนุนของ สมาคมพัฒนาประชาชนและชุมชน (PDA) ภายใต้แนวคิด ความยั่งยืนขององค์กรไม่แสวงหากำไร (NGO Sustainability) ของ ดร.มิชัช วีระไวทยะ ผู้ก่อตั้งสมาคมฯ เนื่องจากความไม่แน่นอนของเงินบริจาคและเงินทุนสนับสนุนจากต่างประเทศ และข้อจำกัดในการให้ทุนและการบริจาค ซึ่งการบริจาค่นั้นๆ ย่อมมีการยุติหรือหมดลงได้ จึงจำเป็นต้องสร้างธุรกิจของตัวเองเพื่อนำรายได้ไปสนับสนุนการดำเนินงานของสมาคมฯ

ข้อมูลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์ผู้แทนองค์กรที่มีลักษณะสอดคล้องกับประเด็นนี้
ได้แก่

ที่ผ่านมา เราได้งบประมาณจากโรงไฟฟ้าราชบุรีมาพัฒนาชาวบ้านอย่างเข้มข้น
เมื่อ 5 ปีที่แล้ว พอหลังจากนั้น เราก็คิดว่า ถึงเราจะไม่มีงบตรงนี้ แต่เราก็ต้องหาเอง เพื่อไป
ต่อยอดกิจกรรมที่เรายังทำอยู่ เพราะเริ่มต้นเรามีโรงไฟฟ้าราชบุรีสนับสนุนงบในการพัฒนา
สังคม ส่วนใหญ่เราทำงานพัฒนา เราก็จะคิดถึงภาคธุรกิจด้วย เพราะสักวันหนึ่งงานพัฒนา
มันจะหมดไป แล้วลูกหลานที่นี่ เราจะเอาเงินที่ไหนมาจ้าง เราก็สร้างธุรกิจให้เกิดการพัฒนา
เพื่อให้เกิดความยั่งยืน (ณัฐพล เทศนายนัย 2555)

เมื่อก่อนสมาคมฯ เราทำงาน เราก็จะของบประมาณจากต่างประเทศ เมื่อก่อนมี
งบประมาณเยอะ มีโครงการเยอะแยะต่างๆ มากมาย โดยเฉพาะในภาคอีสานจะมีศูนย์สาขา
เยอะมาก แต่ที่นี้พอผ่านมาช่วงระยะเวลาหนึ่ง งบประมาณสนับสนุนจากต่างประเทศมันลด
น้อยลง เท่ากับงานพัฒนาที่เคยทำมันก็ลดน้อยลงตาม แต่เจ้าหน้าที่ที่มีอยู่ สมาคมฯ ก็ไม่ได้
เจ้าหน้าที่ออก ทุกคนก็ยังต้องอยู่ ทำยังไงเจ้าหน้าที่ถึงจะอยู่ได้ ถ้าศูนย์สาขาไหนมีงานพัฒนา
เพิ่มขึ้น ก็จะดึงเจ้าหน้าที่ไปส่วนหนึ่ง แต่คนที่อยู่ก็ต้องอยู่ให้ได้ จึงมีปีกิจกรรมอีกปีหนึ่งมา
เพื่อมีรายได้ส่วนหนึ่งมาช่วยเจ้าหน้าที่ด้วย (ลัดดา หมัดเต๊ะ 2555)

ดังนั้น แนวคิดความยั่งยืนขององค์กร ไม่แสวงหากำไรของ ดร.มิชัย วีระไวทยะ
ถือเป็นการตอบ โจทย์เพื่อความอยู่รอดขององค์กร และต่อยอดการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้เกิด
ความยั่งยืนในการพัฒนาในรูปแบบต่างๆ ศูนย์พัฒนาผสมผสานชนบทราชบุรี หน่วยงานหลักของ
ร้านอาหาร ซี แอนด์ ซี สาขาราชบุรี จำเป็นต้องสร้างรายได้ด้วยตัวเอง จึงจัดตั้งร้านอาหาร ซี
แอนด์ ซี สาขาราชบุรี เพื่อให้บริการด้านอาหารและที่พัก รายได้ที่เกิดจากการดำเนินธุรกิจเพื่อ
เป็นทุนในการทำธุรกิจต่อไป และกำไรส่วนหนึ่ง ถูกนำไปสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมเพื่อ
สังคมของสมาคมฯ จึงทำให้ร้านอาหาร ซี แอนด์ ซี สาขาราชบุรี เป็นส่วนหนึ่งของการดำเนิน
ธุรกิจในฐานะผู้ประกอบการทางสังคม

1.2 การดำเนินธุรกิจเพื่อให้เกิดรายได้เพียงพอและมุ่งเน้นการพัฒนาคนในชุมชน

ร้านอาหาร ซี แอนด์ ซี สาขาราชบุรี เป็นธุรกิจขนาดกลาง เปิดให้บริการด้าน
อาหาร ห้องพัก และห้องประชุม บุคลากรผู้ดำเนินธุรกิจ ส่วนหนึ่งคือ ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จาก
สมาคมฯ และอีกส่วนหนึ่งคือ การว่าจ้างงานจากชุมชนในพื้นที่ ดังนั้น รูปแบบการดำเนินธุรกิจ
ของ ร้านอาหารซี แอนด์ ซี ราชบุรี จึงเน้นการดำเนินธุรกิจเพื่อการพัฒนาชุมชนให้เกิดความ
ยั่งยืน เช่น การสร้างอาชีพให้คนในชุมชน มากกว่าที่ดำเนินธุรกิจเพื่อความมั่งคั่งและเพื่อให้เกิด
กำไรสูงสุด

ข้อมูลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์ผู้แทนองค์กรที่มีลักษณะสอดคล้องกับประเด็นนี้
ได้แก่

เรายังไม่ประสบความสำเร็จด้านธุรกิจสูงสุด แต่เราก็พยายามขึ้นบันได แต่ละก้าวอาจจะช้าหน่อย แต่ต้องให้มันคง ด้วยที่ว่าบุคลากรของเราไม่เคยทำธุรกิจด้านนี้มาก่อน แต่เราเรามีใจ จะอยู่ก็คิดถึงองค์กร เราก็ต้องเลี้ยงเขาไว้ เลี้ยงไว้ทำไม ก็ต้องไปด้วยกัน ช่วยกันเดิน (ณัฐพล เทศนานัย 2555)

ถ้าธุรกิจจำเป็น คือทำยังไงก็ได้ให้ได้กำไรสูงสุด แต่ของเราคือ ให้เลี้ยงตัวเองได้ พอเพียง ทำยังไงก็ได้ให้ชุมชนรับผลประโยชน์จากธุรกิจเราด้วย ไม่มากก็น้อย ตามกำลังธุรกิจของเรา (นวรรตน์ ทองอินทร์ 2555)

เรามาทำธุรกิจเราก็ต้องมี Service mind เข้าใจลูกค้า เข้าใจตัวร้านเรา เข้าใจ Concept ทาง ซี แอนด์ ซี เราทำธุรกิจเพื่อสังคม ไม่ได้มุ่งหวังว่ากำไรจะต้องเป็นแบบรัวรายมหาศาล หรือเป็นทุนทรัพย์สำหรับเราอะไรมากมาย แต่เหมือนว่าเป็นการรัวรายทางด้านคุณแลสังคม อย่างน้อยก็ได้สัมผัสให้กับคนที่มาทาน ได้รู้จักเรื่องของกาให้ ไม่ว่าคุณจะมีเงินมากน้อยขนาดไหน แต่การให้ก็เป็นสิ่งที่ทำให้คุณมีความสุขที่สุด เหมือนเขามากันที่ร้านเรา เขาก็ได้ทำบุญไปด้วย (ทัศนีย์ ทองอร่าม 2555)

ช่วงน้ำท่วมจะเป็นความรู้สึกที่แบบ ถามว่าเป็นช่วงที่มีความรู้สึกดีไหม มีรายได้ก็รู้สึกดีนะ แต่เป็นความรู้สึกที่อยู่บนความทุกข์ของคนอื่น มีลูกค้าที่มีทั้งมีเงินมาและไม่มีเงินมา แต่ถ้าคิดออกมาแล้วค่าห้องของเราก็ถูกกว่าที่อื่น ลูกค้าก็เลยแห่มาหาเรา แม้กระทั่งผู้บริหารก็บอกอย่าไปซ้ำเติมเขา เออมันก็เป็นอย่างนี้นะ อย่าไปซ้ำเติม อย่าไปคิดค่าห้องแพง เอาแต่พอประมาณ แล้วก็ให้เขาอยู่กันไป จนกว่าเขาจะพอใจ เราก็ไม่เรียกค่าค่าประกันห้องเขาด้วยซ้ำ เพราะเขาเดือดร้อนมา (นวรรตน์ ทองอินทร์ 2555)

จากการสัมภาษณ์บุคลากรของร้านอาหารทั้ง 4 ท่านพบว่า รายได้ของร้านอาหาร ซี แอนด์ ซี สาขาราชบุรี เกิดขึ้นอย่างพอเพียง เพื่อหล่อเลี้ยงธุรกิจให้ดำเนินต่อไปได้ เน้นการสร้างผลตอบแทนให้กับสังคม การสร้างงานและสร้างอาชีพ ช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส เป็นศูนย์กลางในการช่วยเหลือและพัฒนา ปลุกฝังคนในท้องถิ่นร่วมหวงแหนพื้นที่ และเป็นต้นแบบในการเรียนรู้ให้กับชุมชน ผู้บริหารและพนักงานจะมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือสังคมอย่างเต็มที่ โดยผ่านการดำเนินกิจกรรมเพื่อสังคมของทางร้านเอง และโครงการพัฒนาต่างๆ ของสมาคมฯ

1.3 การนำกำไรส่วนหนึ่งกลับคืนสู่สังคม

แนวคิดหนึ่งของการเป็นผู้ประกอบการทางสังคม คือการนำกำไรกลับคืนสู่สังคม ร้านอาหาร ซี แอนด์ ซี สาขาราชบุรี มีนโยบายนำกำไรกลับคืนสู่สังคมเช่นกัน แต่การนำกำไรส่วนหนึ่งกลับคืนสู่สังคม โดยผ่านการดำเนินกิจกรรมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนของสมาคมฯ

ตามรูปแบบการพัฒนาต่างๆ ที่สมาคมฯ ได้วางแผนไว้ หรือถ้าใครส่วนหนึ่งนำไปต่อยอดทางการศึกษา การวิจัยค้นคว้าเพื่อการพัฒนาสังคมในรูปแบบใหม่

ข้อมูลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์ผู้แทนองค์กรที่มีลักษณะสอดคล้องกับประเด็นนี้ได้แก่

ในส่วนงานสังคม สายงานพัฒนา เราจะอยู่ในส่วนของสมาคมฯ แต่อีกปีหนึ่งเราก็ทำในรูปบริษัท จัดตั้งบริษัทขึ้นมา คือ บริษัทนี้จะเป็นเรื่องของการทำธุรกรรมทางการเงิน เพื่อเข้ามาดูแลการค้าเงินธุรกิจตามกฎหมาย เวลาเสียภาษี เราก็ไปขึ้นทะเบียนเสียภาษีเหมือนปกติ แต่ถ้าใครส่วนหนึ่งเราก็นำไปสนับสนุนสมาคมฯ เพื่อทำงานพัฒนาไปด้วย (ณัฐพล เทศนานันท์ 2555)

คือทางสมาคมฯ ก็จะกระจายเงินที่ว่าเป็นกำไรทางสังคมจากทางร้านเนี่ย เข้าไปช่วยเหลือในแต่ละด้านๆ ที่มันมีปัญหา ก็เป็นส่วนหนึ่งที่ช่วยเหลือรัฐบาลไปในตัว แต่จะไม่ได้เยอะแยะ แต่อย่างน้อยคนละไม้ละมือ แต่ก็เหมือนได้ช่วยกัน (ทัศนีย์ ทองอร่าม 2555)

คนในพื้นที่ที่รับทราบนะ เขาก็รับทราบจากการใช้บริการ แทบจะเป็นสโลแกนเราเลยละว่า ถ้าใครส่วนหนึ่งคืนสู่สังคม ถามว่าเรื่องกำไร เราเองก็ยังคงเลี้ยงตัวเองอยู่ เพราะเราตั้งได้ไม่นาน แต่ว่าค่านโยบาย วิสัยทัศน์ของผู้บริหารเองก็คือ ถ้าใครส่วนหนึ่งต้องคืนสู่สังคม (นวรรตน์ ทองอินทร์ 2555)

จากการสัมภาษณ์บุคลากรของร้านอาหารทั้ง 4 ท่านพบว่า ร้านอาหาร ซี แอนด์ ซี สาขาราชบุรี นำกำไรที่ได้ ส่งต่อไปยังสมาคมฯ เพื่อพัฒนากิจกรรมและโครงการเพื่อสังคมในด้านอื่นๆ เพราะปัญหาทางสังคมต้องได้รับการแก้ไขอย่างต่อเนื่อง หากชุมชนและสังคมไม่เกิดการเรียนรู้ สามารถพึ่งพาตนเองได้ การแก้ไขปัญหานั้นๆ ก็จะไม่เกิดความยั่งยืน และเมื่อโครงการใหม่ๆ หรือกิจกรรมที่ทางสมาคมฯ ได้พัฒนาขึ้นเกิดความสำเร็จ การพัฒนาคุณภาพชีวิตที่เกิดขึ้นนั้น ก็ไม่ได้เกิดขึ้นเพียงแต่ในพื้นที่ของ 4 อำเภอในพื้นที่ความรับผิดชอบของร้านอาหาร ซี แอนด์ ซี สาขาราชบุรี เองเท่านั้น หากแต่การพัฒนาที่ได้เกิดขึ้นตามภูมิภาคต่างๆ ที่ทางสมาคมฯ ได้เข้าไปดำเนินงาน ก็เปรียบเสมือนเป็นการนำกำไรของทาง ซี แอนด์ ซี ราชบุรี ไปแก้ไขปัญหาสังคมในระดับภูมิภาค และในระดับประเทศได้ในลำดับต่อไป

2. รูปแบบการพัฒนาชุมชนและสังคมของ ร้านอาหาร ซี แอนด์ ซี สาขาราชบุรี

เนื่องด้วยร้านอาหาร ซี แอนด์ ซี สาขาราชบุรี เป็นหน่วยงานสนับสนุนของสมาคมฯ ดังนั้น รูปแบบการพัฒนาชุมชนและสังคม จึงดำเนินการผ่านโครงการและกิจกรรมต่างๆ ของสมาคมฯ โดยมีบุคลากรของทางร้านอาหาร ซี แอนด์ ซี สาขาราชบุรี เป็นผู้ดำเนินงานและขับเคลื่อนกิจกรรมต่างๆ เหล่านั้น ในนามของสมาคมฯ และมีกิจกรรมส่วนหนึ่งที่ร้านอาหาร ซี

แอนด์ ซี สาขาราชบุรี เป็นผู้ดำเนินการโดยตรง แต่มักจะเป็นในรูปแบบของการช่วยเหลือและการร่วมมือกับชุมชน

ข้อมูลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์ผู้แทนองค์กรที่มีลักษณะสอดคล้องกับประเด็นนี้ได้แก่

คนที่นี้เราจะสวมหมวกสองใบ ใบหนึ่งเราจะทำธุรกิจ ก็คือร้านอาหารและโรงแรม ส่วนอีกใบเราก็เป็นคนในสมาคมฯ ก็คือ พอมีงานพัฒนา มา เราก็พร้อมจะออกไปทำ (ณัฐพล เทศนายนัย 2555)

กิจกรรมพัฒนาชุมชนและสังคมที่ประสบความสำเร็จของร้านอาหาร ซี แอนด์ ซี สาขาราชบุรี มีบุคลากรเป็นผู้ดำเนินงานภายใต้บทบาทของศูนย์พัฒนาชนบทผสมผสานราชบุรี โดยดำเนินงานอย่างต่อเนื่องและเห็นผลสำเร็จชัดเจน ได้แก่ 1) ธนาคารพัฒนาหมู่บ้าน 2) วิชาทักชุมชนกลุ่มเกษตรปลอดสารพิษ และ 3) ห้องสมุดของเล่น และมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.1 ธนาคารพัฒนาหมู่บ้าน

สถาบันการเงินในชุมชนเป็นอีกหนึ่งประเด็นหนึ่งที่ทางสมาคมฯ เล็งเห็นถึงความสำคัญ เป็นการพัฒนาและเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับองค์กรชุมชนในชนบท เพื่อให้เกิดการพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการออมเงินและเสริมสร้างความประหยัดของชาวบ้าน เพื่อให้เป็นแหล่งเงินงบประมาณในการพัฒนาชุมชนของตำบลแพงพวย เริ่มต้นโครงการเมื่อปี พ.ศ. 2547 ซึ่งสามารถให้ประโยชน์กับชุมชนในด้านต่างๆ ได้ เช่น สมาชิกเกิดการพัฒนาตัวเอง ชุมชนสามารถบริหารจัดการทางการเงินได้ด้วยตัวเอง และเป็นจุดเริ่มต้นในการพัฒนาไปสู่ธุรกิจชุมชนที่มีความเข้มแข็งและยั่งยืน ลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ให้กับชุมชน กำไรส่วนหนึ่งสามารถนำไปจัดตั้งกองทุนพัฒนาหมู่บ้านได้ เป็นต้น โดยมีหลักการดำเนินการตามแนวทางของการพัฒนาแบบเศรษฐกิจพอเพียง

เจ้าหน้าที่ปฏิบัติการจากทางสมาคมฯ ได้ดำเนินการเพื่อให้ชุมชนเกิดการรวมตัว โดยอาศัยแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นพื้นฐาน เพื่อให้ชุมชนในตำบลแพงพวยเกิดการเรียนรู้

ข้อมูลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์ผู้แทนองค์กรที่มีลักษณะสอดคล้องกับประเด็นนี้ได้แก่

กิจกรรมในเรื่องของกลุ่มการเงิน ก็คือส่งเสริมให้เขาออมเงิน กู้ยืมเงิน แล้วก็เอาดอกเบี้ยที่ได้ปันผลกลับคืนสู่สมาชิก ส่วนหนึ่งก็นำไปดูแลสิ่งแวดล้อม ดูแลคนพิการ ก็แล้วแต่ความดีที่ประมุขของเขาว่า จะเอาเงินปันผลส่วนนี้ไปทำอะไรบ้าง (ลัดดา หมดเต๊ะ 2555)

ข้อมูลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์คนในชุมชนที่มีลักษณะสอดคล้องกับประเด็นนี้ได้แก่

เขาเข้ามานี้ เขาก็จะมาดูแลทุกเรื่อง มันก็เข้ากับหลักผมพอดี เพราะว่าที่ว่าเนี่ย หมู่บ้านผม งบประมาณอะไรมันก็ยังไม่ มี หมู่บ้านเราเนี่ยมันก็เป็นหมู่บ้านใหม่ เงินงบแม้แต่เงินหนึ่งล้านบาท เรายังไม่มี แล้วพี่น้องประชาชนเราเนี่ยอย่าแะอยู่ เพราะว่าเงินหนึ่งล้านบาท เรายังไม่มี เขาก็ต้องไปกู้หน้่นอกระบบไป เราก็เลยต้องมาทำระบบการเงินไป ที่จะช่วยเหลือพี่น้องเรา (ปรีชา เจริญวรรณ 2555)

ภาพที่ 4 ที่ทำการธนาคารพัฒนาหมู่บ้านแพ่งพวย 1

ที่มา : สภากงค์ชุมชนราชบุรี, ธนาคารพัฒนาหมู่บ้านแพ่งพวย 1 [ออนไลน์], เข้าถึงเมื่อ 24 มีนาคม 2555. เข้าถึงได้จาก <http://www.siamlocalnews.com>

ผลจากการดำเนินงาน ปัจจุบันมีสมาชิกอยู่ที่ 156 คน และมีเงินฝากรวมอยู่ที่ หนึ่งล้านสองแสนบาท สมาชิกฯ มีส่วนช่วยในการจัดหาความรู้ ให้การอบรม จึงก่อให้เกิดการรวมกลุ่มกัน ในชุมชน ทำให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็ง เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน ผู้นำเกิดความภาคภูมิใจและเข้าใจถึงแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และสามารถก่อให้เกิดผลประโยชน์ต่อชุมชนได้อีกมากมาย

ข้อมูลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์คนในชุมชนที่มีลักษณะสอดคล้องกับประเด็นนี้ได้แก่

เราทำธนาคารหมู่บ้านสำเร็จ ต้องบอกว่าสำเร็จ มีคนมาศึกษาดูงานกันเยอะ แล้วเรายังคิดค้น ร่วมกับพีดีเอ นี้แหละ คิดค้นกันดูแลสิ่งแวดล้อม (ปรีชา เจริญวรรณ 2555)

พอเพียงคือ การยับยั้งแต่ต้องไม่อด มีทุนต้องเพิ่มทุน ให้เดินในวงกลมแห่งความพอดี แห่งความสุขสบายไม่ก้าวล้ำก้าวล่วง หมายความว่า เหมือนคุณมีร้อยแต่จ่ายร้อยห้าสิบ เจิงใหม่ ถ้าเรายังได้ทั้งหมด ใจก็เกิดสุข มันอยู่ที่เรา จะให้พอเพียงแค่ไหน (นิเวศสุนทรธรรมจ 2555)

ธนาคารหมู่บ้าน เป็นกิจกรรมหนึ่งของการดำเนินงานในโครงการ “โรงงานไฟฟ้าราชบุรีพัฒนา” ชุมชนในตำบลแพงพวยได้รับประโยชน์มากมายจากกิจกรรมนี้ สามารถสร้างความร่วมมือในชุมชน ก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมในการพัฒนาทุกภาคส่วน เช่น สำนักงานเกษตรจังหวัดราชบุรี องค์การบริหารส่วนตำบลแพงพวย เป็นต้น ถึงแม้ว่าในปัจจุบัน ทางสมาคมฯ ไม่ได้มีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมนี้แล้ว แต่ธนาคารชุมชน ยังสามารถดำเนินการไปได้ด้วยความสามารถของชุมชนเองอย่างเข้มแข็ง อาศัยความร่วมมือจากชุมชน ซึ่งเป็นผลมาจากการพัฒนาเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ ฟังพาตัวเอง และยังสามารถทำให้เกิดการรวมตัวของชุมชน โดยมีสมาคมฯ และบุคลากรจากทางร้านอาหาร ซี แอนด์ ซี สาขาราชบุรี เป็นผู้สนับสนุนและผลักดันให้เกิดความสำเร็จ

2.2 วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเกษตรปลอดสารพิษ

การดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมเป็นอีกหนึ่งจุดมุ่งหมายของการดำเนินงานของสมาคมฯ เพื่อเสริมสร้างศักยภาพของเกษตรกรในพื้นที่ เพื่อให้ลดการใช้สารเคมี และเพื่อสุขภาพอนามัยที่ดีขึ้นของคนในชุมชนตำบลแพงพวย โดยมีคุณชูชัย นาคเขียว ประธานกลุ่มเป็นผู้คิดค้นและพัฒนาการใช้สมุนไพรสกัดเพื่อการเกษตร เป็นการลดการใช้สารเคมีและยังสามารถลดต้นทุนทางการเกษตรได้อีกด้วย โดยเริ่มโครงการเมื่อปี พ.ศ. 2548 จากกลุ่มเกษตรปลอดสารพิษและสามารถพัฒนาสู่วิสาหกิจชุมชนได้

เจ้าหน้าที่ปฏิบัติการจากทางสมาคมฯ ได้ดำเนินการให้ความช่วยเหลือและให้ความรู้กับกลุ่มเกษตรกรจนเกิดการรวมตัวกัน เพื่อให้เห็นผลกระทบของการใช้สารเคมี อาจทำให้สุขภาพร่างกายไม่แข็งแรง และเป็นมลพิษต่อสิ่งแวดล้อม

ข้อมูลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์คนในชุมชนที่มีลักษณะสอดคล้องกับประเด็นนี้ได้แก่

ถ้าไม่มีพีดีเอ เราก็ยังไม่ทำกัน เราก็ไม่รวมกลุ่มกัน ชุมชนดีขึ้นเยอะ เขาก็เข้ามาทำกัน รักษาสิ่งแวดล้อม เราอยากได้อะไรเขาก็มาเสริม พาไปดูงาน ชาวบ้านได้มหาศาล เอา

จริงถ้าเขาไม่มาแนะนำ เราก็คงไม่ได้รวมกลุ่มกัน เขาอยากให้เราดูกันได้ (ชูชัย นาคเขียว 2555)

ภาพที่ 5 การพัฒนาวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเกษตรกรปลอดสารพิษตำบลแพงพวย

จากการสัมภาษณ์ชุมชนที่เกี่ยวข้องพบว่า ผลจากการดำเนินงาน ชุมชนมีความรู้ความเข้าใจ สามารถลดการใช้สารเคมี และยอมรับการใช้สมุนไพรสกัดเพื่อกำจัดศัตรูพืช ส่งผลให้สุขภาพร่างกายแข็งแรงขึ้น ลดการสร้างมลพิษต่อสิ่งแวดล้อม อีกทั้งผลผลิตทางการเกษตรสามารถส่งออกไปต่างประเทศได้ โดยไม่ตรวจพบการเจือปนของสารเคมีในผลผลิต และยังสามารถลดต้นทุนทางการเกษตรได้อีกด้วย ทางกลุ่มได้ขึ้นทะเบียนเป็นวิสาหกิจชุมชนเมื่อปี พ.ศ. 2549 ปัจจุบันมีสมาชิก 170 คน ชาวบ้านเกิดการรวมตัวกันอย่างเข้มแข็ง เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ให้กับหน่วยงานต่างๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ และเมื่อวันที่ 18 สิงหาคม 2549 สมเด็จพระราชินี อาชิ เฮอร์ริง วังโม วังซุก แห่งราชอาณาจักรภูฎาน ทอดพระเนตรวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเกษตรกรปลอดสารพิษตำบลแพงพวย และส่งบุคลากรเข้ามาเรียนรู้งาน ซึ่งสร้างความปลาบปลื้มแก่ประชาชนในพื้นที่เป็นอย่างมาก อีกทั้งยังเป็นกำลังใจให้แก่การร่วมมือร่วมแรงของคนในชุมชนจนได้เป็นที่ยอมรับในระดับชาติ

2.3 ห้องสมุดของเล่น

สมาคมฯ ได้ให้ความสำคัญกับเด็กและเยาวชน ห้องสมุดของเล่นจึงเป็นการสร้างจิตสำนึกให้แก่เด็กและเยาวชน ส่งเสริมการเป็นผู้นำเพื่อช่วยเหลือสังคมและรักษาสีเขียว โดยส่งเสริมให้ประชาชนในเมืองใหญ่ๆ บริจาคของเล่นให้แก่เด็กในชนบท

จากนั้นทางสมาคมฯ จะเป็นหน่วยงานกลางในการรับบริจาคของเล่น เพื่อนำไปให้โรงเรียนในชนบท และให้เด็กอายุตั้งแต่ 8 – 14 ปี เป็นผู้บริหารจัดการดูแลห้องสมุดของเล่นของตน เด็กที่สนใจจะขอยืมของเล่น จะต้องตอบแทนโดยการทำงานสาธารณะประโยชน์ เช่น ปลูกต้นไม้ เก็บขยะ เป็นต้น

ภาพที่ 6 สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 7 ร่วมกับสมาคมฯ นำตุ๊กตาและของเล่นไปมอบให้กับห้องสมุดของเล่น ณ โรงเรียนวัดคงคาราม อำเภอโพธาราม เมื่อวันที่ 6 ธันวาคม 2553
ที่มา : ความเคลื่อนไหว, แกลอรี่รวมภาพกิจกรรม [ออนไลน์], เข้าถึงเมื่อ 23 มีนาคม 2555. เข้าถึงได้จาก <http://www.ch7.com>

ข้อมูลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์ผู้แทนองค์กรที่มีลักษณะสอดคล้องกับประเด็นนี้ได้แก่

ของบริจาคส่วนใหญ่จะเป็นพวก หนังสือ นิทาน แบบเรียน หนังสือเก่าๆ หรือ เป็นของพวกที่ลูกหลานเขาใช้แล้ว และก็มีความของเด็กที่เป็น ตัวต่อ จิ๊กซอว์ การ์ตูน หุ่นยนต์ ตุ๊กตา ของเล่นที่สามารถพัฒนาทักษะได้หลายๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นกล้านเนื้อ ความคิด แล้วยังฝึกเด็กเรื่องการทำความดี เรื่องการบำเพ็ญประโยชน์ การทำงาน เพราะว่าจะ มีทีมหนึ่งที่ทางโรงเรียนเขาเลือกขึ้นหรือแต่งตั้งขึ้นเพื่อมาดูแลตรงนี้ ตรวจสอบสภาพของ เล่น คูแกลการยืมการคืนว่าตรงเวลาไหม เหมือนเป็นการฝึกเด็กไปด้วย (ลัดดา หมดตะ 2555)

ข้อมูลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์คนในชุมชนที่มีลักษณะสอดคล้องกับประเด็นนี้ ได้แก่

เด็กๆ ชอบมาก แต่เด็กไม่ค่อยรักข้าวของก็มีข้าวรดบ้าง ความอยากรู้อยากเห็น ของเด็กๆ ก็คือ ชอบเล่นสนุกสนาน ก็เรียกได้ว่าห้องสมุดของเล่นนี้เป็น การเรียนปนเล่น อะไอย่างนี้ มันมีตัวต่ออะไรแบบนี้มันก็ช่วยเรื่องความคิดสร้างสรรค์ของเด็ก เด็กๆ ก็ต้องมี การทำความดีแถม เพราะเรามีบันทึกความดี เด็กๆ ก็จะชอบมาก (คุณฉิม มัญญาหงส์ 2555)

จากการสัมภาษณ์บุคลากรของร้านอาหารและชุมชนที่เกี่ยวข้องพบว่า โครงการ ห้องสมุดของเล่นนี้ ทางศูนย์พัฒนาชนบทผสมผสานราชบุรี ได้เริ่มต้นดำเนินการตั้งแต่ปี พ.ศ. 2552 จนถึงปัจจุบัน โดยรับบริจาคของเล่นมาจากองค์กร หน่วยงาน บริษัท และบุคคลทั่วไปจากสถานที่ ต่างๆ และร้านอาหาร ซี แอนด์ ซี สาขาราชบุรีเอง ยังเป็นศูนย์กลางการรับบริจาค และดำเนินการ กระจายของเล่นไปตามจังหวัดต่างๆ ไม่เพียงเฉพาะในจังหวัดราชบุรี เท่านั้น ทางสมาคมฯ มี วัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมให้เด็กมีจิตสาธารณะและสร้างสรรค์สังคม โดยเด็กในเมืองจะมีโอกาส แบ่งปันของเล่นให้กับเด็กด้อยโอกาสในชนบท ส่วนเด็กในชนบทก็ได้รับโอกาสมีของเล่น และใน เวลาเดียวกันได้ช่วยเหลือสังคม และพัฒนาพื้นที่ของตนเองไปพร้อมกัน

3. องค์ประกอบการสร้างธุรกิจอย่างยั่งยืนของ ร้านอาหาร ซี แอนด์ ซี สาขาราชบุรี

ความยั่งยืนของธุรกิจ เป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้ผลักดันให้คนในองค์กรมีจุดมุ่งหมาย เดียวกัน เพื่อร่วมมือกันสร้างและพัฒนาธุรกิจให้เป็นที่ยอมรับและดำเนินงานเพื่อให้เกิดความ มั่นคงและยั่งยืน ร้านอาหาร ซี แอนด์ ซี สาขาราชบุรี มีการดำเนินงานและวิธีการต่างๆ เพื่อทำให้ ธุรกิจเกิดความยั่งยืน โดยผู้วิจัยพบว่า องค์ประกอบหลักสำคัญที่สามารถนำพาธุรกิจของร้านอาหาร ซี แอนด์ ซี สาขาราชบุรี ให้เกิดความยั่งยืน ได้แก่ 1) ความโดดเด่นของผู้นำองค์กร 2) บุคลากรมี คุณภาพ 3) ความเข้มแข็งของเครือข่ายสมาคมฯ 4) ความสัมพันธ์อันดีกับชุมชน และ 5) นวัตกรรม ทางธุรกิจ โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.1 ความโดดเด่นของผู้นำองค์กร

ผู้นำองค์กร คือ ผู้ที่สามารถกำหนดแนวทางการดำเนินงาน หรือทิศทางของธุรกิจ ซึ่งความสำคัญของธุรกิจเพื่อสังคม ผู้นำเป็นบุคคลสำคัญในการกำหนดนโยบายเพื่อช่วยเหลือสังคม โดยสอดแทรกผ่านวิสัยทัศน์และวัตถุประสงค์ของการดำเนินธุรกิจ จุดเริ่มต้นของร้านอาหาร ซี แอนด์ ซี เกิดจากแนวคิดสำคัญของดร.มิชัช วีระไวทยะ โดยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาสังคมอย่างแท้จริง และไม่ต้องการพึ่งพาอาศัยเงินทุนจากการบริจาคเสมอไป จึงต้องอาศัยเงินจากการดำเนินธุรกิจของตัวเอง โดยคุณรัชชัช ไตรทองอยู่เป็นผู้อยู่เบื้องหลังของการดำเนินธุรกิจเพื่อสังคมแห่งนี้ ผู้นำขององค์กรแห่งนี้ จึงมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนธุรกิจให้บรรลุเป้าหมาย จากการศึกษาพบว่า ผู้นำของศูนย์พัฒนาชนบทผสมผสานราชบุรีและร้านอาหาร ซี แอนด์ ซี ราชบุรี มีความโดดเด่นในด้านต่างๆ ดังนี้ 1) ผู้นำเป็นผู้มีความรู้ความสามารถ 2) ผู้นำมีคุณลักษณะทางสังคม และ 3) ผู้นำเป็นที่ยอมรับในระดับนานาชาติ ซึ่งมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

1. ผู้นำเป็นผู้มีความรู้ความสามารถ

ความรู้และความสามารถของผู้นำองค์กรแห่งนี้ คือ เชี่ยวชาญ ความแม่นยำในการตัดสินใจ ระดับความรู้ ความคล่องแคล่วในการใช้ภาษา สิ่งเหล่านี้สามารถชี้แนะองค์กรให้เจริญก้าวหน้า ด้วยวิธีการใหม่ ๆ ล้วนเป็นสิ่งสำคัญที่จะสร้างภาพลักษณ์ที่ดีต่อผู้ตาม หากผู้นำขาดความรู้ ความสามารถ ก็ไม่สามารถพาองค์กรให้เจริญได้ แต่สมาคมฯ มีผู้นำที่มีความรู้ความสามารถ สามารถวัดได้จากการดำเนินงานของสมาคมฯ ได้อย่างยาวนานถึง 37 ปี และดำเนินธุรกิจในรูปแบบต่างๆ มาอย่างยาวนาน

ข้อมูลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์ผู้แทนองค์กรที่มีลักษณะสอดคล้องกับประเด็นนี้ ได้แก่

คุณมิชัชเป็นคนที่มีไอเดีย (Idea) กระจุกมาก แก่เป็นคนเดินเร็ว คิดเร็ว ทำเร็ว ไปเร็ว มันก็โชคดีที่หน่วยงานเรามี ผอ.มิชัชที่มีหัวคิดด้านพัฒนาไปไว แล้วก็มีการวิจัยซึ่งในเรื่องธุรกิจก็จะไวเหมือนกัน ทั้งสองก็จะประสานกัน ไปด้วยกัน ขาดด้านใดด้านหนึ่งก็จะมีคนช่วยเติมให้ (ลัดดา หมดเต๊ะ 2555)

คุณมิชัชเป็นคนที่มีไอเดียดีมาก เหมือนคิดล่วงหน้าไปก่อนคนไทย 10 ปี 20 ปี โครงการที่ออกจากหัวแกจะต้องเห็นผลเลย จะต้องค่อนข้างได้เห็นผล (นวรรตน์ ทองอินทร์ 2555)

คุณมิชัช มีอยู่ครั้งหนึ่ง แกเคยบอกว่า NGO เนี่ย ถ้าไม่มีเงินมาสนับสนุนก็ล้ม คุณมิชัชก็เลยเปิดเวทีเรื่อง NGO ก็ต้องหาเงินได้ สร้างธุรกิจได้ แล้วเอามาเพื่อเลี้ยงตัว ไม่อย่างนั้นคนมาเป็นลูกจ้าง NGO ก็หมดนะสิ หมดแล้วก็หมดเงินไป (ณัฐพล เทศนานัย 2555)

2. ผู้นำเป็นมีคุณลักษณะทางสังคม

การมีลักษณะทางสังคม คือ การรู้จักประนีประนอม ความสามารถในการบริหารความร่วมมือกับชุมชน ความเป็นที่นิยมชมชอบ ความเป็นนักการทูต การมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ซึ่งคุณลักษณะเหล่านี้ ล้วนมีอยู่ในผู้นำของสมาคมฯ และร้านอาหาร ซี แอนด์ ซี ราชบุรี

ข้อมูลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์ผู้แทนองค์กรที่มีลักษณะสอดคล้องกับประเด็นนี้ ได้แก่

คุณมิชัชเป็นคนที่มีความคิดอะไรใหม่ๆ ประเด็นในหัวของแกก็จะมีความเรื่องสังคมกับธุรกิจมาโดยตลอด แล้วจะเป็นคนที่คิดอะไรใหม่ๆ และเร็ว ไม่หยุดนิ่ง คุณธวัชชัยเนี่ย จะเป็นคนละเอียด แล้วเรื่องของการทำธุรกิจอยู่ข้างหลัง จะมองเรื่องของการทำธุรกิจและไม่เอาเปรียบสังคม ก็จะมองประมาณนี้ แล้วทั้งคู่จะไปด้วยกันได้ (ณัฐพล เทศนานัย 2555)

อย่างคุณธวัชชัย แกเดินทางไปทั่วโลกมากมาย ได้ไอเดียอะไรมา แกก็จะมาเล่าให้ฟัง ว่าได้ไปพบไปเห็นอะไรมา แล้วลองทำดูว่ามันเหมาะกับที่นี้ไหม ลองดูว่าคนที่นี้วิถีชีวิตเป็นอย่างไร ไม่จำเป็นต้องเอาที่แกเสนอเลยนะ เพราะมันอาจจะเหมาะกับเมืองท่องเที่ยวอย่างพัทยา หรือที่ที่มีนักท่องเที่ยวฝรั่งเยอะๆ แต่เรามันเมืองผ่าน แต่เศรษฐกิจดีนะ ก็ปรับใช้เอา เหมือนแกให้มา 100 เรามาปรับใช้แค่ 10 แกก็ดีใจแล้ว (นวรรตน์ ทองอินทร์ 2555)

ข้อมูลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์ชุมชนที่มีลักษณะสอดคล้องกับประเด็นนี้ ได้แก่

เขาก็มาร่วมช่วยชาวบ้าน เขาก็มีส่วนได้ในกิจการของเขา แต่แกก็มาลงพื้นที่เองเลยนะ (ชูชัย นาคเขียว 2555)

3. ผู้นำเป็นที่ยอมรับในระดับนานาชาติ

การเป็นผู้บุกเบิกเรื่องการรณรงค์ใช้ถุงยางอนามัยในประเทศไทยเป็นคนแรก และการสร้างคุณประโยชน์ให้กับประเทศชาติมากมาย การสร้างแนวคิดการทำธุรกิจเพื่อสังคม ทำให้ชื่อเสียงของ ดร.มิชัช วีระไวทยะ โด่งดังไปทั่วโลก ได้รับรางวัลและเกียรติบัตรระดับนานาชาติมากมายหลายรางวัล เช่น ปี พ.ศ. 2551 รางวัลผู้นำด้านธุรกิจเพื่อสังคมจากมูลนิธิสกอลล์ (Skoll) ปี พ.ศ. 2550 รางวัล Nikkei Asia Prizes สาขาการพัฒนาจากหนังสือพิมพ์นิเคอิ รางวัล Gates Award for Global Health จากมูลนิธิ บิลและเมลินดา เกตต์ ซึ่งเป็นรางวัลในด้านสาธารณสุขที่ใหญ่ที่สุดของโลก ปี พ.ศ. 2549 ได้รับเลือกจาก Time Magazine ให้เป็นหนึ่งในฮีโร่ 60 คน จากทวีปเอเชีย ผู้มีผลงานความก้าวหน้า ด้านการแก้ปัญหาความยากจนในชนบท มีบทบาทในงานวางแผนครอบครัวและการป้องกันการแพร่ขยายของโรคเอดส์ ทั้งด้านการสร้างนโยบายและการให้

การศึกษากับระดับรากหญ้า และยังได้รับเลือกให้เป็นผู้ทรงคุณวุฒิจากประเทศไทย ในการร่วมพิจารณาวิสัยทัศน์อาเซียนในปี ค.ศ. 2020 (Association of Southeast Asia Nations 2011)

ความโดดเด่นทั้ง 3 ลักษณะนี้ เป็นที่พิสูจน์ได้ว่า ผู้นำอย่าง ดร.มิชัย วีระไวทยะ และคุณวิรัชชัย ไตรทองอยู่ ได้ร่วมมือกันดำเนินกิจกรรมและธุรกิจเพื่อสังคมมาอย่างยาวนาน แสดงให้เห็นได้ว่า หากองค์กรขาดผู้นำที่ดีในการกำหนดทิศทางของธุรกิจแล้ว ก็ไม่สามารถนำธุรกิจให้เป็นที่รู้จัก เป็นที่รับรู้ของสังคมได้ อีกทั้งยังไม่สามารถดำเนินการเพื่อก่อให้เกิดความยั่งยืนได้ การพัฒนาที่สำเร็จลุล่วงไปแล้ว ยังต้องอาศัยความต่อเนื่องเพื่อก่อให้เกิดความยั่งยืน ธุรกิจก็เช่นเดียวกัน เมื่อผู้ประกอบการสังคมเกิดความยั่งยืนแล้ว การพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนก็จะขยายพื้นที่ออกไปได้เรื่อยๆ ชนบทก็จะได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและทั่วถึงเช่นเดียวกัน

3.2 บุคลากรมีคุณภาพ

ร้านอาหาร ซี แอนด์ ซี สาขาราชบุรี ประกอบด้วยด้วยบุคลากร 2 ส่วนคือ ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากสมาคมฯ และการจ้างงานของชุมชนในพื้นที่ ทั้งสองส่วนมีความสำคัญต่อการพัฒนาธุรกิจให้เกิดความยั่งยืน โดยสามารถสรุปข้อมูลจากการศึกษาด้านบุคลากร ออกเป็นความสำคัญ 5 ข้อ ได้แก่ 1) ประสิทธิภาพด้านงานพัฒนา 2) การว่าจ้างงานในท้องเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต 4) การฝึกอบรมและการคัดเลือกบุคลากร และ 5) การปลูกฝังจิตสำนึกองค์กร มีรายละเอียดดังนี้

1. ประสิทธิภาพด้านงานพัฒนา

บุคลากรจากทางสมาคมฯ เป็นผู้ที่มีประสิทธิภาพในการทำงานพัฒนามาเป็นระยะเวลานาน ประสิทธิภาพที่ได้มานั้น เต็มไปด้วยคุณภาพด้านงานพัฒนาและคุณภาพจิตใจที่พร้อมจะช่วยเหลือสังคม และบุคลากรจากทางสมาคมฯ ยังเป็นที่ยอมรับและได้รับความไว้วางใจจากบริษัทต่างๆ ให้เข้าไปดำเนินงานด้านความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรธุรกิจต่างๆ

ข้อมูลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์ผู้แทนองค์กรที่มีลักษณะสอดคล้องกับประเด็นนี้ ได้แก่

พี่เริ่มทำงานกับสมาคมฯ เมื่อปี 2539 จะเริ่มทำงานด้านพัฒนา ก่อน ซึ่งจะทำให้กับโครงการปลูกป่าถาวรเฉลิมพระเกียรติ ที่เป็นการปลูกป่าหนึ่งล้านไร่เพื่อถวายในหลวงของ ป.ต.ท. ก็ทำได้ประมาณ 2 ปี แล้วพอประมาณปี 2541-2552 พี่ก็มาทำงานพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนวทอ ก๊าซให้กับ ป.ต.ท. คือเขาจะคืนกำไรสู่สังคม เขาไม่เก่งเรื่องงานพัฒนา ทางเขาจะเก่งเรื่องธุรกิจ แล้วเขาก็เลยมาให้คุณมิชัย ช่วยเกี่ยวกับการทำงานพัฒนาคุณภาพชีวิตหมู่บ้านเป้าหมายที่ตามแนวทอของ ป.ต.ท. พาดผ่าน คือสมาคมฯ ของเราเป็นที่ไว้วางใจของบริษัทต่างๆ ที่ทำ CSR อย่างบริษัทเบทาโกร ซึ่งบ้านพี่อยู่ลพบุรี พอปี 2552 แม่ป่วยไม่สบาย

ทางฝ่ายท่านก็ส่งสาร เลยให้พี่กลับไปดูแม่ ก็เลยไปอยู่ที่นั่นไปทำ CSR ให้กับเบทาโกรอยู่ ประมาณ 7 เดือน (ทัศนีย์ ทองอร่าม 2555)

อย่างเจ้าหน้าที่บางคน หากมีประสบการณ์มากแล้ว เขาก็จะย้ายไปอยู่กับหน่วยงานอื่นๆ เพราะเราจะสนับสนุนผลักดันให้เกิดการเติบโต ส่วนใหญ่เราจะดูคนที่มีการเตรียมพร้อมไว้ดีแล้ว หากมีการร้องขอมา เราก็จะส่งไป (ณัฐพล เทศนานัย 2555)

และเมื่อบุคลากรของสมาคมฯ ต้องมารับหน้าที่ในการดำเนินธุรกิจควบคู่กับการทำงานพัฒนาสังคมและชุมชนไปด้วย ก็ได้อาศัยประสบการณ์จากการทำงานพัฒนา นำมาปรับใช้เพื่อให้เหมาะสมกับการทำธุรกิจ

ข้อมูลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์ผู้แทนองค์กรที่มีลักษณะสอดคล้องกับประเด็นนี้ ได้แก่

ค่อนข้างจะปรับตัวเยอะ ก็เป็นรอยต่อที่ยากเหมือนกัน แต่ผู้บริหารเขาก็เปิดโอกาสให้เราไปอบรมอะไรต่างๆ (ทัศนีย์ ทองอร่าม 2555)

เราต้องปรับเยอะ คือเมื่อก่อนการทำงานพัฒนา เรามีแต่ให้ เต็มใจให้ ให้ 100% ให้ 1000% ให้หมดเลย แต่พอมาทำธุรกิจ ในการทำธุรกิจต้องหวังผลกำไร เราต้องเกี่ยว ต้องอยู่ให้ได้ แต่ด้วยความที่เราเคยให้ตลอด เพราะฉะนั้น เวลาที่เราทำอะไรบางครั้ง ความรู้สึกมันขัดแย้งกัน (ลัดดา หมัดเต๊ะ 2555)

ต้องคิดกลับหลัง ต้องคิดย้อนกลับ เวลาทำธุรกิจ แหล่งเงินเราได้มายังไง มีอยู่เท่าไร แล้วเราจะต้องให้ไปเท่าไร หมายถึงขายไปเท่าไรแล้วเราจะมีกำไรเลี้ยงตัวเอง ตอนนี้นะคิดว่ามีกำไรเลี้ยงตัวเองเล็กน้อย เพื่อจะได้คืนสู่สังคม คือเรายังตั้งเป้าเรื่องกำไรคืนสู่สังคมอยู่ แต่ ณ ตอนนี้ก็ถือว่า มันเหมือนว่าเราก็เป็นนักบุญแต่อยากมีกำไรอยู่นะ ซึ่งพวกพี่เองเนี่ย ถ้าทำงานมาแล้วจะค่อนข้างแบบ เฮ้ย มันแพงไปไหม แล้วยังไงละ แล้วมันจะใช่ไหม อะไรอย่างนี้ แต่ว่าเราก็จะมีการอบรมให้ความรู้เรื่องธุรกิจว่าต้องคิดแค่ไหน ต้องคิดมากกว่าเดิม ต้องคิดเรื่องกำไรเข้ามาด้วย (นวรรตน์ ทองอินทร์ 2555)

การเข้าอบรมความรู้ด้านต่างๆ ทำให้บุคลากรของสมาคมฯ ได้มุมมอง ได้แนวคิด ด้านการบริหารธุรกิจเพิ่มเติมขึ้นมากขึ้น โดยผู้นำและผู้บริหารได้ให้การสนับสนุนเพื่อให้บุคลากรเกิดการเรียนรู้อย่างเต็มที่

ข้อมูลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์ผู้แทนองค์กรที่มีลักษณะสอดคล้องกับประเด็นนี้ ได้แก่

สนใจเรื่องไหนขอให้ออกหອะ เรื่องธุรกิจนะ เขาก็ส่งเสริมความรู้เรา จะทำโน่นทำนี่ เรื่องการตลาด เรื่องวางแผน เรื่องอะไรขอให้ออก เขาก็อยากให้เราเรียนรู้ตลอดเวลา (นวรรตน์ ทองอินทร์ 2555)

อีกทั้ง การเสาะแสวงหาความรู้จากผู้มีประสบการณ์ และการได้รับแนวความคิดด้านการบริหารงานธุรกิจจากผู้นำองค์กร บุคลากรของสมาคมฯ สามารถนำมาใช้ร่วมกันกับการดำเนินงานประจำวัน เรียนรู้ ปรับเปลี่ยน แก้ไข จนได้วิถีทางการดำเนินธุรกิจที่เหมาะสมกับร้านอาหาร ซี แอนด์ ซี สาขาราชบุรี ในรูปแบบของการเป็นผู้ประกอบการทางสังคมของตนเอง

ข้อมูลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์ผู้แทนองค์กรที่มีลักษณะสอดคล้องกับประเด็นนี้ ได้แก่

ผู้บริหารไม่มาคิดหรอก คุณจะขายอะไร มันต้องคิดมาจากข้างล่าง คุณจะขายอะไรให้บอกมา แล้วมาคุยกัน ถ้าได้ก็ลุยเลย เราไม่ได้เป็นแบบบริษัทที่กำหนดลงมาว่าต้องขายอันนี้ๆ เท่านั้น ไม่ใช่ เราเกิดจากข้างล่างขึ้นมา และทุกคนจะมาช่วยกันประคิดประดาช่วยกันคิด ช่วยกันระดมสมอง ผู้บริหารแคว้งงานโยบายลงมา ช่วยทำให้บุคลากรได้คิด ได้วางแผน ได้บริหาร เหมือนผู้จัดการที่นี่ เขาก็ไม่ได้มีความรู้อะไรมากมาย แต่เขาก็คิดพลิกแพลง เห็นคนอื่นกินเพื่อสุขภาพ ที่อื่นยังไม่มีขาย เราก็เอามาขายที่นี่ ผู้บริหารมาเห็น ก็สนับสนุนเป็นเรื่องดีไป ก็ทำไป ก็ไม่ได้ขัดอะไร เพียงแต่ให้แนวคิดว่า ต้นทุนจะสูงนะ เพราะกำไรไม่มี จะทำยังไงให้มีกำไร แล้วคุณจะช่วยเหลือสังคมได้อย่างไร ก็เป็นแนวคิด แต่วิธีการปฏิบัติจะเป็นของเรา (ณัฐพล เทศนายนัย 2555)

เราก็โชคดีนะ ที่ได้รับข้อมูลและความช่วยเหลือจากผู้จัดการ โรงแรมใกล้เคียง ก็ช่วยเหลือกันได้ (นวรรตน์ ทองอินทร์ 2555)

3. การว่าจ้างงานในท้องถิ่นเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต

การจ้างงานในพื้นที่เป็นวัตถุประสงค์หลักของการพัฒนาคุณภาพชีวิตและพัฒนาอาชีพให้แก่คนในท้องถิ่นของร้านอาหาร ซี แอนด์ ซี สาขาราชบุรี เป็นการให้โอกาสกับคนในชุมชนได้พัฒนาตน จนเป็นที่ยอมรับในสังคม โดยบุคลากรของสมาคมฯ เป็นผู้ให้โอกาส ให้ความรู้ดูแลเอาใจใส่และขัดเกลาคนที่เป็นภาระของสังคม ได้กลับกลายเป็นคนที่มีคุณภาพ และในขณะเดียวกัน ยังได้เป็นส่วนหนึ่งในการช่วยเหลือสังคมและพัฒนาชุมชนของตัวเองไปด้วย

ข้อมูลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์ผู้แทนองค์กรที่มีลักษณะสอดคล้องกับประเด็นนี้ ได้แก่

อย่างถามว่าพนักงานที่นี่สมบูรณ์ไหม ไม่สมบูรณ์หรือ บางคนพ่อแม่มี ดิดยาบ้าง ถ้าคิดเขาก็คือภาระสังคม ถ้าเราบริหารงานเช่นธุรกิจนะ เราต้องเลือกบุคลากร แต่ที่นี่ไปถามได้เลย เราต้องดูแลสภาพจิตใจเขา สักพักหนึ่งถ้าเขาเติบโต มีอาชีพจากเราไปเหมือนน้องที่ซังกาแพ พ่อแม่แยกทางกัน อยู่กับเรามาสักพัก เขาจะไปหารายได้เพิ่ม เราก็ไม่ขัดข้อง ขอให้ผ่านจากที่นี่ไป เหมือนเราบ่มเพาะวิธีการทำงานให้แล้ว เราพัฒนาคนแล้วก็คืนกลับให้สู่สังคม โดยไม่เป็นภาระกับสังคมอีก (ณัฐพล เทศนายนัย 2555)

เราก็จะพยายามเอาคนในชุมชนไม่เอาคนที่อื่น เพื่อให้เขามาทำงานร่วมกัน ช่วยเหลือไม่ให้เขาตกงานเป็นปัญหาต่อสังคม อย่างเด็กที่เคยติดยาบ้า ก็จะพยายามชักชวนเขาเป็นเด็กเสิร์ฟบ้าง เป็นอะไรหลายๆ อย่างบ้าง เป็นผู้ช่วยก๊วก เป็นอะไรหลายๆ อย่างคือพยายามปั้นเขา เหมือนที่พ่อแม่เขาเอาไม่ไหวแล้ว ให้เอามาช่วย ให้เขามีกงานทำ เหมือนพยายามส่งเสริมให้เขามีสง่าราศี เพราะร้านเราไม่ได้มาเป็นเด็กเสิร์ฟแบบก๊วกก๊อกหรือข้างทางอะไร เพราะว่าร้านเราก่อนข้างจะดูดี ก็เหมือนเขาได้ภูมิใจ คนเราบางทีความภาคภูมิใจก็ทำให้เราเป็นคนดีได้ (ทัศนีย์ ทองอร่าม 2555)

ข้อมูลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์คนในชุมชนที่มีลักษณะสอดคล้องกับประเด็นนี้ได้แก่

เหมือนเปิดโลกกว้าง เพราะเมื่อก่อนทำงานโรงงาน เข้าทำเย็นกลับ ชีวิตก็จะมีสังคมอยู่แค่ตรงนั้น แต่พอมาเจอที่นี่ สังคมตรงนั้นก็หายไป แต่เราได้เปิดโลกกว้างมากขึ้น เราได้เห็นอะไรที่แบบไม่คิดว่าเป็นโลกนี้จะมีเหมือนธุรกิจเพื่อสังคมที่นี้ พี่แดงเขาก็จะช่วยแนะนำ ช่วยสอนเราเหมือนเราได้เป็นผู้ใหญ่ขึ้น ก็จะรู้จักวิธีแนวคิดมากขึ้น รู้จักพูด รู้จักวางแผน (นพมาศ สิ่งเรือง 2555)

4. การฝึกอบรมและการคัดเลือกบุคลากร

ธุรกิจการให้บริการ เป็นธุรกิจที่ต้องมีการฝึกอบรมบุคลากรอยู่ตลอดเวลา เพื่อให้ลูกค้าที่เข้ามาใช้บริการ ได้รับการดูแลเอาใจใส่อย่างดีที่สุด ร้านอาหาร ซี แอนด์ ซี สาขาราชบุรี จึงให้โอกาสบุคลากรเข้าอบรมด้านต่างๆ ที่สำคัญอย่างสม่ำเสมอ เพื่อเป็นการฝึกทักษะ เพื่อพัฒนาความสามารถ เปิดโอกาสในการเพิ่มพูนความรู้และความก้าวหน้าในอาชีพการงาน

ข้อมูลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์ผู้แทนองค์กรที่มีลักษณะสอดคล้องกับประเด็นนี้ได้แก่

เรามีการอบรม มีการประเมิน เหมือนร้านอาหารของเราก็มีการจัดอบรมเป็นระยะๆ ร่วมกันหน่วยงานราชการบ้าง นอกสถานที่บ้าง เช่น เรื่องการทำเมนูอาหาร การพับผ้า วางจาน ดูแลร้านยังงัย จัดร้านยังงัยให้มันดูสวยงาม เราก็อบรมให้เด็ก อบรมให้ทุกๆ คน เรื่องของการสร้างการทำงานเป็นทีม (Team) เราก็มี เวลาประเมินเราจะดูว่าคนนี้พัฒนาถึงขีดไหนแล้ว หลังจากอบรมก็ผ่านขั้นตอน ผ่านไป 1 ปีไป เราก็โปรโมท (Promote) เขาขึ้นมา ที่สำคัญอย่างแรกทุกคนต้องมีใจ รักการบริการ และทางเราจะปลูกฝังและพัฒนาให้มีความสามารถต่อไป (ณัฐพล เทศนาลัย 2555)

การคัดเลือกบุคลากรของร้านอาหาร ซี แอนด์ ซี สาขาราชบุรี ได้ให้ความสำคัญกับผู้ที่มิใจรักในงานบริการและมีความสามารถในการทำงานพร้อมทั้งช่วยเหลือชุมชนและสังคม

เป็นหลัก เพราะผู้บริหารเชื่อมั่นว่า หากคนที่ต้องการเข้ามาทำงานมีใจเป็นอันดับแรก การปรับตัวของพวกเขานั่น ย่อมง่ายต่อการปฏิบัติงานและการเรียนรู้เพื่อในการดำเนินธุรกิจสังคม

ข้อมูลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์ผู้แทนองค์กรที่มีลักษณะสอดคล้องกับประเด็นนี้ ได้แก่

การคัดเลือกบุคลากรของเรา เราไม่ได้เลือกคนที่มีความรู้สูง เพราะเราจ้างแพงไม่ได้อยู่แล้ว หนึ่งต้องถามก่อน คุณชอบไหม เพราะถ้าคุณชอบงานแบบนี้ เบื้องต้นเราเทรน (Train) กันได้ เพราะเรามีพี่อยู่ สอนน้องได้ และบุคลากรส่วนใหญ่ เรามาจากคนในท้องถิ่น ที่ทำงานพัฒนาถิ่นอยู่แล้ว บางทีตัวเลือกเราก็ไม่มีมาก เราก็เลือก เพราะคนที่จบธุรกิจโดยตรงก็ไม่มี คนที่มีใจจะเลือกก่อน แล้วก็เทรน (Train) ไปตามสภาพใจที่เขาสนใจ อยู่อย่างบางคนเราก็คาดหวัง จบโรงแรมมา เราก็เอาเขามา แต่ปรากฏเหมือนเราเอาระบบที่เต็มๆ เอามาหาเรา แต่เราไม่ใช่อย่างนั้น เราก็ต้องมาปรับ ซึ่งเขาก็อยู่ไม่ได้ ซึ่งเขาเห็นว่าทำไมฉันต้องมาทำงานแบบนี้ด้วย บางทีแขกมาก็ต้องไปปรับ ฉันเวลาทำงานเป็นเวลานี้ เวลานั้นนอกเวลาคุณก็จัดการสิ ซึ่งอย่างนี้มันไม่ได้หรอก มันตาย ก็ต้องเอาคนที่มีความจริงใจจริงๆ เข้าใจระบบเรา แล้วมาช่วยเหลือกัน (ณัฐพล เทศนายนัย 2555)

5. การปลูกฝังจิตสำนึกรักองค์กร

กฎระเบียบ ข้อบังคับ เป็นเรื่องสำคัญในการกำหนดแนวทางด้านภาคปฏิบัติสำหรับองค์กร หากกฎระเบียบเคร่งครัดเกินไป ก็ไม่สามารถสร้างการดำเนินงานร่วมกัน จนบรรลุเป้าหมายขององค์กรได้ การบริหารงานของร้านอาหาร ซี แอนด์ ซี สาขาราชบุรี จึงมีลักษณะของความเป็นพี่เป็นน้อง เหมือนเป็นครอบครัวเดียวกัน ช่วยเหลือ ดูแลทุกข์สุข เปรียบเสมือนเป็นลูกหลานในครอบครัว ทุกคนมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาธุรกิจให้ประสบความสำเร็จไปด้วยกัน

ข้อมูลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์ผู้แทนองค์กรที่มีลักษณะสอดคล้องกับประเด็นนี้ ได้แก่

แนวทางของบริษัทและสมาคมที่มีมาโดยตลอด สมาคมไม่ได้เป็นของใคร แต่เราช่วยกันสร้างให้องค์กรมันเข้มแข็ง บริษัทก็เหมือนกัน เหมือนคุณช่วยกันสร้างผลตอบแทนมาก คุณก็ได้มาก โบนัสก็ได้มาก ถ้าน้อยคุณก็ได้น้อย ก็แล้วแต่ คุณก็ช่วยกันสร้าง ขึ้นอยู่กับพลังของคุณ เราผู้บริหาร เราก็จะเป็นตัวผู้วางแนวทาง กระตุ้นให้เกิดการทำงาน (ณัฐพล เทศนายนัย 2555)

เหมือนบริษัทอื่นถ้ามาสาย 10 ครั้ง ก็ถูกตัดเงิน แต่ที่นี่เราจะดูว่า ทำไม่ละ อ้อคุณแม่ เราก็ อย่างนั้นไม่ต้องลงบันทึก เราจะอยู่ด้วยความเข้าใจ อยู่อย่างครอบครัว มันจะช่วยลดความเครียด ลดช่องว่างระหว่างวัยกับเด็กสมัยนี้ด้วย เพราะมันห่างกันเยอะ เหมือนร้านนี้ อยู่ในพื้นที่เขา มันก็เหมือนเป็นของเขา เขาก็ต้องช่วยดูแล (ณัฐพล เทศนายนัย 2555)

อย่างที่นี่จะมีพนักงานอยู่ประมาณ 19-20 คนแล้วแต่เข้าออก ส่วนมากแต่ละคนก็จะอยู่กันมานาน มาทำงานกับเราก็เหมือนลูกหลาน เราก็จะส่งให้เขาเรียนด้วยนะคือ จะพยายามให้เด็กที่จบ ป.6 มาให้เริ่มเรียน ม.3 ม.6 ตอนนี่ก็มีเรียนถึง ปริญญาตรีก็มี เรียนเสาร์อาทิตย์ (ทัศนีย์ ทองอร่าม 2555)

การมีบุคลากรที่มีคุณภาพ องค์กรสามารถพัฒนาและบ่มเพาะบุคลากรจนได้ สามารถเพิ่มศักยภาพในการทำงานได้ การฝึกอบรมเป็นการเปิดโอกาสให้บุคลากรเกิดการเรียนรู้ และสามารถเพิ่มขีดระดับความสามารถในการทำงาน ด้วยประสบการณ์จากการดำเนินงานที่ผ่านมา บุคลากรเกิดการปรับใช้และเกิดการพัฒนา สิ่งเหล่านี้ถือได้ว่า บุคลากรของสมาคมฯ และบุคลากรของร้านอาหาร ซี แอนด์ ซี สาขาราชบุรี ได้เพิ่มเข้าไปด้วยคุณภาพการทำงานด้านสังคมและคุณภาพการของการดำเนินธุรกิจที่มีการเรียนรู้อยู่เสมอ จึงทำให้ร้านอาหาร ซี แอนด์ ซี สาขาราชบุรี สามารถดำเนินธุรกิจอย่างค่อยเป็นค่อยไปอย่างมั่นคง การพัฒนาศักยภาพของบุคลากรเปรียบเสมือนการพัฒนาตน เพื่อให้เติบโตไปพร้อมกับการดำเนินธุรกิจ และเติบโตไปพร้อมการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนให้ดีขึ้น

3.3 ความเข้มแข็งของเครือข่ายสมาคมฯ

สมาคมพัฒนาประชากรและชุมชน เป็นองค์กรไม่แสวงหากำไรเอกชน ซึ่งมีศูนย์พัฒนาสาขาต่างๆ อีกทั้งยังได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานในประเทศและต่างประเทศ ไม่ว่าจะเป็นในด้านเงินทุน การแลกเปลี่ยนความรู้ และการเรียนรู้จากการดำเนินงานซึ่งกันและกัน จึงทำให้สมาคมฯ มีกำลังสนับสนุนจากหลายๆ ด้าน

ข้อมูลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์ผู้แทนองค์กรที่มีลักษณะสอดคล้องกับประเด็นนี้ได้แก่

สมาคมฯ มันมีหลายบริษัท ซึ่งก็จะเป็นบริษัทในเครือ ก็แล้วแต่ละจังหวัด อย่างทางเหนือก็ชื่อหนึ่ง เขาก็ดูแลกลุ่มธุรกิจของเขาไป แต่ละจังหวัดเขาก็มีธุรกิจของเขาตั้งอยู่ แต่ในธุรกิจของเราที่มีความเชื่อมโยงกันอยู่ อย่างทางภาคใต้ได้ก็มีที่กระบี่ ก็เริ่มจากโครงการปลูกป่ากับ ปตท. เหมือนกัน จากนั้นก็มาทำเรื่องชื่อนามิ กระบี่ก็จะรับผิดชอบจังหวัดพังงารอบๆ ตามนั้นไป ก็มีร้านอาหาร ที่พัก ศูนย์อบรมก็จะเหมือนๆ กับเรา แต่ละเครือข่ายก็จะมีการติดต่อ และช่วยเหลือกันอยู่ตลอด (ฉัฐพล เทศนาลัย 2555)

เครือข่ายสมาคมฯ มีส่วนช่วยเหลือและสนับสนุนการดำเนินธุรกิจและการดำเนินกิจกรรมเพื่อช่วยเหลือสังคมของร้านอาหาร ซี แอนด์ ซี สาขาราชบุรีในรูปแบบต่างๆ มาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจากการศึกษาพบว่า มีการสนับสนุนที่สำคัญในด้านต่างๆ ได้แก่ 1) การแลกเปลี่ยนความรู้ 2) การพัฒนาศักยภาพบุคลากร และ 3) การสนับสนุนกิจกรรมทางการตลาด โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. การแลกเปลี่ยนความรู้

ศูนย์พัฒนาชนบทผสมผสานราชบุรี เป็นหน่วยงานของสมาคมฯ ที่ถูกจัดตั้งขึ้น เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตในพื้นที่ ซึ่งจะมีลักษณะเหมือนกับศูนย์พัฒนาชนบทสาขาต่างๆ ที่ตั้งอยู่ทั่วประเทศไทย โดยที่แต่ละศูนย์ฯ จะมีการแลกเปลี่ยนความรู้ ให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันอยู่อย่างสม่ำเสมอ

ข้อมูลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์ผู้แทนองค์กรที่มีลักษณะสอดคล้องกับประเด็นนี้ ได้แก่

เหมือนที่ไหนดำเนินการทำกิจกรรมนั้นได้ดี แล้วเราประสบความสำเร็จน้อย อยากทำให้ได้ดีเหมือนเขา เราก็ต้องไปเรียนรู้ เรียนเพื่อนำเอากลับมาปรับใช้ เหมือนโครงการไหนที่ไหนทำแล้วประสบความสำเร็จ เขาก็ถ่ายทอดความรู้ให้ได้ (ลัดดา หมดตะ 2555)

ปัจจุบันมีสมาคมฯ สาขา และศูนย์พัฒนาชนบท มีทั้งหมด 16 แห่ง ได้แก่

1. สมาคมพัฒนาประชากรและชุมชน สาขาเชียงราย
2. ศูนย์พัฒนาชนบทผสมผสานเวียงป่าเป้า เชียงราย
3. ศูนย์พัฒนาชนบทผสมผสานพุทไธสง บุรีรัมย์
4. สมาคมพัฒนาประชากรและชุมชน สาขานครราชสีมา
5. ศูนย์พัฒนาชนบทผสมผสานบ้านไผ่ ขอนแก่น
6. ศูนย์พัฒนาชนบทผสมผสานมหาสารคาม
7. สมาคมพัฒนาประชากรและชุมชน สาขาเชียงใหม่
8. สมาคมพัฒนาประชากรและชุมชน สาขาพิษณุโลก
9. ศูนย์พัฒนาชนบทผสมผสานนางรอง บุรีรัมย์
10. ศูนย์พัฒนาชนบทผสมผสานซับใต้ นครราชสีมา
11. ศูนย์พัฒนาชนบทผสมผสานจักราช นครราชสีมา
12. ศูนย์พัฒนาชนบทผสมผสานไทรโยค กาญจนบุรี
13. ศูนย์พัฒนาชนบทผสมผสานลำปลายมาศ บุรีรัมย์
14. ศูนย์พัฒนาชนบทผสมผสานแม่เมาะ ลำปาง
15. ศูนย์พัฒนาชนบทผสมผสานราชบุรี
16. ศูนย์พัฒนาชนบทผสมผสานกระบี่

ศูนย์พัฒนาชนบทผสมผสานไทรโยค ดำเนินการโดย บริษัท พูน้อยพัฒนา จำกัด ซึ่งเป็นบริษัทเดียวกันกับที่ดูแลร้านอาหาร ซี แอนด์ ซี ราชบุรี มีวัตถุประสงค์จัดตั้งเพื่อดำเนินโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนตามแนวท่อก๊าซ ซึ่งเป็นศูนย์ฯ ปฏิบัติงานที่ประกอบไป

ด้วย แปลงสาธิตเกษตร โรงงานผลิตปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพ อาคารโรงงานอุตสาหกรรม ห้องพัก และห้องประชุม จึงสามารถถ่ายทอดความรู้กับร้านอาหาร ซี แอนด์ ซี ราชบุรี ได้โดยตรง

ข้อมูลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์ผู้แทนองค์กรที่มีลักษณะสอดคล้องกับประเด็นนี้ ได้แก่

ก่อนที่จะมาตั้งที่นี่ เรามีที่โทร โยค กาญจนบุรี มาก่อนแล้ว เมื่อปี 2538 เรามีโครงการปลูกป่าของ ปตท. ตามแนวท่อก๊าซ ปตท. เองอยากให้เราไปทำงานพัฒนาคุณภาพชีวิต ในบริเวณพื้นที่หมู่บ้านตามแนวท่อก๊าซ ตามที่เราปลูกป่า (ฉัฐพล เทศนายนัย 2555)

2. การพัฒนาศักยภาพบุคลากร

บุคลากรถือเป็นทรัพยากรบุคคลที่สำคัญกับสมาคมฯ และร้านอาหาร ซี แอนด์ ซี ราชบุรี เพื่อเป็นการเพิ่มศักยภาพทางด้านการพัฒนา ความสามารถทางด้านธุรกิจ หรือแม้กระทั่งความสามารถทางด้านภาษา เครื่องมือของสมาคมฯ ก็มีความสำคัญในการเปิดโอกาสให้บุคลากรได้รับการต่อยอดทางด้านความรู้ ความสามารถ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ในตัวบุคคล

ข้อมูลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์ผู้แทนองค์กรที่มีลักษณะสอดคล้องกับประเด็นนี้ ได้แก่

อย่างต่างประเทศก็จะมีอยู่ที่อังกฤษ ที่เราไปทำร้านอาหารเอาไว้ ก็ช่วยเรื่องแพรวชื่อเสียงของ Cabbages and Condoms ไปด้วย อีกส่วนหนึ่งก็ช่วยพัฒนาเจ้าหน้าที่ด้านภาษา เราก็จะมีการส่งเจ้าหน้าที่ไปที่โน่นด้วยเหมือนกัน ได้ฝึกงาน ได้ฝึกภาษา เพราะ ซี แอนด์ ซี ดังทั่วโลกใช้ไหม เราไปเปิดที่นั่น เราอาจจะเหนื่อยหน่อย แต่ผู้บริหารมองว่า คนที่ได้คือ บุคลากรของเรา ได้เรียนภาษา ได้ดูงาน พนักงานของเราก็จะมีโอกาส (ฉัฐพล เทศนายนัย 2555)

ปัจจุบัน บุคลากรจากทางร้านอาหาร ซี แอนด์ ซี สาขาราชบุรี ได้รับโอกาสเดินทางไปประเทศอังกฤษ เพื่อเรียนภาษา และดูงานที่ร้านอาหาร ซี แอนด์ ซี สาขากรุงลอนดอน เป็นระยะเวลา 3 เดือน

3. การสนับสนุนกิจกรรมทางการตลาด

ร้านอาหาร ซี แอนด์ ซี สาขาราชบุรี มีเครือข่ายร้านอาหาร ซี แอนด์ ซี ทั่วประเทศทั้งหมด 15 สาขา และอีก 2 สาขาในต่างประเทศ มีความช่วยเหลือกันในด้านส่งเสริมและสนับสนุนผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นของกลุ่มแม่บ้านหรือกลุ่มต่างๆ ในแต่ละสาขา เพื่อเป็นการเพิ่มช่องทางการจัดจำหน่ายให้กับกลุ่มชาวบ้าน เพื่อได้รับโอกาสในการกระจายผลิตภัณฑ์ ให้เป็นที่รู้จักมากขึ้น และเป็นการสร้างความหลากหลายให้กับผลิตภัณฑ์ เพื่อให้ลูกค้าในแต่ละท้องถิ่นได้มีโอกาสเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพจากชุมชนจากพื้นที่ต่างๆ ได้ง่ายขึ้นและหลากหลายขึ้น

ข้อมูลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์ผู้แทนองค์กรที่มีลักษณะสอดคล้องกับประเด็นนี้ ได้แก่

สาขาต่างๆ ก็มีส่วนช่วยเหลือเรา ตอนนี้ ซี แอนด์ ซี แต่ละสาขาไม่ว่าจะเป็นเหนือ ใต้ ออก ตก เราก็จะติดต่อกันดูว่า ใครมีเครือข่ายกลุ่มแม่บ้าน มีอะไรมาขาย เหมือนทางใต้เขามีส่งกะปิมาให้ขายที่นี้ ทางศูนย์ฯ บ้านไผ่ ก็จะส่งผ้าพันคออย่างที่เรารั้งขาย เชียงรายมีน้ำผึ้งก็จะส่งมาให้ อย่างปีใหม่ที่ผ่านมา เราก็มีการจัดกระเช้าเพื่อสุขภาพ เป็นพวกข้าว น้ำผึ้ง อะไรประมาณนี้ อะไรที่ช่วยเหลือกันได้ เราก็จะช่วยกัน (ทัศนีย์ ทองอร่าม 2555)

ความเข้มแข็งของเครือข่ายสมาคมฯ เป็นการเสริมสร้างความยั่งยืนของธุรกิจ การส่งเสริมสนับสนุนและความช่วยเหลือ ถือเป็น การดำเนินการเพื่อเพิ่มศักยภาพทางธุรกิจให้กับองค์กร เครือข่ายสมาคมฯ เปรียบเสมือนเป็นแหล่งองค์ความรู้ขนาดใหญ่ ที่พร้อมจะถ่ายทอดความรู้ให้กับหน่วยงานต่างๆ อยู่เสมอ ไม่เฉพาะหน่วยงานในสมาคมฯ เท่านั้น ภาครัฐ ภาคเอกชน โรงเรียน และมหาวิทยาลัยบางแห่ง มีโอกาสเข้าไปศึกษา ดูงาน หรือแม้กระทั่งจากหน่วยงานในต่างประเทศ ยังให้ความสนใจเข้ามาศึกษาสมาคมฯ และศูนย์พัฒนาชนบทสาขาต่างๆ ด้วยเช่นกัน จึงถือว่าประสิทธิภาพในการดำเนินงานในด้านธุรกิจของสมาคมฯ เป็นที่ยอมรับในสังคม สิ่งเหล่านี้เองจะทำให้ร้านอาหาร ซี แอนด์ ซี สาขาราชบุรี เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

3.4 ความสัมพันธ์อันดีกับชุมชน

การพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนที่ประสบผลสำเร็จ ต้องได้รับความร่วมมือที่ดีจากชุมชน จากผลงานการทำกิจกรรมเพื่อสังคมของศูนย์พัฒนาชนบทผสมผสานราชบุรี ได้รับความร่วมมือที่ดีจากชุมชน ดังจะเห็นได้จากความสำเร็จในการก่อตั้งโรงไฟฟ้าราชบุรี และความเข้าใจที่ดีของชุมชนรอบๆ โรงไฟฟ้า ที่ยอมรับและไม่ต่อต้านการก่อตั้งโรงไฟฟ้า เนื่องด้วยการดำเนินงานที่เข้าถึงประชาชนของนักพัฒนาจากสมาคมฯ ความสัมพันธ์อันดีนั้น มีหลักการที่สามารถสรุปได้ คือ 1) การเข้าถึงประชาชน 2) ชุมชนเกิดการเรียนรู้และพัฒนาอย่างยั่งยืน และ 3) การเป็นผู้ประกอบการทางสังคม มีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

1. การเข้าถึงประชาชน

หลักการดำเนินงานพัฒนาของสมาคมฯ คือ การเข้าถึงประชาชน และสิ่งนี้เองที่ทำให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างชุมชนและองค์กร เมื่อชุมชนเปิดโอกาสและยอมรับ การแก้ไขและการช่วยเหลือปัญหาต่างๆ ก็จะได้รับความร่วมมือจากชุมชน

ข้อมูลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์ผู้แทนองค์กรที่มีลักษณะสอดคล้องกับประเด็นนี้ ได้แก่

คอนเซปต์ (Concept) ของพีดีเอ คือ เราไปทำงานที่ไหน เราก็ต้องดูแลคนในชุมชนนั้น (ทัศนีย์ ทองอร่าม 2555)

อาศัยพูดคุย อาศัยว่าเรามาเนี่ย เรามาเพื่อชุมชน ถ้าเขาไม่ไว้ใจเราก็ต้องเข้าไปหาเขาอีกครั้ง ครั้งที่ 1 ถูกคำก็ไปนั่งให้เขาคำ ก็ใช้ความอดทน แรงมีค่อยมี แต่เราก็ต้องอดทน (นวรรตน์ ทองอินทร์ 2555)

ข้อมูลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์ชุมชนที่มีลักษณะสอดคล้องกับประเด็นนี้ได้แก่

แรกเขามาเนี่ย เราก็ไม่รู้ว่าเขาอย่างไร มาสำรวจข้อมูล เราก็ไม่ชอบเขาอะ พอตอนหลัง พอเรารู้เนี่ย เราทำงานเก็บขยะकुคลอง เขาก็มาช่วยเราเก็บ เออ ก็ทำไปทำมา นื่องๆ เขาก็ช่วยเราทุกเรื่องนะ เราลงคลองเขาก็ลงคลองกับเรา เราอยากได้หาความรู้ที่ไหน เขาก็พาเราไป ต้องบอกว่่าก็คีนะ (ปรีชา เจริญวรรณ 2555)

ทีแรกเขามาแนะนำยังไม่มืโรงไฟฟ้า ถ้าไม่มีพวกเขา โรงไฟฟ้าก็ไม่ได้เกิดหรอก อันนี้เรื่องจริงเลย เขามากินมานอนอยู่ด้วยกันเลย มาทำความคุ้นเคย โรงไฟฟ้าถึงได้เกิดขึ้น เขาเข้าถึงชุมชน ให้ความรู้ ความจริงผมก็เป็นคนต่อต้านนะ กลัวว่าจะมีผลกับสิ่งแวดล้อม พอเอาจริงแล้ว เขามาชิม มาอะไรก็ไม่ใช่ เขามีวิธีการ เขาก็มาช่วยเหลือ เขาก็เข้ามาเรื่อยๆ (ชูชัย นาคเขียว 2555)

โรงไฟฟ้าเกิดขึ้นได้ ถ้ามว่่าถ้าไม่มีเขา ชาวบ้านก็ไม่เข้าใจ เอาจริงๆ เวลาเขาพัฒนา คนที่ได้ประโยชน์ก็คนแฉวนั้นทั้งนั้นแหละ (ทุเรียน มีแสง 2555)

ร้านอาหาร ซี แอนด์ ซี สาขาราชบุรี ยังเป็นศูนย์กลางในการเรียนรู้ของชุมชน เปิดโอกาสให้ชุมชน หน่วยงานต่างๆ เข้ามาเรียนรู้ และเปิดโอกาสให้ชุมชนเป็นส่วนหนึ่งของการทำธุรกิจ เพื่อช่วยเหลือชุมชนด้วยกัน

ข้อมูลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์ผู้แทนองค์กรที่มีลักษณะสอดคล้องกับประเด็นนี้ได้แก่

บางที่ชาวบ้านมีผลิตภัณฑ์ชุมชน ก็อาจจะเอามาวางจำหน่ายได้ เพราะที่นี้ไม่ใช่ร้านอาหารอย่างเดียว แต่เป็นเรื่องของผลิตภัณฑ์ชุมชนด้วย (ณัฐพล เทศนานัย 2555)

อย่างพนักงานที่นี้ ถ้าเกิดเขามีพืชผลอยู่บ้านแล้วเขาทำ เราก็ให้เขาเอามาขายที่นี้ได้ เป็นรายได้ของเขาอีกทาง หรือถ้าเขาอยากรู้เรื่องการทำปุ๋ยหมักที่เราทำอยู่ ถ้าผู้รับอยากรู้ เราก็พร้อมที่จะบอก เหมือนแม่ครัวที่นี้มิมีมะนาวอยู่ไม่รู้ก็คีน เขาก็เอามาขาย เราก็รับซื้อไว้ (นวรรตน์ ทองอินทร์ 2555)

สถานที่เราก็เปิดให้จัดงานต่างๆ เหมือนงานแต่งงาน ซึ่งส่วนมากก็เป็นคนในชุมชนแถบนี้ บางทีลูกหลานคนในชุมชนก็มาใช้บริการที่นี้ มีคณะมาเยะเยะก็แนะนำกัน

มา เราก็มีความพร้อม ลูกหลานชาวบ้านแถวนี้ เขาก็มาช่วยงานกัน มาร่วมแรงกัน บางทีเราก็มีค่าเดินทางให้ ค่าอาหาร มีอาหารก็เอากลับบ้านกันไป (ณัฐพล เทศนายนัย 2555)

ถึงแม้ว่างบประมาณสนับสนุนจากโรงไฟฟ้าหมดไป และโครงการพัฒนาชุมชนบางโครงการได้ปิดตัวลงแล้ว แต่บุคลากรของสมาคมฯ เองไม่ได้ขาดการติดต่อกับชุมชน ยังมีความสัมพันธ์ที่ดีอยู่อย่างสม่ำเสมอ

ข้อมูลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์ผู้แทนองค์กรที่มีลักษณะสอดคล้องกับประเด็นนี้ ได้แก่

หน่วยงานราชการเอง บางทีเราก็อาจจะไปพบเขา ซึ่งในงานพัฒนาสังคมเรา มีความถนัด หากเขาจะทำ เราก็ให้คำแนะนำเขาได้ หรือจะให้เราไปมีส่วนร่วม เราก็เปิดโอกาสให้ (ณัฐพล เทศนายนัย 2555)

คือพูดจริงๆ ณ ตอนนี้งิจกรรมปิดตัวลงแล้ว เราไม่ได้งบประมาณสนับสนุนจากโรงไฟฟ้าแล้ว แต่เรายังรู้จักชุมชน เรายังโทรไปคุย เรายังโทรไปถามว่าเป็นยังไงบ้าง เขามีปัญหาอะไรเขาก็จะโทรมาถามเรา เรายังมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลกัน ยังมีการติดตามผล แต่มันก็ไม่เหมือนที่เรายังมีงบประมาณอยู่ แต่ไม่ใช่ว่าจบโครงการ เราจะหนีเลยก็ไม่ใช่ (ลัดดา หมดเต๊ะ 2555)

ข้อมูลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์ชุมชนที่มีลักษณะสอดคล้องกับประเด็นนี้ ได้แก่

ถามว่าช่วงนี้อะ เขาไม่ได้มาอยู่กับเรา เขาก็ยังแวะก็ยังมานะ เราไม่รู้อะไร เราก็ยังถามข้อมูลจากน้องๆ ได้ PDA ก็ยังประสานงานให้คนที่เข้ามาดู PDA ยังมาเขาก็ยังประสานพาคคนมาดูงานที่นี่ เพราะที่นี่ทำเสร็จแล้ว เขาก็พาคคนมาแลกเปลี่ยนดูงานกัน (ปรีชา เจริญวรรณ 2555)

เดี๋ยวนี้เขาก็ไม่มากันแล้ว หมดสัญญาแล้ว แต่เขาก็เข้ามา พาคคนมาดูงานอะไรไป คนต่างจังหวัดก็พากันมาดูงาน (ชูชัย นาคเขียว 2555)

2. ชุมชนเกิดการเรียนรู้และพัฒนาอย่างยั่งยืน

ศูนย์พัฒนาชนบทผสมผสานราชบุรี และร้านอาหาร ซี แอนด์ ซี สาขาราชบุรี จะเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ เพื่อให้ชุมชนเกิดการพัฒนา โดยการแนะนำ เป็นที่ปรึกษา ให้ความรู้ และเป็นแนวทางให้ชุมชนเป็นผู้ลงมือปฏิบัติ ประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ เพื่อให้เข้ามาช่วยเหลือชุมชนในการให้ความรู้ในด้านต่างๆ

ข้อมูลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์ผู้แทนองค์กรที่มีลักษณะสอดคล้องกับประเด็นนี้ ได้แก่

อีกอย่างเราก็มีการฝึกอบรม เช่น ต้องการพัฒนาญาติพี่น้องที่อยู่ที่บ้าน เราก็ถามอยากทำอะไรบ้างไหม เราก็ฝึกอบรมให้เขาก็ได้เป็นอาชีพของเขาไปอีก เราจะจัดการฝึกอบรมเพื่อเป็นการพัฒนาความรู้ของชาวบ้านไปในตัว เหมือนเราเปิดอบรมอาหาร เพราะเรามีความถนัดเรื่องนี้ เราก็จะคิดว่า เราจะทำยังไงเพื่อให้ชาวบ้านมีการทำอาหารที่ปลอดภัย หรืออย่างเราจัดทำแปลงสาธิต 1 ไร่ 1 แสน ถ้าคุณมีพื้นที่ 1 ไร่ ทำยังไงแล้วจะได้เงิน แล้วอยู่กับมันได้ เราก็เลยจัดเป็นแปลงสาธิตที่นี่ แยกที่มาพักก็จะได้เรียนรู้ไปด้วย ชาวบ้านมาเห็น ลูกหลาน พ่อแม่ เขามา ก็จะได้เรียนรู้ไปด้วย หรือหน่วยงานราชการมาเห็น เขาก็อยากให้เราไปถ่ายทอดให้ชาวบ้านของเขาว่า 1 ไร่ 1 แสน เป็นยังไง เพื่อกระจายสู่ชุมชน (ณัฐพล เทศนายนัย 2555)

ส่วนมากที่เราทำงานพัฒนา เหมือนเราไปให้เขา แต่ไปให้โดยที่ทำไมไม่ได้เอาของไปให้เขาเลยนะ แต่ว่าไปสอนวิธีการเขา เหมือนกับที่เขาว่า ไม่ได้เอาปลาไปให้ แต่เอาเบ็ดไปให้ แล้วสอนวิธีการเขา (ทัศนีย์ ทองอร่าม 2555)

ข้อมูลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์ชุมชนที่มีลักษณะสอดคล้องกับประเด็นนี้ได้แก่

เริ่มตั้งแต่พีดีเอ เข้ามาเนี่ย เขาให้ความรู้กับเราหลายๆ อย่าง ยกตัวอย่างนะ มาทำเรื่องธนาคารหมู่บ้าน ให้กับหมู่บ้านปุ้เจริญ เพราะที่นี้ไม่มีใครรู้เรื่องเลย ระบบการเงินเนี่ย แต่พีดีเอก็มาสอนให้เราเป็น ทำบัญชีอะไรต่างๆ (ปรีชา เจริญวรรณ 2555)

เหมือนเขาช่วยในเรื่องแนวทางทุกอย่าง ทุกเรื่องที่เขาเอามาให้ แล้วเขาก็เป็นที่ปรึกษา อะไรอย่างนี้ มีอะไรให้พูดคุยกัน ต้องการอะไร เขาก็จะประสานมา วิชาการตรงไหนอยากรู้อะไร เขาก็จะพาไปค้นหา (นิเวศ สุนทรธรรมจ 2555)

เมื่อชุมชนมีความรู้มีความเข้าใจ ประชาชนในพื้นที่จะเกิดการเรียนรู้ เรียนฝึก เรียนถูก เพื่อประยุกต์องค์ความรู้ต่างๆ ให้เข้ากับสภาพชุมชนและสังคมที่เป็นอยู่ และจากนั้นชุมชนจะมีการต่อยอดทางการพัฒนา และสามารถคิดค้นงานพัฒนาในด้านอื่นๆ ได้ต่อเนื่องไป และยังสามารถถ่ายทอดประสบการณ์เพื่อเป็นความรู้ให้แก่ชุมชนอื่นๆ และมีส่วนร่วมในการพัฒนาระดับต่างๆ ได้อีกด้วย

ข้อมูลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์ชุมชนที่มีลักษณะสอดคล้องกับประเด็นนี้ได้แก่

เราเกิดการประชาม เพราะผมจะใช้หลักประชาชนมีส่วนร่วมมากที่สุด เรารู้ทุกเรื่อง ประชาชนก็ต้องรู้ทุกเรื่อง ผมจึงได้ที่ 1 กันมาตลอด เอาหัวใจของเขามาทำงาน ทุกความคิดไม่ว่าจะผิดหรือถูกเอามาใส่ตะกร้ากัน แล้วหาลิมิตที่มันใช่ แล้วเราก็จะทำตรงนั้น แล้วบูรณาการร่วมกัน (นิเวศ สุนทรธรรมจ 2555)

ก็มีไปบรรยายที่อื่น แต่ยังไม่ทั่วประเทศนะ ส่วนมากก็ไปทางเหนือ นี่ก็มีไปช่วยโครงการปิดทองหลังพระ โครงการของในหลวง ที่จังหวัดน่าน ทำได้ 50 ไร่ ไปสอนให้เขาทำเอง ผมก็ไปช่วยเขา เป็นที่ปรึกษาให้หลายโครงการเหมือนกัน (ชูชัย นาคเขียว 2555)

ชุมชนที่พัฒนาแล้ว สามารถสร้างความภาคภูมิใจให้กับประชากรในชุมชน และเมื่อได้รับรางวัลต่างๆ เกิดเป็นการสนับสนุนและส่งเสริมกำลังใจให้เกิดการพัฒนาในด้านอื่นๆ การพัฒนาที่เกิดขึ้น ผู้ที่ได้รับผลประโยชน์สูงสุดคือ คนในชุมชน การพัฒนาที่สำเร็จจึงไม่ได้ส่งผลเพียงก่อให้เกิดความภาคภูมิใจเท่านั้น แต่ยังสร้างความหวงแหนในพื้นที่ ทุกคนพร้อมจะร่วมแรง ร่วมใจ เพื่อสร้างสรรค์สิ่งดีๆ คืบสู่สังคม จึงนับได้ว่าการพัฒนาที่เกิดจากการเรียนรู้ของคนในชุมชน สามารถสร้างความยั่งยืนได้ และสิ่งนี้เองทำให้ชุมชนไม่เคยลืมว่า การพัฒนาเกิดขึ้นได้อย่างไร และใครเป็นผู้ริเริ่ม จึงทำให้ร้านอาหาร ซี แอนด์ ซี สาขาราชบุรีและชุมชน มีความสัมพันธ์อันดีเสมอมา

3. การเป็นผู้ประกอบการทางสังคม

การดำเนินธุรกิจเพื่อสังคม เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ร้านอาหาร ซี แอนด์ ซี สาขาราชบุรี ได้รับโอกาสในการดำเนินธุรกิจต่างๆ มากมาย เพราะชุมชนต่างรู้ว่า ถ้าไรส่วนหนึ่งมอบคืนสู่สังคม และผู้รับก็คือ ชุมชนในพื้นที่

ข้อมูลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์ผู้แทนองค์กรที่มีลักษณะสอดคล้องกับประเด็นนี้ได้แก่

เราก็จะมีคอนเน็คชั่น (Connection) ซึ่งกันและกัน ช่วยเหลือกัน ส่วนใหญ่เขาจะให้ความช่วยเหลือ โดยการใช้บริการ เพราะเขารู้ว่าผลที่ได้ทางอ้อม เราก็นำกลับไปหาชุมชน (ณัฐพล เทศนานัย 2555)

ยังข้อมูลโรงแรมใกล้ๆ เนี่ย ถ้าเป็นธุรกิจจำ เราไปขอข้อมูลผู้จัดการเขา เขาก็ให้ความร่วมมือเรานะ แต่เราก็บอกว่าเราเป็นนักพัฒนา พี่คะ หนูไม่เข้าใจ ทำไมลูกค้าเป็นอย่างนี้ พี่ทำยังไง เหมือนเซตงานแต่งอย่างนี้ๆ พี่คิดมาจากไหน เขาก็เห็นเราเป็นน้องใหม่ เขาก็ให้ความร่วมมือกับเรานะ (นวรรตน์ ทองอินทร์ 2555)

ข้อมูลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์ชุมชนที่มีลักษณะสอดคล้องกับประเด็นนี้ได้แก่

พอเรารู้ว่าร้านเขาเอาค่าไปพัฒนาสังคม เราก็อยากไปใช้บริการให้มากขึ้น เพราะว่าเราได้ช่วยสังคมไปด้วย ถึงแม้จะเป็นอะไรที่ไม่ได้มาก มันเหมือนเป็นการสนับสนุน แต่ถ้ามองให้ดีๆ คนที่จะได้ก็คือ คนที่บ้านเรา ชุมชนของเรา ถ้าเขาพัฒนา ชีวิตคนบ้านเราดีขึ้น เราก็อยากช่วย (รัตตินันท์ สวัสดิ์วรรณท์ 2555)

เขาช่วยลูกหลานเราให้มีงานทำ ทำไมเราจะไม่ช่วยเขากลับละ เราไปกินข้าวร้านเขา เงินที่เขาได้ก็จ้างลูกหลานเราต่อ ช่วยกันก็ดีไป ดีชะอีก ได้เราทั้งนั้น (ทุเรียน มีแสง 2555)

การเป็นผู้ประกอบการทางสังคม เปรียบเสมือนได้รับโอกาสที่ดีในการดำเนินธุรกิจ การได้รับการสนับสนุนผ่านการให้บริการของทางร้าน หรือแม้กระทั่งความร่วมมือระหว่างผู้ประกอบการด้วยกัน จึงทำให้ได้ทราบว่า การดำเนินธุรกิจเพื่อสังคม ย่อมได้รับความร่วมมือจากชุมชนเสมอ เพราะทั้งหมดนี้ร้านอาหาร ซี แอนด์ ซี สาขาราชบุรี มอบคืนการพัฒนาชุมชนและสังคมให้ดีขึ้น และผู้ที่ได้รับผล คือ ประชากรในชุมชนนั้นๆ

3.5 นวัตกรรมทางธุรกิจ

การเรียนรู้จากการดำเนินธุรกิจของร้านอาหาร ซี แอนด์ ซี สาขาราชบุรี ทำให้ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ มองเห็นโอกาสในการขยายฐานธุรกิจและขยายความช่วยเหลือต่อสังคม และโอกาสนั้นคือ การสร้างนวัตกรรมทางธุรกิจในรูปแบบอื่นๆ เนื่องด้วยความโดดเด่นของผู้นำในด้านความรู้ ความสามารถในด้านต่างๆ และบุคลากรผู้มีศักยภาพพร้อมในการดำเนินงาน ทำให้ศูนย์พัฒนาชนบทผสมผสานราชบุรีและร้านอาหาร ซี แอนด์ ซี สาขาราชบุรี มีความคิดต่อยอดทางธุรกิจ โดยวางแผนการสร้างนวัตกรรมในรูปแบบของการเป็นผู้ประกอบการทางสังคม เพื่อเสริมสร้างความแข็งแกร่งให้กับธุรกิจที่มีอยู่บนพื้นฐานของการเป็นผู้ประกอบการทางสังคม

ข้อมูลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์ผู้แทนองค์กรที่มีลักษณะสอดคล้องกับประเด็นนี้ได้แก่

ทุกปีเราจะมีการวางแผนงานปีข้ามปี แล้วจัดตั้งทีมงานในการวิเคราะห์ การหาธุรกิจใหม่ๆ เข้ามาเสริมตลอดเวลา เพื่อเป็นการป้องกันเอาไว้ แต่การหาธุรกิจใหม่นี้ ธุรกิจเก่าเราก็ต้องรู้ คนที่จะเข้ามาใหม่ ก็ต้องสอดรับสานรับ เพื่อที่จะให้สานต่อได้ เพราะทุกคนต้องมีการขยับขยาย ต้องมีการรับรู้ร่วมกัน เหมือนการขยายสวนเกษตรที่จอมบึง เรามองว่าผลิตภัณฑ์บางตัว เราก็ต้องอาศัยมาวางจำหน่ายที่นี้ด้วย และในจุดที่เราไป มันอาจจะช่วยสร้างฐานการทำงานอีกรูปแบบหนึ่ง เพื่อจุดหนึ่ง ตรงนั้นสามารถทำธุรกิจได้ดี เพราะมันเป็นเครือข่ายเดียวกัน มันอาจจะช่วยให้ที่นี้แข็งแรงขึ้น (ฉัฐพล เทศนายนัย 2555)

เรากำลังขยายไปที่จอมบึงราชบุรี ที่นั่นจะเป็นเรื่องของการทำงานเกษตร ซึ่งเราจะให้ชาวบ้านดูว่า ทำเกษตรยังไงถึงลดค่าใช้จ่ายได้ และไม่ใช้สารเคมี และชาวบ้านก็สามารถมาเรียนรู้ได้ โดยเริ่มต้นจะเป็นสวนเกษตรก่อน แต่ต่อไปอาจจะมีร้านอาหาร ซึ่งกำลังคิดกันอยู่ (ฉัฐพล เทศนายนัย 2555)

นวัตกรรมทางธุรกิจของร้านอาหาร ซี แอนด์ ซี สาขาราชบุรี คือ สวนเกษตรที่อำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี เป็นรูปแบบการพัฒนาสวนเกษตรที่สามารถลดต้นทุน ลดการใช้สารเคมี เป็นการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันเพื่อเลี้ยงตนเองได้อย่างยั่งยืน อีกทั้งยังเป็นการสนับสนุนกิจกรรมห่วงโซ่คุณค่า (Supply chain) เพื่อลดต้นทุนวัตถุดิบในร้านอาหารและสร้างมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์ โดยผู้นำเป็นผู้ริเริ่มแนวความคิดสร้างสรรค์และการปฏิบัติงานในรูปแบบใหม่ๆ จึงเกิดเป็นสวนเกษตรที่อำเภอจอมบึง เพื่อการลดค่าใช้จ่าย ลดการใช้สารเคมี โดยต้องอาศัยความร่วมมือจากเครือข่ายสมาคมฯ เพื่อร่วมกันวิจัยและพัฒนา และผลลัพธ์จะช่วยให้การลดต้นทุน สร้างความแตกต่างให้กับผลิตภัณฑ์ และร้านอาหาร ซี แอนด์ ซี สาขาราชบุรี จะได้รับพืชผลที่ปลอดสารพิษเป็นวัตถุดิบที่ส่งเข้าสู่ร้านอาหาร สวนเกษตรที่อำเภอจอมบึง คือ การจัดการความรู้ที่เกิดจากประสบการณ์ในการดำเนินธุรกิจ และจัดการความคิดเชิงระบบในการดำเนินงาน สวนเกษตรแห่งนี้ยังเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ เปิดให้เป็นสถานที่ให้ความรู้แก่ชุมชนและเกษตรกร ทั้งนี้ บุคลากรจะเกิดการเรียนรู้และร่วมกันทำงานเป็นทีม เพื่อสร้างสรรค์นวัตกรรมทางธุรกิจขึ้นนี้ ให้สำเร็จลุล่วงไปได้ และสามารถเพิ่มความสามารถในการทำกำไร เพื่อคืนสู่สังคมได้มากขึ้นด้วย

การสร้างธุรกิจอย่างยั่งยืนของ ร้านอาหาร ซี แอนด์ ซี สาขาราชบุรี ในฐานะผู้ประกอบการทางสังคม เกิดขึ้นได้จากความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ และการมีเป้าหมายร่วมกันของทุกคนในองค์กร ที่ร่วมกันดำเนินธุรกิจเพื่อช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาสังคม ความร่วมมือจากชุมชนเป็นสิ่งสำคัญ เป็นแรงผลักดันที่ทำให้การแก้ไขปัญหาต่างๆ ประสบผลสำเร็จ การดำเนินธุรกิจของผู้ประกอบการทางสังคม ถ้าไม่ใช่เป็นสิ่งที่คุณประกอบการปรารถนาสูงสุด แต่การเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นของชุมชนและสังคมในพื้นที่นั้นๆ ถือเป็นผลกำไรที่ต้องการมอบคืนให้แก่สังคม และสิ่งที่คุณประกอบการของสมาคมฯ ปรารถนา คือ การต่อยอดทางธุรกิจเพื่อขยายฐานการพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนไปยังพื้นที่ถัดไป เหมือนการขยายธุรกิจไปยังอำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี ของร้านอาหาร ซี แอนด์ ซี สาขาราชบุรี ไม่ใช่เฉพาะเป็นการเพิ่มพื้นที่ในการพัฒนาชุมชนและสังคมเท่านั้น แต่ยังเป็นการเสริมสร้างความแข็งแกร่งให้กับธุรกิจ เพื่อดำเนินธุรกิจในแต่ละก้าวอย่างมั่นคง และเพื่อให้เกิดความยั่งยืน

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การสร้างธุรกิจอย่างยั่งยืนของ ร้านอาหาร ซี แอนด์ ซี สาขาราชบุรี ในฐานะผู้ประกอบการทางสังคม” ครั้งนี้มีวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อศึกษาความหมายการเป็นผู้ประกอบการทางสังคม ค้นหารูปแบบการพัฒนาชุมชนและสังคม และเพื่อศึกษาองค์ประกอบการสร้างธุรกิจอย่างยั่งยืน ของร้านอาหาร ซี แอนด์ ซี สาขาราชบุรี

การศึกษาวิจัยดังกล่าว เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยวิธีปรากฏการณ์วิทยา เพื่อศึกษาปรากฏการณ์และประสบการณ์ในชีวิตบุคคลที่ได้ประสบมา มุ่งทำความเข้าใจความหมายของการเป็นผู้ประกอบการทางสังคมของผู้ให้ข้อมูลหลัก ในพื้นที่ 4 อำเภอ ดังต่อไปนี้ อำเภอเมือง อำเภอโพธาราม อำเภอดำเนินสะดวก และอำเภอบางแพ ทั้งนี้ผู้วิจัยใช้แนวคิดผู้ประกอบการทางสังคม แนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง แนวคิดการพัฒนาชุมชนและสังคมอย่างยั่งยืน แนวคิดเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคมของธุรกิจ กลยุทธ์การดำเนินธุรกิจ และงานวิจัย เป็นแนวทางเพื่อการกำหนดกรอบในการศึกษาวิจัย

ผู้วิจัยเก็บข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก วิธีการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม และวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้อง แบ่งผู้ให้ข้อมูลหลักออกเป็น 2 กลุ่มหลัก คือ ผู้ให้ข้อมูลหลักจากชุมชน จำนวนรวม 8 คน ประกอบด้วย สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล 2 คน กำนัน 1 คน ครู 1 คน เกษตรกรชำนาญการ 1 คน พนักงานร้านอาหาร 1 คน เจ้าของธุรกิจ 1 คน และชาวบ้านทั่วไป 1 คน ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ 4 อำเภอ และกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักจากองค์กร จำนวน 4 คน ประกอบด้วย ผู้จัดการทั่วไป 1 คน ผู้จัดการร้านอาหาร 1 คน เจ้าหน้าที่การเงิน 1 คน และเจ้าหน้าที่ธุรการ 1 คน โดยเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย สมุดบันทึกข้อมูลในภาคสนาม เครื่องบันทึกเสียง กล้องถ่ายภาพดิจิทัล แนวคำถามสัมภาษณ์ และตัวผู้วิจัยซึ่งถือว่าเป็นเครื่องมือสำคัญที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

แนวคำถามที่ผู้วิจัยใช้ในการสัมภาษณ์เป็นแนวคำถามสัมภาษณ์แบบ โดยเปิดกว้างไม่จำกัดคำตอบ ที่พัฒนาจากแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้รับการตรวจสอบจากอาจารย์ที่ปรึกษา และกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อให้ผู้วิจัยได้รับคำตอบที่ตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยใช้แนวคำถามเรื่องแนวคิดการเป็นผู้ประกอบการทางสังคมและการสร้างธุรกิจอย่างยั่งยืนกับผู้ให้

ข้อมูลหลักจากองค์กร และแนวคำถามเรื่องการพัฒนาชุมชนและสังคม กับผู้ให้ข้อมูลหลักจากชุมชน ทั้งนี้การดำเนินการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ ใช้คำถามที่เข้าใจง่าย หากผู้ให้ข้อมูลไม่เข้าใจคำถาม หรือตอบไม่ตรงคำถาม ผู้วิจัยจะตั้งคำถามใหม่ที่ทำให้เข้าใจง่ายขึ้น เพื่อลดความวิตกกังวลในการให้ข้อมูลการสัมภาษณ์ และเป็นการเปิดโอกาสแก่ผู้ให้ข้อมูลหลักในการเล่าประสบการณ์การทำงานโดยอิสระ โดยผู้วิจัยจะถามเพิ่มเติมเมื่อต้องการให้ขยายความหรือตรวจสอบความเข้าใจเท่านั้น

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ลงรหัสข้อมูล เพื่อป้องกันมิให้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ปะปนกัน จากนั้นผู้วิจัยถอดเทปสัมภาษณ์แบบคำต่อคำแล้วพิมพ์เป็นบทสัมภาษณ์ และนำข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์เนื้อหา ตีความ สร้างรหัสคำ จัดหมวดหมู่ของปรากฏการณ์ที่ปรากฏในข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ โดยไม่มีการคาดผลและตั้งข้อสมมติไว้ล่วงหน้า สังเกตความแตกต่างและความเหมือนกันของปรากฏการณ์นั้น สืบค้นแก่นแท้ของปรากฏการณ์ทำความเข้าใจถึงเนื้อหาให้ลึกซึ้งในปรากฏการณ์ เพื่อหาสาระสำคัญของปรากฏการณ์และความสัมพันธ์ของข้อมูล และสรุปประเด็นสำคัญที่ผู้ให้ข้อมูลหลัก ซึ่งผู้วิจัยรวบรวมประเด็นสำคัญที่มีความเชื่อมโยงกับรหัสคำ และเปรียบเทียบข้อมูลของผู้ให้ข้อมูลหลักแต่ละท่านถึงความเหมือนและความต่างในการให้ความหมายตามประสบการณ์ ผู้วิจัยนำแก่นแท้ของปรากฏการณ์ที่ได้ประกอบกับการสังเกตการจดบันทึกภาคสนาม และจากรูปภาพที่ได้เก็บเป็นข้อมูล ผู้วิจัยสำรวจองค์ประกอบหรือวิธีการที่ปรากฏการณ์นั้นเกิดขึ้น โดยใช้จิตสำนึก ความรู้ตามแนวทางการศึกษาวิจัย แล้วพิจารณาความสัมพันธ์ขององค์ประกอบสำคัญๆ ผู้วิจัยนำแก่นแท้ องค์ประกอบ ร่วมกับการสังเกตของปรากฏการณ์ต่างๆ ที่ค้นพบ นำมารวบรวมให้ต่อเนื่อง เรียงลำดับความสำคัญถึงสิ่งที่ค้นพบ จากนั้นทำการจัดกรอบความคิด เพื่อกำหนดขอบเขตข้อมูลในประเด็นที่สอดคล้องกับงานวิจัย จากนั้นนำข้อมูลที่วิเคราะห์แล้วส่งกลับให้ผู้ให้ข้อมูลหลัก เพื่อให้ความเห็นและปรับปรุงให้เหมาะสม ขั้นตอนสุดท้าย ผู้วิจัยทำการตีความหมายของข้อมูลที่ค้นพบในบริบทที่ศึกษา เพื่อสร้างความเข้าใจปรากฏการณ์การเป็นผู้ประกอบการทางสังคม จากประสบการณ์ของผู้ให้ข้อมูลหลักทั้งหมด โดยอาศัยแนวคิดที่เหมาะสมในการอธิบายปรากฏการณ์ (Spiegelberg 1970, อ้างถึงใน แฉ่งน้อย ย่านวารี 2542)

ผลการศึกษาถึง การให้ความหมายของการเป็นผู้ประกอบการทางสังคม จากการวิเคราะห์ข้อมูลตามวิธีวิธีปรากฏการณ์วิทยา พบว่าข้อมูลของความหมาย พบว่าข้อมูลของความหมายเกิดจากประสบการณ์ในการดำเนินงานพัฒนาชุมชนและสังคม และการบริหารงานธุรกิจของผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ร้านอาหาร ซี แอนด์ ซี สาขาราชบุรี ทั้งนี้ความหมายที่เกิดขึ้นมี

ความคล้ายคลึงกับแนวคิดผู้ประกอบการทางสังคม โดยการให้ความหมายที่ได้จากวิเคราะห์ที่มี 3 ความหมาย ดังนี้

1. การเป็นธุรกิจสนับสนุนขององค์กรไม่แสวงหากำไร

ร้านอาหาร ซี แอนด์ ซี สาขาราชบุรี เป็นธุรกิจสนับสนุนของ สมาคมพัฒนาประชาชนและชุมชน (PDA) ภายใต้แนวคิด ความยั่งยืนขององค์กรไม่แสวงหากำไร (NGO Sustainability) ของ ดร.มีชัย วีระไวทยะ ผู้ก่อตั้งสมาคมฯ เนื่องจากความไม่แน่นอนของเงินบริจาคและเงินทุนสนับสนุนจากต่างประเทศ และข้อจำกัดในการให้ทุนและการบริจาค ซึ่งการบริจาค่นั้นๆ ย่อมมีการยุติหรือหมดลงได้ จึงจำเป็นต้องสร้างธุรกิจของตัวเองเพื่อนำรายได้ไปสนับสนุนการดำเนินงานของสมาคมฯ

2. การดำเนินธุรกิจเพื่อให้เกิดรายได้พอเพียงและมุ่งเน้นการพัฒนาคนในชุมชน

รูปแบบการดำเนินธุรกิจของ ร้านอาหารซี แอนด์ ซี ราชบุรี จึงเน้นการดำเนินธุรกิจเพื่อการพัฒนาชุมชนให้เกิดความยั่งยืน เช่น การสร้างอาชีพให้คนในชุมชน มากกว่าที่ดำเนินธุรกิจเพื่อความมั่งคั่งและเพื่อให้เกิดกำไรสูงสุด รายได้ของธุรกิจเกิดขึ้นอย่างพอเพียง เพื่อหล่อเลี้ยงธุรกิจให้ดำเนินต่อไปได้ เน้นการสร้างผลตอบแทนให้กับสังคม การสร้างงานและสร้างอาชีพช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส เป็นศูนย์กลางในการช่วยเหลือและพัฒนา ผู้บริหารและพนักงานจะมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือสังคมอย่างเต็มที่ โดยผ่านการดำเนินกิจกรรมเพื่อสังคมของทางร้านเอง และโครงการพัฒนาต่างๆ ของสมาคมฯ

3. การนำกำไรส่วนหนึ่งกลับคืนสู่สังคม

ร้านอาหาร ซี แอนด์ ซี สาขาราชบุรี นำกำไรที่ได้ ส่งต่อไปยังสมาคมฯ เพื่อพัฒนา กิจกรรมและโครงการเพื่อสังคมในด้านอื่นๆ งานพัฒนาที่เกิดขึ้นตามภูมิภาคต่างๆ ของทางสมาคมฯ ที่ได้เข้าไปดำเนินงาน ก็เปรียบเสมือนเป็นการนำกำไรของทาง ซี แอนด์ ซี ราชบุรี ไปแก้ไขปัญหาสังคมในระดับภูมิภาค และในระดับประเทศได้ในลำดับต่อไป

ผลการศึกษาถึง รูปแบบการพัฒนาชุมชนและสังคมของร้านอาหาร ซี แอนด์ ซี สาขาราชบุรี ได้ดำเนินงานผ่านโครงการและกิจกรรมพัฒนาชุมชนและสังคมของสมาคมฯ ในด้านต่างๆ จึงดำเนินการผ่านโครงการและกิจกรรมต่างๆ ของสมาคมฯ โดยมีบุคลากรของทางร้านอาหาร ซี แอนด์ ซี สาขาราชบุรี เป็นผู้ดำเนินงานและขับเคลื่อนกิจกรรมต่างๆ เหล่านั้น ในนามของสมาคมฯ ประกอบด้วยโครงการและกิจกรรมที่สำคัญ 3 อย่าง ดังนี้

1. ธนาคารพัฒนาหมู่บ้าน

การพัฒนาและเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับองค์กรชุมชนในชนบท เพื่อให้เกิดการพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน เริ่มต้นโครงการเมื่อปี พ.ศ. 2547 มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการออมเงินและเสริมสร้างความประหยัคของชาวบ้าน เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนงบประมาณในการพัฒนาชุมชนในตำบลแพงพวย

2. วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเกษตรปลอดสารพิษ

เพื่อเสริมสร้างศักยภาพของเกษตรกรในพื้นที่ เพื่อให้ลดการใช้สารเคมี และเพื่อสุขภาพอนามัยที่ดีขึ้นของคนในชุมชนตำบลแพงพวย สนับสนุนการใช้สมุนไพรสกัดเพื่อการเกษตร สามารถลดต้นทุนทางการเกษตรได้อีกด้วย โดยเริ่มโครงการเมื่อปี พ.ศ. 2548 จากกลุ่มเกษตรปลอดสารพิษและสามารถพัฒนาขึ้นทะเบียนเป็นวิสาหกิจชุมชนเมื่อปี พ.ศ. 2549 จนถึงปัจจุบัน

3. ห้องสมุดของเล่น

มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมให้เด็กมีจิตสาธารณะและสร้างสรรค์สังคม โดยเด็กในเมืองจะมีโอกาสแบ่งปันของเล่นให้กับเด็กด้อยโอกาสในชนบท ส่วนเด็กในชนบทก็ได้รับโอกาสมีของเล่น และในเวลาเดียวกันได้ช่วยเหลือสังคม และพัฒนาพื้นที่ของตนเองไปพร้อมกัน ห้องสมุดของเล่นได้เริ่มต้นดำเนินการตั้งแต่ปี พ.ศ. 2552 จนถึงปัจจุบัน

ผลการศึกษาถึง การสร้างธุรกิจอย่างยั่งยืนของ ร้านอาหาร ซี แอนด์ ซี สาขาราชบุรี มีการดำเนินงานและวิธีการต่างๆ เพื่อให้ธุรกิจเกิดความยั่งยืน โดยผู้วิจัยพบว่า องค์กรประกอบหลักสำคัญที่สามารถนำพาธุรกิจของร้านอาหาร ซี แอนด์ ซี สาขาราชบุรี ให้เกิดความยั่งยืน ดังนี้

1. ความโดดเด่นของผู้นำองค์กร

ผู้นำที่มีความรู้ความสามารถ มีคุณลักษณะทางสังคม และเป็นที่ยอมรับในระดับนานาชาติ ดร.มิชัย วีระไวทยะ และคุณธวัชชัย ไตรทองอยู่ ได้ร่วมมือกันดำเนินกิจกรรมและธุรกิจเพื่อสังคมมาอย่างยาวนาน แสดงให้เห็นได้ว่า หากองค์กรขาดผู้นำที่ดีในการกำหนดทิศทางของธุรกิจแล้ว ก็ไม่สามารถนำธุรกิจให้เป็นที่รู้จัก เป็นที่รับรู้ของสังคมได้ อีกทั้งยังไม่สามารถดำเนินกิจการเพื่อก่อให้เกิดความยั่งยืนได้ เมื่อผู้ประกอบการสังคมเกิดความยั่งยืนแล้ว การพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนก็จะขยายพื้นที่ออกไปได้เรื่อยๆ ชนบทก็จะได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและทั่วถึงเช่นเดียวกัน

2. บุคคลากรมีคุณภาพ

ร้านอาหาร ซี แอนด์ ซี สาขาราชบุรี มีบุคคลากรที่มีประสบการณ์ด้านงานพัฒนาและสามารถปรับตัวให้เข้ากับการทำงานธุรกิจได้เป็นอย่างดี มีการว่าจ้างงานในท้องถิ่นเพื่อเป็นการพัฒนา

คุณภาพชีวิต มีการจัดฝึกอบรมอย่างสม่ำเสมอ และคัดเลือกบุคคลากรที่มีใจรักในงานบริการและ พัฒนา บุคลากรมีจิตสำนึกองค์กร จึงทำให้บุคลากรที่นี้เต็มเปี่ยมไปด้วยคุณภาพที่ช่วยเหลือ องค์กรให้ดำเนินธุรกิจไปอย่างมั่นคง

3. ความเข้มแข็งของเครือข่ายสมาคมฯ

สมาคมพัฒนาประชากรและชุมชน เป็นองค์กรไม่แสวงหากำไรเอกชน ซึ่งมีศูนย์ พัฒนาสาขาต่างๆ อีกทั้งยังได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานในประเทศและต่างประเทศ และได้รับความช่วยเหลืออย่างต่อเนื่องจากนานาประเทศ ไม่ว่าจะเป็นในด้านเงินทุน การแลกเปลี่ยนความรู้ และการเรียนรู้จากการดำเนินงานซึ่งกันและกัน เป็นการเสริมสร้างความยั่งยืนของธุรกิจ การ ส่งเสริมสนับสนุนและความช่วยเหลือ ถือเป็น การดำเนินการเพื่อเพิ่มศักยภาพทางธุรกิจให้กับ องค์กร เครือข่ายสมาคมฯ เปรียบเสมือนเป็นแหล่งองค์ความรู้ขนาดใหญ่ ที่พร้อมจะถ่ายทอดความรู้ ให้กับหน่วยงานต่างๆ อยู่เสมอ

4. ความสัมพันธ์อันดีกับชุมชน

ร้านอาหาร ซี แอนด์ ซี สาขาราชบุรี เป็นผู้ประกอบการทางสังคม ที่มีความจริงจังใน การช่วยเหลือและช่วยพัฒนาชุมชนและสังคม ดำเนินกิจกรรมพัฒนาต่างๆ ด้วยการเข้าถึงประชาชน มีส่วนช่วยเหลือชุมชนให้เกิดการเรียนรู้และพัฒนาอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน จนชุมชนสามารถพึ่งพา ตนเองได้และเกิดความภาคภูมิใจ จึงทำให้เกิดความช่วยเหลือ และความเข้าใจที่ดี ระหว่าง ร้านอาหาร ซี แอนด์ ซี สาขาราชบุรี และชุมชนในพื้นที่ 4 อำเภอ อย่างเสมอมา

5. นวัตกรรมทางธุรกิจ

นวัตกรรมทางธุรกิจของร้านอาหาร ซี แอนด์ ซี สาขาราชบุรี คือ สวนเกษตรที่อำเภอ จอมบึง จังหวัดราชบุรี สวนเกษตรที่สามารถลดต้นทุน ลดค่าใช้จ่าย ลดการใช้สารเคมี และเพิ่มขีด ความสามารถในการแข่งขันทางการตลาด อีกทั้งยังเป็นการสนับสนุนกิจกรรมห่วงโซ่คุณค่า (Supply chain) ถือเป็นนวัตกรรมที่เกิดจากความคิดสร้างสรรค์ของผู้นำ อาศัยความร่วมมือจาก เครือข่ายสมาคมฯ เพื่อร่วมกันวิจัยและพัฒนา เพื่อช่วยสร้างความแตกต่างให้กับผลิตภัณฑ์ของ ร้านอาหาร ซี แอนด์ ซี สาขาราชบุรี และเปิดให้เป็นศูนย์เรียนรู้แก่เกษตรกร และประชาชน

อภิปรายผลการวิจัย

ร้านอาหาร ซี แอนด์ ซี สาขาราชบุรี ได้เริ่มต้นจาก สมาคมฯ ได้รับมอบหมายให้เป็น ศูนย์กลางการดำเนินงาน โครงการโรงไฟฟ้าราชบุรี และเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนใน 84 หมู่บ้าน 9 ตำบลรอบโรงไฟฟ้า เพื่อทำความเข้าใจกับชุมชนเรื่องการก่อตั้งโรงไฟฟ้า และช่วยเหลือ ชุมชนเพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน ด้วยการสนับสนุนงบประมาณจากกลุ่มในเครือของบริษัท

ผลิตไฟฟ้าราชบุรี โฮลดิ้ง จำกัด (มหาชน) จึงจัดตั้งศูนย์พัฒนาชนบทแบบผสมผสานราชบุรี เพื่อเริ่มต้นงานพัฒนา และพบว่าชุมชนประสบปัญหาด้านความเป็นอยู่ เช่น งบประมาณที่ไม่เพียงพอจากภาครัฐ ขาดแคลนสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน ประสบปัญหาทางด้านสภาพแวดล้อม และปัญหาความยากจน เป็นต้น จากนั้นศูนย์พัฒนาฯ จึงเริ่มต้นโครงการต่างๆ เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหา และพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชน

หลังจากโครงการพัฒนารอบๆ โรงไฟฟ้าสำเร็จ และได้ปิดตัวลง ทางสมาคมฯ ไม่ได้รับเงินทุนในการพัฒนาต่อไปอีก แต่พนักงานและเจ้าหน้าที่ต่างๆ ไม่ได้ถูกปลดออก จำเป็นต้องมีรายได้เพื่อมาเลี้ยงดูบุคลากร จึงทำให้ผู้บริหารตัดสินใจสร้างธุรกิจร้านอาหารและที่พัก ตามแนวคิดของคุณมิชชี วีระไวทยะ ที่สร้างความยั่งยืนของ NGO ด้วยการหาเงินบริจาคด้วยตัวเอง โดยใช้ชื่อ ซี แอนด์ ซี (Cabbages and Condoms) ตามรูปแบบของสมาคมฯ โดยที่พักเจ้าหน้าที่ ถูกคัดแปลงให้เป็นโรงแรมเพื่อเปิดให้บริการห้องพักด่วน

ร้านอาหาร ซี แอนด์ ซี สาขาราชบุรี ไม่ได้ถูกสร้างขึ้นเพื่อดำเนินธุรกิจเพียงอย่างเดียวเท่านั้น แต่ยังรักษาความสัมพันธ์อันดีกับชุมชนอยู่เสมอ ถึงแม้โครงการโรงไฟฟ้าราชบุรี จะปิดตัวลงไปแล้วก็ตาม นโยบายของผู้บริหารคือ การนำกำไรที่ได้ส่วนหนึ่งคืนสู่สังคม ผ่านทางการบริจาคให้แก่สมาคมฯ จึงทำให้ร้านอาหาร ซี แอนด์ ซี สาขาราชบุรี เป็นผู้ประกอบการทางสังคม สอดคล้องกับแนวคิดผู้ประกอบการทางสังคม และยังคงดำเนินกิจกรรมเพื่อสังคมอื่นๆ ผ่านทางโครงการและกิจกรรมของสมาคมฯ ผู้บริหารดำเนินธุรกิจ โดยเน้นการทำประโยชน์เพื่อสังคม จึงเล็งเห็นการสร้างปีกธุรกิจใหม่ๆ เพื่อเป็นการเสริมสร้างความแข็งแกร่งให้กับร้านอาหาร ซี แอนด์ ซี สาขาราชบุรี จึงเกิดเป็นนวัตกรรมทางธุรกิจ ที่บุคลากรร่วมแรงร่วมใจกัน เพื่อพัฒนาธุรกิจ สังคม ชุมชน และสิ่งแวดล้อม ให้พร้อมกับการเป็นผู้ประกอบการทางสังคมอย่างยั่งยืน

จากผลการศึกษา พบว่า การให้ความหมายของการเป็นผู้ประกอบการสังคม คือ การดำเนินธุรกิจอย่างพอเพียง การนำกำไรที่ได้ส่วนหนึ่งคืนสู่สังคม โดยผ่านทาง การสนับสนุนกิจกรรมของสมาคมฯ มีเป้าหมายหลักเพื่อ กระจายรายได้สู่ชนบท สร้างอาชีพแก่คนในพื้นที่ พัฒนาชุมชนด้วยการเรียนรู้จนเกิดการพึ่งพาตนเอง เจ้าของ ผู้บริหาร เจ้าหน้าที่ ชุมชน ลูกค้า ภาครัฐและภาคเอกชน มีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมให้ดีขึ้น ซึ่งจะสอดคล้องกับแนวคิดการเป็นผู้ประกอบการสังคม คือ การดำเนินธุรกิจเพื่อให้เกิดกำไรและรายได้เหมือนองค์กรทั่วไป (พสุ เดชะรินทร์ 2552) และใช้ธุรกิจของตนเองเป็นเครื่องมือหาแหล่งเงินทุน (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ 2553) ให้ความสำคัญกับความยั่งยืนและสามารถจัดปัญหาทางสังคม (Scotfield 2012) ลักษณะของธุรกิจเป็น กิจการเพื่อสังคมที่จัดตั้งโดยองค์กรสาธารณประโยชน์ (คณะวิจัยโครงการกิจการเพื่อสังคม น้ำดี 2553)

จากผลการศึกษา พบว่า รูปแบบการพัฒนาชุมชนและสังคมของร้านอาหาร ซี แอนด์ ซี สาขาราชบุรี มีลักษณะที่เน้นการมีส่วนร่วมของประชาชน เพื่อพัฒนาประชาชนให้พึ่งตนเองได้มากที่สุด มีการให้ความรู้ ให้การศึกษา เพื่อให้ประชาชนคิดและตัดสินใจบนพื้นฐานความต้องการของชุมชนเอง เพื่อให้ประชาชนเกิดความคิดที่จะช่วยกันดูแลรักษาผลประโยชน์ต่อไป (กระทรวงศึกษาธิการ 2554) จะสอดคล้องกับแนวคิดที่ว่า ผู้ประกอบการที่ใช้โครงสร้างขององค์กรทำงานร่วมกับชุมชนอย่างยั่งยืน สร้างกระบวนการปฏิรูปสถาบันเพื่อให้เกิดความก้าวหน้าในการแก้ไขปัญหาสังคม (Dees 1998) เช่น ตัวอย่างของโครงการธนาคารพัฒนาชุมชน มีการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ จนทำให้ชุมชนมีศักยภาพที่จะมีความยั่งยืนทางการเงินได้ด้วยตนเอง (สำนักนายกรัฐมนตรี 2554)

ผลการศึกษาองค์ประกอบของการสร้างธุรกิจอย่างยั่งยืนของร้านอาหาร ซี แอนด์ ซี สาขาราชบุรี พบว่า มีองค์ประกอบสำคัญในด้านต่างๆ ยังให้ความสอดคล้องกับ และแนวคิดต่างๆ ที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรม ดังต่อไปนี้

ผู้นำองค์กรของร้านอาหาร ซี แอนด์ ซี สาขาราชบุรี ตระหนักรับรู้และผลักดันโอกาสใหม่ๆ เพื่อสนับสนุนพันธกิจ ทำงานอย่างกล้าหาญ โดยไม่คำนึงข้อจำกัดของทรัพยากรที่มีอยู่ เปิดเผยความรับผิดชอบต่อสาธารณะชน ต่อผลงานที่ได้ถูกสร้างขึ้น (Dees 1998) อีกทั้งยังแสวงหาการสนับสนุนจากสังคมในวงกว้าง เพื่อส่งเสริมให้คนในชุมชนยอมรับและนำแนวคิดไปปฏิบัติตาม (โกศล ดิสิทธธรรม 2554) ดังนั้น ผู้นำที่มีคุณภาพก็จะสามารถรวบรวมคนเพื่อพัฒนาสิ่งต่างๆ ได้มากขึ้น (สัญญา สัญญาวิวัฒน์ 2549, อ้างถึงใน สุมิตร สุวรรณ 2554)

บุคลากรที่มีความรู้ความสามารถและความเชี่ยวชาญ พร้อมทั้งจะเป็นกองกำลังที่สำคัญในระบบการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม นำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนในด้านอื่นๆ ได้ต่อไป (พระธรรมปิฎก 2542, อ้างถึงใน สุมิตร สุวรรณ 2554)

การสร้างระบบเครือข่ายระหว่างผู้ประกอบการทั่วไปและผู้ประกอบการทางสังคม ซึ่งเครือข่ายนี้จะทำให้ผู้ประกอบการทั้งคู่เกิดการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน โดยผู้ประกอบการทางสังคมสามารถกระตุ้นให้ผู้ประกอบการทั่วไป ให้เกิดการประยุกต์ใช้แนวคิดด้านสังคมเพื่อนำกำไรคืนสู่สังคม และเพื่อเป็นแรงจูงใจให้แก่ผู้ประกอบการ (Hynes 2009) เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของเครือข่ายไปด้วยกัน

ร้านอาหาร ซี แอนด์ ซี สาขาราชบุรี สามารถสร้างสรรค์ต้นทุนทางสังคม (Scofield 2012) จนทำให้เกิดความสัมพันธ์อันดีกับชุมชน และปราศจากการต่อรองหรือการต่อต้านจากสังคม (Hynes 2009) มีการแลกเปลี่ยนความรู้ เกิดการจ้างงาน เกิดการพัฒนาฝีมือในชุมชน จนทำให้องค์กรเกิดความเข้มแข็งทางด้าน ฝีมือแรงงาน (Austin et al., 2006)

นวัตกรรมทางธุรกิจของร้านอาหาร ซี แอนด์ ซี สาขาราชบุรี ถูกพัฒนาขึ้น โดยเน้นการสร้างฐานรากที่แข็งแกร่งและมั่นคง (จิรายุ อิศรางกูร ณ อยุธยา 2552) สอดคล้องกับกรอบแนวคิดในการจัดทำตัวชี้วัดการพัฒนาที่ยั่งยืนของไทย คือ การพัฒนาอย่างมีคุณภาพและมีเสถียรภาพ สามารถอยู่บนพื้นฐานของการอนุรักษ์ ฟื้นฟูและรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สามารถพึ่งพาตนเองได้ มีภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจที่พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้อย่างยั่งยืน และเพื่อการกระจายความมั่งคั่ง (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ 2555) โดยให้ความใส่ใจต่อผู้บริโภค สิ่งแวดล้อม หรือการสร้างนวัตกรรมให้กับตัวสินค้าหรือบริการนั่นเอง (Thompson et al., 2010)

นิตนา ฐานิตชนกร (2553) ได้ทำการศึกษา การประกอบการเพื่อสังคม นวัตกรรมทางสังคมของผู้ประกอบการยุคใหม่ ผลการศึกษาพบว่า แนวความคิดการประกอบการเพื่อสังคม เป็นนวัตกรรมที่ผสมผสานทักษะทางธุรกิจของผู้ประกอบการให้เข้ากับเป้าหมายการแก้ไขปัญหาสังคม ซึ่งเป็นการประกอบการที่มุ่งเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมให้เกิดความยั่งยืน งานวิจัยนี้ สอดคล้องกับแนวคิดของ ดร.มิชชี วีระไวทยะ ในด้านการสร้างความยั่งยืนให้กับองค์กรไม่แสวงหากำไร เพราะการที่สมาคมฯ สามารถบรรลุเป้าหมายทางสังคมได้ด้วยบนพื้นฐานของการบริจาค การสนับสนุนจากรัฐบาลและการหารายได้ โดยปัจจัยทั้งหมดนี้อยู่บนความเสี่ยง หากไม่สามารถสร้างรายได้ด้วยตนเอง (Boschee and McClurg 2003) ดังนั้น แนวคิดของ ดร.มิชชี วีระไวทยะ เป็นนวัตกรรมที่ผสมผสานลักษณะของการประกอบการทางธุรกิจเพื่อเป้าหมายทางสังคม ซึ่งทำให้เกิดรูปแบบของร้านอาหาร ซี แอนด์ ซี ลักษณะของธุรกิจเพื่อสนับสนุนสมาคมฯ สามารถสร้างรายได้เพื่อนำไปเป็นเงินทุนให้กับสมาคมฯ เพื่อดำเนินการพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนต่อไป

การสร้างธุรกิจอย่างยั่งยืนของร้านอาหาร ซี แอนด์ ซี สาขาราชบุรี ในฐานะผู้ประกอบการทางสังคม เกิดจากการพัฒนาธุรกิจให้เติบโตไปพร้อมกับการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม การสร้างนวัตกรรมทางธุรกิจของร้านอาหาร ซี แอนด์ ซี สาขาราชบุรี เป็นการสร้างความยั่งยืนให้กับองค์กร โดยการเพิ่มผลประกอบการและผลกำไร กระจายรายได้สู่พื้นที่อื่นๆ เป็นการยกระดับของคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่ให้ดีขึ้น สร้างความพึงพอใจให้กับคนในชุมชน อย่างไรก็ตาม การสร้างธุรกิจอย่างยั่งยืนให้เกิดความยั่งยืนได้ ต้องอาศัยองค์ประกอบสำคัญหลายๆ อย่าง เพื่อจะสามารถสร้างธุรกิจให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนโดยไม่เป็นผลเสียและเกิดความไม่เป็นธรรมกับชุมชนและสังคม ทั้งนี้ ร้านอาหาร ซี แอนด์ ซี สาขาราชบุรี ได้ตระหนักถึงความสำคัญต่อชุมชนเป็นหลัก โดยอาศัยหลักความคิดที่ว่า “เขาอยู่ได้ เราก็อยู่ได้” ในการดำเนินธุรกิจ และมีเป้าหมายหลักเพื่อพัฒนาชุมชนและสังคมให้เกิดความยั่งยืน พร้อมไปกับการสร้างธุรกิจให้เกิดความมั่นคงบนพื้นฐานของความพอเพียง

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

การเป็นผู้ประกอบการทางสังคมไม่ได้มุ่งเน้นเพื่อประโยชน์ทางสังคมเพียงอย่างเดียว แต่กลยุทธ์ทางการตลาด และการเปิดโอกาสทางการธุรกิจ ถือเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นต่อการดำเนินธุรกิจเช่นเดียวกัน ถึงแม้ไม่ได้มุ่งหวังให้เกิดกำไรสูงสุด แต่การรักษาหรือเพิ่มผลประกอบการนับเป็นสิ่งสำคัญที่ก่อให้เกิดความยั่งยืนได้ ดังนั้นผู้วิจัยขอเสนอข้อเสนอแนะดังนี้

1. ผู้บริหารของร้านอาหาร ซี แอนด์ ซี สาขาราชบุรี ควรกำหนดกลยุทธ์ทางการตลาด เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติงาน และสร้างให้ร้านอาหาร ซี แอนด์ ซี สาขาราชบุรี เป็นที่รู้จักมากขึ้น เพราะในปัจจุบันธุรกิจยังไม่เป็นที่รู้จักในวงที่จำกัด และเพื่อเป็นการเพิ่มขีดความสามารถทางธุรกิจให้กับร้านอาหาร ซี แอนด์ ซี สาขาราชบุรีเอง ไม่ว่าจะเป็นในการให้บริการด้านอาหารหรือที่พัก หรือเป็นการสร้างจุดแข็งให้กับองค์กร เพื่อสามารถแข่งขันในตลาดได้เพิ่มมากขึ้น

2. ผู้บริหารควรให้ความสำคัญกับศักยภาพที่มีอยู่ของร้านอาหาร ซี แอนด์ ซี สาขาราชบุรี ซึ่งสามารถสร้างโอกาสทางธุรกิจในรูปแบบอื่นๆ ได้ เช่น ความสัมพันธ์อันดีระหว่างองค์กรและชุมชน สามารถนำข้อได้เปรียบทางธุรกิจที่มีอยู่ ต่อยอดเป็นธุรกิจส่วนขยายได้ เช่น เปิดเป็นแหล่งรับซื้อพืชผลทางการเกษตรปลอดสารพิษ เพื่อจัดจำหน่ายให้กับพื้นที่อื่นๆ ทั้งนี้ ควรศึกษาถึงความเป็นไปได้ในการดำเนินธุรกิจ แต่ไม่ควรละทิ้งศักยภาพที่ก่อให้เกิดโอกาสทางธุรกิจที่มีอยู่ในมือ

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

1. จากการวิจัยพบว่า ศักยภาพของร้านอาหาร ซี แอนด์ ซี สาขาราชบุรี สามารถริเริ่มโครงการหรือกิจกรรมต่างๆ เพื่อช่วยเหลือชุมชนและสังคมในพื้นที่ได้ด้วยตัวเอง เนื่องจากการดำเนินกิจกรรมเพื่อสังคมในปัจจุบัน อาศัยรูปแบบและโครงการจากสมาคมฯ จนสามารถดำเนินงานได้เป็นผลสำเร็จ ด้วยความสัมพันธ์อันดีระหว่างองค์กรและชุมชน ร้านอาหาร ซี แอนด์ ซี สาขาราชบุรี สามารถสร้างสรรค์กิจกรรมได้ด้วยตัวเองอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งยังสามารถก่อให้เกิดรูปแบบการดำเนินกิจกรรมเพื่อสังคมใหม่ๆ และสามารถเป็นต้นแบบเพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับเครือข่ายสมาคมฯ ที่มีลักษณะทางกายภาพของพื้นที่ใกล้เคียงกัน

2. ชุมชนในพื้นที่ 4 อำเภอมีความพอใจต่อรูปแบบของกิจกรรมเพื่อสังคมของร้านอาหาร ซี แอนด์ ซี สาขาราชบุรีที่มีอยู่ พบได้จากความภาคภูมิใจของชุมชนต่อความสำเร็จในการดำเนินกิจกรรมภายในชุมชนเอง และยังสามารถต่อยอดความรู้ที่ได้รับ

จนทำให้เกิดกิจกรรมเพื่อสังคมในรูปแบบอื่นๆ ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ควรเพิ่มโครงการและ กิจกรรมใหม่ๆ เพื่อให้เกิดการพัฒนาในด้านอื่นๆ ดังนั้นผู้วิจัยขอเสนอให้ผู้บริหารของร้านอาหาร ควรพิจารณาถึงความเป็นไปได้ในการนำเสนอโครงการใหม่ๆ ให้กับชุมชน ทั้งนี้การพิจารณาเพิ่ม โครงการ อาจส่งผลกระทบต่อแหล่งที่มาของเงินทุน แต่หากสมาคมฯ ร้านอาหาร ภาครัฐ ภาคเอกชนและชุมชนในพื้นที่ร่วมมือกัน โดยมีร้านอาหาร ซี แอนด์ ซี สาขาราชบุรี เป็น หน่วยงานกลางในการดูแลรับผิดชอบ จะสามารถระดมเงินทุนได้ โดยไม่ต้องอาศัยแหล่ง เงินทุนจากที่ใด ซึ่งจะเป็นผลให้คนในพื้นที่ร่วมกันพัฒนาชุมชน และร้านอาหาร ซี แอนด์ ซี สาขาราชบุรี จะมีความเป็นผู้ประกอบการทางสังคมที่เด่นชัดขึ้น

3. ร้านอาหาร ซี แอนด์ ซี สาขาราชบุรี ควรดำเนินการเพื่อเป็นองค์กรแห่งความ เรียนรู้อย่างเต็มตัว ด้วยศักยภาพหลายๆ ด้านที่มี หากปล่อยให้เพียงแค่การช่วยเหลือและ แก้ไขปัญหาสังคมเพียงอย่างเดียว ร้านอาหาร ซี แอนด์ ซี สาขาราชบุรี ก็จะไม่เป็นที่จดจำแก่ ชุมชน หากธุรกิจต้องดำเนินเพื่อให้เลี้ยงตัวเองได้ การพัฒนาตนเองเพื่อให้เป็นศูนย์กลางแห่ง การเรียนรู้ จะสามารถขยายการเข้าถึงประชาชนได้มากขึ้น สามารถเป็นแบบอย่างให้ ผู้ประกอบการในท้องถิ่นในการเรื่องการดำเนินธุรกิจเพื่อสังคม ร่วมปลูกจิตสำนึกให้ ภาคเอกชนร่วมกันพัฒนาพื้นที่ และสามารถระดมความร่วมมือจากภาครัฐได้มากขึ้น การ ประกอบธุรกิจของร้านอาหาร ซี แอนด์ ซี สาขาราชบุรี เองก็จะเป็นที่รู้จักมากขึ้น และได้รับความ สนใจมากขึ้นด้วย

ข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษาต่อไป

1. การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเฉพาะในพื้นที่ 84 หมู่บ้าน 9 ตำบล 4 อำเภอ ประกอบด้วย อำเภอเมือง อำเภอโพธาราม อำเภอดำเนินสะดวก และอำเภอบางแพ ของจังหวัด ราชบุรีเท่านั้น ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะว่าควรจะมีการศึกษาในลักษณะเดียวกันกับพื้นที่ของ ร้านอาหาร ซี แอนด์ ซี ในสาขาของจังหวัดอื่นๆ

2. เนื่องด้วยร้านอาหาร ซี แอนด์ ซี สาขาราชบุรี เป็นการประกอบธุรกิจให้บริการ ในจังหวัดราชบุรี และธุรกิจสนับสนุนของสมาคมฯ เป็นการหารายได้ขององค์กรไม่แสวงหากำไร (NGO) หากได้ศึกษาผู้ประกอบการทางสังคมรายอื่นๆ ที่ประกอบธุรกิจในด้านที่แตกต่างออกไป และมีวัตถุประสงค์จัดตั้งขึ้นเพื่อดำเนินธุรกิจเพื่อสังคม ไม่ได้นำกำไรไปสนับสนุนหน่วยงานใดๆ ดังนั้นวิธีดำเนินธุรกิจ รูปแบบการพัฒนาชุมชนและสังคม อาจมีความหมาย ที่มา และรูปแบบ ต่างกัน ไปด้วย เช่น ศึกษาการเป็นผู้ประกอบการทางสังคมของบริษัท ทีวีบูรพา จำกัด ผู้ผลิตสื่อ สิ่งพิมพ์และรายการเพื่อสังคม เป็นต้น

3. การวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษาเฉพาะความหมายของการเป็นผู้ประกอบการทางสังคม รูปแบบการพัฒนาชุมชนและสังคม และการสร้างธุรกิจอย่างยั่งยืนของ ร้านอาหาร ซี แอนด์ ซี สาขาราชบุรี เท่านั้น ผู้วิจัยขอเสนอให้ศึกษาความสามารถในทางธุรกิจด้านอื่นๆ เช่น รูปแบบการดำเนินธุรกิจ กระบวนการสร้างนวัตกรรม และการพัฒนาองค์กรธุรกิจของร้านอาหาร ซี แอนด์ ซี สาขาราชบุรี เป็นต้น

4. ผู้วิจัยที่มีความสนใจในเรื่องการให้ความหมาย ที่มาของความหมาย และรูปแบบของการเป็นผู้ประกอบการทางสังคมของร้านอาหาร ซี แอนด์ ซี สาขาราชบุรี ควรศึกษาโดยใช้วิธีวิทยาของการศึกษาเชิงคุณภาพอื่นๆ เช่น วิทยาการสร้างทฤษฎีฐานราก (Methodology of Grounded Theory) ซึ่งลักษณะของวิธีวิทยานี้ มุ่งการพัฒนาแนวคิด หรือสร้างทฤษฎีจากข้อมูลจากปรากฏการณ์จริง เนื่องด้วยร้านอาหาร ซี แอนด์ ซี สาขาราชบุรี กำเนิดมาจากแนวคิด ความยั่งยืนขององค์กรไม่แสวงหากำไรของ ดร.มิชัช วีระไวทยะ ซึ่งผู้ที่สนใจจะสามารถศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎีการเป็นผู้ประกอบการทางสังคมใหม่ๆ ผ่านแนวคิดความยั่งยืนขององค์กรไม่แสวงหากำไร

5. เนื่องด้วยร้านอาหาร ซี แอนด์ ซี สาขาราชบุรี เป็นธุรกิจสนับสนุนของสมาคมฯ ที่เปิดดำเนินการมาถึง 37 ปี ถือได้ว่าสมาคมฯ มีความแน่วแน่และมุ่งมั่นเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชน ไม่เพียงแต่ในพื้นที่จังหวัดราชบุรีเท่านั้น ยังประกอบไปด้วยสมาคมฯ สาขา ศูนย์พัฒนาชนบทในพื้นที่ต่างๆ ถึง 16 แห่ง และมีธุรกิจสนับสนุนอีกเป็นจำนวนมาก ดังนั้นในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาในเรื่องการประกอบธุรกิจของสมาคมฯ โดยละเอียด เพื่อให้ผู้ที่มีความสนใจด้านการดำเนินธุรกิจขององค์กรไม่แสวงหากำไร ได้รับทราบข้อมูลต่างๆ อย่างละเอียด อีกทั้งยังช่วยสนับสนุนข้อมูลเรื่องของความหมายการเป็นผู้ประกอบการทางสังคม รูปแบบการพัฒนาชุมชนและสังคม และการสร้างธุรกิจอย่างยั่งยืน ที่ได้จากการศึกษาในครั้งนี้

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

กระทรวงศึกษาธิการ. หนังสือเรียนสาระการพัฒนาสังคมรายวิชาเลือก ชุมชนแห่งการเรียนรู้ รหัส สค 22010. กรุงเทพมหานคร : ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย กลุ่มเป้าหมายพิเศษ, 2554.

_____. หนังสือเรียนสาระการพัฒนาสังคมรายวิชา การพัฒนาตนเอง ชุมชน สังคม รหัส สค 31003. กรุงเทพมหานคร : ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย กลุ่มเป้าหมายพิเศษ, 2554.

กฤษฎา เรืองอารีรัชต์. “สารภาคีผู้ร่วมสร้างสรรค์โครงการ (สสส).” ใน 50 องค์กร. SE 50 :

กิจการเพื่อสังคมน้ำดี 50 องค์กร. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ, 2553.

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. การประกอบการเพื่อสังคม: Social entrepreneurship [ออนไลน์].

เข้าถึงเมื่อ 11 กันยายน 2554. เข้าถึงได้จาก <http://socialenterprise.in.th>.

โกศล ดิษฐ์ธรรม. องค์กรทำดี เพื่อสังคม. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ MGR 360°, 2554.

คณะวิจัยโครงการกิจการเพื่อสังคมน้ำดี. 50 องค์กร. SE 50 : กิจการเพื่อสังคมน้ำดี 50 องค์กร.

กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ, 2553.

จิรายุ อิศรางกูร ณ อยุธยา. “การเผยแพร่ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง.” วารสารบริหารการทูต 1, 1 (2553) : 3 – 12.

จิตติมา ปริยเมฆินทร์. “การดำเนินการเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรธุรกิจขนาดใหญ่ในประเทศไทย.” สารนิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาการบริหารและนโยบายสวัสดิการสังคม คณะสังคมสงเคราะห์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2552.

เจษฎา คำเงิน. “การศึกษาความเชื่อมโยงขององค์กรที่ไม่แสวงหาผลกำไรกับการดำเนินธุรกิจที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม: กรณีศึกษาธุรกิจเพื่อสังคมห้องอาหาร ซี แอนด์ ซี.” การค้นคว้าอิสระปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง, 2554.

ชูชัย นาคเขียว. ประธานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเกษตรปลอดสารพิษตำบลแพงพวย อำเภอ
ดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี. สัมภาษณ์, 24 มีนาคม 2555.

ชัยยุทธ์ ชำนาญเลิศกิจ. กิจการเพื่อสังคมกับองค์กรธุรกิจ ความแตกต่างที่เหมือน [ออนไลน์].

เข้าถึงเมื่อ 9 มกราคม 2555. เข้าถึงได้จาก <http://www.nisecorporation.com>.

- ชาย โปธิสิตา. ศาสตร์และศิลป์แห่งการวิจัยเชิงคุณภาพ. กรุงเทพมหานคร : บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน), 2549.
- ปฐม เพิ่มพานิช. การนำยุทธศาสตร์ไปสู่การปฏิบัติ : ศึกษากรณีการจัดทำโครงการพัฒนา ตำบลต้นแบบการพัฒนาสังคมและสวัสดิการสังคม ปิงบประมาณ 2553 [ออนไลน์]. เข้าถึง เมื่อ 9 มกราคม 2555. เข้าถึงได้จาก <http://www.m-society.go.th/>.
- ปรีชา เจติยวรรณ. กำนันตำบลแพงพวย อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี. สัมภาษณ์, 19 มีนาคม 2555.
- นพมาศ สิงห์เรือง. พนักงานร้านอาหาร ซี แอนด์ ซี สาขาราชบุรี. สัมภาษณ์, 13 มีนาคม 2555.
- นวรรตน์ ทองอินทร์. เจ้าหน้าที่ปฏิบัติการศูนย์พัฒนาชนบทผสมผสานราชบุรีและเจ้าหน้าที่การเงิน ร้านอาหาร ซี แอนด์ ซี สาขาราชบุรี. สัมภาษณ์, 15 มีนาคม 2555.
- นิตนา ฐานิตชนกร. “การประกอบการเพื่อสังคม: นวัตกรรมทางสังคมของผู้ประกอบการยุคใหม่.” วารสารนักบริหาร 30, 4 (ตุลาคม-ธันวาคม 2553) : 16-20.
- นิพนธ์ นาคเขียว. เกษตรกรชำนาญการ ตำบลแพงพวย อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี. สัมภาษณ์, 24 มีนาคม 2555.
- นิเวศ สุนทรธรรมจง. สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลแพงพวย อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี. สัมภาษณ์, 19 มีนาคม 2555.
- เน่งน้อย ย่านาวรี. ปรากฏการณ์วิทยา : แนวคิดและการนำไปใช้ในการวิจัย [ออนไลน์]. เข้าถึง เมื่อ 9 มกราคม 2555. เข้าถึงได้จาก <http://www.gotoknow.org/>.
- ณัฐพล เทศนายนัย. ผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาชนบทผสมผสานราชบุรีและผู้จัดการทั่วไปบริษัท พูน้อยพัฒนา จำกัด. สัมภาษณ์, 14 กุมภาพันธ์ 2555.
- คุณฉวี มัญญะหงษ์. ครูโรงเรียนวัดคงคาราม ตำบลคลองตากอด อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี. สัมภาษณ์, 24 มีนาคม 2555.
- ทุเรียน มีแสง. ค้าขาย ตำบลท่าราบ อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี. สัมภาษณ์, 12 มีนาคม 2555.
- ทัศนีย์ ทองอร่าม. เจ้าหน้าที่ปฏิบัติการศูนย์พัฒนาชนบทผสมผสานราชบุรีและผู้จัดการร้านอาหาร ซี แอนด์ ซี สาขาราชบุรี. สัมภาษณ์, 13 มีนาคม 2555.
- พสุ เดชะรินทร์, “มองมุมใหม่” , กรุงเทพธุรกิจ, 13 มกราคม 2552, 10.
- พัฒนัลดา อานัญจวนิชย์. “การให้ความหมาย ที่มาของความหมาย และรูปแบบของการรับผิดชอบต่อสังคมของ บริษัท ผลิตภัณฑ์ไฟฟ้าราชบุรี จำกัด.” วิทยานิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการประกอบการ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2554.

พิพัฒน์ ยอดพฤติการณ์, “หน้าต่าง CSR”, กรุงเทพฯธุรกิจ, 24 มิถุนายน 2553.

_____. CSR & Sustainability 2555: เครื่องมือรับความเสี่ยงรอบด้าน [ออนไลน์]. เข้าถึงเมื่อ 23 กุมภาพันธ์ 2555. เข้าถึงได้จาก <http://www.masci.or.th/>.

มูลนิธิชัยพัฒนา. เศรษฐกิจพอเพียงและทฤษฎีใหม่. กรุงเทพมหานคร : บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน), 2550.

ถัดคา หมัดเต๊ะ. เจ้าหน้าที่ปฏิบัติการศูนย์พัฒนาชนบทผสมผสานราชบุรีและเจ้าหน้าที่ธุรการร้านอาหาร ซี แอนด์ ซี สาขาราชบุรี. สัมภาษณ์, 24 กุมภาพันธ์ 2555.

สมพจน์ วรรณุช. เศรษฐกิจพอเพียงสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน การเปลี่ยนแปลงกระบวนการพัฒนา. กรุงเทพมหานคร : ศูนย์ศึกษาการพัฒนาแบบยั่งยืน คณะพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ 2551.

สมาคมพัฒนาประชากรและชุมชน. 36 ปี สมาคมพัฒนาประชากรและชุมชน – PDA ร่วมพัฒนาสังคมไทยสู่ความยั่งยืน. กรุงเทพมหานคร : สมาคมพัฒนาประชากรและชุมชน, 2553
สถาบันธุรกิจเพื่อสังคม. บทนำ CSR [ออนไลน์]. เข้าถึงเมื่อ 11 กันยายน 2554. เข้าถึงได้จาก <http://www.csri.or.th/>.

สุชาติ เอกไพฑูริย์ “แนวทางการบริหารจัดการของผู้ประกอบการทางสังคมในบริบทประเทศไทย กรณีศึกษา ธนาคารปู ของกลุ่มฟื้นฟูทรัพยากรปูม้า ชุมชนเขาตะเกียบ ตำบลปากคลองอำเภอปะทิว จังหวัดชุมพร.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี, 2554.

สุระเดช ฉายะเกษตริน. แนวนโยบายด้านการพัฒนาสังคมของประเทศและความต้องการวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี และ นวัตกรรม (วทน.) ในการพัฒนาสังคม [ออนไลน์]. เข้าถึงเมื่อ 9 มกราคม 2555. เข้าถึงได้จาก <http://www.m-society.go.th/>.

สุมิตร สุวรรณ. รู้จักกับแนวคิดและทฤษฎีการพัฒนา [ออนไลน์]. เข้าถึงเมื่อ 9 มกราคม 2555. เข้าถึงได้จาก <http://pirun.ku.ac.th/>.

สันติ บางอ้อ, “สภาพัฒน์ กับการพัฒนาประเทศ การพัฒนาที่ยั่งยืนของไทย ตอนที่ 2” โพสต์ทูเดย์, 21 มิถุนายน 2546.

_____. เข็มทิศธุรกิจเพื่อสังคม. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ไอคอนพริ้นติ้ง, 2551.

สากล จริยวิทยานนท์. “การประกอบการทางสังคม : หลักการและแนวคิดเพื่อการพัฒนาสังคม.” วารสารพัฒนาสังคม 12, 1 (มิถุนายน 2553) : 45-68.

- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. กรอบแนวคิด หลักเกณฑ์ และวิธีการวัดการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศไทย [ออนไลน์]. เข้าถึงเมื่อ 9 มกราคม 2555. เข้าถึงได้จาก <http://www.nesdb.go.th/>.
- สำนักงานประชาสัมพันธ์ จังหวัดราชบุรี. ข่าวประชาสัมพันธ์ 2553 [ออนไลน์]. เข้าถึงเมื่อ 1 กันยายน 2554. เข้าถึงได้จาก <http://pr.prd.go.th/ratchaburi>.
- สำนักนายกรัฐมนตรี. “แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 ปี พ.ศ. 2555 – 2559.” 26 ตุลาคม 2554
- _____. “ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการสร้างเสริมกิจการเพื่อสังคมแห่งชาติ พ.ศ. 2554.” ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 128, ตอนพิเศษ 55 ง (18 พฤษภาคม 2554) : 1 – 4.
- รัตตินันท์ สวัสดิ์วรรณ. เจ้าของธุรกิจ ตำบลคอนกรวย อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี. สัมภาษณ์, 12 มีนาคม 2555.
- วิรัช วิรัชนิการวรรณ. ความหมายของการพัฒนา คำที่มีความหมายใกล้เคียง และแนวคิดพื้นฐานของการพัฒนา [ออนไลน์]. เข้าถึงเมื่อ 9 มกราคม 2555. เข้าถึงได้จาก <http://www.wiruch.com/>.
- วิวรรณ ธาราหิรัญโชติ. 36 ปีสมาคมพัฒนาประชากรและชุมชน [ออนไลน์]. เข้าถึงเมื่อ 11 กันยายน 2554. เข้าถึงได้จาก <http://www.bangkokbiznews.com>.
- โฮวาร์ด ชูลท์ส และ โจแอน กอร์คอน. ถอยไปข้างหน้า. แปลโดย โทมัส สุขปริษา. กรุงเทพมหานคร : บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน), 2554.

ภาษาต่างประเทศ

- Association of Southeast Asia Nations. Report of the Asean Eminent Persons Group (EPG) on vision 2020 The People's Asean. ASEAN. [Online]. Accessed on 7 February 2012. Available from <http://www.aseansec.org/>
- Austin, James et al. Effective management of social enterprises: lessons from businesses and civil society organizations in Iberoamerica/a collaborative research project of the Social Enterprise Knowledge Network. 1st ed. United State of America : The President and Fellows of Harvard College, 2006.
- Boschee, J. and McClurg, J. Towards a Better Understanding of Social Entrepreneurship. Social Enterprise Alliance. [Online]. Accessed on 4 September 2011. Available from <http://www.se-alliance.org/>

- Dees, J. Gregory. The Meaning of Social Entrepreneurship. Stanford Graduate School of Business. [Online]. Accessed on 4 September 2011. Available from <http://www.fntc.info/>
- Doherty, Bob et al. Management for Social Enterprise. 1st ed. London : SAGE Publications Ltd., 2009.
- Ebrahim, Shah. "Cabbages and Condoms." International Journal of Epidemiology 38, 10 (2009) : 327 – 329.
- Certo, T. and Miller, T. "Social entrepreneurship: key issues and concepts." Business Horizons 51, 4 (July 2008) : 267 – 271.
- Couto, R.A. Social capital and Leadership. 1st ed. Maryland : Academy of Leadership Press, 1997
- Hynes, Briga. "Growing the social enterprise – issues and challenges." Social Enterprise Journal 5, 2 (2009) : 114 – 125.
- Ioan POPOVICIU, Salomea A. POPVICIU. Social entrepreneurship, social enterprise and the principles of a community of practice. Review of Research and Social Intervention. [Online]. Accessed on 7 February 2012. Available from <http://www.rcis.ro/>
- Martin, Roger L. and Osberg, Sally. Social Entrepreneurship: The case for definition. Stanford Social Innovation Review. [Online]. Accessed on 4 September 2011. Available from <http://www.ssireview.org/>
- Mitra, Catalina and Borza, Anca. "The role of corporate social responsibility in social entrepreneurship" Management & Marketing Challenges for Knowledge Society 5, 2 (2010) : 63 – 76.
- Noruzi, Mohammad et al. "An Exploration of Social entrepreneurship in the entrepreneurship era." Asian Social Science 6, 6 (June 2010) : 3 – 10.
- Page, Antony and Katz, Robert A. Is Social Enterprise the New Corporate Social Responsibility? Seattle University Law Review [Online]. Accessed on 11 January 2012. Available from <http://digitalcommons.law.seattleu.edu/>
- Satos, Filipe M. A Positive Theory of Social Entrepreneurship. INSEAD Working Paper Series. [Online]. Accessed on 4 September 2011. Available from <http://www.socialenterpriseportal.org/>

- Scofield, Rupert. How Social Entrepreneurship is Helping to Improve Education Worldwide. McGraw-Hill Research Foundation. [Online]. Accessed on 11 March 2012. Available from <http://www.mcgraw-hillresearchfoundation.org>
- The European Commission. New European policy. European Commission [Online]. Accessed on 10 January 2012. Available from <http://ec.europa.eu/enterprise/policies/>
- The Worldwatch Institute. 2010 State of the World Transforming Cultures From Consumerism to Sustainability. 1st ed. New York : W. W. Norton & Company, Inc., 2010
- Thompson, Arthur A. et al. Crafting and Executing Strategy: The Quest for Competitive Advantage, Concepts and Cases. 17th ed. New York : McGraw-Hill/Irwin, 2010.
- Visser, Wayne. The Age of Responsibility: CSR 2.0 and the New DNA of Business. 1st ed. West Sussex : John Wiley & Sons Ltd, 2011.
- Wallace Center at Winrock International. Community Food Enterprise: Local Success in a Global Marketplace. Community Food Enterprise [Online]. Accessed on 10 January 2012. Available from <http://www.communityfoodenterprise.org/>
- Woo, Claudia. Social Enterprises and CSR. China Business Council for Sustainable Development [Online]. Accessed on 4 September 2011. Available from <http://english.cbcsd.org.cn/>

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
คำถามในการวิจัย

คำถามผู้ให้ข้อมูลหลักใน ร้านอาหาร ซี แอนด์ ซี สาขาราชบุรี

1. จุดเริ่มต้นของร้านอาหาร ซี แอนด์ ซี สาขาราชบุรี เกิดขึ้นได้อย่างไร
2. นโยบาย วัตถุประสงค์ วัตถุประสงค์ของร้านมีอะไรบ้าง
3. จุดมุ่งหมายของการเป็นผู้ประกอบการทางสังคมของทางร้าน คืออะไร
4. รูปแบบผู้ประกอบการทางสังคมของ ร้านอาหาร ซี แอนด์ ซี สาขาราชบุรี เป็นอย่างไร
5. การพัฒนาชุมชนและสังคมของ ร้านอาหาร ซี แอนด์ ซี สาขาราชบุรี เป็นอย่างไร
6. อะไร คือ จุดเด่นสำคัญ ที่ทำให้ร้านอาหาร ซี แอนด์ ซี สาขาราชบุรี เป็นที่รู้จักของชุมชน และประชาชน
7. องค์กรประกอบสำคัญอะไรที่ทำให้ ร้านอาหาร ซี แอนด์ ซี สาขาราชบุรี มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง
8. ปรัชญาความพอเพียง สามารถประยุกต์ใช้ได้อย่างไรบ้าง ต่อการบริหารงานของร้าน และต่อการพัฒนาชุมชน
9. ร้านอาหาร ซี แอนด์ ซี สาขาราชบุรี ให้ความสำคัญกับแนวคิดความรับผิดชอบต่อสังคม อย่างไร
10. สมาคมพัฒนาประชาชนและชุมชนมีส่วนช่วยเหลือ และสนับสนุนร้านอาหาร ซี แอนด์ ซี สาขาราชบุรี อย่างไรบ้าง
11. ประชาชน ชุมชน และสังคม มีผลตอบรับอย่างไร ต่อกิจกรรมเพื่อแก้ไขปัญหาสังคมของร้านอาหาร ซี แอนด์ ซี สาขาราชบุรี
12. ทิศทางของร้านอาหาร ซี แอนด์ ซี สาขาราชบุรี จะเป็นอย่างไร
13. การสร้างธุรกิจอย่างยั่งยืนของร้านอาหาร ซี แอนด์ ซี สาขาราชบุรี เป็นอย่างไร
14. ร้านอาหาร ซี แอนด์ ซี สาขาราชบุรี ประสบความสำเร็จในด้านการดำเนินธุรกิจเพื่อสังคม ท่านคิดว่า องค์กรประกอบสำคัญ มีอะไรบ้าง

คำถามผู้ให้ข้อมูลหลักชุมชนในพื้นที่

1. คำถามด้านข้อมูลส่วนตัว ประกอบด้วย ชื่อ อายุ อาศัยอยู่ในพื้นที่นี้เป็นระยะเวลาานานเท่าไร
2. ท่านรู้จักร้านอาหาร ซี แอนด์ ซี หรือไม่ ถ้ารู้จัก รู้หรือไม่ว่าทางร้านเป็นผู้ประกอบการทางสังคม ประกอบธุรกิจเพื่อช่วยเหลือสังคม
3. สภาพชุมชนของท่าน ก่อนที่ร้านอาหาร ซี แอนด์ ซี จะเข้ามาในดำเนินการธุรกิจ เป็นอย่างไรบ้าง

4. ร้านอาหาร ซี แอนด์ ซี เข้ามาช่วยเหลือชุมชนของท่านในด้านใดบ้าง
5. หลังจาก ร้านอาหาร ซี แอนด์ ซี ดำเนินงานเพื่อช่วยเหลือชุมชนของท่าน มีการเปลี่ยนแปลงหรือไม่ อย่างไร
6. ท่านคิดว่า ชุมชนของท่าน มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาหรือไม่ อย่างไร
7. ท่านคิดว่า คำว่า “เศรษฐกิจพอเพียง” จำเป็นต่อชุมชนท่านหรือไม่
8. ณ ปัจจุบัน ท่านคิดว่า การแก้ไขปัญหาเพื่อสังคมของ ร้านอาหาร ซี แอนด์ ซี เพียงพอต่อชุมชนของท่านแล้วหรือไม่

ภาคผนวก ข
รายละเอียดผู้ให้ข้อมูลหลัก

ผู้ให้ข้อมูลหลักจากร้านอาหาร ซี แอนด์ ซี สาขา ราชบุรี

1. นายณัฐพล เทศนานัย	ตำแหน่ง	ผู้จัดการทั่วไป บริษัทพูน้อยพัฒนาจำกัด และผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาชนบท ผสมผสานราชบุรี
2. นางสาวทัศนีย์ ทองอร่าม	ตำแหน่ง	ผู้จัดการร้านอาหารและเจ้าหน้าที่ ปฏิบัติการศูนย์พัฒนาชนบทผสมผสาน ราชบุรี
3. นางสาวนวรรตน์ ทองอินทร์	ตำแหน่ง	เจ้าหน้าที่การเงินและเจ้าหน้าที่ ปฏิบัติการศูนย์พัฒนาชนบทผสมผสาน ราชบุรี
4. นางสาวลัดดา หมัดเต๊ะ	ตำแหน่ง	เจ้าหน้าที่ธุรการและเจ้าหน้าที่ ปฏิบัติการศูนย์พัฒนาชนบทผสมผสาน ราชบุรี

ผู้ให้ข้อมูลหลักจากชุมชนในพื้นที่รับผิดชอบของร้านอาหาร ซี แอนด์ ซี สาขา ราชบุรี

1. นายปรีชา เจติยวรรณ	กำนันตำบลแพงพวยและประธานกลุ่ม ธนาคารหมู่บ้าน	อายุ 53 ปี
2. นายนิเวก สุนทรธรรมจง	สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล แพงพวยและผู้จัดการธนาคารหมู่บ้าน	อายุ 60 ปี
3. นายชูชัย นาคเขียว	ประธานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเกษตร ปลอดสารพิษตำบลแพงพวย	อายุ 61 ปี
4. นายนิพนธ์ นาคเขียว	เกษตรกรชำนาญการและเลขานุการ วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเกษตรปลอดสารพิษ ตำบลแพงพวย	อายุ 63 ปี
5. นางสาวคุณฉวี มัญญาหงษ์	ครูโรงเรียนวัดคงคาราม	อายุ 57 ปี
6. นางสาวนพมาศ สิงห์เรือง	พนักงานร้านอาหาร ซี แอนด์ ซี สาขา ราชบุรี	อายุ 31 ปี
7. นางทุเรียน มีแสง	ค้าขาย	อายุ 64 ปี
8. นางรัตตินันท์ สวัสดิ์วรนนท์	เจ้าของธุรกิจ	อายุ 35 ปี

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล	นางสาววณิชยา พัฒนกำแหง
ที่อยู่	44/251 หมู่ 4 ตำบลท่าตำหนัก อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2547	สำเร็จการศึกษาปริญญาบริหารธุรกิจบัณฑิต (เกียรตินิยมอันดับหนึ่ง) วิชาโทการจัดการการท่องเที่ยว คณะกรรมการจัดการอุตสาหกรรมบริการ วิทยาลัยนานาชาติ มหาวิทยาลัยรังสิต
พ.ศ. 2553	ศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาการประกอบการ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
ประวัติการทำงาน	
พ.ศ. 2549-2551	พนักงานขายและการตลาด ฝ่ายจัดส่งสินค้า หน่วยงานเครื่องจักรเก่า บริษัท ไทยเทคเร็นท์ทอลล์ จำกัด
พ.ศ. 2551-2552	เจ้าหน้าที่การตลาด ฝ่ายขาย หน่วยงาน โรงย้อมเส้นด้าย มหาชัย บริษัท จิมีนิ เท็กซ์ไทล์ จำกัด
พ.ศ. 2552-2555	หัวหน้างาน ฝ่ายคอมพิวเตอร์ แอนด์ ดีไวซ์ โพรเคียวเมนท์ ส่วนงาน โพรเคียวเมนท์ บริษัท พานาโซนิค แมนเนจเมนท์ (ประเทศไทย) จำกัด